

E-1558

TAKTIKA

I. KASAK
MAJOR

KAITSEVÄGEDE STAABI VI OSAKONNA KIRJASTUS
TALLINNAS, 1930

A-7358

TAKTIKA

I. KASAK
MAJOR

17181

KAITSEVÄGEDE STAABI VI OSAKONNA KIRJASTUS
TALLINNAS, 1930

2

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükkikoda, Pikk t. 2.

A-7358

EESSÕNA.

Õpetades 1927—1930 a. Sõjakoolis taktikat, tundus sel alal suur vajadus käsiraamatute järele. Loenguil oli kuulajatel raske ja tülikas märkida üles lektori ettekande isegi tähtsamaid mõtteid, rääkimata peensustest. Uurida hiljem taktikalisi küsimusi eeskirjade ja olemasoleva kirjanduse abil on ülesanne, mis Sõjakooli õpilastele tihtigi tekitab suuri raskusi. Selleks on olemas mitmeid põhjusi. Kaaluvamaks neist tuleb lugeda aja vähesust. Samuti tekitab raskusi raamatute ja materjalide muretsemine soovitava arvul, pealegi kus enamik neist on võõrakeelsed.

Välja arvatud ametlikud eeskirjad, meie oma sõjakirjanduses taktika alal ei ole veel ilmunud üksikasjalikke õpperaamatuid, mis käsitleks küsimust selles ulatuses, nagu on vaja Sõjakoolile. Lahingueeskirjad on ju aluseks taktika õpetamisel. Selgitada ja täiendada meil lahingutegevuse alal ametlikult fikseeritud põhimõtteid — see ongi eesmärk, mida olen püüdnud taotella oma töös.

Esiialgu kavatsesin anda loengud eraldi aspirantidele ja kadettidele. Kuid arvesse võttes, et taktika õpperaamatu järele on vajadus nooremate juhtide ettevalmistamisel peale Sõjakooli ka väeosades, kaitseliidus ja kaitseväe muudes õppeasutistes, asusin käesoleva käsiraamatu koostamisele.

Käsiraamat käsitleb taktikat Sõjakooli õppekavade ulatuses, nii aspirantide kui ka nooremate ja vanemate kadettide ettevalmistamisel. Seetõttu küsimusi tihti on käsitletud jalaväe väikeste üksuste lahingutegevuse alal võrdlemisi üksikasjalikult ja laialiselt. Õppimise kergendamiseks on küsimusi käsitletud võimalusel selles järjekorras, nagu nad on valgustatud

J. E. II osas. Niisama on kohati vähemaid kordamisi, et ikka uuesti mõningaid põhimõtteid veel kord alla kriipsutada ja selgitada. Raamatu kasutamisel Sõjakoolis taktika õpetajal endal tuleks silmas pidada, mis-sugused osad ja millisel määral kuuluvad õppimisele aspirantidele ja missugused noorematele ja vanematele kadettidele. Väeosades ja kaitseliidus käesolev käsiraamat võiks olla abiks taktikaliste küsimuste käsitlemisel nooremate juhtidega.

Kuna meie kaitseväge taktikaline ettevalmistamine on alati omanud aktuaalse tähtsuse, siis julgen loota, et käesolev töö aitab kaasa selle arenemisele ja edene-misele. Kuivõrra käesolev töö suudab rahuldada ülaltoodud nõudeid ja ülesandeid, see jääb muidugi raamatu tarvitajate otsustada. Ühtlasi see töö tuletaks minu endistele õpilastele meele seda pinevat ja hoolast tööd, mis nad tegid olles Sõjakoolis.

Märgin suurima tänuga seda suurt abi käesoleva käsiraamatu koostamisel, mis minule avaldasid oma lah-kete nõuannetega ja näpunäidetega kindral Tõr-vand, kolonelid Traksmann, Sternbeck, Jaakson ja Tomberg ning käsiraamatu või tema üksikute osade läbivaatajad 6. osakonna ja Kaitseväge ühendatud Õppeasutiste ohvitserid.

Tallinnas, 24. augustil 1930.

Autor.

SISUKORD.

Eessõna	III
Sisukord	V

I o s a.

Üldised mõisted väeliikide omadustest ja koostööst lahingus. —
Juhtimise ja lahingu alused.

1. peatükk. Riigi enesekaitse vajadusest ja kaitseväge üles-
annetest ning ettevalmistamisest. Taktika
algelemendid — inimene ja võitlusvahend.

1. Riigi enesekaitse vajadus	1
2. Kaitseväge ülesanded ja ettevalmistus	3
3. Taktika algelemendid	6
4. Inimene	7
5. Inimeste hulk ja sõjaväge osa	10
6. Eestlane	12

2. peatükk. Väeliigid, nende omadused ja omavaheline
koostöö lahingus.

1. Väeliikidest üldse	14
2. Jalavägi	15
3. Suurtükivägi	17
4. Ratsavägi	24
5. Lennuvägi	25
6. Soomustatud võitlusvahendid	31
7. Insenerivägi	39
8. Merevägi	40

3. peatükk. Jalaväe relvad.

1. Jalaväe relvadest üldse	41
2. Püss täägiga	42
3. Kerge-kuulipilduja	43
4. Raske-kuulipilduja	45
5. Käsigranaat	47
6. Püstol-kuulipilduja	47
7. Püstol	48
8. Vene jalaväe relvastus	48
9. Jalaväe relvade tule taktikaline kasutamine	49
10. Kokkuvõte jalaväe relvadest	51

4. peatükk. Jalaväe organisatsioon, varustus, võitlusviisid ja lahingukorrad.

1. Organisatsioonist üldse	51
2. Meie pataljoni organisatsioon	54
3. N.-Vene pataljoni organisatsioon	55
4. Jalaväe varustus	56
5. Jalaväe võitlusviisid	57
6. Jalaväe lahingukord	58

5. peatükk. Juhtimine ja side.

1. Juhtimise alustest üldse	59
2. Ülesanne	60
3. Olukord	62
4. Juhi otsus ja selle avaldumine	68
5. Käsk	69
6. Ettekanded ja teadaanded	77
7. Sideloomise põhimõtted	79
8. Sidevahendid jalaväes ja nende kasutamine	81
9. Side jalaväe pataljonis	88

6. peatükk. Jalaväe lahingu alused. Nõuded ja kohused lahingus.

1. Juhtimine ja side	89
2. Lahinguside	90
3. Ootamatus	92
4. Julgeolek	95
5. Nõuded ja kohused lahingus	96

II osa.

Julgestamine.

7. peatükk. Julgestamisest üldse	98
8. peatükk. Luure.	
1. Luure alused	100
2. Jalaväe luureorganid	101
3. Luure organiseerimine	102
4. Jalaväe luure teostamine	104
5. Luure toimetamine teiste väeliikide poolt	112
6. Kohalikkude esemete läbivaatamine jala- väe luureorganite poolt	113
9. peatükk. Vaatlus. Õhu- ja gaasikaitse.	
1. Vaatlusest üldse	117
2. Vaatlus- ja komandopunktid, nende vali- mine ja teenimine	118
3. Vaatluse toimetamine kaitsel ja peale- tungil	121
4. Õhukaitse	121
5. Gaasikaitse	123
10. peatükk. Moondamine.	
1. Moondamise põhimõtted	124
2. Moondamisvõtted ja -abinõud	125
3. Üksikute objektide ja tegevuste moonda- mine	129
4. Moondamislure	130
5. Väljavaated moondamiseks meie oludes .	131

III osa.

Rännak ja puhkus.

11. peatükk. Rännak.	
1. Rännakust üldse	132
2. Rännaku korraldamine ja juhtimine . .	135
3. Rännaku teostamine	138
4. Rännaku julgestamine	141

12. peatükk. Puhkus.

1. Puhkusest üldse	144
2. Puhkusele asumine	145
3. Puhkuse teostamine	147
4. Puhkusekaitse korraldamine	151

IV osa.

Lahing.

13. peatükk. Sõjalise tegevuse eesmärk ja ülesanded. Lahing.

1. Sõjalise tegevuse eesmärk ja ülesanded .	155
2. Lahing	156
3. Lahingtüübid	158
4. Lahingu jagunemine	160
5. Tuli ja liikumine	164

14. peatükk. Kaitselahing.

1. Kaitselahingust üldse	172
2. Kaitsepositsiooni üldkuju	177
3. Vastupanupositsioon	178
4. Julgestuspositsioon	183
5. Eel- ja varupositsioonid	188
6. Kaitsepositsiooni valik ja luure	189
7. Kaitsepositsiooni organiseerimine	191
8. Kaitsepositsioonile asumine ja kaitse korraldamine	196
9. Kaitselahingu teostamine	212

15. peatükk. Pealetungilahing.

1. Pealetungist üldse	222
2. Pealetungi jagunemine järkudeks	232
3. Lähenedamine ja kontakti loomine vastasega	238
4. Kallaletung ja rünnak	248
5. Võitlus vastase positsiooni sisemuses ja edu arendamine	264
6. Jälitamine	269
7. Kohtamislahingu iseäraldused	273
8. Kallaletung kindlustatud positsiooni vastu	275

16. peatükk. Taandumine.

1. Lahingu katkestamisest ja taandumisest üldse	285
2. Taandumise korraldamine	287
3. Taandumise teostamine	290
4. Kattepositsioonid	295

17. peatükk. Lahingutegevus erilistes tingimustes.

1. Lahingutegevus öösi ja udus	296
2. Lahingutegevus metsas	304
3. Lahingutegevus talvel	312
4. Lahingutegevus kitsustikul ja jõel	316
5. Lahingutegevus positsioonisõja oludes	325
6. Lahingutegevus asulates	327
7. Dessantide tegemine ja nende likvideerimine. Rannakaitse	345
8. Lahingutegevus väikeste osadega. Partisaantegevused	351

V o s a.

Seljataguse korraldamine lahinguväljal.

18. peatükk. Seljataguse korraldamine lahinguväljal.

1. Seljatagusest üldse	361
2. Varustamise korraldamine lahinguväljal	363
3. Evakueerimine	372
4. Kaitse ja julgeoleku korraldamine seljataguses	377

Allikaid ja materjale	380
---------------------------------	-----

I o s a.

Üldised mõisted väeliikide omadustest ja koostööst lahingus. — Juhtimise ja lahingu alused.

1. peatükk.

Riigi enesekaitse vajadusest ja kaitseväge ülesannetest ning ettevalmistamisest. Taktika algemendid — inimene ja võitlusvahend.

1. Riigi enesekaitse vajadus.

Elame ajajärgus, kus räägitakse iseäranis elavalt üleilmlikust rahust, desarmeerimisest, rahvaste liidust jne. Näib, nagu oleks kadu sõjale, et kõik huvide kokkupõrked riikide vahel lahendatakse kohtuteel nagu riigikodanikkude vahekordi tarbekorral korraldab kohus. Kuid tihtigi leiame ajakirjanduses uusi teateid äsja vette lastud merehiiglastest — sõjalaevadest, uutest täiuslikumatest relvadest, võitlusvahenditest jne. Need asjaolud näitavad, et iga riik katsub endiselt teha kõik, et olla igapidi valmis vajadusel kaitsma kogu jõuga oma iseseisvust ja vabadust.

Ajalugu näitab, et pärast suuri heitlusi on vallanud inimesi igatsus rahu järgi. Nii ka nüüd. Kuid nendele ajajärkudele on järgnenud ikka uued sõjad. Olgugi, et Rahvasteliit on kõrvaldanud palju riikidevahelisi suuremaid arusaamatusi (Itaalia-Greeka tüli, Bo-liivia-Paraguai kokkupõrked) ja rahvad püüavad tõsiselt elada rahu, kuid on juhtunud ka niisuguseid nähte, nagu Georgia vabariigi hukkumine, Hiina kodusõjad, Prantsuse-Hispaania võitlus riffidega jne. Pealegi on riike, kes ei tunnusta Rahvasteliitu ja segavad kogu aeg oma kihutustööga teiste riikide rahulikku arenemist.

Võivad ka tekkida rahvaste elus kokkupõrked küsimustes, mis puudutavad ühe poole huvisid väga sügavalt ning kus rahulikult teel peetud poliitilised läbirääkimised ei saavuta tagajärgi või kus mõni riik, kasutades soodsat olukorda, haarab mõõga järgi. Praegu ei või sõda küll harilikult nii kergesti süttida kui varemail ajal. Kui nüüd tekiks sõda, siis sellest võtab osa mitte väike osa rahvast alalise sõjaväe näol, vaid terve rahvas. Selles sõjas ei ole tihti fronti ega mõistet sõjaväelane, vaid terve riigi maa-ala ühes kodanikkudega, ühendusteed, rahva majanduslikud ressursid, presse jne. — kõik võtavad osa sellest võitlusest, kõigil lasub sõja raskus. Selles heitluses on tihtigi kaalul, kas riigil olla või mitte olla. Muidugi on nüüd kolikambri heidetud vähemalt Euroopas ususõjad, dünastiasõjad, kuid on jäänud palju verisem, palju raskem sõda, sõda kus oma elulisemate huvide kaitseks on rahvas — rahva vastu.

Seega on paratamata vaja riigile enesekaitseorganeid nagu me neid näeme looma- ja taimeriigis. On vaja kaitseorganeid, et riik, see etnograafiline, kultuuriline ja majanduslik tervik, võiks ennast vajadusel kaitsta, siis kui kõik teised rahulised abinõud riigi elu segamata jätkata on lootusetu lõppenud. Sõda oleks siis riigivõimu viimseks abinõuks, nii öelda, viimseks argumentiks (ultima ratio), et vastast sundida elama rahus. Näeme võitlust oma olemasolu eest mitte ainult riikide vahel, vaid ka looduses igal sammul.

Kui vaatleme Eesti geograafilist asendit, siis näeme, et oleme lääne ja ida huvide murdekohal. Seega on meie oludes eriti tarvis kaitseväge, mis oleks rahva julgeoleku valvel rahuajal ja sõjaajal kaitseks riigi piire. Meie ei taha sõda, sest möödunud Vabadussõjaga oleme saanud, mida rahvas ihaldas — iseseisvuse ja riigi rahvuslikud piirid. Kuid arvesse võttes meie olukorda tuleb meil eriti olla valmis riigikaitseks ja teha kõik, et kallaletungija leiaks meilt visa ja tugeva

vastupanu. Kui meie riigi vastased teavad, et leiavad siit tugeva vastupanu, siis ei usalda nad kergesti sõda alata, sest äpardused võivad neid endid hukata. Seega riigikaitse parim organiseerimine on suurimaid abinõusid meil sõjaohu ärahoidmiseks.

2. Kaitseväge ülesanded ja ettevalmistus.

Rahuajal kujutab kaitseväge enesest ainult kaadrit, alust, mille ümber riigikaitse vajadusel koonduvad kõik kaitsjad. Seega kaitseväge ei või olla enam mingisugune eraldatud osa rahvast, vaid terve rahvas peab tundma ennast riigikaitsejана — kaitsevägeна.

Et tervet rahvast ette valmistada riigikaitseks, selleks on vaja teda kasvatada, õpetada, relvastada ja korraldada.

Rahva kasvatuse olgu teostatud nii, et kasvaksid oma kohustustest aru saavad kodanikud. Neist kohustustest on suurim kohustus vajadusel oma riiki, oma rahva huvisid ja vabadust kaitsta. Rahva kasvatamisel õiges suunas nii moraalselt kui ka füüsiliselt on äärmiselt suur tähtsus, mida näitas kujukalt möödunud Maailma- ja Vabadussõda. Rahva kasvatuses on mitmed riigid valinud väga mitmekesise tee (Venemaa, Itaalia jne.), kuid ikkagi iga riik kasvatab kodanikke nendele sihtidele, mida taotleb riik.

Rahva sõjaline väljaõpe seisab selles, et õpetatakse kõiki riigikodanikke käsitama relvi ja antakse teadmisi ja kogemusi sõjapidamises. Rahvas tervikus on ju see reservuaar, kust riigikaitse ammutab endale jõudu. Seega on vaja riigikaitseks mitte ainult sõjaväge, vaid relvastatud rahvast. Sõjaväge oleks, nagu eespool nägime, ainult kaadriks, mille ümber rahvas sõjaajal koguneks.

Nüüdsel ajal mitte ainult kaitseväge, kasarm ei kasvata rahvast riigikaitseks, vaid ka perekond (kodu), kool ja seltskond. Nüüd on ju kaitseväge mõiste liitunud terve rahva mõistega ja kaitseväge õpetuse ja sõja-

lise kasvatuse küsimused on saanud terve rahva elulisteks küsimusteks. Saavutatakse ju võit sõjas oskusega riigi majanduslikke ja moraalseid jõude ning abinõusid ja inimhulke paremini kasutada.

K o d u (perekond) annab noorele riigikodanikule esimesi töekspidamisi, arusaamisi isamaast, rahvast, vabadusest jne. Need mälestused, arusaamised jäävad kauaks meele, nad nagu lõikuvad hingesse.

K o o l. Kodanikuõpetus õpetab meie koolis, et iga isik on lüli ühiskonnast, riigist ja et meie riigikord annab isikule suuri õigusi ja hüvesid. Riigi huvid on ka üksiku isiku huvid, seega võitluse korral on riigikodaniku püham ja suurim kohus — kaitsta oma isamaad, oma riigikorda. Kooli ülesanne on süvendada õpilase hinges armastust oma isamaa ja rahva vastu ning valmisolekut oma riigi vabaduse ja iseseisvuse ning meie demokraatliku riigikorra kaitsmiseks. 1927 a. on kesk-koolide viimastesse klassidesse seatud ka noorsoo riigikaitseline õpetamine, et süvendada kaitseväge väljaõpet eriti rahva haritumas osas, kust võrsuvad pärast kaitseväge juhid.

S e l t s k o n d võib suuresti kaasa aidata riigikaitse alal. Seltskond pidagu lugu oma kaitseväest ja võtku osa tema elust. Alates 1. dets. 1924 a. teotseb meil „Kaitseliit“. Ta on kujunenud rahva soojal osavõtul suureks organisatsiooniks. Kaitseliit on suureks toeks sõjaajal kaitseväele sisekaitse ja abiteenistuste alal ning aitab rahuajal sõjalisi teadmisi ja oskusi levitada rahvas (propaganda, laskesport, keheline kasvat, sõjaline väljaõpe).

K a i t s e v ä g i on viimaseks lüliks selles ettevalmistuses. Ta süvendab ja karastab seda, mida õpetas kodu, arendas kool ja seltskond. Kaitseväge ülesandeks on täiesti välja õpetada riigikodanikke sõjapidamises, liita neid ühiseks tervikuks ja harjutada koostöös. Niisama on alaline kaitsevägi selleks esimeseks kaitseks, mis asub piirile vaenlase vastu, kui terve rahvas mobiliseerub ja koguneb. Kaitseväge rahuaegsete

kaadrite ümber kogunevad mobiliseeritud mehed ja nii vormeeruvad üksused.

V a r u s t a m i n e. Sõda nõuab suurel määral igasuguseid võitlusvahendeid ja tagavarasid, mis soetatatakse varakult rahuajal. Et aga võimatu on kõiki tagavarasid vajalikult muretseda, nähakse ette juba rahuajal, kus ja kuidas vajalikke saadusi ja materjale muretseda ja neid võitlejatele anda või vastavalt ümber töötada.

Võitlejate korraldamine. Mobilisatsiooni (s. o. riigikaitsekohuslaste kokkukutsumine, hobuste, veovahendite ja tarvete võtmine) ajal kokkukutsutud meestest korraldatakse üksused. Nende juhtidena on osa rahuaegseid juhte, kuid suurema arvu moodustavad tagavaraväe juhid. Mobilisatsiooni puhul iga rahuaegne üksus paisub mitmekordselt, kuna juure teevad veel mitmesugused uued üksused ja asutised. Vormeerimisel mobiliseeritud mehed varustatakse kõige tarvilikuga sõjapidamiseks. Kõik see korraldamise töö nähakse rahuajal ette mobilisatsiooniplaanides.

Tähtsamaid küsimusi on väeosade vormeerimisel juhtide küsimus.

Sõjakunst. Tõuseb küsimus, kuidas õppida sõdima, et kaitsta oma riigi iseseisvust ja riigikorda. Kõige parem oleks õppida seda sõjas. Kuid sõda on erakorraline nähtus, mis kui torm purustab selle, kes pole küllalt ette valmistatud. Seepärast rahva ettevalmistamine sõjaks tuleb teha rahuajal, õppides ja kasvatahes endiste sõdade õpistel, seejuures arvestades käesoleva aja tehnikat ja oma rahva majanduslikke, kultuurilisi, tõulisi jne. omadusi. Oma rahva jõudude ja abinõude kasutamise oskus riigikaitseks moodustab laialise ja väga tähtsa ala — sõjakunsti.

Sõjakunst on rajatud oma põhimõtetele, aladele. Need alad moodustavad sõjakunsti teooria ja sõjateadused. Nendest oleksid tähtsamad:

— **Strateegia** — õpetab, kuidas riigi jõude ja abinõusid kasutada sõjapidamiseks tervel sõjaväljal (riigis) või kuidas sõjaväljal võita vaenlast.

— **Taktika** — õpetab väeliikide omadusi ja nende koostööd, vägede kasutamist ja juhtimist lahingus, seega üldiselt — kuidas lüüa vaenlast lahinguväljal.

— **Sõja ajalugu** näitab, kuidas tekkis mõni sõda, arenes ja lõppes. Näide — Vabadussõja ajalugu.

— **Sõjakunsti ajalugu** — sõjapidamise viiside evolutsioon aegade kestvusel.

— **Administratsioon, topograafia, sõjapsüholoogia, sõjamaadeteadus** jne.

3. Taktika algelemendid.

Taktika koosneb kahe elemendi, s. o. inimese ja võitlusvahendi vaatlusest. Paistab, et inimene on alati enamvähem ühesugune suurus, kuid võitlusvahendid on nii arvult kui ka tüüpide poolest ajajooksul põhjalikult muutunud. Nii võeti möödunud Maailmasõjas esmakordselt tarvitusele suurel arvul kuulipildujaid, tanke, lennukeid, sõjagaase ja teisi võitlusvahendeid. Ühes võitlusvahendite arvu kasvuga on tõusnud kohutavalt ka tule võimsus. Igas riigis ei ole relvade kasv muidugi ühesugune, vaid relvade tüüpide ja arvu muutumine riigis oleneb tehnikast, majandusest, väljaõppest ja sõjapidamisest.

Maailmasõjas oli kohutavalt kasvava tule mõju tulemusena:

— lahingkordade muutumine hõredaks ja väeosade asenemine sügavusse;

— relvade tehniline arenemine nõudis ka intelligent võitlejaid;

— tule hävitav mõju nõudis kõrget moraali ja kohusetunnet võitlejalt.

Hõredate lahingkordade tulemusena ei ole võitlejad enam oma juhtide ja kaasvõitlejate otsekoheste valve all, ka ei anna kaasvõitlejad troosti ega julgust hädaoh-

tudes. Võitlejad on tihti väljaspool kaasvõitlejate tähelepanu, seega ainult nende oma kohusetunne sunnib neid antud ülesannet täitma. Tule suur mõju ja vaenlase propaganda avalduvad purustavalt võitleja psüühikale. Selles raskes olukorras tuleb pealegi võitlejal käsitada tihti oma keerukat masinat-relva.

Juhtidest on eriti suure tähtsuse omandanud jalaväe nooremad juhid. Nii ütleb saksa sõjakirjanik Bernhardi uue võitlusviisi mõjust inimesele, et juhtide, eriti jalaväe väiksemate osade juhtide tegevuse iseseisvus omab nüüd ülisuure tähtsuse. Ühes sellega vaja kõige suuremat rõhku panna iga üksikvõitleja iseloому väljarenemisele. Juba relvade mõjul on tõusnud nõudmine iga üksiku võitleja püsivuse, otsustusvõime ja julguse järgi. Kuid tuleb veel arvestada, et uue võitlusviisi tagajärjel on üksikud võitlejad jäetud rohkem kui varemalt iseenda hooleks. Neid ei kisu enam kaasa kaasvõitlejate mass. Tihti on nad kistud juhtide otsekoheiselt mõjult ja jäetud iseenda kohusetunde ja sisemise väärtuse hooleks. Niisuguses olukorras võivad nad moodsa lahingu nõuetele küpsed olla ainult siis, kui nad sisemiselt kindlad ja arenenud ja distsipliini mõiste, see sõduri peavoorus, neile verre ja kehasse on imbunud.

Näeme, et lahingus on ikkagi inimene alus ja relv ainult abinõu inimese käes. Inimese tähtsus on isegi tõusnud, võrreldes eelmiste aegadega. Nüüd on tähtis üksikvõitleja kõrge intelligents ja kõva moraal, aga mitte mass. Tihti halvema relvaga, kuid hea võitlejaga saavutati võit vaenlase üle Vabadussõjas ja Maailmasõjas.

4. Inimene.

Inimene omab instinkte kalduvusega neile alluda, kuid ta suudab teadlik olla oma instinktides ja neile vastu panna.

Inimese liigutused võivad olla teadlikud ja instinktiivsed. Teadliku liigutuse toimetamiseks mõjutab inimese tahe peaaegu, viimane annab omakord käsu selgroo üdile ning sealt närvide abil lihastele. Mida kõvemate lihastega inimene, seda normaalselt vähem on tarvis tahet pingutada liigutuste sooritamisel. Instinktiivsed liigutused sünnivad selgroo üdi kaudu väljaspool peaaegu. Need liigutused võivad olla omandatud või õpitud. Võrreldes neid liigutusi, näeme et teadlik liigutus on aeglasem, sest temal on pikem teekond, pealegi väsitab ta peaaegu. Instinktiivne liigutus sünnib kiiremini ja väljaspool peaaegu, kuid viimaseid liigutusi ei suuda aga inimene palju omandada. Instinktiivsed liigutused on pärit inimese alalhoiu tundest, nad on tihti kahjulikud sõjapidamises, näiteks võpatumine püssipaugu juures jne. Nende instinktiivsete liigutuste asemele, mis meie arvates kahjulikud, asetame õpitud liigutused, mis tihti kordumisel muutuvad instinktiivseteks, harjumusteks (refleksiks). Sõjaline õppus peab andma niisuguseid harjumusi, et inimese tahet ja tähelepanu vabastada vähematest töödest (püssi laadimine, sihtimine jne.) ja et ta saaks neid täites mõelda teistele tähtsamatele küsimustele.

Inimese liigutuste tagajärjel tekib — väsimus. Väsimus on looduse seadus, sest kõik mis töötab — väsib, kulub. On lihaste kohalik väsimus, üldine väsimus, hingamise ja toitumise organite väsimus. On tahte väsimus, kusjuures peab meeles-tama, et tahe väsib normaalselt kiiremini kui lihased.

Et paralüüserida väsimuse halvavat mõju, meie peame harjutamisega ehk treeninguga saavutama suuremat vastupidavust nii füüsilisele kui ka tahte väsimusele. Seega on spordi levitamisel rahvas sõjaliselt suur tähtsus.

Inimeste jõu kasutamisel tuleb hoiduda selle üleliigsest koormamisest. Juhi tähtsamate kui ka raskemate kohustuste hulka kuu-

lub: osata nõuda ülimat jõupingutust ainult siis, kui see on tingimata tarvilik (J. E. II § 2). Pingutustele peavad järgnema jõu tagasisaamiseks puhkused ja vastav toitmine.

Peale väsimuse on teiseks halvaks nähtuseks inimeses — hirm. Hirm on inimese alalhoidmise tunde lihtsam vorm. Hirmu on vaja tunda õppida, et teda vaos hoida. Lahingus põrkavad kokku kaks moraalset ja füüsilist jõudu: moraalset tugevam võidab. Näiteks kui lahing on arenenud oma ülima tipuni, siis võib tekkida hetk, et üks võitleja taandub, sest ta ei usu enam võidusse. Alati ei ole taanduja olnud halvemas seisukorras võrreldes võitjaga, kuid tema moraal on kõigutatud ja ta ei suuda seepärast vastu panna.

Meie oleme harjunud vaatama hirmutundele kui teatavale häbistavale nähtusele. Hirmu tunda ei ole õieti häbi, vaid see on loomulik tunne, mis pesitseb igas inimeses. Küll on aga häbi temast mitte jagu saada. Häbi on mitte enese üle valitseda. Kõige julgem inimene võib hirmu maha suruda ainult teatava piirini. Kui aga see piir on ületatud, siis valdab hirm inimese täielikult. Hirmu piir muutub ja oleneb rahvusest, mõistusest, inimese ettevalmistusest ja olukorrast. Hirmutekitavad asjaolud praegusaja lahinguis on sedavõrt kasvanud, võrreldes endiste lahingutega, kuivõrt on käsitamisele võetud uusi ja väga mõjuvaid võitlusvahendeid ja abinõusid.

Vaatame, kuidas mõjutab hirm inimese tegevust.

Hirm on ärritus. Ta hakkab mõjuma vähehaaval, kasvab, siis tumestab mõistuse ning lõpuks kangestab inimese. Hirmu jõud on analoogiline alkoholi mõjule. Hirmu mõjul võib inimene teha suurimaid pingutusi, näiteks: sooritada hüppeid üle laia kraavi või takistuste, teha väga pikki ja kiireid rännakuud jne. Kui aga hirm on jõudnud teatava piirini, siis inimene nagu kaotab mõistuse, ta laseb kas või end tappa, mitte kaitstes või katset tehes põgenemiseks. Hirmu mõjul inimene ei ole enam võimas mõtlema või vähemalt seda tegema

selgelt ja loogiliselt. Ta võib veel täita ainult reflektoorseid liigutusi. Sellest see suur tähtsus, mis sunnib väljaõpetamisel ja kasvatamisel püüdma, et võitleja omaks võimalikult suurema kogu häid kasulikke harjumusi.

Hirmu füüsiline mõju on väga tunduv. Eeskätt hirm vapustab organismi rahulikku tööd, tumestab vaate ja mõjutab vere-ringvoolu, hingamist ja toitmist. Hirmu väljenduse teravaim kuju on kabuhirm (paanika).

Hirmu tekkimist võimaldavad eeskätt ootamatused, teadmatus ja väsimus. Hirmu sünnitab tihemini mitte hädaoht, vaid mõte temast. Nii liikumine kitsal rajal kuristikku kaldal tekitab hirmu, kuid kui selle raja väljaspoolsel äärel oleks kas või väga nõrk varje või takistus, siis liiguksite palju julgemalt. Kohusetunne ja vaimustus, usk endasse, põlgus vaenlase vastu, enesearmastus, auahnus, kartus nuhtluse ja häbi eest on need tegurid, mis vähendavad hirmu mõju või paralüüseerivad ta täiesti. Siit on vajadus kasvatada sõjaväes neid omadusi ja sõjategevusel teha kõik, et oleks vähem ootamatusi ja et inimesed harjuks hädaohtudega.

5. Inimeste hulk ja sõjaväe osa.

Inimeste hulk. Eespool vaatlesime üksikut isikut, nüüd analüüsime inimeste hulka. Hulk on kollektiiv, kel oma iseäraldused:

— hulk on vähem teadlik, kui teda moodustavad isikud;

— suured sõnad, ettekujutused, lubadused mõjuvad kiiremini hulgale kui üksikule isikule;

— eeskuju on külgehakkavam hulgale, niisama on hulga kirk suurem, kui teda moodustavatel isikutel üksikult;

— hulk on vähem egoistlik. Tema on valmis kergemini ennast ohverdama, kuid väga kergesti võib ta üle minna teistsugusele tegevviisile;

— hulgas tunneb üksik isik end kindlamana ja tugevamana, niisama tunneb ta oma vastutamatus oma tegude eest;

— hulk loeb ennast alati õiglaseks, seepärast on ta ka karm, türann;

— hulga juhid on inimesed, kes omavad suuremal määral hulga kirgi või kes tunnevad hulka ja oskavad seda osavasti ergutada. Tihti ei ole tähtsad juhi vaimsed omadused, vaid tugev kuju, autoriteet, oskus hulgale asja ette kujutada jne. Kuid hulk on kapriisne, ta võib kergesti ka oma juhile selja pöörata;

— hulga mõjutamiseks on paremad abinõud kindlamine ja kordamine.

Seega näeme, et hulk ei ole kõlblik niisugusel kujul lahinguks. Et teda kasutada, on vaja hulka korraldada sõjaväe osaks, milles oleks maksev ainult juhi tahe.

Sõjaväe osa võib vaadelda kui organiseeritud hulka.

Kujukalt vaadeldes on sõjaväe osa täieline olevus. Tema peaju on tema juht, selgrooüdi ja närvid — kaader ning lihased, mis sõnakuulelikult täidavad tahte käsked ja selgrooüdi reflekse — sõdurid.

Sõjaväe osa, kui organiseeritud hulk eraldub mittemassi, organiseerimata hulgast.

Sõjaväe osa on võimas enam loogiliselt mõtlema kui hulk, sest ta on palju ühetaolisem. Üldised alused on sõjaväe osas kõvemad ja enam tuntud tema juhile ja sõjaväe osa moodustavatele isikutele, kui seda nägime hulga eestvedaja ja hulga vahel. Sõjaväe osa moodustavad isikud omavad enamikus ühesuguse sõjalise ettevalmistuse, tõekspidamised ja arusaamise, mis neid liidab kindlamini üksteisega.

Side juhi ja alluva vahel sõjaväe osas on palju kindlam kui hulga juhi ja hulga liikmete vahel. Sõjaväe osa juht pöörduv alluvate juhtide poole, need omalt poolt jälle alluvate poole jne. Seega sõjaväe osa on hulk, kus kindla grupeerimise põhjal antakse mõistusele loogiline käik vastavalt iga grupi arusaamisele ja

kus kindlate käskudega ei anta eeldusi teisteks tegudeks.

Ideaalne sõjaväe osa, omades neid iseäraldusi, mis teda eraldavad hulgast, ühes sellega õige kasvatuse juures hoiab alal ka hulga hääd küljed — altruismi, mis kõvendatud seltsimehelikkuse tundega, entusiasmi, oma jõu tunde ja teadmise. Sõjaväe osas peavad olema jõud, mis suruvad maha hirmu kõige kõrgema astmeni.

Peale selle enesearmastus, distsipliin, harjumus aluda, juhtide eeskuju, usaldus seltsimeeste vastu ja veendumus, et sõjaväe osa, mis juhitud peaajust, ei kohku mingisuguse hädaohu eest — on ideaalse sõjaväe alused, mis eraldavad teda organiseerimata hulgast ning annavad temale jõu.

6. Eestlane.

Eestlane üksikult. Varemalt loeteldud üksiku inimese ja massi omadused olid enamvähem üldised ja omased ning maksivad kõigi rahvuste kohta.

Kuid iga inimene on peale oma isiklikkude ka veel oma rahva rassiliste omaduste kandja. Selleks tarvitseb võrrelda kaht erirahva liiget, nii venelane on tundeinimene, kuna eestlane seevastu — mõistuseinimene.

Loomulik, et ka meie, kui iga teise rahvuse juures ümbruskond, kliima, kultuur, ajalooline arenemiskäik jne. on jätnud oma kustutatamatud jäljed rahva iseloomule. Meie sõjaväe juhtidel on tähtis tundma õppida sõjalisest seisukohast oma rahva psühholoogilisi omadusi.

Eestlane on kaaluva iseloomuga, pikaldaselt mõtlev inimene, kuid püsiv oma otsustes. Ühtlasi ta on kangekaelne ja jonnakas, teinekord liigagi jonnakas. Tuleb ette juhtumeid, kus alatakse tühisel põhjusel, lihtsalt jonnakusest kulukat kohtulikku protsessi ja protsessitakse.

Eestlane armastab üksildast, teisest lahus elu. Temal on suur iseseisvus talitamisel, suur töökus ja püsivus. Nagu eestlane oma iseloomult pole seltsiv, samuti puudub tal loomupärane lõbusus.

Eestlase hingeline tegevus sünnib suuremalt osalt mõistuse vallas. Eestlase julguse allikas on mõistuses. Tema ei ohverda ennast asjata, ta ei riskeeri otstarbetult. Tundest laseb ta end harva kaasa kiskuda. Vähe tuleb ette juhtumeid, et eestlaste hulk vaimustusse sattuks ja oma tundeid väljendaks. Ja kuigi viimased olemas, püüab ta neid võimalikult varjata. Samuti ei meeldi eestlasele, kui keegi liig suure andumusega ja vaimustusega üles astub ja ette tikub. Ta leiab seda olevat ebakohasena ja lubamatuna.

Eestlane kaitsevaelasena. Eestlase kui kaitsevaelase õpetamisel kui ka juhatamisel sõjaajal tuleb arvesse võtta, et ta on oma hingelaadilt mõistuseinimene. Teda on raske vaimustada.

Võitude puhul tekib temas vaimustuse asemel uhkus ja endast lugupidamine, kaotuse puhul aga tüdimus ja ükskõiksus. Raske oleks teda sundida avantüristlikust sõjakäigust osa võtma, kus kõik võib kaotada, kuid samuti ka palju võita. Kuid kaitseks, mis püsivust ja kannatlikkust nõuab, oleks eestlane kohasemaid sõdureid.

Eestlase iseloomu tähtsam joon — iseseisvus talitamisel ning püsivus lubab kinnitada, et tema võib eduga teotseda uue aja lahingu hõredais lahingukordades.

Oma ülemuses hindab eestlane kõige rohkem asjalikkust. Mitte välist külge ei nõua ta, vaid sisu. Eestlase juhiks olla on vähe omada vormi ja auastet, on vaja omada kindlat autoriteeti ning austamist. Eestlane valvab piinlikult oma juhi tegevuse järgi ning arvustab teda. Seega eestlaste juht peab olema vali enda vastu.

Põhjendatud valjuse annab eestlane andeks. Ta ei taha, et teda hellitatakse, kuid ta ei anna andeks, kui tema iseteadvust puudutatakse või temaga haavavalt, alandavalt või ülekohtuselt ümber käiakse. Tuleb ka esile kadedust, väiklust ja teataval määral headmeelt teiste raskustest või ebaedust.

Eestlase juhtimiseks on tarvis alati üles seada kindel eesmärk, mis oleks meeskonnale arusaadav. Eestlane vajab püsivaks eesmärgi poole püüdmiseks veendumust ettevõtte otstarbekohasuses ja kui see on temale selge, siis eestlastest koosnev sõjaväe osa on püsiv ja kannatlik.

2. peatükk.

Väeliigid, nende omadused ja omavaheline koostöö lahingus. — Jalavägi, suurtükivägi, ratsavägi, lennukivägi, insenerivägi, merevägi ja soomustatud võitlusvahendid.

1. Väeliikidest üldse.

Vaenlase hävitamiseks lahingus tarvitatakse väga mitmekesiseid võitlusvahendeid ja tegevusi. Võitlusvahendite teenimiseks, nendega teotsemiseks ja mitmekesiste ülesannete täitmiseks on vaja eraldi välja õpetatud meeskondi, kusjuures lahing nõuab nendelt meeskondadelt väga erinevaid tegevusi. Tegevuste kohaselt on välja kujunenud järgmised väeliigid ja erilised võitlusvahendid: jalavägi, suurtükivägi, ratsavägi, lennukivägi, insenerivägi ja soomustatud võitlusvahendid. Eraldi maaväest on merevägi.

Iga väeliik võib hästi täita ainult neid ülesandeid, mis vastavad tema tegevusvõimalustele ja tema käsutuses olevate võitlusvahendite võimetele. Olgugi, et igal väeliigil on oma erilised tegevusviisid ja ülesanded, on nüüdisaja lahingus väeliikide tegevused ja püüdmised nii kokkukõlastatud, et nad ülesande täitmisel tihti nagu sulavad üksteisesse. Et tihedat koostööd lahingus luua teiste väeliikidega, peame tundma mitte ainult oma väeliiki, vaid ka teiste väeliikide omadusi, võimeid ja vajadusi.

Vastuse, missugusele väeliigile lasuks lahingus tähtsaim osa, leiame J. E. II § 1, mis kõlab:

„Jalavägi on peamine väeliik; teot-
sedes tule ja manöövriga tema otsustab la-
hingu. Kõik teised väeliigid toetavad jalaväge tema
ülesannete täitmisel, kuid ükski neist ei või asendada
jalaväge lahingus. Ainult jalavägi võib ise-
seisvalt, oma relvade abil lahingut
ette valmistada, läbi viia ja saavu-
tatud edu ära kasutada.“

Prantslased oma sõjakirjanduses tihtipeale armas-
tavad nimetada jalaväge „la reine de la ba-
taille“, — „lahinguväljade kuningannaks“, mida tei-
sed väeliigid, nagu suurtükivägi, ratsavägi, inseneri-
vägi jne. peavad toetama. Halva jalaväe olemasolul ei
suuda ka kõige parem suurtükivägi ja tehnilised abinõud
vastast lõplikult võita.

Jalaväe tähtsuse kohta väljendab oma mõtteid
saksa kuulus väejuht L u d e n d o r f öeldes, et vaata-
mata kõigile uuendustele suurtükiväes on praegusel
ajal lahingus edu jalaväest äraolenev rohkem kui ku-
nagi enne.

Vene jalaväe lahingueeskiri (§ 1) ütleb jalaväe
tähtsuse kohta: „Jalaväes suurimal määral väljendub
sõjaväe ja ühtlasi ka riigi sõjaline võime“.

Kokkuvõttes näeme üksmeelset otsust jalaväe esi-
järgulisest tähtsusest. Kuid jalavägi on oma omadus-
telt mõningateks tegevusteks piiratud. Nii on jalaväe
tuli jõuetu märkide vastu, mis maasse kaevunud, mida
püssikuul ei purusta või mis väljaspool püssitule ula-
tust jne. Siin on vaja jalaväele suurtükiväe või mõnel
juhtumil soomustatud võitlusvahendite abi. Jalavägi ei
suuda kiiresti kaugelt andmeid saada olukorrast, mil-
leks on vaja tööle rakendada lennuväge ja ratsaväge.
Niisugused tegevused, mida jalavägi ei suuda ise oma
abinõudega edukalt täita, sooritatakse teiste väeliikide
poolt.

2. Jalavägi.

Jalavägi on arvurikkam väeliik mitte ainult meil,
vaid kõigis sõjavägedes. Jalavägi hoiab oma käes maa-
ala. Seega vaenlase positsioon on võetud, kui meie ja-

lavägi temale asus ning kaotatud, kui meie jalavägi on sealt lahkunud. Kõige paremad ja täiuslikumad võitlusvahendid ei anna lahingus tagajärge, kui ei ole jalaväge, kes pealetungil vaenlase tema positsioonilt viskaks välja või kaitsel hoiaks käes oma seisukohad.

Vaadeldes jalaväe omadusi näeme:

a) Jalavägi suudab enam kui ükski teine väeliik iseseisvalt oma relvade abil lahingut ette valmistada, läbi viia ja saavutatud edu kasutada.

Jalavägi on varustatud relvadega, milliseid ta pea-aegu igas olukorras suudab edasi kanda ja kasutada. Jalavägi lähenedes hävitab tulega vaenlast ning annab tarbekorral lõpliku löögi külma relvaga. Visates vaenlase välja tema positsioonilt, hoiab jalavägi võidetud maa-ala tarbekorral käes.

b) Jalavägi võib teotseda igal maastikul, igasuguse ilmaga nii öösi kui päeval.

d) Jalavägi peab lahingut tule ja liikumisega, neid mõlemaid tegevusi omavahel kombineerides, kusjuures tulega võib ta tabada ainult enamvähem lahtisi märke. Kinniste märkide ja vastase kindlustuste purustamiseks ning vaenlase tugeva tule mahasurumiseks vajab jalavägi suurtükiväe ja soomustatud võitlusvahendite toetust. Liikumisel vaenlase tule all peab jalavägi kasutama laialipaisatud rivi-kordi, mille algelemendina esineb jagu. Jalaväe võitlus on ainult lähedamaa võitlus.

e) Jalaväe tule jõu aluseks on automaatrelvade tuli, mis loob tugeva tulekaitse jalaväe ette. Kuid seda tuld tuleb juhtida ja suunida võimalikult flankeerivalt.

f) Jalaväel on võrdlemisi väike liikumiskiirus. Jalaväe määrustiku I osa § 80 näeb ette minutis 80 cm pikkuseid samme 120 või tunnis 4,8 km rännakut. Seejuures päevane teekond oleks 25—30 km. Kiirrännakul oleks kiirus tunnis 6—7 km.

g) Jalaväel on suur kuluvus lahing-

gus, sest ta kannab oma õlgadel võitluse pearaskusi. Seepärast jalaväe kasutamisel tuleb igaviisi k o k k u hoida jalaväe jõudu liikumisel ja lahingus. Et jalavägi kannab suuri kaotusi vaenlase hävitavast tulest ja väga mitmekesiste võitlusvahendite tegevusest ja lõpuks peab läbistama vaenlase tule ja andma löögi, on jalaväe moraalse te o m a d u s t e tähtsus eriti suur.

Siit suur tähtsus omada head jalaväge. Omada kestva ettevalmistuse juures head jalaväge võivad ainult need rahvad, kellel hästi arenenud rahvustunne ning armastus oma iseseisvuse vastu. Jalavägi kannab täiel määral seda ilmet, mis rahvas, kes loonud jalaväe. Rahva tõus on ühtlasi ka jalaväe tõus (näiteks Rooma ajalugu). Jalaväe moraali langemine on ka terve sõjaväe väärtuse langemine, sest kui ei ole jalaväge, kes otsustavalt vaenlasele kallale tungib, ei ole ka mingisugust väärtust suurel tehnikal, nagu seda kujukalt näitasid lahingud Vene rindel 1917 a. suvel.

3. Suurtükivägi.

a) Suurtükiväest üldse. Suurtükivägi teotseb tulega. Nüüdisaja lahingus on suurtükivägi jalaväe lahutamatuks võitluskaaslasteks. Selle nõude tähtsust tingib eeskätt vaenlase jala- ja suurtükiväe võimas tuli, mida tuleb lahingus maha suruda ja tugevad ehitised, mille vastu on jalaväe tuli tihtigi nõrk.

Suurtükivägi võib teotseda ainult kohal olles. Kohale asumine, vaatluse ja side loomine ning märkide kindlakstegemine võtab aega, sest suurtükivägi tulistab märki peamiselt kaudse sihtimisega, s. o. suurtüki juures märki ei nähta, vaid vaatluste ja väljaarvamiste varal juhatakse suurtükiväe tuli märgile. Liikumisel ning kogunemisel kujutab suurtükivägi enesest suurt märki, mille vastu võib edukalt teotseda eriti lennuvägi. Suurtükivägi kannab lahingus vähem kaotusi kui jalavägi, sest ta teotseb kaugelt, olles harilikult eest kaetud jalaväega. Seega on suurtükiväes moraali kergem

alal hoida, kui jalaväes. Otsekoheseks kaitseks on patareil 1 r. k. ja enamikul meestel — püssid.

Suurtükid on tule omadustelt kahte liiki: kahurid ja haubitsad. Esimesed annavad lameda lennujoonega tuld ja teised — järsktuld. Laskekauguse ja oma raskuse tõttu suurtükivägi jaguneb kergeks ja raskeks suurtükiväeks. Kerge suurtükiväe hulka kuuluvad kahurid, mille kaliiber umbes 75 mm ja haubitsad — kaliiber umbes 114 mm. Raske suurtükiväe hulka kuuluvad umbes 105 mm kahurid ja 150 mm haubitsad.

Suurtüki laskekiirus on tingitud tema süsteemist. Keskmiselt võib lugeda, et see oleks kergel suurtükil lühiajalisel laskmisel 4 ja pikaajalisel — 2 lasku minutis (kerge kahur võib õige lühiajalisel laskmisel anda kuni 8 lasku minutis). Raskel suurtükil oleks laskekiirus vastavalt — 2 ja 1 lask minutis või isegi pikaajalisel tulistamisel 2 minuti kestvusel 1 lask.

Laskekaugus on kergel suurtükil keskmiselt 6—11 km ja raskel — 8 kuni 12 km, mõjuv kaugus loetakse esimestel 3—6, teistel — 5 kuni 8 km. Kaugus on tingitud suurtüki süsteemist.

Minimaalne kaugus oma jalaväe ette tulistamisel on frontaalse tule juures kergetest suurtükkidest mitte lähemale kui 200 m ja rasketest — mitte lähemale kui 400 m. Flankeeriva tule juures on eelnäidatud normid poole võrra vähemad. Nõue on tingitud suurtüki mürskude hajumisest ja üksikute kildude laialipaiskumisest.

Suurtükivägi teotseb kas šrapnelliga, mis lõhkeb õhus ja annab hulga kuule ja kilde, või granadiga, mis lõhkeb maas või õhus ning annab hulga kilde.

Vaatlus on tarvilik suurtükiväe tule tabavuse hindamiseks, lahinguvälja vaatlemiseks ja uute märkide leidmiseks. Tulistamise tagajärgede üle otsustatakse teatava arvu laskude järele.

Organisatsioon. Patarei koosneb kahest rühmast, kerge patarei rühmas on 2 suurtükki ja raskes — 1 suurtükk. Patarei koosneb alati ühesüsteemilistest suurtükkidest.

Kõik need arvud on toodud ainult näitena. Need purustamised näidatud arvu laskemoonaga on võimalikud ainult pideva ja hea vaatluse olemasolul.

d) Suurtükiväe tule toetus ja tulenõudmised. Jalavägi vajab suurtükitule toetust igal juhtumil, kus tema relvad ei suuda teed rajada. Suurtükivägi peab kõik tegema, et jalaväe kaotusi ja raskusi vaenlase tulest vähendada. Selleks on tarvilik tihe koostöö, pidev side ja vastastikune arusaamine üksteise omadustest, võimetest ja vajadustest.

Tulenõuded ehk tuleülesanded suurtükiväele olgu täpsad ja vastaku tema teguvõimele. Arvestades meie olusid ja suurtükiväe omadusi, seab J. E. II § 147 üles nõudmise, et suurtükiväe tuli tuleb peaaesjalikult koondada sinna, kuhu viiakse otsustav hoop. Suurtükituli on võrdlemisi suure purustusjõuga ja on seega juhatuse käes tugevaks tulerusikaks.

Tulenõuete esitamisel jalaväe poolt suurtükiväele tuleb teatada:

- täpsalt märgid, millele nõutakse tuld;
- tulistamise aeg. Kui aeg ei ole kindlaks määratud, teatab jalavägi tule vajaduse möödumisest;
- toetust vajava jalaväe eelosade asetus ja kavatsused edaspidiseks tegevuseks.

Arvestades laskemoona vähesust tuleb nõuda suurtükiväe tuld ainult tungival vajadusel.

e) Suurtükiväe tuleliigid pealetungil ja kaitsel.

Pealetungil võiks liigitada suurtükiväe tuld: — ettevalmistustuli — purustab vastase kaitsehitisi ja jõude enne jalaväe osade edasiliikumist. Selle tule avamiseks on vaja teada vaenlase nende märkide asukohad, mida kavatsetakse purustada või neutraliseerida;

— toetustuli — toetab otsekohe edasiliikuvat jalaväge, neutraliseerides vastase vastupanu rakukesi ja vaatluspunkte. Selleks liigub toetustuli hüpetena otsekoheses läheduses jalaväe ees. Sellel tuel peab olema eriti hea koostöö jalaväega, et ta ei tabaks oma jala-

väge ega võimaldaks vaenlasel tulistada pealetungijaid või korraldada uut vastupanu;

antus — keeldtuli — vaenlase varudele ja seljatagustele ühendusteedele ja kaitseorganitele, et mitte anda võimalust vaenlasele varude paiskamiseks tegevusse ja lahinguvarustuse kohaletoomiseks. See tuli on suunatud kaugemale, võrreldes ettevalmistus- ja toetus-
tulega.

Kaitseel:

— vastulöögituli — tulikoondised, tarbekorral mitme patarei või suurtüki tuli ühte kohta. Selle tule eesmärgiks on vaenlase pealetungi kord segi paisata. See tuli on eriti hea vaenlase koondamiskohtade pihta;

— tõkketuli teatud joontel vastase jalaväe purustamiseks, nii lahingueelpostide ees ja vastupanupositiooni ees ning sisemuses. Kerge patarei suudab anda tõkketuld normaalselt 200 m laiuse rinde osa ette;

kaotus — keeldtuli — mis takistab vaenlase lähene-
mist ja abinõude ning meeste juuretoomist kallaletungi lähtealusele.

Peale nende tulede võitleb suurtükivägi veel vastase suurtükiväe vastu.

Tuled on vaja hästi ette valmistada ja kokku-
kõlastada jalaväe tegevusega. Koostöö hõlbustamiseks määratakse tarbekorral mõni suurtükk soomusmasinate vastu võitlemiseks. Neid suurtükke tuleb asetada raioonidesse, kus võib oodata vaenlase soomusjõude. Tankidevastasest võitlusest võtab osa tarbekorral kõik suurtükivägi, loobudes ajutiselt eelmistest ülesannetest.

f) Side. Suurtükiväe tule kiireks ja täpsaks juhtimiseks omab erilise tähtsuse pidev side väeosadega, keda suurtükivägi toetab, ja suurtükiväe komandopunktide (K. P.), vaatepunktide (V. P.) ja patarei vahel. Selleks on eeskätt tarvitusel telefon.

Side jala- ja suurtükiväe vahel saavutatakse:

— suurtükiväe ja tema poolt toetatud jalaväe üksuse ülema K. P. lähestikku asetamisega, kui see suurtükiväe juhtimist ei raskenda;

— suurtükiväe poolt jalaväkke sideohvitseride ja sideallohvitseride saatmisega, varustades neid vastava meeskonnaga ja sidevahenditega. Suurtükiväe ja sideohvitseri ja -allohvitseri ülesanded on käsitatud lhk. 83;

— eelvaatlejate väljasaatmisega, kes liiguvad koos jalaväe eelosadega.

Side eest jalaväe ja suurtükiväe vahel on vastutav suurtükiväe juht, sest põhimõtteliselt iga väeliik loob koostööl side peaväeliigi — jalaväega.

Patarei vajab sidet: grupiülemaga, oma V. P., üksustega keda patarei toetab, naaberpatareidega ja oma eelikutega ning vooriga. Patareis korraldab sidet side-meeskond. Sidevahendid patareis on: telefon — induktoriline, side loomiseks suurtükiväega ja jalaväe rügemendi sidevõrguga, ning fooniline — ühenduse loomiseks jalaväe pataljoni ülema K. P. või pataljoni telefonivõrguga; optilised sidevahendid — helkaparaadid, lipud, linad, raketid; virgatsid — jala ja ratsa.

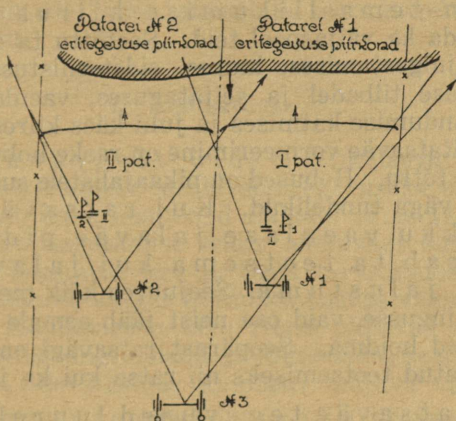
g) Suurtükiväe jaotus lahingus. Suurtükivägi jaotatakse lahingus — üldtegevuse ja otsese toetuse suurtükiväeks.

Üldtegevuse suurtükivägi on täielikult vanema juhi käsutuses, ta teotseb terve väekoondise huvides. Üldtegevuse suurtükiväkke kuuluvad peaaegu alati raske suurtükivägi ja vahest ka osa kergest suurtükiväest. Üldtegevuse suurtükiväe peamiseks ülesandeks on võitlus vaenlase suurtükiväega, tugevamate ehitiste purustamine ja kaugete märkide tulistamine.

Otsese toetuse suurtükiväe tuli antakse väekoondise suurtükiväe ülema poolt jalaväe juhtide (normaalselt rügul, patül) käsutusse, et oleks võimalik tagada paremat koostööd jalaväega ja kiiremini rahuldada viimase tulenõudeid.

Normaalselt antakse jalaväe rügemendile otsese toetuse suurtükiväeks üks kerge grupp. Grupi kahurpatareid loovad normaalselt side esijärgu pataljonide ülematega, kelle tegevusriba või lõik asub patarei eritegevuse piirkonnas. Seega kahurpatareid on otsese toetuse suurtükiväeks rügemendis, kuna haubitsapatarei —

üldtegevuse suurtükiväeks. Grupiülem rahuldab rügemendiülema tulenõudeid, kasutades selleks vajadusel kogu grupi tuld. Kahurpatareid tulistavad esijärgus pataljoniülema poolt näidatud märke, kuid vajadusel koondatakse grupi terve tuli grupiülema poolt näidatud märkidele.

Joon. 1. Patareide eritegevuse piirkonnad.

Saatesuurtükid. Et oleks võimalus veelgi kiiremini abistada suurtükitulega esijärgus liikuvat jalaväge, antakse üksikuid suurtükke jalaväe vähemate üksuste juhtide (pataljoniülema, kui viimane otsese toetuse suurtükiväge ei ole saanud, kompaniülema) käsutusse. Saatesuurtükkide tegevus peab olema väga kiire, et mitte saada hävitatud vaenlase tulest. Nad tulistavad tarbekorral isegi lahtistelt positsioonidelt. Saatesuurtüki ülem asub jalaväe üksuse ülema läheduses, et kiiremini saada ülesandeid.

Jalavägi peab abistama tarbekorral neid suurtükke edasiviimises, sest tihti ei ole võimalik hobuseid tarvitada. Need suurtükid osutuvad väga kasulikkudeks võitluses vastase soomusvägedega.

4. Ratsavägi.

a) Üldised omadused. Ratsavägi oma suure nähtavuse tõttu on väga tundelik tulele. Seega nüüdisaja lahingus tema kasutamine ratsarivis muutub tihti võimatuks, eriti jalaväe tule piirkonnas.

Kuid ratsaväe tähtsamaks omaduseks on tema liikumise kiirus ja võimalus teotseda ka väljaspool teid. Seetõttu ta osutub kasulikuks julgestamises, luures, sideteenistuses, võitluses vaenlase tiibadel ja seljataguses, vaenlase jälitamises, taandumise katmises ja juhi käes kiiresti liikuva varuna. Ratsaväe vormeerimine on raske hobuste väljaõpetamise tõttu. Hobused on pikaajalistele suurtele pingutustele väga tundelikud. Kui ratsavägi põrkab kokku vaenlase jalaväe pideva tulega, peab ta teotsema kui jalavägi ja selleks jalustuma. Seejuures kõik mehed ei saa minna lahingusse, vaid osa neist jääb eemale võitlusest — hobuseid hoidma. Seepärast ratsavägi on õpetatud ja relvastatud teotsemiseks nii ratsa kui ka jala.

b) Ratsaväe tegevused luurel ja julgestamisel. Lennuvägi võib toimetada kaugemaa luuret, kuid tema omadused ei luba vaenlast pikemat aega jälgida ja teotseda öösi. Ratsavägi võib selgitada püsivamalt ja täpsamalt, kus vaenlane asub ja mis ta teeb ning tekitada takistusi vastasele edasiliikumisel. Ratsaväe kõvendamiseks antakse tema käsutusse soomusautosid ja rattureid. Oma vägede julgestamist tiibadel ja eespool on hea korraldada ratsaväega, kes kiiresti võib olukorda valgustada.

d) Ratsaväe tegevus lahingus. Ratsavägi on liikuva varuna juhi käes abinõuks, millega võib abistada raskesse sattunud rinde osi ja teotseda vaenlase tiibadel ja seljataguses. Jälitamisel ratsavägi takistab vaenlase plaanikindlat taandumist ja võib segadust sünnitada moraalselt nõrgestatud vaenlase ridades. Ratsaväe tegevus on eriti tagajärjerikas nõrga moraaliga osa vastu, mida ta võib rünnata isegi ratsarivis.

Ratsaväe aset täidavad teataval määral suusk-jalgratturid. Neid osi on kergem komplekteerida, niisama on nad tunduvalt odavamad kui ratsavägi. Seetõttu on mindud osaliselt üle ratsaväelt suusk-jalgratturitele. Muidugi viimased nõuavad oma teotsemisel ühendusteid. Ratsaväest, suusk-jalgratturitest, jalaväest veovahenditel jne. moodustatakse kerged osad, mida saab edukalt kasutada julgestamisel ja teotsemisel vaenlase tiibade vastu.

5. Lennuvägi.

a) Lennuväest üldse. Õhulaevu ja õhupalle kasutati esimest korda sõjategevuseks enam kui 100 a. tagasi, kuna lennukeid Balkani sõjas (1912. a.). Kuid täieliku kasutamise leidis lennುವಾಗಿ siiski Maailmasõjas. Lennuväe arv ja tema tarvitamise ulatus rahvaste viimases suures heitluses kasvas väga kiiresti. Ka pärast Maailmasõda kõik riigid püüavad oma lennುವäge igaviisi suurendada ja täiendada, seega lennುವಾಗಿ esineb tulevikusõjas kindlasti mõjuva väeliigina.

b) Lennuväe omadused ja ülesanded. Lennuväe peamiseks ülesandeks on suur lennukiirus, mis võimaldab temale kiiresti ilmuda soovitud kohta, ja vaba tegevusväli. Lennuväe soetamine on kallisk, ka nõuab ta oma teenimiseks hästi välja õpetatud meeskonda. Lennuväe kasutamist halvab ilmastik ja maastik. Niisama on lennu kestvus piiratud.

Lennuvägi täidab järgmisi ülesandeid:

- luure ja vaatluse toimetamine,
- võitlus vaenlase õhujõududega,
- sidepidamine juhatuse ja väeosade vahel,
- võitlus maapealsete märkide vastu,
- raskuste transporteerimine võimaluse piirides.

d) Lennukite tüübid ja omadused. Ülesannete kohaselt on lennukid: hävitajad, luurelennukid, pommitajad, lahingulennukid, transportlennukid.

vale ja taha tulistamiseks, ja üks k. k. — tulistamiseks sabapoolle läbi põrandaaugu. Pommide kinnitamiseks on alumise kandepinna all raamid.

Luurelennuki ülesandeks on luure toimetamine nii väljaspool lahinguvälja kui ka lahinguväljal lahingu ajal. Võib edukalt vaadelda suurtükiväe tule tabamisi ja teostada tule juhtimist vajalikkudele märkidele. Et lennuk kiiresti lendab üle vaadeldava välja ja võib lühikest aega õhus viibida, on tema vaatlus katkendiline. Luurelennukil on kaasas õhufotoaparatuurid, millega saab teha isegi suurtelt kõrgustelt väga täpsaid ülesvõtteid (kuni 1 : 4200). Viimaste abil on võimalik pärast teha kindlaks vaenlase paigutuse üksikasju. Niisama on lennuk varustatud sidepidamiseks raadioga.

Õhufoto rakendamine lennukiväe töösse on tunduvalt parandanud lennukiväe vaatluse võimalusi. Võib üles võtta kas üksikuid punkte vertikaal- või perspektiivülesvõtete abil või teha matkülesvõtteid. Viimane ülesvõte annab üldvaate ülelennatud maastikust. Õhuülesvõtetest piltide valmistamine on võrdlemisi kiire töö. Ülesvõtete järgi on võimalik kodus rahulikkudes tingimustes uurida igasuguseid üksikasju maastikus ja vaenlase paiknemises.

Lennuki abil saab tarbekorral üles otsida meie jalaväe eelosade seisukohti. Veel sama lennu ajal võib lendur need asukohad kanda skeemile ja selle ühes kirjaliku teadaandega heita kas suurtükiväe V. P. või jalaväe K. P. Niisama võib lennuk toimetada kätte esijärgu osadele juhi käske ja korraldusi. Et tuul teadaannet või käsku liig eemale ei kannaks, paigutatakse ta kotikesse, millele lisatakse juure mingisugune raskus. Lendur võib samal teel või rakettide abil näidata, kus asuvad vaenlase relvad ja osad ja missugune on nende tegevus. Eelosade ja vaenlase leidmine ja näitamine on väga tähtis. Tihtigi ei ole lahingus oma eelosadega sidet, rääkimata veel sellest, et meie asukohtadest ei ole võimalust sageli heita pilku vaenlase asetuse sügavusse. Sidepidamiseks jalaväe osade ja K. P. (V. P.) ning

lennuväe vahel on jalaväe eelosad ja K. P. varustatud sidepidamise linamärkidega. Kui lennuk tahab näiteks näha jalaväe eelosade paiknemist, kutsub ta märguandmise järgi esile nende linade väljapaneku ja saab seega fikseerida väeosade asukohti. Parema nähtavuse saavutamiseks on soovitatav linamärke liigutada. Linamärkide puudumisel võib kasutada muid kokkulepituid märke. Väljapandud linad või märgid koristatakse lennuki signaali järgi „aru saadud“.

Luurelennuk võib kaasa võtta vähesel arvul kergeid pomme, mis kinnitatakse raamide külge.

Pommitajad. Nende lennukite ülesandeks on pommide heitmine vaenlase väeosade või tähtsamate asutiste peale. Lennuki abil võib tarbekorral väga suurel hulgal lõhkeaineid (kuni 1000 kg pomme) maha loopida nende asutiste ja ehitiste purustamiseks, milleni ei ulatu suurtükiväe tuli.

Pommitaja on ehituselt suurem kui mõni teine lennuk. Tema kiirus on 150—180 km tunnis, lagi — 2000—6000 m, pommitamise kõrgus normaalselt 1000 kuni 3000 m, varustuses tihti paar suurejõulist mootorit, relvastuses — mitu kuulipildujat. Viimaste abil loob pommitaja enese kaitseks tarbekorral oma ümber tulevöö. Pommitaja võtab lendusid ette tihti öösi, et olla kaitstud vaenlase lennuväe eest ning et tabada märki ootamatult.

Pommitaja töötab sel teel, et jõudes tulistamiseks vajaliku märgi kohale, vabastab pommid raamide küljest. Pommitajalt heidetud pommid võivad olla täidetud kas lõhkeainetega, süüteainetega, mürgiste gaasidega või isegi kahjulikkude pisilastega (batsillustega). Peale nende ainete allapildumist kasutatakse pomme veel propaganda-kirjanduse heitmiseks vastase hulka, et teda demoraliseerida.

Lahingulennukite ülesandeks on lahingu otsustaval hetkel kaasa aidata maapealsetele jõududele seega, et nad tulistavad või pommitavad vaenlase koonduskohti, voore ja varusid. Võitlu-

seks maapealsete märkide vastu kuulipildujate tulega on tekkinud esile eriline jalaväe lennuk. Selle lennuki eriomaduseks oleks küllaline soomuskaitse, peaasjalikult jalaväe tule vastu, ja suur kiirus lennus ning paenduvus juhtimises.

Transportlennuk. Lennuväge kasutatakse veel inimeste ja raskuste veoks. Tarbekorral võib lennuk võitlevatele eelosadele või vaenlasest piiratud osadele kohale tuua ja maha heita — toiduaineid ja võitlustarbeid, nagu sõjas Marokkos 1925—26 a.

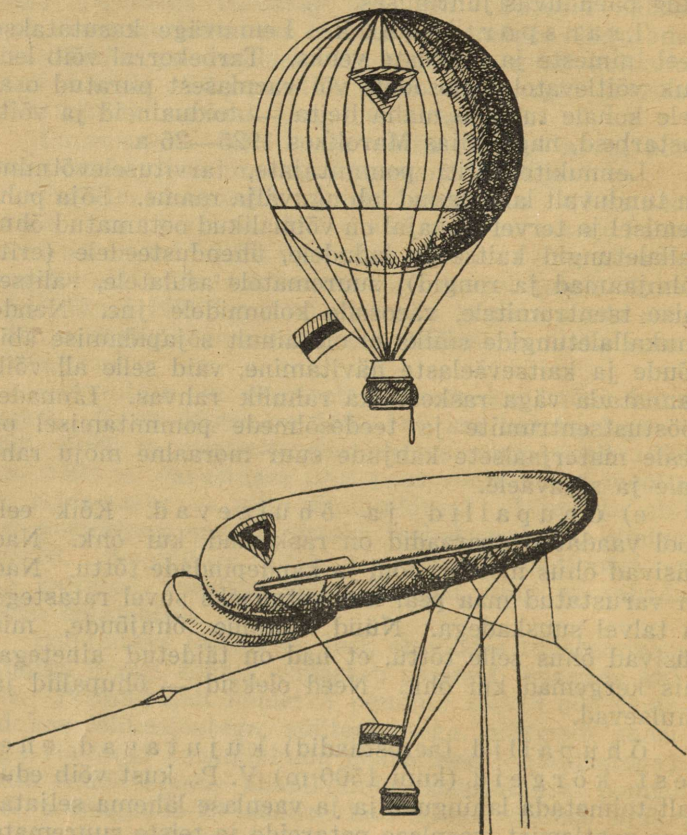
Lennukite, eriti pommitajate, tarvituselevõtmine on tunduvalt laiendanud lahinguvälja raame. Sõja puhkemisel ja tervel sõjaajal on võimalikud ootamatud õhukallaletungid kaitseväge ladudele, ühendusteedele (eriti sõlmjaamad ja rongid), suurematele asulatele, valitsemise tsentrumitele, väeosade kolonnidele jne. Nende õhukallaletungide sihiks ei ole ainult sõjapidamise abinõude ja kaitseväelaste hävitamine, vaid selle all võib kannatada väga raskesti ka rahulik rahvas. Linnade, tööstustsentrumite ja teedesõlmede pommitamisel on peale materjaalsete kahjude suur moraalne mõju rahvale ja sõjaväele.

e) **Õhupallid ja õhulaevad.** Kõik eelpool vaadatud aparaadid on raskemad kui õhk. Nad püsivad õhus mootori jõul ja kandepindade tõttu. Nad on varustatud maa peal hoo võtmiseks suvel ratastega ja talvel suuskadega. Nüüd vaatame õhujõude, mis püsivad õhus selle tõttu, et nad on täidetud ainetega, mis kergemad kui õhk. Need oleksid — õhupallid ja õhulaevad.

Õhupallid (aerostaadid) kujutavad enesest kõrgeid (kuni 1500 m) V. P., kust võib edukalt toimetada lahinguvälja ja vaenlase lähema seljata-guse vaatlemist, vaenlase patareide ja teiste suuremate võitlusvahendite ülesleidmist ning tulejuhtimist. Õhupallid on normaalselt seotud üleslaskmisel oma baasauto külge, kusjuures vaatleja asub korvis (joon. nr. 3).

Õhupalli vaenlaseks on lennuk ja vähesel määral suurtükiväe tuli. Vesinikuga täidetud õhupall sütib

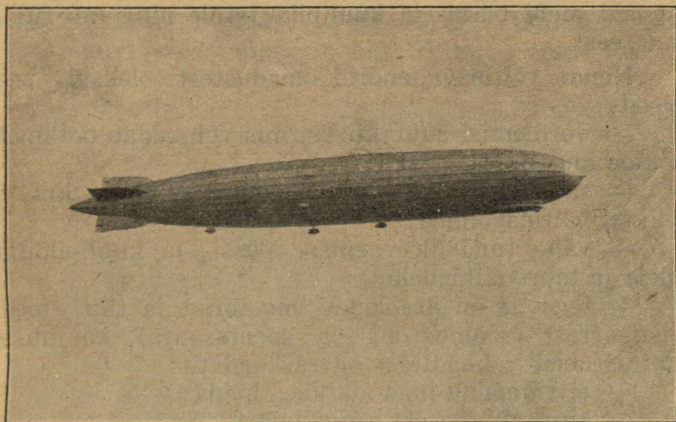
ainsast põlevast kuulist, mis on tunginud läbi kesta. Seepärast tuleb õhupalle nende üleslaskmisel kaitsta vaenlase lennukite kallaletungide vastu.

Joon. 3. Õhupallid.

Maaõhujõud võtsid sõjategevusest osa ka juhitud õhupallid ehk õhulaevad (vaata joon. nr. 4). Õhulaev on varustatud mitme tugevajo-

lise mootoriga. Ta suudab tõsta koormat, mille raskus on mitukümmend tonni. Õhulaevade ülesandeks sõjas on kaugemaa luure, kaugete punktide pommitamine, tarbekorral dessantide poetamine vaenlase

Joon. 4. Õhulaev.

seljataha ja inimeste ning raskuste transporteerimine. Laev on varustatud mitme kuulipildujaga, kuid siiski on ta väga tundelik vastase lennuki ja suurtükiväe tulele. Õhulaev võib õhus olla väga kaua (üle 100 tunni), nagu näitavad õhulaevade viimased lennud.

6. Soomustatud võitlusvahendid.

a) Soomustatud võitlusvahenditest üldse. Ehkki mõned katsed soomustatud võitlusvahendite kasutamisest sõjategevuseks on teada enne Maailmasõda (nii Buuride sõjas 1899—1901 a. a. midagi soomusrongi taolist jne.), leidsid need võitlusvahendid kasutamist peamiselt Maailmasõjas ja sellele järg-

nevates Vene kodusõjas ja Eesti, Soome, Läti ja Poola sõdades Venemaaga. Soomustatud võitlusvahendite hulka kuuluvad — tankid, soomusautod ja soomusrongid. Kõik need võitlusvahendid on kaetud terasest plaatidega — soomusega, mis kaitseb vähemalt nendes vahendeis asuvaid mehi püssi- ja kuulipildujatule ning mürsukildude eest.

Nende võitlusvahendite omadustest oleksid peamised:

— võrdlemisi suur kiirus, mis võimaldab ootamata löökide andmist;

— suur moraalne mõju, enamasti suurem kui tegelikud võitlusvõimed;

— vähe tundelik vaenlase püssi- ja kuulipildujatulele ja mürsukildudele;

— tegevus on äraolenev mootorist ja tihti teede seisukorrast (soomusrong ja soomusauto), kusjuures vaatlus neist vahenditest on raskendatud;

— ei võimalda maa-ala käes hoida;

— kujutab enesest suurt märki.

Eriti tähtis on moraalne mõju, mida avaldab soomustatud võitlusvahendite ilmumine. Kuid soomustatud võitlusvahendite vastu saab alati edukalt teotseda kõva närvi-dega ja hea distsipliini ning väljao-õppega jalavägi, toetatud suurtüki-väest. Kõigil soomustatud võitlusvahenditel on oma nõrgad küljed, mille tõttu need vahendid võivad teot-seda edukalt ainult koos teiste väeliikidega.

b) Tank. Tank teotseb tulega ja liikumisega. Tulejõuna on tankil kuulipildujad või väiksed suurtükid, kuna liikumisel tank sõidab tar-bekorral märgile peale ja seega hävitab ta. Tank on kaetud soomusega, mis ei võimalda läbilöömist püssi-ega kuulipilduja tulega või granaadikildudega. Tank liigub veolindi abil. Tankil on torn, mida võib tarvi-dusel pöörata kuni 360°. Viimane tegevus on vajalik

vaatlemiseks läbi vaatepilude või tulistamiseks tarvilikus suunas. Vaatlus tankist on raskendatud, käigu ajal on temas suur kuumus. Tulistamine tankist on mõjuv kuni 200 m.

Tankid jagunevad rasketeks ja kergeteks:

Raske tank. Joon. nr. 5 toodud tanki kaal on kuni 32 tonni, kiirus — 4,5—7 km tunnis, relvastuses suurtükiväetankil — üks 57 mm suurtükk ja

Joon. 5. Raske tank „Mark V“.

mitu kuulipildujat või kuulipildujatankil — mitu kuulipildujat, kütte- ja määrdeainete tagavarasid võib kaasa võtta kuni 10 tunni pikkuseks sõiduks. Ülaltoodud tanki tehnilistest omadustest tuleks nimetada, et ta võib võtta tõuse kuni 45° ja murda igasuguseid traat-tõkkeid, kuni 35 cm läbimõõduga üksteisest eemal asuvaid püid ja 50 cm paksusi kivimüüre ning üle minna kuni 2,5 m laiustest kraavidest ja kaevikutest. Tanki meeskond koosneb — tanki ülemast ja 3—5 mehest.

Kerge tank. Joon. nr. 6 toodud tanki kaal on kuni 6,5 tonni, kiirus kuni 5 km tunnis, relvastuses

üks 37 mm suurtükk või üks kuulipilduja, põlev- ja määrdeaineid võib kaasa võtta kuni 10 tunni pikkuseks sõiduks. See tank võib võtta kuni 45° tõuse, murda traattõkkeid ja kuni 40 cm paksusi müüre ning üle minna kuni 180 cm laiustest kraavidest. Meeskond — tanki ülem ja 1—2 meest.

Viimasel ajal katsestatatakse mitmes sõjaväes uusi tanke, mis oma kiirusega ületavad tunduvalt eelpool

Joon. 6. Kerge tank „Renault“.

nimetatud. Mõned tankid võivad liikuda isegi kuni 45 km kiirusega tunnis.

Tankide kasutamine. Tanke kasutatakse läbipääsude tegemiseks vaenlase tõketest ja vastupanüsteemist ning vastase vastupanupesade, elavjõu ja kuulipildujate hävitamiseks. Need ülesanded algavad harilikult siis, kui jalavägi on jõudnud rünnaku kauguseni. Tank on ainult pealetungi relv jalaväe käes.

Tankid mõjuvad vastasele ka moraalselt, sest vaenlase jalaväe tuli on nende vastu enam-vähem jõue-

tu. Et eriti mõjuda moraalselt ja kaitsta tanke hädaohtrliku suurtükiväe tule eest, on vaja viia tanke tegevusele ootamatult.

Tankid abistavad jalaväge, kuid ei asenda millalgi viimast. Tankide ja jalaväe vahel olgu hea koostöö. Tankid kõrvaldagu tõkked ja tulest püsima jäänud kuulipildujad jalaväe teelt, jalavägi järgnegu tankidele, abistagu neid üleminekutel kohtadest, millest tankid omal jõul üle ei saa ja hoidku vaenlase tankidevastaseid relvi tule all. Jalavägi peab ära kasutama tankide poolt saavutatud edu ja näitama tankidele vajadusel uusi märke, mille vastupanu vaja murda. Tankid antakse jalaväe üksuse ülema käsutusse. Tankide juureandmine ei muuda jalaväe tegevusviisi, sest tanke ei saa võtta soomustornidena, mille varjul jalavägi edasi läheb või asub või mis jalaväele kõik takistused teelt kõrvaldavad, vaid tankid on ainult üks tüüp juureantud võitlusvahenditest. Kui jalavägi ei saa tankidele järgneda, on ka viimaste tegevus halvatud.

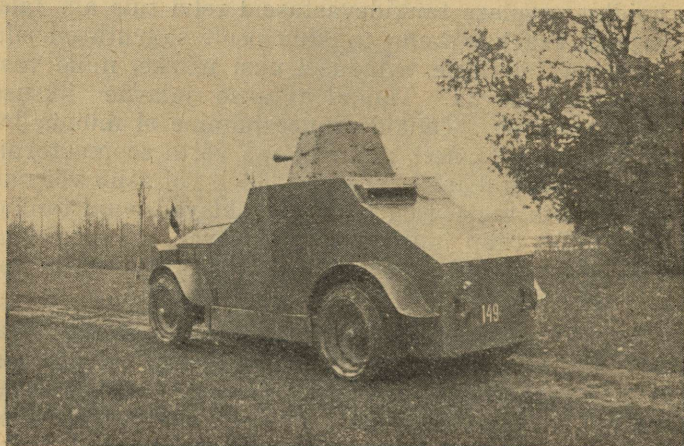
Tankid asendavad mõnel juhtumil teataval määral suurtükiväge. Et kindlustatud positsiooni murda, on vaja tugevat suurtükiväe tuld, mis aga võtab aega, nõuab suurt laskemoona kulu ja vaenlasele annab ettekujutise meie kavatsusest. Et aga vaenlane ei saaks teada meie pealetungist — tankid paisatakse tegevusse ootamatult, kusjuures tegevus viiakse läbi kiiresti.

Tankide kompanii koosneb 4 rühmast, rühmas 3 tanki, neist kaks varustatud kuulipildujatega, kolmas — suurtükiga. Viimases tankis tavaliselt asub rühmaülem. Lahing tankide toetusel ja tankidevastane kaitse on vaadatud üksikasjalikult 15. peatükis.

d) Soomusauto. Soomusauto kiirus on 30—50 km tunnis, raskus 4—6,5 tonni, relvastuses kuulipildujasoomusautol kaks k. k., suurtükisoomusautol üks 37 mm suurtükk ja üks k. k. Viimases autos asub tavaliselt ka rühmaülem. Kaks kuulipilduja ning üks

suurtükisoomusauto moodustavad ühe rühma. Rühm teotseb normaalselt koos.

Soomusauto kere on kaetud 5—8 mm paksuste terasplaatidega. Need kaitsevad auto sisemust harilikude püssi- ja šrapnellikuulide ning mürsukildude eest, kuna soomustlâbistavad kuulid võivad ohtlikud olla alla 200 m kaugust. Soomusautodel on üks kuni kaks pöörlevat lasketorni (vaata joon. nr. 7), mis võimaldab teotsemist ümberringi.

Joon. 7. Soomusauto.

Soomusautode head omadused — suur liikumiskiirus, küllaline tulejõud teotsemisel lahliste märkide vastu ja teraskaitse meeskonnale. Soomusautode halbadeks omadusteks on — võimalus liikuda ainult headel teedel (laius vähemalt 2,5 m, kõva teepind, tõusud alla 30°), suur nähtavus (pikkus umbes 6 m ja kõrgus 1,4 m), ei suuda maa-ala käes hoida ega läbi viia pikemat tulevõitlust. Liikumisel on soomusauto tuli tabav ainult lähedate märkide pihta. Soomusautod võivad teetseda ainult kokkukõlas jala- või ratsaväega.

Mitmes riigis on tarvitusele võetud soomusautod, mis liiguvad osaliselt veolindi abil. Nad võivad liikuda seega ka väljaspool teid, seejuures saavutades kõval maapinnal kuni 40 km kiiruse. Niisugused soomusautod on tunduvalt kasulikumad lahingus kui joon. nr. 7 näidatud.

Soomusautode ülesanded:

Luurel — abistavad jala- ja ratsaväe luureosi kiirete ettevõtete läbiviimisel, kõvendades neid tulega ja tagades julgeolekut kitsustikkudest või varjatud kohtadest läbiminekul.

Pealetungil teotsevad soomusautod lähene-misel koos eelosadega ja kallaletungil ning rünnakul lahtistel tiibadel. Mõnikord soodsal juhtumil võib kasutada soomusautosid ka võitluseks vaenlase positsiooni sisemuses lühikeste ootamata löökide andmiseks.

Kaitsel — lahtistel tiibadel teotsemiseks ja võimalusel osavõtmiseks vastulöökidest.

Jälitamisel — koos teiste kergete osadega püüavad taanduvale vaenlasele ette jõuda ja teda peatada kas võitlusega, teede purustusega või sulgemisega. Kui viimast tegevust ei ole võimalik läbi viia, siis aitavad soomusautod hävitada vaenlase katteosi ja kolonne.

Taandumisel — abistavad katteosi vaenlase kinnipidamisel ja tarbekorral temast lahtikiskumisel. Soomusautode suur liikumiskiirus võimaldab nendel taanduda viimastena.

Vaenlase soomusautode vastu võitlemist teostatakse teede, eriti sildade purustamisega, suurtükiväe tule koondamisega autodele, kuulipildujate ja püssitule koondamisega auto vaatepiludele ja käsigranaatide heitmiselega auto alla, et tekitada rikkeid juhtimise ja käigu mehhanismis. Kasulik on mõne suurtükiga soomusautot tulistada otsese sihtimisega.

e) **Soomusrong.** Soomusrongil on suur tulejõud ja moraalne mõju, eriti

nõrga ettevalmistusega vaenlase peale, kuid ainult raudtee otseses läheduses. Soomusrong teotseb tule ja manöövriga. Soomusrongi suur kogu ja piiratud manöövreerimisvabadus teevad temast hea märgi vaenlase suurtükiväele, seepärast ei saa ta võidelda edukalt vaenlase vastu, kellel on osav suurtükivägi.

Soomusrong koosneb vedurist ühes tendriga, kuulipildujate vagunitest ja suurtükiplatvormidest. Kõik vagunid ja vedur tendriga on soomustatud. Peale nende vagunite on rongis tarbekorral dessantvaguneid ja alati kontrollplatvormid rongi peas ja sabas. Kontrollplatvormidele on laetud raudtee parandusmaterjalid ja raskused — liiv, kivid jne. Kontrollplatvormid on selleks, et raudtee rikete puhul ei kannataks rongi soomustatud koosseis, vaid ainult need platvormid.

Soomusrongi kiirus on 25—40 km tunnis, valmisoadmine väljasõiduks kestab $\frac{1}{4}$ —3 tundi, vastavalt sellele, kas vedur on auruall või mitte. Rong võib varustuda veega 50 km ja küttematerjalidega kuni 200 km sõiduks.

Mida vaesem on sõjategevuse raioon ühendusteedest või mida harvemalt asuvad väeosad, seda suurema tähtsuse omavad raudteeraioonid ning sellega ühes ka soomusrongid.

Soomusrongi meeskond koosneb lahingukoosseisust, s. o. suurtükiväe-, kuulipildujate- ja dessantmeeskonnad, ja raudtee tehnilise teenistuse meeskonnast.

Et tagada oma seljataguse ühenduse kaitset, teotsevad soomusrongid tihti koos kahe- või kolmekesi. Taganemisteede kaitseks saadetakse vajadusel ohtlikkudele kohtadele eriline kaitse, nagu sildadele, suurtele täidenditele jne. Raudtee luuret toimetatakse ettesaadetud soomusdresiina, veduri või jalaluure abil.

Soomusrongid jagunevad kergeteks ja rasketeks.

Kergele soomusrongile on asetatud kerged (3") ja raskele rongile — rasked (6") suurtükid. Kerge rongi

koosseisu kuulub ka dessantosa, kuna rasket soomusrongi võib vaadelda kui liikuvat rasket patareid.

Soomusrongi ülesanded meie oludes:

— kiire valmisseadmine väljasõiduks annab võimaluse osa võtta piirikaitse tegevusest;

— Haapsalu-Narva raudtee asub mere lähedal, mille tõttu on võimalik vaenlase dessantide tegevus merelt raudtee vastu. Soomusrongide ülesandeks oleks seega nende ettevõtete likvideerimine;

— tagada vägede julgeolekut raudtee vedudel ja segada vastase vedude läbiviimist;

— kui tee korras, võtab soomusrong osa pealetungist, kuna kaitsel ta moodustab tulevaru. Taandumisel soomusrong katab oma vägede tagasitõmbumist, selleks taandudes viimasena ja purustades teed;

— seljataguse kaitse ja korra hoidmine.

Soomusrongi tegevus lahingus. Võitluses vaenlase soomusrongiga on tähtsaim märk vastase vedur, mida püütakse tulega tabada. Dessant tuleb rongist maha ja püüab raudtee purustamisega vaenlase rongi taandumist ära lõigata. Niisama võtab soomusrong osa võitlusest koos jalaväe ja suurtükiväega. Kui tuleb taanduda, siis tarbekorral katab soomusrong oma äraminekut raudtee purustamisega, laseb vaenlasele vastu vagunid või asetab teele takistusi. Lennukite vastu teostatakse kaitset kuulipildujate ja suurtükitulega. Jalaväe aset võib täita võitluses raudtee raioonis soomusrongide dessant, mis on õpetatud koostöös oma rongi suurtükiväega. Dessandis on kõik jaod k. k. jaod. Et vaenlase suurtükivägi ei tabaks soomusrongi, liigub ta edasi-tagasi. Soomusrongid ei ole kohased pikaajaliseks tulevõitluseks.

7. Insenerivägi.

a) Inseneriväest üldse. Nüüdisaja sõjas rakendatakse sõjapidamisse väga mitmekesiseid vahendeid, mis nõuavad oma teenimiseks eriliselt ette

valmistatud inseneriväge. Oma eriala kohaselt võiks inseneriväest nimetada side-, pioneer-, gaasi- ja teedeosi jne.

b) Pioneer osade ülesandeks on abistada jalaväge lahinguolukordades ette tulevates töödes, nagu kaitsepositsiooni kindlustustööd, tõkete ehitamine jne. või teha erilist oskust nõudvaid pioneertöid, nagu keerukamad kaitseehitised, purustustööd, teed, sillad jne. Esimesed tööd tehakse normaalselt teiste väeliikide poolt, kuna pioneerid oleksid ainult instruktoritena. Nii sama on pioneeride ülesandeks korraldada tagapool rinnet uusi positsioone ja ühendusteid.

Lahingus toimetavad pioneerid pioneerluuret ja täidavad eriülesandeid. Vajadusel nad võtavad lahingust osa ühisel alusel jalaväelastega.

d) Side osade ülesandeks oleks side loomine tehniliste sidevahendite abil, nagu telefoni, telegraafi, raadio jne. teel.

e) Raudtee osade ülesandeks on sõja korral abistada raudteelasi raudteede parandamisel, korrashoidmisel ja ekspuaterimisel, sest sõja korral tekitab vaenlane suuri purustusi raudteel. Niisama kasvavad veod sõjaajal tunduvalt, võrreldes rahuajaga.

f) Gaasi osade ülesandeks on gaasitatud maalade puhastamine (neutraliseerimine) gaasist, olla instruktoritena gaasikaitse korraldamises nii sõjaväes kui ka rahvas ja toimetada gaasidega kallaletunge vaenlasele. Gaaside oht tuleviku sõjas on väga suur nii rindel kui seljataguses, mille tõttu need osad ja terve rahva ja sõjaväe ettevalmistus gaasikaitseks omab erilise tähtsuse.

8. Merevägi.

Peale maa- ja õhuvägede on veel merevägi. Mereväe ülesanne meie oludes on rannakaitse koos merekindlustega, võitlus vaenlase mereväega ja dessantidega ning meie maaväe abistamine, nagu pommitamine, dessantide tegevus jne. Mereväe koostöö maaväega on vaadeldud 17. peatükis.

3. peatükk.

Jalaväe relvad.**1. Jalaväe relvadest üldse.**

Jalaväel lasub peamine raskus lahingus. Selle tõttu oleks soovitav jalaväge varustada niivõrt võimsate võitlusvahenditega, et ta suudaks täita enamiku lahinguülesandeid. Kuid uute relvade juureandmine jalaväele suurendaks selle koormatust, mis tunduvalt mõjuks jalaväe liikuvusele, mis on ta peamisi paremusi. Muidugi tehnika arenemine ja sõja iseloom avaldavad mõju relvade arvule ja tüüpidele. Seda näeme ka Maailmasõjas, kus positsioonisõja ajajärgul heideti Läänes püss osaliselt kolikambri, kust ta uuesti poolmanööversõja ajajärgul 1918 a. auga välja toodi. Ka olenevad varustuses olevad relvad rahva majandusest ja kultuurilisest tasapinnast ning sõjaväe väljaõppest.

Meie jalaväe varustuses on järgmised relvad:

- püss täägiga,
- kerge kuulipilduja (k. k.),
- raske kuulipilduja (r. k.),
- käsigranaadid,
- püstol-kuulipilduja,
- püstol,
- mõõgad.

Peale nende relvade tarvitatakse jalaväes vajadusel miini- ja granaadipildujaid, leegiheitjaid, väikekalibrilisi suurtükke (saatesuurtükkidena) ja püsse, mis tulistavad soomustlähbistavate kuulidega.

Jalaväe relvad jagunevad kahte liiki:

— **i n d i v i d u a a l r e l v a d** (püss, käsigranaat, püstol-kuulipilduja, püstol), mida käsitab lahingus üks võitleja ja

— **k o l l e k t i i v r e l v a d** (k. k., r. k.), mille teenimiseks on vaja enam kui üks võitleja.

Kuuli lennujoone kujult võiks relvi jagada — lameda tulega (püss, kuulipilduja) ja ^{lühik} lüsktulega (granaadi- ja miinipilduja) relvadeks.

(järele)

2. Püss täägiga.

Püssi tähtsamatest omadustest tuleks nimetada:

a) Laskmise suur täpsus lähedatel kaugustel. 200 m kauguseni võib õppinud laskur 1—2 lasuga tabada varjendi tagant paistvat pead ja kuni 600 m üksikuid inimesi. Lähedatel kaugustel asuvate või ilmuvate märkide tulistamisel on osava laskuri püssituli — tappetuli. Üle 600 m on püssituli vähema täpsusega, mille tõttu kaugemale tulistamisest tuleb enamikus hoiduda.

b) Kuuli lendjoone küllaline lame dus. Suure algkiiruse ja kuuli vormi tõttu on kuuli lendjoon nii lame, et 600 m peale sihitud kuuli lendjoon ei tõuse püstiseisvast inimesest kõrgemale. 400 m peale sihitud püssikuuli lendjoon tabab rinnakuju ja 200 m peale isegi kõige väiksemaid märke. See püssi omadus võimaldab väikestel kaugustel tarvitada ainult väheseid sihiku astmeid ja lihtsustab sihtpunktide valikut tulistamisel nähtavate märkide pihta. Teoreetiliselt oleks võimalus tabada püssikuuliga varjatud märke ka suurematelt kaugustelt. Kuid niisugune tuli nõuaks oma vähese tabavuse tõttu suurema arvu laskurite tule koondamist märgile, missugust tegevust praegusaja hõredad lahingukorrad tihti ei võimalda ega tasu suurt laskemoona kulu.

d) Küllaldane tule kiirus. Korralikult õpetatud sõdur võib väikestele kaugustele lastes anda ühe minuti jooksul 10—12 lasku, ilma et tule tabavus selle all kannataks. Kõige lähematel kaugustel (kuni 100 m) võib viskesihtimisega minutis anda kuni 15 lasku. Kauguste suurenemisega väheneb tule kiirus, nii 600 m laskmisel on ta juba 5—7 lasku minutis.

e) Alaline laskevalmisolek — salv mahutab 5 padrunit, laadimine pidemest on hõlbus.

f) Püssi kergus ja hõlpsus tarvitamisel teevad võimalikuks püssi tarvitamise iga-

sugusel maastikul ja igasugustes tingimustes. Nii on vene püssi kaal ühes täägiga 4,3 kg.

g) Külgepandava täägi tõttu on püss võimsaks relvaks käsitsivõitluses.

Oma omaduselt on püss peasjalikult individuaalne üksikvõitleja relv. Sõdur tarvitab püssi omal algatusel, avades tuld lähedatel kaugustel ilmuvatele märkidele, kui tule avamine ei ole keelatud mingisugustel põhjustel. Püssitule tarvitamise piirkond algab 600 m kauguselt vaenlasest. Võimalus täpsalt tabada, anda hulga kuule ja töötada igas olukorras teevad püssi lähedamaa võitluses väga tähtsaks relvaks.

Mõnel juhtumil võib tekkida vajadus avada tuld ka halvemates tingimustes, kui ei ole kindlat lootust tabada mingit üksikut märki, nagu udus, videvikus, lumetuisus, automaatrelva puudumisel jne. Niisama võib tekkida vajadus koondada mitme laskuri tuld ühele märgile, nagu laskmisel suurematele kaugustele. Igal juhtumil on lahingu ainsamaks tuleandmise viisiks püssist vaba üksiktuli, mida tuledistsipliini saavutamiseks võib pidada määratud arvu padrunitega.

Meie kaitseväes on varustuses vene ja inglise süsteemi vintpüssid.

3. Kerge-kuulipilduja.

Kerge-kuulipilduja (k. k.) on ühe mehe poolt kantav. Temaga võib teetseda kas hargilt või õla najalt. K. k. on võimalik anda automaattuld.

Meie sõjaväes on tarvitusel „Madsen“ (peamiselt) ja „Lewis“ k. k. Esimese kaal on 8 kg, kuna teisel magasiniga 11,8 kg, magasiniga 13,7 kg. „Lewis“ k. k. on oma ehituselt lihtsam kui „Madsen“.

K. k. tähtsamateks omadusteks oleks:

a) kuuli lendjoone lamedus, nagu püssilgi;

b) suur tule kiirus — „Madsenil“ — 7 lasku sekundis, „Lewisil“ — 7 ja kiirendajaga isegi 11—12 lasku. Kiirendajat jalaväes ei tarvitata.

Padrunid asetatakse magasinidesse, „Madsenil“ 25 ja „Lewisil“ 47 tk. koos. Magasini vahetus on kerge ja kiire.

d) võimalus anda ka üksiklaske (ainult „Madsen“), kusjuures tule täpsus on suurem kui püssil

e) kindla aluse puudumisel on tule täpsus automaattule juures väike. K. k. kuulivihk on laiuti suurem kui kõrguti, püssil ja r. k. on vastuoksa, mille tõttu k. k. tulega on hea märke tulistada. Tulistamisel nihkub k. k. paigalt, mille tõttu kestvate valangute andmine ühe ja sama märgi pihta ja pikemate joonte vahetpidamata ülekülvamine tulega on asjata padrunite kulu. Liig lühike valang annab samal põhjusel väikesi tagajärgi, sest et väike arv kuule on suurele alale laiali paisatud. Seepärast on k. k. normaalseks töötamisviisiks tuli lühikeste, kuid siiski tihedate valangute kaupa. Niisugused valangud oleksid normaalselt sekundi pikkused.

f) mõlemad k. k. töötavad õhujahutusega, mille tõttu nad ei või pikemat aega töötada. Vintraudad hõõguvad täiesti kui anda vahetpidamata 500—700 lasku. „Madsenil“ saab seda pahet kõrvaldada raudade vahetamisega, mis sünnib kiiresti, kuid „Lewisil“ ei ole rauavahetamine ega kiire rauajahutamine lahingutingimustes võimalik.

g) k. k. väike raskus ja asjaolu, et ta enesest eikujuta suurt märki, võimaldab k. k. meeskonnal alati liikuda koos laskuritega ka esimeses tulejärgus. Tarbekorral läheb k. k. koos laskuritega rünnakule, kui ei ole soodsaid võimalusi abistada kohalt tulega.

h) k. k. tuli on hõlpsasti juhitud ja paenduv, teda saab kiiresti ühest punktist teise üle viia. Kerge-kuulipilduja abil võib ootamata tugevat tuld anda ja sellega igas punktis vaenlase tuld lühikeseks ajaks lämmatada, millega oma või naabri jaole avaneb võimalus edasi liikuda.

Niisugust tule kaitset võib k. k. anda 600—700 m kauguselt, hea laskuri käes isegi 1000 m kauguselt.

Seega näeme, et kerged kuulipildujad moodustavad kõige tähtsama osa jalaväe rühmade tulejõust. K. k. tähtsamaks ülesandeks on anda edasiminevate jagude ette massilise kiirtule kaitset kuni 600—700 m kauguseni. Suuremate alade umbkaudu ülekülvamiseks ja tõkettule loomiseks kaitsekorras asuva jalaväe ees ei ole kõik kerged-kuulipildujad sündsad. Nii ei saa anda k. k. raua tõusu ja suunda mehaaniliselt, kuna „Lewis“ k. k. raud ei võimalda peale selle pikemat aega vahetpidamata töötada. Kaitselahingus on seega nende ülesandeks lähema kauguseni lastud vaenlase ootamatu tabamine.

Alusele asetatuna omab k. k. kõik r. k. omadused, *kui* k. k. rauda saab tulistamisel vajadusel vahetada.

4. Raske-kuulipilduja.

Raske-kuulipilduja (r. k.) on automaat-tulirelv, mis asetatud kindlale alusele ning varustatud mehaaniliste raua tõste- ja pöördeabinõudega. R. k. töötab püssipadrunitega või püssikalibriiliste spetsiaal-padrunitega. Tema tähtsamad omadused on järgmised:

a) Tule suur täpsus ja mõju kõigil kaugustel. R. k. kuulivihk on kinnise mehhanismiga laskmisel väga tihe. Aluse mehansismid võimaldavad kuulivihku kas pikemat aega ühel punktil hoida või teda igal soovitaval viisil ühelt punktilt teisele üle kanda. Lahtiste mehansismidega laskmisel lähenevad kuulivihu omadused k. k. kuulivihu omadustele. Siiski on aga sel juhtumil vihu paigalhoidmine palju hõlpsam kui k. k. R. k. pöördenurga ja rauatõste mõõtmise abinõud võimaldavad tule täpsat korrigeerimist ja laskmist varjatud seisukohalt, kuna optilised sihtimisabinõud ja tihedalt langev kuulide mass võimaldavad head vaatlemist kaugele.

Suure täpsuse tõttu on raske-kuulipilduja tuli mõjuv suurte ja sügavate märkide pihta kuni 2000 m,

kaudse sihtimise juures kuni 2300 m ja erilaskemoonaga — isegi kuni 3500 m kauguseni.

b) Suur tule kiirus. R. k. annab auto-maattule juures kuni 9 lasku sekundis või 250 ja enam lasku minutis. Raua jahutuse sissesead võimaldab r. k. pikaajalist vahetpidamata tuleandmist. Padrunid on paigutatud 250 kaupa lintidesse, mida tule avamise eel kuulipildujasse paigutada on kerge.

d) Hõlbus juhatatavus ja töötamise paenduvus. R. k. mehaanilised raua tõste- ja pöördeabinõud võimaldavad kiiresti tarvitusele võtta suuri laskesuuna ja laskekauguse muutmisi. See omadus ühes tule täpsusega tasub ära kuulipilduja vähe-ma liikuvuse, lubades töötada suurematelt kaugustelt ka läbi intervallide oma jalaväeosade vahel või üle viimaste peade. Nende asjaoludega hoitakse ära kuulipilduja sagedaid seisukohtade vahetusi.

e) Tule täpsa kontrollimise ja varjatud seisukohalt laskmise võimalused.

f) Relva kaal (Maksim süsteemil 64 kg, alusega) võimaldab veel täiesti ligidat järgnemist esimestele pealetungi järkudele või tarbekorral kogunirelva etteviskamist. Tabava tule avamine seisukohtade vahetamisel nõuab hoolsaid ettevalmistusi.

g) Lahtiste märkide tulistamisel suure moraalse mõjuga äge tuli. Et tule ulatus on suur, on võimalik koondada vajalikkupunkti mitme relva tuli. Kuid tule kestvus on piiratud vee vahetamisega ja mehaanismi tahmanemisega, mis ei võimalda pideva tule andmist üle 2 minuti.

Kõik need omadused teevad r. k. jalaväe mõjuvaks tulirelvaks, mis pealetungil annab vastast maas hoidva võimsa tule oma jalaväe ette ja kaitsel loob aluse üldises tulesüsteemis. Ka kõige mõjuvam suurtükiväe tuli ei suuda luua tulitõket, mis oma läbipääsmatuse poolest

võrduks r. k. omale. Meil on kaitseväes tarvitusel Maksim'i (peamiselt), Kolt'i ja Vickers'i süsteemi r. k.

5. Käsigranaat.

Käsigranaadi viske ulatus on 30—40 m, seega on ta lähedamaa võitluse relv. Käsigranaate on olemas väga mitmesuguseid süsteeme. Üldiselt võib kõiki käsigranaate jagada kahte liiki — pealetungi- ja kaitsegranaadid.

Pealetungi käsigranaati tarvitatakse pealetungil, tema kildude mõjuvuspierikond on 8—10 m raadiusega. Et inimene võib granaati visata 30—40 m kaugusele, seega on viskaja väljaspool tabatavuspierikonda.

Kaitsegranaadi mõjuvuspierikond on kuni 100 m raadiusega. Seega saab neid tarvitada ainult siis kui viskajal on võimalus end peita granaadi kildude eest, nagu kaitsel.

Võitlus granaatidega on tugeva moraalse mõjuga, kuid harilikult lühikese kestvusega. Käsigranaate on eriti kasulik tarvitada öösi ja tänav- ning kaevikvõitlustes.

Käsigranaat võeti tarvitusele, et tabada neid märke, mis asuvad küll läheduses, kuid mõne varjendi taga või lohus. Käsigranaat leidis väga suurt tarvitamist möödunud Maailmasõjas, eriti positsioonisõja oludes. Traattõkete purustamiseks tarvitatakse suurejõulisi käsigranaate (süsteem Novitzky, kaal umbes 13 kg).

6. Püstol-kuulipilduja.

Püstol-kuulipilduja (p. k.) on 9 mm püstoli padrunitega automaattuld andev relv.

P. k. tule kiirus on kuni 9—10 lasku sekundis. Tuletihedus ei ole suur.

Kaugusteni kuni 50 m viib igasugune tabamus mehe rivist välja. Sekundipikkuste valangutega laskmisel on p. k. tabatavad kõige väiksemad märgid

100 m, suuremad üksikud märgid — 250—300 m ja tihedad grupid isegi 500—600 m kauguselt.

P. k. on võimas võitlusvahend jalaväele kallaletungi viimasel perioodil ja rünnaku tagasilöömisel. Nii sama on p. k. kasulik kõigis võitlustes metsades, asulates, vastupanupositsiooni sisemuses, kaevikute ja tõkete võitmisel ja luure kokkupõrgetel.

P. k. võimaldab tuleavamist igast asendist, ka käigul.

7. Püstol.

Püstol on tulirelv võitluses kõige lähematel kaugustel kuni 50 m. Külgepandud päraga on sihtimine kergendatud.

8. Vene jalaväe relvastus.

Nõukogude Vene jalavägi on varustatud järgmiste relvadega:

p ü s s t ä ä g i g a — nagu meilgi;

r. k. — peamiselt „Maksim“ süsteemi;

k. k. — „Lewis“ süsteemi. K. k. ei ole vene sõjaväes leidnud suurt kasutamist. Nende asemel tarvitaakse osaliselt automaatpüsse, mis oma tule omadustelt on nõrgemad k. k. (Šoš, Feodorov);

k ä s i g r a n a a d i d , r e v o l v e r ;

p ü s s g r a n a a d i d — eriline abinõu püssi küljes, mis annab võimaluse granaati heita kuni 500 sammuni. Abinõu teotsemiseks üksikute vastupanupesade vastu;

m õ õ g a d r a t s a l u u r a j a t e l j a p ü s s i d — kuulipilduritel;

m i i n i p i l d u j a j a p o m m i p i l d u j a — ilmusid kaevikusõja ajal, kui pooled asusid kaevikutes lähedal üksteisest ning ei olnud võimalik tulistada suur-tükiväel. Kerge miinipilduja miini raskus on umbes 4 kg, raskel miinipildujal — üle 50 kg, laskekaugus — 50—1300 m. Võib tulistada nii lameda kui ka järsktu-

lega. Pommipildujal on väiksed pommid, tema viskekaugus kuni 500 m. Pommil ja miinil on küllalt suur purustusvõime, mille tõttu neid kasutatakse peamiselt traattõkete ja kindlustuste purustamiseks;

s a a t e s u u r t ü k k — 37 mm suurtükk, jalaväe abistamiseks võitluses üksikute tugikutega. Neid on kaht süsteemi: Makleni süsteemi — kaal 336 kg, tabav laskekaugus 1200 m, laskekiirus — kuni 20 lasku minutis ja Rosenbergi süsteemi — kaal 180 kg, tabav laskekaugus — 1200 m, laskekiirus — kuni 8 lasku minutis.

Miinipildujatega, pommipildujatega ja saatesuurtükkidega ei ole vene kõik osad kaugeltki veel varustatud.

9. Jalaväe relvade tule taktikaline kasutamine.

P ü s s on väljaõpetatud üksikvõitleja käes väga mõjuv relv võitluses igasuguses lahinguolukorras lähedate märkide vastu. Püsside varustamine optilise sihi-kuga suurendab tabamist. Püssituli täiendab ja võib asetada k. k. tuld. Püss on individuaalrelv. Tulistamisel püssist mõjub lahingus laskmise tagajärgedele väljaõpe ja inimese moraalne seisukord.

K. k. juures mõjub laskuri moraalne seisukord vähem kui laskmisel püssist. K. k. tulel on lahingus suur moraalne mõju, sest ta annab suure hulga kuule. Suur padrunitekulu piirab tunduvalt k. k. tarvitamist.

K. k. tulega võib niihästi vastase elavjõudu hävitada, kui ka maas hoida. K. k. tuli on eriti mõjuv suunimisel flankeerivalt.

Pealetungil võtab k. k. tulealla jalaväe edasiliikumist takistavad vaenlase osad. K. k. liiguvad ees hüpetena ja annavad tulega kaitset oma rühma elavjõule. Rünnaku ajaks k. k. jäävad normaalselt 100—200 m peale vaenlasest ja toetavad rünnakut tulega. Kui aganad kohalt tulistada ei saa, lähevad k. k. kaasa rünnakule, olles aga valmis igal hetkel tule avamiseks ründajate osade ette. Selleks võib k. k. tarbekorral tulistada

kas käigult või tehes kiire peatuse. K. k. tagavara-toimkond läheb tavaliselt kaasa rünnakule.

K. k. saab tulistada üle oma meeste peade ainult siis, kui k. k. asukoht on tunduvalt kõrgem, näiteks kõrgel künkal, puu otsas.

Läbi intervallide võib siis tulistada kui k. k. asub vähemalt $\frac{1}{2}$ intervalli kaugusel eespool olevatest vägedest.

K. k. liiguvad ja teotsevad vastastikul tuletoetusel, kui üks tulistab, teine hüppab edasi.

Kaitsel k. k. täiendavad ja tihendavad r. k. tuld positsiooni ees ja tarbekorral sisemuses. K. k. tuli on suure paenduvusega tulerusikas juhi käes.

R. k. annab väga võimsa, täpsa ja mõjuva tule. Tema tule moraalne mõju kuulide arvu tõttu on suur. Ta teotseb sügavusest, otsides siiski igal juhtumil flankeerimise võimalusi. R. k. võib tulistada lahtiselt ja kinniselt positsioonilt otsekohese või kaudse sihtimisega. Tema ehitus võimaldab tulistada nii üle võitlejate peade kui ka täpsalt läbi osade intervallide. Siiski tulistamisega üle peade tuleb olla väga ettevaatlik, et mitte tabada oma võitlejaid.

R. k. on koondatud omaette r. k. rühmadesse. Lahingus ei ole soovitatav rühma jagada. Laskekohtade valikul võivad rühma kuulipildujad olla kuni 30 m üksteisest. Seesugune kaugus võimaldab veel rühmaülemale rühma juhtida.

Kaitsel loob r. k. oma tule suure mõjuvuse tõttu kaitseluustiku, kondikava, mida pärast tihendavad ja täiendavad teised relvad. Seepärast määratakse ka kõige enne kindlaks r. k. ülesanded ja asukohad.

Püstol-kuulipildujad, püstolid, miini- ja granaadipildujad, leegiheitjad, väikekaliibrilised suurtükid ja käsigranaadid täiendavad kuulipildujate ja püssituld. Miini- ja granaadipildujad, väikekaliibrilised suurtükid ja käsigranaadid on kasulikud niisuguste lähedate märkide vastu, mida kuulipildujate või püssituli ei suuda

tabada või mille vastu on nad jõuetud. Püstolid, püstolkuulipildujad ja mõnikord käsigranaadid on soodsad vaenlase elavjõu hävitamiseks otseses läheduses.

10. Kokkuvõtte jalaväe relvadest.

Seega näeme, et jalavägi on koormatud igasuguste keerukate masinatega — relvadega. Jalaväe koormatust veel suurendades halvame tema liikuvuse, sest meie jalaväelase koormatus on praegu niikuinii suur.

Jalaväe relvade kasutamise paremat kaugust näitab alljärgnev tabel:

0	100	600	1000	2000 m
Raske kuulipilduja tuli				
R. k. ja k. k. tuli				
Püssituli				
Püs- tol- klp.				

Et jalavägi on varustatud suurel arvul masinatega ja et temal tuleb nendega teotseda vaenlase võimsa kuulivihma all, on jalaväe väljaõpe ja moraal tähtsamaid küsimusi. Niisama on väga suure tähtsusega nende relvade materjalosa hea tundmine ja tule osav juhtimine.

4. peatükk.

Jalaväe organisatsioon, varustus, võitlusviisid ja lahingukorrad.

1. Organisatsioonist üldse.

Kaitseväe organisatsioon vaatab väeüksuste, asutiste või terve kaitseväe jagunemist allüksustesse, nende üksuste suhtelist alluvust ja suurust.

Väeüksuse organisatsioonile esitatakse nõudeid vastavalt sellele, mis jaoks see üksus luuakse.

Ex bibl. univ. Dorp.

Väeüksuse sõjaaegsele organisatsioonile esitatakse nõudeid:

a) iga osa olgu hõlpsasti juhitav, et ühe isiku juhtimisel ei oleks liig palju juhitavaid ja et juhil oleks vajalikud abinõud juhtimiseks. Kogemused on näidanud, et kõige väiksema jalaväe üksuse juht võib lahingus edukalt juhtida üksust, mille suurus on 6—9 meest. Nii meie jaotülemale allub 9 meest. 4—5 jagu (meil 4) moodustavad järgmise üksuse — rühma, rühmad — kompanii jne. Üks juht võib juhtida lahingus hästi 4—6 temale alluva juhi tegevust, nii rühmaülemal 4 ja kompaniiülemal 4 alluvat juhti.

Seega võime organisatsioonis alluvust ette kujutada astmeliselt (kolmnurk, püramiid), nagu joon. nr. 8 näha.

b) iga osa tegevus olgu paenduv ja iseseisev, et teotsedes tule ja manöövriga ta võiks täita temale antud ülesannet. Jalaväe kõige väiksema üksuse tegevus olgu lihtis ja võimalikult ühtlane. Nii näeme ka, et kõige väiksem üksus — jagu koosneb kas laskuritest või kuulipilduritest. K. k. on laskurrühmas, sest tema liikumise kiirus ja tegevus võimaldab tihedat koostööd laskuritega, kuna aga r. k. on eraldatud eelmistest osadest;

d) osas olgu jõu ja ülesande kokkõlastamine. Iga üksuse jõud peab vastama nendele ülesannetele, mis temale lahingus esitatakse. Nii k. k. jaos on 10 meest, 5 — vajalikud k. k. otseseks teenimiseks, 5 — tagavara toimkonnaks. Tagavara toimkond on määratud laskemoona juuretoimetamiseks, tarbekorral kuulipilduja kaitseks ja k. k. tule asetamiseks koos tegevtoimkonnaga, kui k. k. peaks lakkama tegevusest.

Sõjaväe sõjaaegne organisatsioon peab arvestama rahva tõulisi ja majanduslikke võimeid ja vastama takikalistele nõuetele.

Organisatsiooni üksikasjaline vaatlus kuulub sõjaväe administratsiooni õppekavasse.

Teades, et organisatsioon peab vastama käesoleva aja lahingu taktikalistele nõuetele, vaatleme tingimusi, milles võitleb jalavägi, et kindlaks teha tema organisatsiooni põhimõtteid:

— jalaväe taktika on esijärgus tuletaktika. Nii kaitsel kui pealetungil lahendab jalavägi kõige pealt ülesannet oma niitva tulega; selleks on jalaväel mõjuvad relvad — kuulipildujad. Kuid tuli hävitab ainult osaliselt, kuid ei suuda anda lõpuhoopi — selleks on jalaväel vaja ka teistsugust tegevust — elavjõu manöövrit. Elavjõu manöövri eesmärk on jõuda vaenlaseni ja teda lõplikult hävitada kas käsivõitluses täakidega ja käsigranaatidega või vangistada;

— jalaväe tuli on lähedamaa tuli, sellepärast on jalaväele vajalikud relvad, mis suudaksid koos jalaväega edasi liikuda ja vaenlase jalaväe vastu vastu tarbekorral viivituseeta kõrvaldada, selleks on k. k., püssid, püstolid ja käsigranaadid. Et ühe k. k. edasi liikumisel ei katkeks tuletoetus, peab olema rühmas kaks k. k.;

— jalaväe võitlus on võitlus sügavusest ja hajutatult, sest iga suurem koondis tõmbab enesele vaenlase tule ja hukub. Selleks on vajalikud relvad, mis suudavad anda hästijuhitud tuld sügavusest — need oleksid r. k.;

— iga väiksema jalaväe üksuse juhtimist peab juhtsuutma teostada häällega või leppemärkidega.

Seega näeme, et jalaväes peab olema kaht liiki väiksemaid üksusi: esimesed, mis omavad tulejõu, teised — löögijõu.

Riikides on jalaväe väiksemate üksuste organisatsiooni küsimus mitmeti lahendatud.

Prantsusmaal on jaos kaks pooljagu — lasurpooljagu — jaoulem ja 5 meest ning kuulipildujapooljagu — jaoulema abi, 5 meest ja 1 k. k. Tulepiirkonnas on raske niisugust jagu juhtida, olgugi, et nähakse eraldi pooljagude teotsemist vähematel kaugus-

tel. Muidu niisugusel jaol on küll mõlemad omadused — tuli ja löök.

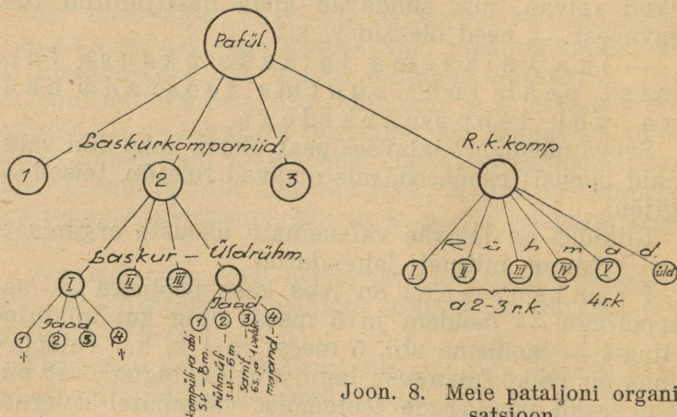
Saksamaal on väiksem üksus jagu. Rühmas on kuulipildujate ja laskurjaod eraldi, kummalgi ülem ja 7 meest. Niisugune lahendus võimaldab jagude otsarbekohast kasutamist vastavalt ülesannetele, kuid ta nõuab rühmas head koostööd jagude vahel. Et jaos mehed täidavad ühesugust ülesannet, on jaoülemal oma jao juhtimine kerge.

Meil on nagu Saksamaal rühmas eraldi kuulipildujate ja laskurjaod, ainult jagu on suurem — jaoülem ja 9 meest. Kuid et k. k. jao osa mehi ei jääks lahingust eemale, on see jagu jaotatud tegev- ja tagavaratoimkonnaks. Tegevtoimkond on vajalik k. k. teenimiseks tulistamisel, kuna tagavaratoimkond toimetab kohale laskemoona ja võtab osa käsivõitlusest koos löögijõuga.

Et saada ülevaatlikumat pilti jalaväe väikeste üksuste organisatsioonist, vaatleme meie ja meie ligema naabri Venemaa pataljoni organisatsiooni.

2. Meie pataljoni organisatsioon.

Meie pataljonis on 3 laskur- ja 1 kuulipildujate kompanii. Laskurkompaniis on 3 laskur- ja 1 üldrühm;

Joon. 8. Meie pataljoni organisatsioon.

rühmas 4 jagu. Kuulipildujate kompaniis 5 kuulipildujate ja 1 üldrühm. Kokku meil laskurrühmas: automaatreivi — 2 (k. k.), püsse laskurjagudes ja k. k. tagavaratoimkonnas — 31.

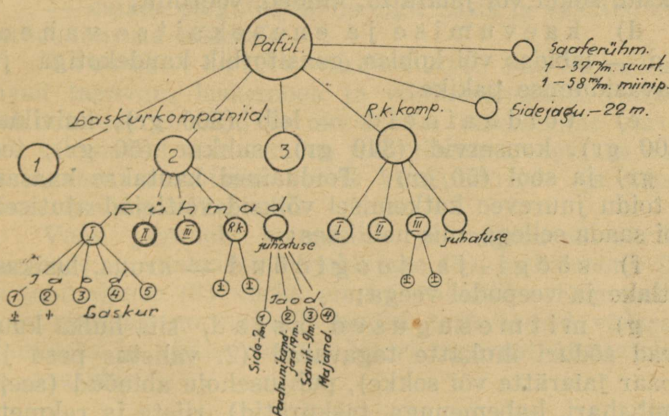
Pataljoniülem saab rügemendi hargnemisel ühe siderühma rügemendi sidekompaniist. Pataljoni hargnemisel lähevad patüli käsutusse kompaniiülemate abid oma sidevaatlejatega.

Kokkuvõttes tulirelvi laskurkompaniis — 6 k. k., r. k. kompaniis 10—16 r. k.

— pataljonis — 18 k. k. ja 10 kuni 16 r. k., kokku 28 kuni 34 automaatreiva.

3. N.-Vene pataljoni organisatsioon.

Vene pataljonis on 3 laskurkompaniid, 1 kuulipildujate kompanii, suurtükiväe rühm ja sidejagu. Laskurkompaniis — 3 laskur-, 1 kuulipildujate ja 1 juhatus-

Joon. 9. Nõukogude Vene pataljoni organisatsioon.

rühm. Kuulipildujate kompaniis: 3 kuulipildujate ja 1 juhatusrühm. Kokku vene laskurkompaniis tulirelvi 3 k. k. ja 5 r. k.; r. k. kompaniis 6 r. k. Seega patal-

jonis 9 k. k., 21 r. k. ja 2 saaterelva või üldse kokku 32 automaat- ja saaterelva.

4. Jalaväe varustus.

Võitleja ei leia lahinguväljalt kõike seda, mida ta vajab lahinguks ja elamiseks. Osa varustusest kantakse kogu aeg kaasas, kuna teine osa vooris, vastavalt sellele, kas see on alati või ajutiselt tarvilik. Niisama veetakse vooris ka see varustus, millega täiendatakse kulutatud varustust. Kantav varustus moodustab n. n. võitleja rännakkoorma.

Kantav varustus. Sõduri ja allohvitseri kantava varustuse hulka kuuluvad:

a) võitlusvahendid — nii laskuril püss ühes rihmaga ja täägiga, 120 lahingupadrunit pidemete ja taskutega, 2 käsigranaati;

b) ihukate ja rakmed — palit, kuub, püksid, müts, kiiver, poolsaapad, sääresidemed, särk, aluspüksid, sokid või jalarätid, kindad, vöörihm;

d) kaevumise ja enesekaitse vahendid — labidas või köblas, gaasitorbik kandekotiga ja haavasidumise pakike;

e) toiduaineid — leib (800 gr), kuivikud (400 gr), konservid (340 gr), suhkur (50 gr), tee (3 gr) ja sool (50 gr). Toiduained kantakse kaasas, et toidu juureveo katkemisel võiksid võitlejad ajutiselt läbi saada sellega, mis neil käes;

f) söögi- ja jooginõud — kruus, lusikas, katlake ja veepudel veega;

g) mitmesugused asjad, siia hulka kuuluvad sõduri ihukatte tagavarad (2. vahetus pesu ja 1 paar jalarätte või sokke), puhtusehoiu abinõud (seep, hambahari, habemenuga, taskurätid), riiete ja rakmete parandusmaterjalid ja abinõud (lapid, niit, nõel, haagid, nõöbid jne.), kirjutusmaterjal (pliiats, paber, ümbrikud), 1 tagavara padrunitasku ja seljakott.

Tagavara pesu, riiete ja rakmete parandusmaterjalid ja abinõud, sööginõud, puhtusehoiu abinõud, toi-

duained, kirjutusmaterjal ja tagavara padrunitasku on pakitud seljakotti.

Sõduri ja allohvitseri rännakkoorma raskus on umbes $29\frac{1}{2}$ kg. See norm on niivõrt suur, mis nõuab füüsiliselt välja arenenud ja treeneritud võitlejat.

Juhtide rännakkoorem on tavaliselt vähem, sest neil tuleb rohkem liikuda kui sõduritel. Ka ei ole neil tarvidust kõigi ülaltähendatud abinõude järgi. Kuid juhtide varustuses peab olema kaarditasku, püstol, raamat teadaannete või käskude kirjutamiseks, kompas, binokkel, taskulatern, tuletikud, kell, nuga jne.

Väga tähtis on sõdurile rännakkoorma otstarbekohane asetamine. Rännakkoormasse kuuluvate asjade paigutamisel tuleb silmas pidada järgmisi nõudeid:

— nad peavad lasuma kandjale ühtlaselt ega või muuta keha raskusepunkti;

— need abinõud ei tohi takistada kandja südame, kopsude ja kõhu tegevust;

— asjade paigutamiseviis olgu lihtis ja vastaku otsarbekohasuse nõuetele.

Vooris veetav varustus. Siia hulka kuuluvad tagavara laskemoon ja võitlusvahendid, relvade puhastamise abinõud ja materjalid, inseneriline varustus, toiduained, hobusemoon jne. Niisama veetakse kuni lahingusse astumiseni vooris kuulipildujad ja nende juure kuuluv laskemoon.

Voor jaguneb kompanii- ja rügemendivooriks, esimeses on vankrid kuulipildujate (3), laskemoona (3) ja toiduainete (3) veoks ning 1 väliköök. Rügemendi voor sisaldab normaalselt osalisi tagavarasid väeosale elamiseks ja võitlemiseks. Voori tegevust käsitatakse 18. peatükis.

5. Jalaväe võitlusviisid.

Jalavägi on väeliik, kes etendab igas lahingus peaosat. Pealetungil tal peab olema hoogu, osavust, tahtmist maksku mis maksab jõuda vaenlaseni ja teda purustada. Teised väeliigid abistavad jalaväge vaenlase

tule ja elavjõudude maashoidmises või luureandmete korjamises. Õnnestunud pealetung kroonitakse jalaväe hoogsa edasitungiga.

Kaitsel on peaasjalikult jalavägi, kes oma tulega sunnib kokku varisema vaenlase pealetungi ning välja viskab seisukohtadesse imbunud vaenlase oma elavjõu vastulööbiga.

Taandumisel ja lahingutes eritingimustes esineb jalavägi peamise raskuse kandjana.

Jalavägi saab kiiresti üle minna ühelt võitlusviisilt teisele ning ootamata ette võtta igasuguseid tegevusi.

6. Jalaväe lahingukord.

Jalaväe lahingukorraks nimetatakse niisugune osade paigutuskord, milles väeosa astub võitlusesse. Lahingukord on täiesti tingitud olukorrast, milles areneb lahing, tema peab andma võimalusi:

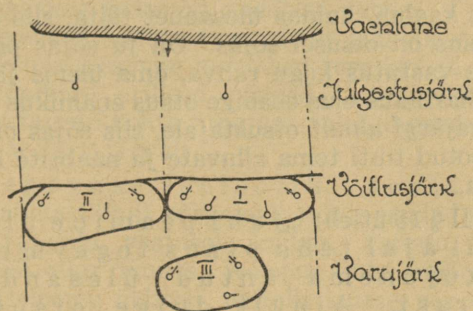
— luure ja vaatluse toimetamiseks ja oma osade julgestamiseks (eelosad, tiivakaitse või -valve);

— vaenlase purustamiseks tule ja manöövriga, milleks normaalselt suurem osa üksusest paikneb eespool ja võtab lahingust otsekohe osa. See osa nimetatakse võitlusjärguks. Ainult lahingusse astudes, kui ei olda teadmisel oma või vaenlase pealöögi suunas, hoitakse esialgu suurem osa üksusest tagapool, kust siis kindlamate teadete saamisel enamikus võitlusjärku paisatakse;

— vastutegevuseks vaenlase ettevõtetele ja oma võitlusjärgu abistamiseks, et tarvidusel mõjutada lahingu käigu arenemist. Selleks hoitakse osa vägesid tagapool juhi käsutuses. See osa nimetatakse varuks. Vaadeldes joon. nr. 10 kompanii asetust kaitsel näeme lahingukorra kõiki kolme järku.

Arvesse võttes käesoleva aja hävitavat tuld, on nii võitlusjärgus kui ka varus asuvad osad laiali paisatud rinnepidi ja sügavusse. Seesugune laialipaiskumine tagab osadele manöövrivabadust, varjumist, maastikule

kohanemist, tulistamist sügavusest ja frontaalselt ning raskendab vaenlase tegevust.

Joon. 10. Kompanii lahingukord kaitsel.

5. peatükk.

Juhtimine ja side.

Juhtimise alused: Ülesanne ja olukord. Juhi otsus ja selle avaldumine. Käsk — sisu, osade järjestus, kirjutamine, aja arvestus, käsuandmise protsess. Ettekan ded ja teadaanded. Sideloomise põhimõtted. Sidevahendid ja nende kasutamine. Side jalaväe pataljonis.

1. Juhtimise alustest üldse.

Asudes mõne hariliku igapäevase ülesande täitmisele iga inimene katsub saada vastuseid järgmistele küsimustele:

- milleks seda ülesannet täita;
- mis võivad olla ülesande täitmise tulemused ja tagajärjed;
- kuidas kõige kergemalt ja kasulikumalt ülesannet täita;

— missugustes tingimustes ülesande täitmine sünnib ja areneb, eriti mis teda soodustab või takistab.

Kui iga hariliku tegevuse juures inimene enne otsustamist kaalub, kuidas ülesannet täita, siis seda suurem tähtsus on otsusel sõjas. On ju sõjas pandud juhile raske vastutus kogu rahva, oma ülema ja alluvate ees. Kui harilikus elus ebaõige otsus enamikus võib tuua halbu tagajärgi ainult otsustajale, siis sõjas on juhi otsusega seotud tihti tema alluvate ja naabrite kõige kallim — elu.

J. E. II § 15 ütleb: „juhi peamine ülesanne on õigel ajal teha otsus tegevuseks, mis peab kujunema antud ülesandest ja olukorrast. Ainult julge otsus võib saavutada suuri tagajärgi.“ Saksa lahingueeskiri „Führung und Gefecht der verbundenen Waffen“ (F. u. G.) § 9 ütleb: „Juhtimise kunst seisab silmapilgu äratundmises, millal tuleb teha uus otsus“.

Seega iga juht peab oskama otsustada ning seda tegema kiiresti. Otsuste tegemises aitavad inimest teadmised, praktika ja meetod. Teadmisi otsuste tegemiseks lahingus saadakse taktikaliste küsimuste uurimisega ja praktiliste harjutustega õppustel. Suurt abi annab otsuste tegemisel inimese loomulik mõistus, loogika ja töömeetod. Meetod kasvab harjutamise juures verre, loob kindlad raamid ja selged küsimused, millele otsime vastust, eraldab enam tähtsa vähem tähtsast ja kergendab seega suuresti tööd otsuse tegemisel.

Otsuse aluseks on ülesanne ja olukord, nii räägib J. E. II § 15 mõiste ja saksa lahingueeskirja (F. u. G.) § 6.

2. Ülesanne.

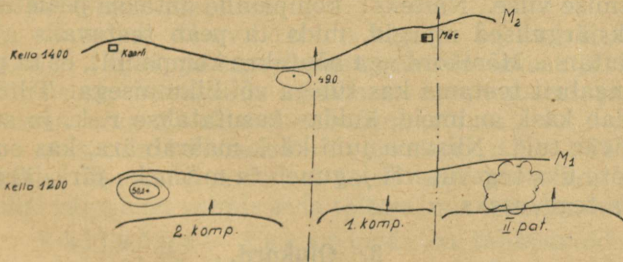
Ülesanne määrab kindlaks saavutatava eesmärgi (saksa lahingueeskiri F. u. G. § 7), ta on vastuvaidle-

mata kohustus, millest ei saa taganeda. Seega tuleb alata üleande vaatlemisega otsuse kujundamist. Kõrgemalt saadud ülesanne määrab harilikult:

- tegevuse iseloomu vaenlase suhtes,
- tegevuse konkreetsed piirid ajas ja ruumis,
- üksuse ülesande manöövri tervikus ja
- mõnikord erilised nõuded täitmisviisi ja abinõude kasutamise kohta ning kas tuleb tegevus läbi viia korruga või järk-järgult.

a) Tegevuse iseloomu vaenlase suhte s määrab harilikult kõrgemalt juhilt saadud käsk, näiteks kas tungida vastasele kallale, kaitsta jne. Seda nõuet ei või alluv muuta. Kõrgem juht määrab ainult tegevuse iseloomu üldiselt, näiteks kaitse, see aga ei tähenda, et peame ainult passiivselt oma seisukohtadel vaenlast tagasi tõrjuma.

b) Tegevuse konkreetsed piirid ajas ja ruumis. Käsk näeb tihti ette, et osa peab välja jõudma teatavaks ajaks teatavale kohale või joonele. Seda nõuet tuleb täita, muidu võime naabreid seada raskesse olukorda ja takistavalt mõjuda kogu üksuse tegevusele.

Joon. 11.

Näide vaata joon. nr. 11: On antud käsk 1. ja 2. kompaniile jõuda kella 1200 joonele metsa põhjaserv, kõrg. 50,1 ja kella 1400 — Mäe, kõrg. 49,0; Kaarli. Kui näiteks 1. komp. ei täida käsku ja jääb maha, võib vaen-

lane anda tiivalöögi II pat. või 2. komp. ja sünnitada neile suuri kaotusi.

d) Väeüksuste ülesanne manöövri tervikus. Peaaegu alati teotseb osa koos teiste osadega ühise eesmärgi saavutamiseks. Kõrgem juht näitab küll oma käsus, mis osal teha, kuid nüüdisaja lahingus võib olukord kiiresti põhjalikult muutuda ja käsk seega palju oma otstarbekohasusest kaotada. Pealegi võib seesugune nähtus juhtuda olukorras, kus ei saa kõrgemalt juhilt küsida uusi näpunäiteid teotsemiseks. Niisuguses olukorras peab alluv juht omal algatusel tegema otsusi, silmas pidades üksuse üldeesmärki ja naaberüksuste ülesandeid. Selleks aga peab alluv juht teadma üksuse tegevuse eesmärki ja naabrite ülesandeid.

e) Erilised nõuded ülesande täitmisviisi ja abinõude kasutamise kohta ning kas tuleb tegevus läbi viia korraga või järk-järgult. Mõnikord antakse alluvale ülesanne ja jäetakse täiesti tema valida abinõud ja täitmisviisid. Teinekord aga juht peab kokkukõlastama oma allüksuste tegevuse ja seega kitsendama allüksuse juhte nende otsustes, ette kirjutades nendele ülesande täitmise viise. Näiteks: kompaniile antakse pealetungil järk-järgulised märgid, mida ta peab teatavaks ajaks vallutama. Mõnikord aga nõutakse kompaniilt, et ta peab ka naabrit toetama kas tulega või liikumisega. Tihti sisaldab käsk andmeid, kuidas kasutatakse r. k. ja suur-tükiväe tuld. Niisama juhi käsk määrab ära, kas on ettevõtte üks tegevus või jaguneb ta mitmeks järk-järguliseks tegevuseks.

3. Olukord.

Teiseks elemendiks otsuse tegemisel on olukord. Olukorra analüüsimisel tuleb hinnata:

- oma jõud,
- vaenlase jõud ja tegevus,
- maastik, millel areneb tegevus ja
- ilmastiku ning aja tingimused.

a) Oma jõudude hinnang on tegevuskava alus. Tuleb täpsalt selgitada oma jõudude suurus ja väärtus ning nende osade tegevusvõimalused, mis teotsevad meie üksuse kasuks (r. k.). Oma jõudude hinnangus tuleb eriti vaadelda: jõudude relatiivset väärtust ja valmisolekut ülesande täitmiseks. Jõudude hinnangus vaadeldakse:

— oma tule tegelikku jõudu, mida näitab peaasjalikult kuulipildujate ja suurtükkide arv ning nende käsutuses olev laskemoona hulk ning rinde laius, millel teotsetakse. Teiselt poolt peame arvestama meie rinde vastas oleva vaenlase rinde laiust ja automaatrelvade ja suurtükkide arvu. Vaenlase üksuste normaalised rindelaiused on toodud vastase ametlikkudes eeskirjades, kuna aga tulirelvade arv selgub vastase organisatsioonist. Muidugi on sootuks teine küsimus, kas vaenlane asub ka käesoleval juhtumil nii laial rindel, kui tema eeskiri ette näeb ja kas ta tulirelvade arv võrdub organisatsioonis ette nähtud arvule. Neid asjaolusid tuleb selgitada luurega. Seega vastase tulejõu tugevuse kohta saame andmeid, kui võrdleme meie üksuse rinde laiust ja tulirelvade arvu vaenlase üksuse rinde laiusega ja tulirelvade arvuga. Peale kuulipildujate tuleb arvestada püssituld;

— oma elavjõu lahingväärtust, mis koosneb väljaõppe tasapinnast, juhtide arvust ja nende väärtusest, meeskonna sõjalisest harjumusest ja moraalsest ning füüsilisest seisukorrast;

— valmisolekust ülesande täitmiseks. Ülesande andmisel tuleb eriti arvestada aega, millal väeosa on valmis seda täitma, mis temalt nõutakse.

Väljaõppe tasapind on tähtsamaid küsimusi oma elavjõu hindamises, sest nüüdisaja lahing on muutunud väga mitmekesiseks oma võitlusviiside ja võitlusvahendite poolest. Viimane asjaolu esitab võitlejale suuri nõudeid. Riigi sõjalised jõud ei ole kuski ega ka meil alati ühtlaselt välja õpetatud. Enamvähem hästi ja ühtlaselt on õpetatud viimastel aastatel kaitseväs teeninud mehed, kuna ennem teeninud mehed —

nõrgemalt. Ennem teeninud mehed said õppuse ka teistel taktikalistel alustel ja on oma harilikus töös sellestki palju unustanud. Üldiselt on need mehed väljaõppe poolest paremad, kes on teeninud hiljem.

K a a d e r. Mida lühem on teenistusaeg, seda suurem peab olema alaline kaader. Kaader peab olema suurearvuline, et võitluses oleks võimalik väljalangenuid asetada uutega ja anda juhte ka kõige väiksematele lahingurakukestele — jagudele. Võitlusviiside arenemine ning võitlusvahendite keerukas käsitlemine, eriti vaenlase tule all, ja võitluse suur raskus nõuab jalaväes hästi ette valmistatud väiksemate osade ülemaid. Seesugust ettevalmistust võime saada püsiva tööga ainult siis, kui need ülemad kuuluvad võimalikult alalisse kaadrisse. Kuid tervet sõjaaegset kaadrit ei ole võimalik rahuajal hoida kaitseväge koosseisus, mille tõttu osa tuleb võtta sõja korral reservist. Seega raskema küsimuse juhtide väljaõppes moodustab nende isikute õpetamine, kes ilmuvad sõjaajal reservist juhtidena kaitseväge ridadesse.

Ülesannete andmisel tuleb arvestada juhi omadusi. Üks on kärsitu, hulljulge, teine küll julge, kuid ettevaatlik ja kaval, seega ei kõlba esimene tihti luureüksuse juhiks. Üldiselt määravad juhtide oskus, teadmised ja julgus tihtigi väeosa lahingulise väärtuse. Ega asjata ei ütle roomlaste vanasõna tabavalt juhtide tähtsuse kohta: „Parem lambakari juhitud lõvist, kui lõvide kari juhitud lambast“. See näitab, et juhtidel on olnud ja on alati lahingus esijärgu tähtsus.

Meeskonna sõjaline harjumus ja füüsiline ning moraalne tasapind. Peab alati arvestama, kas väeosa on tules karastatud või mitte. Esimest korda lahinguväljale jõudnud meeste nii moraalne kui füüsiline vastupanu on palju nõrgem kui vanadel võitlejatel. Esimest korda lahingusse sattuvail noortel on küll palju hoogu, kuid nende vastupanu nõrkeb kiiremini kui vanadel võitlejatel, ka on esimesed väga tundelikud ootamatusele.

Meeskonna füüsilist seisukorda tuleb hoolsasti silmas pidada. Selleks tuleb eriti hoolitseda meeste toit-

mise ja puhkamise eest. Väsinud inimesed on võitluses loiud ja hirmule tundelikumad.

Suurim tähtsus on meeskonna moraalsel tasapinnal. Saksa eeskirja F. u. G. § 5 ütleb „iseäralise tähtsusega on, et kõigil astmetel olevad juhid võimalikult tihedamini kokku puutuksid neile alluvate üksustega, eesmärgiga omandada selget arusaamist alluvate vajadustest ning nende võimetest. Kui alluvad teavad, et juht jagab nendega rõõmu ja vaeva, siis on nad valmis andma kõik oma jõu edu saavutamiseks, ainult siis kannavad nad kergemalt ebaedu. Ebaedus tõendub kõige selgemalt üksuse tegelik väärtus juhtidest reameheni“. J. E. II nõuab tungivalt igal juhtumil moraali tõstmist, selleks tarvitades isiklikku kokkupuutumist alluvatega, andes nendele eeskuju jne. (§§ 16, 255 jne.).

Vahvus kui ka hirm on külgehakkavad osavõtjatele. Selle tõttu juhid peavad igaviisi andma alluvatele eeskuju vapruses ja neid rasketel hetketel isiklikult edasi viima. Napoleon luges $\frac{3}{4}$ võiduvõimalustest moraalse seisukorra arvele, missugune asjaolu kriipsutab eriti teravalt alla väeosa moraali tähtsust.

Iga ettevõtte juures tuleb veel arvestada, missugune oli meeste eelmine tegevus, kas õnnestunud või mitte. Õnnestunud tegevuse järele on kergem ja julgem alata uusi ettevõtteid.

Igas üksuses tuleb kasvatada usku oma juhtide, relvade ja oma isiku võimetesse, niisama ka usaldust oma naabrite vastu. Vaenlase jõude ei tule alahinnata, kuid teiselt poolt on vaja meestesse kasvatada vaenlasest üleoleku tunnet. Nii Vabadussõjas iga osa luges end osavamaks ja tublimaks kui vastased — venelased. Ei tule karta juhtida tähelepanu võimalikkudele hädaohtudele, sest oodatavad hädaohud kantakse kergemalt kui ootamatud.

Erilise tähtsuse lahingus omab just jalaväe kui peamise väeliigi moraal.

b) Vaenlase jõudude ja tegevuse hinnang. Vaenlase kohta ei ole meil millalgi kõiki neid andmeid, mis vaatlesime oma vägede hindamisel. Vastasest saadud andmed on tihti katkendilised, puudulikud, kuid see ei õigusta millalgi tegevusetust. Juhtidel tuleb üksikute andmete varal palju ette kujutada vaenlasest ja otsustada nende katkendiliste teadete varal.

Vaenlase seisukorda selgitavad:

— tema poolt oma alla võetud maaala suurus nii rinnetpidi, kui ka sügavusse, mis annab ettekujutuse vaenlase jõudude suurusest;

— vaenlase relvad ja elavjõud, millega oleme kokkupuutumises (kontaktis). Peame arvestama, kas tulitõke vaenlase ees on tihe või hõre, kas vaenlane asub tervel rindel või osal, kas väikeste või suurte osadega ette võetud kallaletungid sundisid vaenlast tagasi tõmbuma jne. Kõige selle järgi võime ütelda, kas meil on tegemist suurearvulise vaenlasega või tema eelosadega. Vaenlase relvade arv paljastab tema organisatsiooni;

— vangidelt ja kohalikult rahvalt saadud andmed ja lahinguväljalt korjatud dokumendid ja paberid selgitavad, missuguste vaenlase osadega on kokkupuutumine. Teades vaenlase organisatsiooni, võime ette kujutada, missugused ja kui tugevad vaenlase üksused on meie ees. Kohalikkudelt elanikkudelt ja vangidelt saadud teateid ei või alati võtta tõena, neid tuleb teiste andmetega võrrelda ja võimalusel kontrollida;

— vaenlase tegevuse iseloom ja selle arenemise võimalused. See küsimus on raskemaid, siin tuleb hoiduda eelarvamistest (idee fixe). Tuleb analüüsi varal saada vastuseid küsimustele, missugune võib olla vaenlase jõu jaotus, paiknemine ja tegevus, palju aega on vaenlasele tarvis teatavaks tööks ja missugusel maastikul ta teotseb. Vaenlase iga liigutuse järgi tuleb kogu aeg valvata ja luurata, kusjuures igast nähtu-

sest vastase juures viivituse ta teatada juhile, et siis olukorda vaenlase juures kergemini ette kujutada.

d) Maastikku hinnates tuleb otsida vastust küsimustele, kuivõrt maastik takistab või soodustab meie või vaenlase tegevust. Maastiku hindamisel tuleb vaadelda, missugused võimalused on flankeeriva ja sügavusest juhitud automaattule loomiseks ja relvade vastastikku üksteise toetamiseks. Maapinna reljeefi vaatlemine maastikul või ka kaardil annab pildi, kuhu ulatub jalaväe automaatrelvade lame tuli ja näitab, missugusel maa-alal peame purustama vaenlase tule enne kui avaneb võimalus edasi minna. Niisama selginevad varjualad, kuhu ei küüni vaenlase vaatlus ja tuli. Tule mõttes võime vaadelda järgmisi maastikke:

— lahtine ja lame maastik — olemas vähe vaatepunkte, mida kerge leida. Niisama sellel maastikul on kerge tule ristlemine, kuid tule sügavus on tihti väga väike;

— lahtine, pinna laia lainetusega maastik — soodustab kõige paremini tule arendamist flankeerivalt ja sügavusest. See on hea maastik kaitsetegevuseks, kuid pealetungil nõuab ta suuri jõude;

— lahtine, pinna tiheda lainetusega maastik — nõuab palju relvi, soodus tegevuseks väikeste osadega, sest tuli ei ole nii sügav;

— kaetud maastik — tuli kaotab oma tähtsuse vastavalt sellele, kuivõrt maastik on kinnine, kusjuures sügavus muutub vähemaks ja asetused enamvähem lineaarseks.

Maastiku hindamisel vaatleme:

— missugune on maastiku üldine iseloom — kuivõrt ta mõjutab meie või vaenlase liikumist ja asenemist;

— kus asuvad võimalikud V. P. ja vastavalt nendele, kus on varjatud kohad;

— kus tekivad tuleruumid, kus on maalad, mis vähem kaetud tulega.

e) Ilm ja a e g mõjutavad tunduvalt otsuse kujundamist. Nii öine tegevus eraldub päevasest, niisama osalt suvine tegevus talvisest.

Kokkuvõttes saame h i n d a m i s e k a v a. Hindamise kava koosneb seega ülesandest ja olukorrast, mõlemad sisaldavad küsimusi:

A. Ülesanne.

- tegevuse iseloom vaenlase suhtes,
- ülesande konkreetset piirid ajas ja ruumis,
- üksuse ülesanne manöövri tervikus,
- erilised nõuded ülesande täitmisel,
- kas on tegevus üks või järk-järguline.

B. Olukord.

O m a j õ u d :

- jõudude relatiivne väärtus,
- valmisolek ülesande täitmiseks.

V a e n l a n e :

- vaenlase tegevuse iseloom,
- jõudude suurus,
- kontakti iseloom,
- vaenlase tegevuse võimalusi.

M a a s t i k :

- maastiku üldine iseloom,
- maastiku reljefi iseäraldusi suurtes joontes,
- vaatluspunktid,
- varjatud alad, mis võimaldavad liikumist,
- tuleruumid.

I l m, a e g.

4. Juhi otsus ja selle avaldumine.

Kui ülesanne ja olukord on analüüsitud ja hinnatud, teeb juht otsuse. Otsus koosneb järgmistest osadest: tegevuse üldisest ideest ja väeosade kasutamise, teadete kogumise ja seljataguse korraldamise kavadest.

Tegevuse üldises idees märgitakse järkjärgulised eesmärgid, mida tahetakse kätte saada, juh-

timise kava (kuidas lahingut juhtida) ja tegevuse ehk manöövri plaan (tegevuse suunad, pealöögi riba ja jõudude jaotus pea- ja kõrvasuundades ning võitlusjärku ja varru).

Väeosa kasutamise kavas nähakse ette:

- ülesanded üksustele,
- osade tegevuspiirid ja suunad,
- abinõude jaotus,
- osade vastastikune toetus.

Teadete kogumise kavas (luure ja vaatluse) — kuidas vaenlase kohta hankida uusi teateid ja jälgida tema tegevust.

Seljataguse korraldamise kavas — kuidas toimetada juurevedu, evakuatsiooni ja tagada korda seljataguses.

Juht avaldab oma otsuse — tahte oma käsus. Et iga võitleja võiks paremini täita ülesannet ja tunneks oma manöövrit, peab ta ka täielikult aru saama, mis temalt ja osalt, millesse ta kuulub, nõutakse ning millises olukorras tuleb tal võidelda. Neid teateid peab andma temale juhi käsk. Käesoleva aja lahing nõuab eriti olukorrast ja tegevusest arusaajat võitlejat, mitte ainult käsu pimedat täitjat.

5. Käsk.

Käsu sisu peab seega:

— selgitama võitlejale üldise olukorra, milles areneb lahingutegevus (oma jõud, vaenlane, maastik);

— teatama oma vägede tegevusidee ja üksuse täpsa ülesande;

— jagama ülesande täitmises — ajas ja ruumis — ning korraldama koostööd üksuse osade vahel ning naabritega;

— jagama juhi käsutuses olevad abinõud (r. k.) üksuste vahel või teatama, kuidas need abinõud mõju-

tavad üksuse tegevust (tuli, varu, side, vaatlus, luure, tiivad, voor jne.);

— vajadusel andma korraldusi luureks, julgestuseks, sideks, seljataguse korraldamiseks ja tule ning manöövri tegevuseks.

Käsk olgu selge, täpne ja kindel (J. E. II § 15).

Käsk olgu kokku surutud, lühike. Ülearused sõnad tumestavad käsku. Kuid lühiduse nõue ei või põhjuseks olla käsu puudulikkusele. Mida nõrgemalt on alluvad ette valmistatud, seda üksikasjalikumad peavad olema käsud.

Mida pikem ja mitmekesisem on lahingu ettevalmistus ja mida üksikasjalikumalt tuleb lahingu läbiviimist ette näha, seda pikem on käsk. Nii on käsk kaitsele asumiseks või vaenlase kindlustatud positsiooni ründamiseks (milline tegevus on tarvilik väga üksikasjalikult läbi töötada) alati pikem kui näiteks käsk lähenemiseks. Mida kõrgem ülem annab käsu, seda üldisem on tema käsk. See käsk annab ainult tegevuse idee, üldsuuna, raamid, millesse täitjad järk-järgult põimivad oma tegevuse üksikasju. Üksikasjad võivad muutuda ja olla kõrgemale ülemale mitte täpsalt teada, seepärast ei võigi kõrgem ülem laskuda nendesse.

Käsk olgu korralikult redigeeritud, väljendatud selgesti ja arusaadavalt. Suusõnalise käsu andmisel on veel võimalus küsimustega selgusele jõuda, kas alluv on käsust nii aru saanud, nagu seda tahtis käsu andja. Kuid kirjaliku käsu saatmisel enesest eemale on kontrollimine tihtigi raskendatud või täiesti võimatu. Niisama olgu käsk t ä p s a l t väljendatud, et ei saaks sellest olla kahesugust arusaamist.

Käsu toon olgu kindel ja käskiv. Kindel käsk annab hoogu ja püüdmist, kuna juba kahtlev toon käsus tekitab kõhklemist ja tagasihoidlikkust käsu täitmisel.

Osade järjekord käsus.

Käsu välimus ja osade järjekord selgub alljärgnevast käsuvormist.

Näide:

10. RÜG. II PATALJONI ÜLEM. Käsk II pataljonile kaitsele asumiseks (pealetungiks).

2. jaan. 1930. a. kell 1800. (Antud suusõnaliselt, tähtsamad punktid kompüüdel üles tähendatud.)

Nr. 048.

Kaart 1:25000.

Kalda as.

1. Teated vaenlasest (märkida teated vaenlase asetusest, suuruselt ja tegevusest).

2. Oma vägede üldine tegevus või ülesanded.

3. Oma pataljoni ülesanne ja tegevuse ala (riba, lõik, suund). Pataljoni naabrid.

4. Patüli otsus oma ülesande täitmiseks — tegevuse põhiidee (kirjutatakse lühidalt „oma ülesande täitmiseks käsin asuda kaitsele või peale tungida jne.“).

5. Ülesanded pataljoni osadele:

— luure ülesanded;

— jaotus võitlusjärguks ja varuks (piirid, suund, asukohad, jne.), nende ülesanded;

— ülesanded tulele (r. k.).

6. Ülesanded juureantud osadele, kui need olemas (suurtükivägi, soomusautod, tankid, pioneerid) või kuidas järgmise ülema või naabrite käsutuses olevad võitlusvahendid või nende tegevused mõju avaldavad meie tegevusele.

7. Korraldused tiibade kaitseks.

8. Korraldused vaatluseks, õhu- ja gaasikaitseks, moondamiseks jne.

9. Korraldused side loomiseks. K. P. Juhi asukoht. Signaalid ja leppemärgid.

10. Korraldused varustamiseks ja evakueerimiseks.

Z

m a j o r,
patül II.

Igas käsus on neli esimest punkti peaaegu alati näidatud järjekorras, kuid järgmiste punktide järjestus on muutlik.

Tarbekorral märgitakse käsu all, kuidas ja millal on üksikud eksemplarid laiali saadetud.

K ä s u k i r j u t a m i n e .

Tuleb meeletada, et saadud käsk on määratud juhile, mille tõttu ei või kõrgema juhi käsku ümberkirjutamisega alluvatele edasi anda. Oma üksuse käsu jaoks võetakse saadud käsust niipalju, kuipalju ülesande täitmiseks vaja.

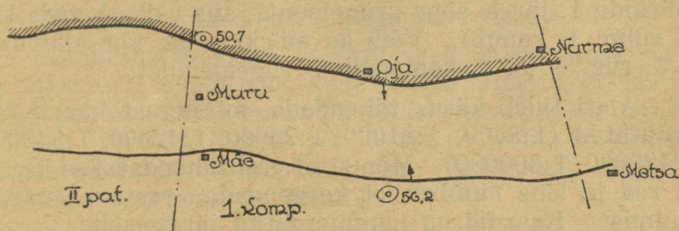
Käsk tuleb kirjutada selgesti ja arusaadavalt, et ta isegi halva valguse juures oleks loetav ja et tema mõttest võiks kergesti aru saada. Kirjutamisel tuleb loobuda pikkadest lausetest, sest viimased raskendavad tihti käsust arusaamist.

Iga koha nimetus käsus kirjutatakse nii, nagu kasutatud kaardil näidatud. Kui aga kohapeal tarvitatakse teistsugust nimetust, siis märgitakse see kaardiloleva nimetuse järgi klambritesse. Meil on tarvitusel palju end. vene kaarte. Nendel leiduvad nimed kirjutatakse vene keeles, kuid venekeelsete nimetuste järgi asetatakse eesti nimetused. Näiteks Puka asundus on märgitud vene kaardil БОККЕНГОФЪ, kuid selle nimetuse järgi märgitakse käsus — (Puka as.). Kohanimed on soovitatav alla kriipsutada.

Kui on tarvitatud enam kui ühemõõdulist kaarti, siis tähendatakse algul see kaart, mida rohkem kasutatud. Kuid nimede esiletulekul, mida ei ole eelnimetatud

kaardil, märgitakse nende nimede järgi uue kaardi mõõt ja tarbekorral number.

Rinne loetakse alates paremalt tiivalt, niisama ka vaenlase rinne. Seega loetakse vastase rinne meie poolt vaadatuna vasakult paremale. Näide vaata joon nr. 12.

Joon. 12. Rinde ja vahejoone märkimine.

Meie rinne asub joonel: M e t s a, k õ r g. 56,2, M ä e.
Vaenlase rinne — joonel: k õ r g. 50,7, O j a, N u r m ä e.

Vahejooned üksuste vahel loetakse oma poolt vaenlase poole, kusjuures tuleb tähendada, kummale üksusele on arvatud loeteldud asulad ja esemed. Näide: vahejoon 1. komp. ja II pataljoni vahel M ä e, M u r u, k õ r g. 50,7 (kõik punktid arvatud 1. komp. või s. a. 1. komp.).

Käsus ei ole soovitatav kirjutada punktide määramisel „paremal“, „vasakul“, vaid missugusel ilmakaarel nad asuvad. Kui on mitu ühenimelist asulat, siis tuleb mõne tähtsama koha järgi määrata kõneall oleva punkti asukoht.

Väljendusi, nagu „võimalikult“, „vastavalt asjaoludele“, „katsuda“, jne. või liialdusi, nagu „tungivalt“, „tingimata“ jne. tuleb vältida. Esimeste üteluste tagajärjeks on poolikud tööd, teised nürinevad ega avalda mingisugust mõju.

Oletusi ja arvamisi tehakse harva käsus, kuid p õ h j e n d u s i j a p a l v e i d i i a l g i. Viimased tekitavad käsu täitjates kõhklemist ja mõnel juhtumil lodevust täitmisel.

Lühendusi käsus võib teha neid, mis eeskirjas ette nähtud — rühmül, kompül, K. P. jne. Väeosad märgitakse lühendatult kas araabia (jagu, kompanii, rügement) või rooma (rühm, pataljon) numbritega. Väeosade nimetusi tarvitatakse lühendatult järgmiselt: II/1. rüg. — s. o. II pataljon 1. rügemendist (kui mitte märkida 1. järele sõna „rügement“, siis võiks lugeda ka II rühm 1. komp.). Võib ka märkida üle ühe alluvuse 1./3. rüg., s. o. 1. kompanii 3. rügemendist.

Alati tuleb käsus tähendada, missugust kaarti on kasutatud (1:8400, 1:21000, 1:25000, 1:42000, 1:84000, 1:126000, 1:300000). Mõnikord veel tähendatakse kaardi rea ja lehe number, et kergendada vastava kaardi leidmist. Kaardid on nummerdatud järgmiselt:

leht rida	1	2	3	4	5	6
I						
II						

Musta joonega näidatud kaart märgitakse nr. II—3, see on teine rida, leht nr. 3. Mõnedele kaartidele on märgitud pealmisele servale mõne suurema asula nimetus, mis sellel kaardil leidub.

Uuematele kaartidele on tõmmatud koordinaadid, mis võimaldavad punktide täpsat kindlaksmääramist.

Kellaaeg kirjutatakse alati nelja numbriga, näiteks kell 6 — 45 min. hommikul — 0645, 20 minutit enne keskööd — 2340 jne. Kuupäevade kirjutamisel tuleb tarvitada ainult araabia numbreid, kusjuures telegrammides kuude, päevade ja aastate lühendused märgitakse kahe numbriga, näiteks 12. dets. 1929. a. ja 3. jaanuar 1930. a. kirjutatakse — 12. 12. 29 ja 03. 01. 30.

Käsk kirjutatakse harilikult välikirjavahetuse raamatu lehele, kus on juba trükitult vasakul ülemisel nurgal alltähendatud küsimused:

Kellele (kas saaja ametnimetus või perekonnanimi).

Kuhu (kus asub käsu saaja).

Nr. „ ” (kuu) 19 a. kell

Lähtekoht (käsu saatja asukoht). Kaart.....

Kirjutada tuleb nii, et käsu ühele äärele jääks ruumi märkuste tegemiseks, kuna teisele niipalju, et käsku saaks pärast kausta õmmelda. Käsk tuleb jagada punktidesse. Mõne allüksuse või tegevuse kohta kuuluvad teated paigutada võimalikult ühte punkti, mis kergendab käsu lugemist ja täitmist.

A j a a r v e s t u s k ä s u s .

Käsu andmisel tuleb arvestada aega. Kui nõutakse tegevust, siis tuleb arvestada, kuipalju aega võtab käsu kättetoimetamine käsutäitjale, viimase poolt käsu lugemine ja temasse süvenemine, otsuse vastuvõtmine ja edasiandmine oma alluvatele ning nõutud tegevuse läbiviimine. Üldse on soovitav käsu andmisel end asetada käsu täitja olukorda.

Käsu andmise ajaks märgitakse käsu allakirjutamise aeg.

K ä s k u d e l i i g i d .

Käsud on kahe sugused — operatiivkäsud (kannavad nr. ees tähte O — op.), mis käsivad lahingutegevust ja administratiivkäsud — milledega korraldatakse väeosa elu (näiteks väeosa rahuaegne käsukiri — puhkused, komandeerimised, majandus jne.). Käsk on määratud tervele üksusele, väeosale. Kui käsk on antud väeosa mõnele allüksusele või sisaldab ta mõne üksiku tegevus korraldamist (luure, varustamine jne.), siis nimetatakse teda korralduseks või üksikkäsuks. Käsud, mis antud erialade korraldamiseks, nimetatakse erikäsuks. Näiteks side erikäsk lahendab side korraldamist väeosas.

Tegevuse korraldamine üksikkäskude või korraldus-

tega on kiirem kui üldkäskude andmine, eriti kiiresti muutuvas pealetungi lahingus. Kuid üksikkäsud on katkendilised ega anna üldpilti olukorrast. Seepärast on soovitatav pärast üksikkäske anda ikkagi üldkäsk.

Kui olukord ei ole veel otsuse lõplikuks vastuvõtmiseks küllalt selge või kui ei ole aega üksikasjalise käsu andmiseks, antakse e l k ä s k. Viimane käsitab esialgseid korraldusi, näiteks luureks, julgestamiseks või tegevuse algamiseks.

K ä s u a n d m i s e p r o t s e s s.

Käsud antakse suusõnaliselt ja kirjalikult. Suuremate üksuste ülemad (rügül) annavad käsud normaalselt kirjalikult. Vähemate üksuste ülemad annavad tavaliselt käsud suusõnaliselt ja kirjalikult ainult siis, kui isiklikku kokkupuutumist ei saa alluvaga ja tehnilist sidet rääkimiseks ei ole võimalik kasutada. Suusõnalise käsu andmine on kasulikum, on võimalus kergesti kontrollida, kas käsust on õieti aru saadud. Kuid suusõnaliste käskude andmise viisi ei saa alati kauguste tõttu tarvitada. Tarbekorral lastakse suusõnaliste käskude andmisel tähtsamad punktid üles märkida, et nad ei ununeks. Käskude andmisel võib enne otsust alluva arvamist kuulata, kuid otsuse teeb juht üksi.

Käskude andmisel tuleb silmas pidada:

- kõik operatiivkäsud ja korraldused, teadaanded ning ettekanded lahingutegevuse alal on salajased;
- käskude andmine sündigu komando järjekorras;
- kui nooremad juhid annavad käsud kirjalikult, siis on vaja eriti leida abinõusid selgitamiseks, kas käsust on õieti aru saadud;
- käskude täitmise järele tuleb alatasa valvata;
- iga käsu saaja peab saadud ülesande täitmisele asuma kõige suurema innuga;
- kui käsus on midagi arusaamatut, tuleb sellest kohe küsida. Selleks valitsegu ülema ja alluva vahel kõige parem arusaamine ja üksteisest lugupidamine, hea koostöö. Suusõnalisi käske tuleb lasta korrata;

— kui käsu täitmisel selgub, et muutunud olukorra tõttu ei saa käsku üksikasjades nii täita nagu nõutakse, tuleb vastavalt üldisele ideele käsk nii täita nagu olukorra kohaselt vajalik. Seega tuleb täitjal endal teha otsus ja seda täita, näidates seega *algatusvõimet*. See nõuab suurt vastutust, julgust ja iseloomu. Käsu üksikasjade muutmisest tuleb esimesel võimalusel teatada oma ülemale.

Käsud toimetatakse kätte kas inimeste poolt või tehniliste abinõudega. Vastavalt edasiandmise viisile tuleb arvata, kui kiiresti on käsk kätte saadud.

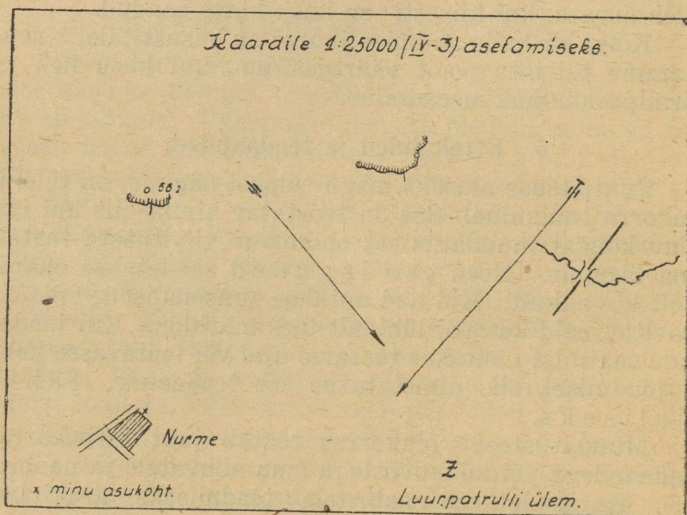
Kõigi käskude andmise juures on käsust täielik arusaamine täitjate poolt väärtuslikum, kui käsu hea ja vormipärane kokkuseadmine.

6. Ettekanded ja teadaanded.

Juhi otsuse aluseks, nagu eelpool nägime, on täielik olukorra tundmine. See on teostatav ainult siis kui iga alluv kõigist muudatustest olukorras viivituseeta teatab oma ülemale. Need *teadaanded* saadetakse enamjaolt kirjalikult. Kui nad antakse suusõnaliselt, siis on soovitatav neid kas või lühidalt üles märkida. Kui teadaande saatmist nõutakse teataval ajal või teatavasse kohta jõudmisel, siis nimetatakse see teadaanne *tähtsajaliseks*.

Muudatustest olukorras teatab juht tarbekorral teadaandega või kokkuvõttega oma alluvatele ja naabritele. Ka saadetakse naabritele teadmiseks ära kirjad oma käskudest ja korraldustest, et luua seega paremat koostööd. Korralduse ja teadaande kirjutamisel tuleb silmas pidada samu nõudeid, mis käsu kirjutamiselgi. Kergemaks arusaamiseks olukorrast lisatakse käsule, korraldusele või teadaandele juure *skeem, krokiid* või *visand*. Nendele märgitakse skemaatiliselt vaenlase ja oma vägede paigutus, tarbekorral üldiselt ka edaspidine tegevus ja vajadusel kaardi täiendusena või parandusena üksikasjad maastikust, esemetest. Kaardi ümberjoonestamisest tuleb hoiduda, sest see oleks *asjata vaev*.

Skeemile märgitakse kaitseväes maksma pandud leppemärkidega oma ja vaenlase osade asetus, tule ja tegevuse suunad jne. Kui aga saatja on tarvitanud teistsuguseid leppemärke, siis tuleb märkida skeemi äärelle, mis need tähendavad. Märkimisel skeemile tuleb tarvitada värvilisi pliiatseid, mis kergendavad lugemist. Esemetest märkida kaks või kolm, mille abil kerge oleks skeemi kaardile asetada. Harilikult märgitakse vaenlane punasega ja oma väed sinisega.

Joon. 13. Skeemi vorm.

On soovitatav teadaandele juure lisada perspektiivvisand, mis on väga näitlik.

Visandile tuleb märkida ilmakaarte näitaja, mõõt või kaugused punktide vahel ja asukoht, kus visand on tehtud.

Krokiid, skeemid ja visandid joonestada tugevate silmapaistvate joontega, sest peened jooned võivad kustuda või ei paista silma halval valgustusel.

7. Sideloomise põhimõtted.

Juhtimise eesmärgiks on kõigi üksikute osade pingutuste kokkukõlastamine ja suunimine üldisele eesmärgile. Juhtimist lahinguväljal võimaldab alaline ja pidev side. Viimase all mõistetakse kõike seda, mis kindlustab juhile ühenduse ülemaga, alluvaga ja naabriga ning tagab vajaliku koostööd üksikute osade vahel üldise ülesande täitmiseks.

Side alusteks on:

a) Kõige tähtsamaks aluseks on sidepidamisel, et juhtiv koosseis, nii ülem kui ka alluv saaksid üksteisest aru, oskaksid ühtlaselt mõista olukorda ning teha õigeid otsusi ja neid kindlalt ellu viia. Niisugune ühtlane arusaamine ja tegevus saavutatakse pika rahuaegse koostööga ja teiste väeliikide tundmaõppimisega. Ühtlasi vaateid on vaja nii nooremate ja vanemate juhtide kui ka väeliikide vahel. Niisugused vaated loovad võimalusi kergemini mõista üksteist ja sulatavad kaitseväge ühiseks tervikuks. Ühtlastele tõekspidamistele ja arusaamistele rajatud väljaõppe kõvaks küljeks on asjaolu, et nii ülem kui ka alluv ühesuguses olukorras võtavad vastu põhiküsimustes ühtlasi otsusi ja teotsevad ühtemoodi. Niisugused ühtlased vaated ja tõekspidamised sõjaväes sõjategevuse küsimustes nimetatakse ühiseks lahingudoktriiniks.

b) Tähtis koht sideloomisel on käsuandmise ja teadetesaatmise oskus. Käsk peab olema, nagu eelpool nägime, niivõrt täpne ja selge, et ta ei võimaldaks võõriti mõistmist. Igasugune teadaanne kirjeldagu olukorda nii, et teises kohas asuv isik võiks seda õieti ja piltlikult ette kujutada. Heaks abinõuks olukorra piltlikuks ettekujutuseks on igasugused skeemid, krokiidid ja visandid.

d) Üksikud osad ja väeliigid peavad oskama koos töötada.

e) Alaline vastastikune informeerimine olukorrast, s. o. vaenlasest, oma tegevusest, naabritest ja maastikust olgu iga ülema

suurim püüe. Olukorra teadmine võimaldab juhil ja ka tema naabritel vastu võtta õigeid otsusi.

Jalaväe eeskiri II seab sidepidamise põhimõteteks:

a) Iga juht on vastutav side eest alluvaga ja naabritega. Iga juhi käes on rohkem sidepidamise võimalusi kui temale alluval juhil. Pealegi on juht kaugemal vaenlasest, mille tõttu temal on enam võimalusi sideloomiseks, ja ta otsigu alluvaga sidet.

b) Tehniliste sidevahendite kasutamisel luuakse side rinnetpidi põhimõtteliselt vasakult paremale. Nõue on selleks, et kergendada sideloomist, muidu tuleks kas alati eraldi omavahel kokku leppida või hoolitseda side eest kahes suunas. Nii esimese kui ka teise põhimõtte juures tuleb vastupidi sidet otsida siis, kui seda ettenähtud suunas ei ole millegipärast loodud, või kui see on pikaajaliselt katkenud.

d) Side eest jalaväega on vastutavad need väeliigid, kes toetavad tema lahingutegevust. Nii jalaväega loob side suurtükivägi jne.

e) Side teostatakse: sügavuti—juhtide ja alluvate vahel ja rinnetpidi—naabrite vahel.

Nõuded sidepidamise abinõude vastu.

Sidepidamise abinõudele esitatakse järgmisi nõudeid:

a) nad võimaldagu igasuguses olukorras kiiresti ja täpsalt kirjalikkude ja suusõnaliste käskude, korralduste ja teadaannete üleandmist;

b) töötagu korralikult ja püsivalt igasuguses olukorras, hoides ära võimalusi vaenlasele pealtkuulamiseks;

d) olgu käsitamisel lihtsad ja kerged, mille tõttu nendega side loomine ja selle lõpetamine ei tekitaks raskusi ega võtaks palju aega ning suurt kulu inimestes ja voorivahendites.

8. Sidevahendid jalaväes ja nende kasutamine:

A. Inimene sideabinõuna:

a) Isiklik kokkusaamine alluvaga on täiuslikum sidevahend. See annab võimalusi selgitada kõiki üksikasju, näidates tarbekorral maastikul, kaardil või skeemil, kuidas teetseda.

Seesugust sidepidamist tuleb kasutada igalpool, kus võimalik. Jalaväe väiksed üksused juhitakse normaalselt suusõnaliste käskudega ja korraldustega. Selleks kutsub juht alluvad juhid kas oma juure või läheb ise nende juure, nagu olukord seda nõuab. Kuid suuremate üksuste juhtimises on selle nõude täitmiseks raskesti, sest juht ei jõua igalpool olla.

b) Käskjalgade ehk virgatsite ülesandeks on kas kirjalikkude või suusõnaliste käskude ja korralduste edasitoimetamine kas jala või mõnel muul teel (ratsa, jalgrattal, mootorrattal jne.). Virgatsitega side loomine on lihtis, teda võib luua igal maastikul, mis läbikäidav sellele liikumisvahendile, mida virgats kasutab. Kuid sellel sidevahendil on ka oma suured puudused. Ta võtab sideloomiseks palju mehi, aega ja seni kui virgats pole tagasi ilmunud, ei ole kindlustusi, et sideloomine on õnnestunud. Suusõnaliste teadaannete või käskude saatmisel on veel kartus, et virgats kas midagi unustab või segi ajab. Arvestades viimast asjaolu, tuleb virgatsiks valida nii vaimselt kui ka füüsiliselt arenenud sõdureid. Nad peavad tundma kaarti, oskama orienteeruda igasugusel maastikul, tundma sõjaväe organisatsiooni, sõjaväe oskussõnu, tundma näo järgi juhte, kellega tegemist, olema füüsiliselt tugevad jne. Kui temale midagi suusõnaliselt edasiandmiseks antakse, siis lastakse tal saadud ülesannet korrata. Niisama kordab ta tagasitulekul ülemale, mis ta üle andis. Kui olukord vähegi võimaldab, on kasulik teadaandeid ja käske saata kirjalikult. Kuid väikeste üksuste piirides tuleb lahingus kasutada siiski mõnikord virgatsit suusõnaliste teadaannete edasiandmiseks.

Virgatsile antakse täpsalt kindlaks määratud sihtpunkt ja liikumistee. Ta peab teadma, mis teha adreessaadi mitteleidmisel. Lahingus töötab virgats normaalselt üksikult. Kui on karta kokkupõrkeid vaenlasega, on kasulik virgatseid saata kahekesi või anda talle kaasa mõnemeheline kaitse. Kui virgats saadetakse kirjaliku käsu või teadaandega, siis tutvustatakse teda normaalselt selle sisuga, välja arvatud erilised saladused. Kokkupõrkel vaenlasega, kui on karta, et virgatsile antud kiri võib sattuda vaenlase kätte, tuleb see hävitada. Virgatsit ei tohi teistesse ülesannetesse kiskuda, ka ei tohi temale teel teisi ülesandeid anda, välja arvatud juht, kelle juure ta on saadetud, kes peab kasutama võimalusi iga-suguste teadaannete jne. tagasisaatmiseks. Kui virgatsi kätte antud käsku või teadaannet võivad teel vastu sattuvad juhid lugeda, siis tuleb sellest teatada virgatsile. Sel juhtumil teatab virgats vastutulevatele juhtidele oma ülesande. Seejuures peab see, kes kirjaliku käsu läbi loeb, sellest märkima kirjale. Kui virgats saab haavata või vigastada, peab ta kirja või suusõnalise käsu üle andma mõnele juhile, kes korraldab selle edasitoimetamist adreessaadile.

Kui on vaja sidepidamiseks pikemal ulatusel kasutada virgatseid, siis on kasulik korraldada virgatsite ahel postidega, kusjuures vahe kahe posti vahel võiks olla umbes 500 m.

Virgatsitega side loomisel tuleb üht meelestada — ta võtab palju mehi, seega teda tuleb kasutada ainult muude sidevahendite tegevuse lakkamisel või side puudumisel.

d) Piilurid võivad kasulikud olla kahe kõrvutiteotseva osa vahel luureks ja ka sidepidamiseks. Piilurid teotsevad peamiselt kahekaupa.

e) Sideohvitserid ja sideallohvitserid saadetakse sidepidamiseks naaberüksuste vahel ja mitmesuguste väeliikide koostöötamisel.

Naaberüksuste vahel saadetakse sideohvitserid ja

-allohvitserid, et nad informeeriks väljasaatjat sellest, mis sünnib naabrite juures. Olgugi, et nõutakse igalt juhilt naabrite informeerimist oma seisukorrast ja kavatsustest, kuid seda nõuet ei suudeta tihtigi lahingus täita või ta jääb teiste otsekoheste ülesannete täitmisel tahaplaanile. Sideohvitser või -allohvitser peab hästi tundma olukorda, oskama aru saada lahingu käigust ja olema täiesti erapooletu pealtvaataja. Ta võtab vastu selle osa ülemalt, kelle juures ta on, tarbekorral teadaandeid oma ülemale ja saadab nad edasi.

Väeliikide koostöötamisel saadetakse tavaliselt sideohvitserid või -allohvitserid teiste väeliikide poolt jalaväe juhtide juure. Nii saadab jalaväega koos töötav suurtükiväe grupp sideohvitseri jalaväe rügementi. Seejuures pataljonidesse määratakse tavaliselt allohvitserid patareidest. Suurtükiväest saadetud meeste ülesandeks on informeerida oma ülemat jalaväe vajadustest suurtükiväe tule alal, jalaväe asetusest, tegevusest, leppemärkidest, signaalidest ja juhtide K. P. asukohtadest. Niisama peavad sideks saadetud mehed informeerima jalaväe juhte jalaväe toetusvõimalustest suurtükiväe poolt, suurtükiväe tulekavast ja patareide ümberpaigutuse kavast ning laskemoona tagavaradest.

Ka teiste väeliikide poolt jalaväe juure sideks saadetud mehed on nagu vahemeesteks jalaväelt esitatud nõuete edasiandmisel oma ülemale ja jalaväe juhtidel tehnilisteks nõuandjateks selle väeliigi kasutamises, kuhu sidemehed kuuluvad.

Sideohvitserideks ja -allohvitserideks tuleb valida häid vilunud isikuid. Neile antakse kaasa sidepidamiseks oma ülemaga vastav meeskond ja sidevahendid.

f) Sideabinõude hulka, mida sõdur võib alati kasutada, kuuluvad märguandmised kas häälega või liigutuste abil, nagu käega, mütsiga, püssiga jne.

B. Tehnilised sidevahendid.

Neid võiks jagada kolme peamisse gruppi — elektrilised, optilised ja akustilised. Nende abinõude tehnilised omadused on kirjeldatud Side eeskirja II osas.

a) Elektriliste sidevahendite hulka kuuluvad telefon, telegraaf, raadio, maa-telegraaf ja fullerfon. Neist abinõudest on tarvitusel väikestes üksustes telefonid, mis on omandanud kõige laialisema tarvitamise teiste nimetatud abinõude ees.

Telefonid jagunevad oma väljakutselt induktorilisteks ja foonilisteks. Pataljonis tarvitatakse foonilise ja kõrgemal induktorilise väljakutsega telefone. Seega on kaks võrku eraldatud, et kuigi vaenlasel avaneks võimalus pealt kuulata rindelähedasi kõnesid, siiski mitte kõrgema juhatuse omi. Pataljonis tarvitatakse kahejuhtmeline ühendusi, et vaenlasele raskendada kõnede pealtkuulamist.

Telefon võimaldab kõnet, seega saab tema abil aluvale selgitada, kui ei ole aru saadud ja kõne tooniga teda mõjutada. Kui on kahtlust, et keegi pealt kuulab, võib kasutada enne kokku lepitud ütelsusi. Telefoni käsitlemine ja teenimine on lihtis.

Telefonil on ka oma halvad küljed:

- liinide mahapanek ja üleskorjamine võtab aega,
- juhtmestik on kergesti vigastatav vastase tullest, mõnel juhtumil ka pealeastumisest ja ülesõidust, kuna aga vigade ülesotsimine nõuab palju tööd;

- telefonikõnesid võib teisel liinil pealt kuulata vigade tõttu liinis või kommutaatoris. Niisama võib kõnet pealt kuulata liini külge ühendatud aparaadiga või kõnepüüdeaparaadiga. Viimasega võib kõnesid püüda telefonijuhtmetest kuni 5 km kauguselt, kui telefoni-liin on ühejuhtmeline või kui kahejuhtmeline telefoni-liinil on kuski kohas isolatsioon rikutud ja olemas ühendus maaga.

b) Optiliste sidevahendite hulka kuuluvad helkaparaadid, optiline telegraaf, heliograaf, raketid, lipud, märgid ja lina d. Neist abinõudest kasutatakse väiksemates üksustes helkaparaate, lina sid, rakette, lippe ja märke, eriliselt palju kolme viimast. Optilisi abinõusid kasutatakse sideloomiseks olukordades, kus teised abinõud ei

tööta (näiteks üle vee, soo) või teiste abinõude täienduseksena.

Helkapaaradiga on võimalus valguse abil edasi anda teateid kas Morse tähestiku või kokkulepitud signaalide abil. Need aparaadid on lihtsad käsitamiseks ja selle tõttu ühenduse loomine nendega kerge. Selle sidevahendi puudustest tuleks alla kriipsutada: esijoonel antavad signaalid on näha ka vaenlasele, töö oleb ilmastikust ja maastikust ja kõnede edasiandmine on pikaldane.

Raketid on laialiselt tarvituses igasuguste signaalide andmiseks, nagu oma asukoha märkimine, tule väljakutsumine, hoiatus- ja alarmisignaalid jne. Suurtükitle väljakutseks antakse rakette kolm korda. Raketite määramisel on soovitatav tarvitada üheks signaalliks üht värvi rakette, muidu nad võivad segi minna. Ei ole soovitatav tarvitada rakette mitmet värvi ja neid reguleerides raketite arvuga, nagu 1 punane ja 2 rohelist jne. Raketite tarvitamisel tuleb teatavaks teha, kelle korraldusel neid võib õhku lasta.

Sidelinadeks nimetatakse mitmekujulisi ja mitmemõõdulisi riidetükke, mille abil peetakse ühendust lennukitega. Linadega võib näidata lennukile oma K. P. või mõne teise märgi asukohta ja eesliinil asuvate osade joont. Niisama võib linade abil üle anda teateid ja korraldusi. Lahingus on tarvis tihti kindlaks teha oma eelosade asukoht, et neile anda toetust. Maapealse vaatlusega oleks nende osade asukohtade kindlakstegemine raske. Lennuk annab lennates lahinguvälja kohal vasta-raketi ja jalaväe osad panevad oma linad välja, mille tõttu lennukil on kerge fikseerida jalaväe tõelisi asukohti.

Lipud — võimaldavad signaliseerimist väikestele kaugustele peajasjalikult Morse tähestiku abil. Lippe tarvitatakse harilikult sidepidamiseks kompanii üksuste vahel, mujal siis, kui teised sidevahendid ei tööta. Et Morse tähestiku järgi signaliseerimine on pikaldane ja et tagada saladust, tarvitatakse harilikult koodi või kokkulepitud signaale. Side eeskirja II osas on toodud üks

kood, mis seisab selles, et üksikute tähtedega ja numbritega märgitakse mõisteid, et kergendada teadete edasiandmist, näiteks „eds“ tähendab edasi, „lng“ — laengud jne.

Võib tarvitada ka järgmist koodi:

	m	u	i	s	a	r
k	Vaenlase luurajad lähenevad (on ees)	Vaenlane murdis läbi keskel ja vasakul	Endine joon on meie käes	Püsige kohal	Saatke luure ette	Kandke suurtükiväe tuli kaugemale
u	Vaenlase soomusrong läheneb	Vaenlase patarai asub lähedal ees	Meie oleme oma jalaväe tule all	Side naabritega on olemas	Luure on ees	Miks ei tulistata?
i	Vaenlast toetavad tankid	Vaenlanel on suured kaotused	Meie oleme oma suurtükiväe tule all	Telefonijuhtmed on katkenud	Kõik on korras	Koondage tuli . . .
n	Vaenlase paremal tiival on soomusautod	Vaenlane kaevub	Meie vastulöökk õnnestus	Kaevikud on sisse võetud	Rinde ees on rahulik	Palun tõkkesid
g	Vaenlane koondab oma jõude	Vaenlane taandub	Vajame toetamist paremal tiival	Palun vene laskemoona	Lahingueel- postid on kohal	Tõkkesid on purustatud
l	Vaenlane teeb eitevalmistusi rünnakuks	Vaenlane on esijoone läbi murdunud	Kus teie asute?	Palun sidumismaterjali	Algame rünnakut	Seis!

Et üle anda koodil toodud mõistet, on küllalt üle anda koordinaatide tähendamiseks tarvitatud tähti. Et aga koodi sattumisel vaenlase kätte ei saaks paljastatud meie kood, tuleb koordinaatide märkimiseks tarvitatud tähti aegajalt vahetada. Koodi ülemisel äärel ja vasakul serval on tühjad kohad, kuhu kirjutatakse pliiaatsiga nõutavad tähed koordinaatide tähendamiseks. Tähed võetakse mõnest üldtuntud laulust või ütelsest, mis juhi poolt määratakse teatavaks ajaks. Seejuures võetakse tähed nii, et nad ühe koordinaadi teljel ainult kord ette tuleksid. Näit. võtame x telje jaoks „Mu isamaa armas“ ja y telje jaoks „Kui Kungla rahvas kuldsel aal“. Siis võiksim x teljele võtmeks märkida järjekorra tähed „m, u, i, s, a, r“ jne. ja y teljele — „k, u, i, n, g, l, a, r, h, v, s, d“ jne. Kui meil oleks vaja üle anda tabelil jämeda joonega ümbritsetud mõistet „Meie vastulöök õnnestus“, siis võiksim seda teha ainult kahe tähega „in“. Kahe tähe edasiandmine Morse tähestiku abil võtaks palju vähem aega kui lauses leiduvate tähtede edasiandmine.

d) Kõlaliste sidevahendite hulka kuuluvad vileed, pasunad, sireenid ja kellad. Nad on eriti kasulikud siis, kui optilised sidevahendid ei tööta (öösi, udus jne.) ja teiste abinõude täiendusena.

D. Tuvide ja koerte kasutamine sidevahenditena.

Sidetuvi omab haruldase orienteerumisvõime, mis võimaldab temal oma harjunud kohta üles leida kuni 150 km kauguselt. Tuvil on jala külge seotud alumiiniumitoruke või rinnal tasku, millesse paigutatakse teadaanne.

Tuvidega on võimalik sidet luua ka raskestitulistatavates raioonides ja üle mürgiste gaasidega täidetud piirkondade. Teadete saatmise kiirus on suur (umbes 1 km minutis) ja vaenlase kätte sattumise võimalused väiksed. Seega on tuvidega hõlbus sidet luua staapide ja eesliinil teotsevate osade ja isikute vahel. Mõnel

juhtumil töötab see sidevahend isegi siis, kui teised ei tööta (ümberpiiratud või äralõigatud osad).

Puudustena tuleks märkida:

— tuviside on ühekülgne, ta läheb tagasi ainult oma asukohta;

— tuvid ei tööta öösi, raske on teetseda neil ka udus ja suurte sademete ajal;

— nad ei saa enne tegevusse astuda, kui ei ole uue kohaga harjunud, mis kestab 3—6 päeva;

— neist läheb kaduma umbes 5—25%.

Sidekoera abil on võimalus sidet pidada eesliinil asuvate osade vahel. Selleks viiakse koer tema eest hoolitseva sõduri juurest sinna, kust teda saadetakse. Eriti arenenud koer võib sidet pidada kahe hoolitseja vahel. Koer leiab enda hoolitseja üles ka siis, kui viimane vahepeal on oma asukohta muutnud. Teadete saatmist koeraga võib teostada kuni 5 km, millise kauguse koer jookseb ära 12 minutiga.

Sidekoer on palju vähem tulega tabatav kui inimene. Niisama on ta kiire teadete edasitoimetamisel. Kuid koera on raske välja õpetada, ka võib ta sidet pidada ainult piiratud ulatusel.

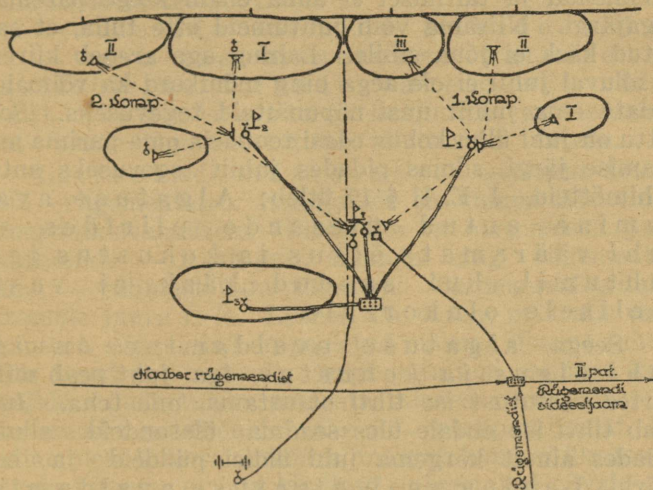
9. Side jalaväe pataljonis.

Side jalaväe pataljonis võib olla nagu joon. nr. 14 näidatud, muidugi mõningatel tegevustel (nagu lähemine) on ta palju hõredam.

Sidet peetakse: kompüli ja rühmüli vahel — virgatsite, helkaparaatide, rakettide, lippude, kõlaliste vahendite, koerte jne. abil. Kompüli ja patüli vahel — telefoni, virgatsite, helkaparaatide, rakettide, lippude, koerte jne. abil.

Patarei loob ühenduse pataljoni ülema K. P. kas pataljoni keskjaama kaudu või otsekohe patüli K. P. See ühendus on foonilise väljakutsega aparaatidega, muidu suurtükiväes on induktorilise väljakutsega aparaadid.

Üksikasjad side loomise kohta lahingus on toodud lahingute vaatlemisel.

Joon. 14. Side jalaväe pataljonis.

6. peatükk.

Jalaväe lahingu alused — juhtimine ja side, lahinguside, ootamatus ja julgeolek. Nõuded ja kohused lahingus.

1. Juhtimine ja side.

Jalaväe lahingu üheks tähtsamaks aluseks on juhtimine ja side. Nagu eelpool nägime, on juhtimise aluseks juhi tahe, mis väljendatakse käsus. Juhtimist võimaldab hea side. Side all mõistame kõike seda, mis tagab head koostööd ja nimelt — ühine lahingudoktriin, täpsad käsud, vastastikune informeerimine, isiklik kokkusaamine, tahe võita vaenlast, oskus koostöötamiseks ja mitmesuguste sidevahendite ja sidepidamise viiside kasutamine.

Juht annab oma käsus ülesande alluvale, kuid jätab viimase valida täitmise viisi. Kuid lahingus, eriti jala-

väe väikeste üksuste piirides, muutub olukord väga kiiresti, mille tõttu saadud käsk võib olla üksikasjades vananenud ja täitmisel ei anna enam kõige paremaid tagajärgi. Niisama võib juhtumeid ette tulla, et saadetud käsk ei jõua sihile. Lahing aga areneb kiiresti ja alluval juhil ei ole aega ning mõnikord ka võimalusi oodata oma juhilt uusi näpunäiteid tegevuseks. Selle tõttu on juhi ülilm kohus edasi teetseda oma parima arusaamise järgi, silmas pidades juhilt tegevuseks antud põhimõtteid. J. E. II § 17 ütleb: Algatuse avaldamine antud ülesande piirides on juhi vääramata õigus ja kohustus igal juhtumil, kui saadud käsk ei vasta tõelisele olukorrale.

Seega algatuse avaldamine on iga juhi õigus ja kohustus, iga juht peab mitte kartes vastutust ise tihti otsustama, mis teha. Juht peab tihti ise endale üles seadma ülesandeid, silmas pidades ainult kõrgema juhi üldisi püüdeid ja eesmärki. Lahing seab algatuse avaldamise nõude üles eriti teravalt jalaväe nooremate juhtide vastu.

2. Lahinguside.

Lahingus selgub vaenlase survele, et iga üksuse meeste vahel on koostöö parem, kui naabriosaga. Niisama tõmbub raskustes väeosa rinnetpidi koomale, mille tõttu intervallid üksuste vahel harilikult suurenevad. Seega nõrgemateks kohtadeks rindel osutuvad alati osade vahed. Selles ollakse teadlik ja otsitakse alati vastase osade vahesid, et nende vastu teetseda. Selle pahe kõrvaldamiseks määratakse üksuste tiibade vahele liiteosad. Liiteosa ülesandeks on:

— vaatluse korraldamine kahe üksuse tiibade vahel, kusjuures ta paneb tähele vaenlast ja meie vägede tegevust ning maastikku. Kui üksuste koostöös on puudusi, näiteks üks osa on teisest pealetungil ette jõudnud või oma tegevuse suunast kõrvale

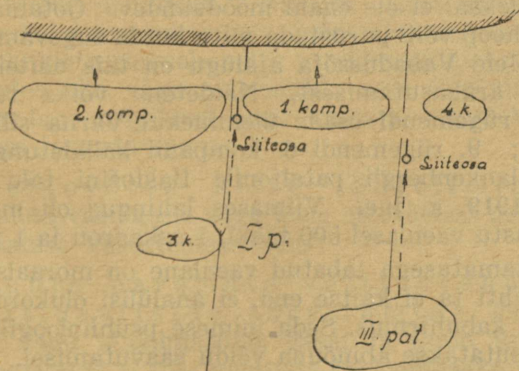
kaldunud jne., siis teatab liiteosa ülem sellest oma väljasaatjale ja võimalusel ka ühele või mõlemale üksusele, mille tiival ta teotseb;

— tuleside loomine tiibade vahel;

— vaenlase sissetungi katsete tagasilöömine tiibade vahele või vähemalt kinnipidamine, kusjuures vastase suuremate osade tegevusest tuleb viivitusest teatada.

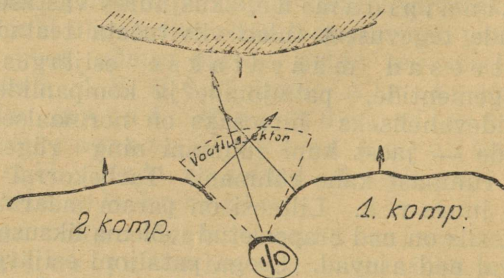
Liiteosad määratakse esijärgus teotsevate rügementide, pataljonide ja kompaniide vahel. Kompaniidevaheliseks liiteosaks on normaalselt jagu, pataljonide — jaost kuni rühmani ning rügementide vahel — rühmast kahe rühmani. Tarbekorral antakse liiteosale juure r. k. Liiteosi on parem määrata varuüksusest, siis on nad erapooletud mõlema üksuse suhtes, mille tiival nad asuvad. Seega pataljoni esijärgu kompaniide vahele tuleks määrata liiteosa varukompaniist, rügemendis pataljonide vahele — varupataljonist. Kui üldine ülem liiteosa ei määra, määrab kumbki üksus oma tiivale liiteosa, et olla kindlasti julgestatud tiival.

Pealetungil liigub liiteosa üldiselt vahejoont mööda normaalselt esijärgu osadega ühel joonel (vaata joon. nr. 15).

Joon. 15. Liiteosa pealetungil.

Kaitseel — liiteosad asuvad niisugusel kohal vahejoonel või selle otseses läheduses, kus on võimalik luua flankeeriv tuleside kummagi naabriga ja organiseerida vaatlust tiibade vahe järele. Taandumisel taandub liiteosa üldiselt osade vahejoonel.

Joon. 16. Liiteosa kaitseel.

3. Ootamatus.

Ootamatus on tähtsamaid tegureid võidu saavutamiseks. Ta halvab vaenlase võitlusvõimet moraalselt ja materiaalselt ja loob olukorra, kus arvuline ja tehniline ülekaal ei ole enam mõõduandev. Ootamata ette võetud hoop võib purustada mitu korda tugevama vaenlase. Meie Vabadussõja ajalugu on täis näiteid ootamatuse ärakasutamisest. Näidetena võiks tuua: 3. jalaväe rügemendi osade üleminekut Varna sillast 24. 5. 1919; 9. rügemendi 6. kompanii kallaletungi sakslaste Blankenberg'i pataljonile Baldošini talu juures 20. 6. 1919. a. jne. Viimases lahingus oli meie 150 täägi vastu vaenlasel 500 tääki, 1 eskadron ja 1 patarei.

Ootamatusega tabatud vaenlane on moraalselt löödud. Tihti ta ei kaitse end, ei analüüsi olukorda, vaid põgeneb kabuhirmus. Seda inimese psühholoogilist nõrkust kasutatakse abinõuna võidu saavutamisel.

Pärast Maalimasõda kõigi riikide eeskirjad pühendavad ootamatusele suurt tähelepanu. Nii J. E. II § 27,

ütleb, et ootamatus on tähtsamaks eeltingimuseks, et saavutada mõjuvaid tagajärgi ja et iga sõjaline ettevõtte olgu rajatud ootamatusele. § 29 — „ootamatust tuleb saavutada mitte ainult lahingu algusel, vaid ka lahingu ajal“. Iga väiksem kui ettevõtte — tuleavamised relvadest, jalaväe liikumised jne. olgu teostatud ootamatult.

Niisama prantsuse, saksa ja vene vastavad eeskirjad räägivad, et ootamatused demoraliseerivad sõjaväge ja et seda tegevust tuleb kasutada igal võimalikul juhtumil.

Vaatleme, milliste abinõudega saavutatakse ootamatust:

— ettevalmistustööde hoidmine täielises saladuses. Kavatsustest ja ettevõtetest teatatakse ainult neile, kellele see hädapärast tarvilik. Täielikud käsud antakse ainult lahingu eel. Mõnikord on kasulik levitada valeteadeteid, et vaenlast viia eksiteele, kas valede käsukirjade mahajätmisega, valeteadete levitamise kohalikus rahvas jne. Eriti tuleb silmas pidada, et vägede liikumised ja tegevused sünniksivad varjatult, moondatult, kuna neis tegevustes valitsegu täielik distsipliin. Näiteks tihti annab mõne relva asukoha ära mitte relv, vaid liikumine tema juures. Tehniliste sidevahendite ja sidevaatlejate kasutamisel tuleb olla väga ettevaatlik, sest telefonikõnesid võib vaenlane mõnikord pealt kuulata, sidemehed võivad vangi langeda jne.;

— ettevõtte kiire läbiviimine, et mitte anda vaenlasele aega meie ettevõttest aru saada ja võimalust vastuteotsemiseks;

— uute paremate võitlusvahendite ja võitlusviiside tarvitamine loob ootamatuse, nagu Maailmasõjas gaasi ja tanki ilmumine. Üldse tegevused ei tohi muutuda šablooniliseks, siis nad ei loo vaenlases ootamatust;

— osav ja kiire manövreerimine ei lase vaenlasel aru saada meie tõelikust kavatsusest ja loob vastases segaduse ning tekitab seega ootamatusi;

— öö, udu ja maa-alade kasutamine, mis loetakse läbipääsmatuks või kust meid ei oodata, loob ootamatusi.

Pealetungil saavutatakse ootamatus sellega, et pealetungi ettevalmistamine, pealetungi peahoobi suund ja ulatus peavad jääma teadmatuks vähemalt niikauaks, kuni vaenlane suudab ümbergrupeeruda. Pealetung peab olema hoogus, täis initsiatiivi ja võimsaid tulelööke.

Kaitsel saavutatakse ootamatus:

— moondamisega, et vaenlane enne lahingut ei saaks teada või ei aimaks meie tulirelvade, kaitsehitiste, varude ja vaatluse keskpunktide asukohti, vaid ootamatult satuks meie tulele või hoobi alla. Eriti on tähtis, et vaenlane ei saaks teada meie vastupanupositsiooni tõelikku asetust. Nii on tihtigi soovitatav asetada vastupanupositsioon mäeseljandiku tagumisele lüngule, et teda vaenlane ei näeks;

— ootamata tulelöövide andmine positsiooni sisemusest rabab vaenlast ootamatult. Selleks vaikib osa relvi (vaikivad kuulipildujad) ja avab tule, kui vaenlane või viimase tähtsad relvad (tankid) on jõudnud heale laskekaugusele;

— julgestusosade hoogus tegevus loob vaenlasele ettekujutise meie tugevate osade olemasolust ning sunnib teda lahingusse paiskama suuremaid jõude. Edasitungil satub vaenlane ootamatult meie tulesüsteemi, mis tuleb vastupanupositsioonilt;

— kiired ja hoogsad vastulöögid, kui vaenlane on positsiooni murdnud.

Sõjasaladuse hoidmine on alati tarvilik. Vanema juhi kavatsustesse pühendatud ohvitseridel on sellest vaikimine aukohuseks (J. E. II § 28). Kõik kaitseväelased peavad teadma, et alati võib nende kõnet pealt kuulata mõni salakuulaja. Seepärast hoiduda jutu-

ajamisest ametlikkudest asjadest võõraste juuresolekul ja kohtades, kus on võimalik pealt kuulata. Avameelus ja uhkustamine ametiasjade teadmiseга võõraste isikute juuresolekul on suurimad pahed. Kui mõni erasisik katsub kellelki teateid saada väeosa või rinde elu kohta (salakuulaja katsub seda teha väga ettevaatlikult ja osavalt), siis on iga kaitseväelase kohus teda kinni pidada ja isiku kindlakstegemiseks vastava ülema kätte toimetada. Tuleb meelestada, et saladuse väljalobisemine võib olla põhjuseks asjatutele ja rasketele kaotustele.

4. Julgeolek.

Ootamatuse vältimise abinõuks on julgeoleku tagamine. Ta peab ka võimaldama juhatusele täielikku vabadust tegevuseks ja vaenlase ootamatult üllatamiseks.

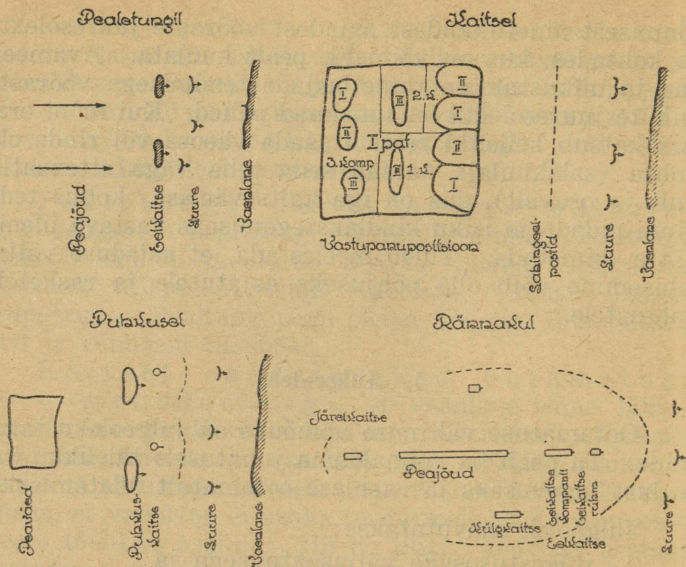
Julgeolek saavutatakse:

- julgestusosade väljasaatmisega ja
- vägede rühmitusega lahingus.

Julgestusosad saadetakse välja nii lahingus, rännakul kui ka puhkusel. Nad täidavad vastavalt olukorrale kas luure-, valve- või lahinguülesandeid. Nende tegevusviis ja suurus oleneb antud ülesandest ja olukorrast. Siiski teotsevad luure iseloomuga osad enam iseseisvalt antud ülesand^{ide} piirides, kuna julgestuse iseloomuga osad on lahutamatult seotud nende üksustega, mida nad julgestavad.

Vaatleme julgestusosi lahingus, puhkusel ja rännakul (vaata joon. nr. 17).

Vägede rühmitus lahingus tagab kõige paremini julgeoleku ja soodsamates tingimustes tegevusse astumise. Väed jagunevad igas tegevuses julgestusosadeks ja peajõududeks, kuna lahingutegevuses eraldatakse viimastest varud. Viimaste abil saab juht mõjutada lahingu arenemist (vaata joon. nr. 10).

Joon. 17. Julgestus.

5. Nõuded ja kohused lahingus.

Et vastast võita, ei ole mitte küllalt arvulisest ülekaalust, vaid nüüdisaja lahing esitab võitlejale suuri nõudeid väljaõppe ja moraali suhtes. Peamised nõuded on:

— võitluses võidab see, kes on otsustanud võita, s. o. oma ülesande viia lõpuni ja selles vankumata püsib. Kui meil on raske, siis tuleb meelestada, et ka vaenlasel ei ole kergem, vaid et ta võib ehk varsti meie hõopide all variseda. Juhilt antud ülesanne tuleb täita, rakendades selleks kogu oma jõud;

— ei ole olukorda, millest ei võit tulla välja auga. Vaenlase haaramine ja isegi piiramine ei tähenda praeguse tule võime juures heale osale midagi, kui kõik kohusetruult võitlevad;

— kõigi kohus on võidelda lõpuni. Kui vaenlane ootamata kallale tungib, võitleb igaüks

selle üksuse koosseisus, kuhu ta sattunud. Vahetusele ilmunud osa jääb vahetuse lõpuni selle ülema käsutusse, kes varem lahingut juhtis, niisama osa, mis tuli täienduseks. Keegi ei või ilma käsuta võitlusjoonelt lahkuda ega astuda ühendusse vaenlasega. Vaenlase katsed astuda võitlejatega läbirääkimistesse, tulevad tulega maha suruda, sest nad on ettekäändeks, et endale kergendusi luua või meid ootamata tabada;

— juhi kohus on olla eeskujuks alluvatele, et neid kiskuda kaasa kohuste täitmisele, tarbekorral aga kõiki abinõusid tarvitusele võttes, et neid selleks sundida;

— iga võitleja tundku oma võitluskasaslast — relva, osaku temaga hästi teotseda ja pidagu ta selleks alati korras.

II osa.

Julgestamine.

7. peatükk.

Julgestamisest üldse.

Raskemaid ülesandeid on igal juhul õigete otsuste tegemine ja nende elluviimine lahingu muutlikus olukorras. Otsustamiseks, nagu eespool nägime, peab juht tundma oma alluvate osade ja naabrite seisukorda, vaenlase tegevust ja võimeid ning maastikku, millel arenevad tegevused. Otsuste elluviimisel tuleb kogu aeg jälgida, kuidas teotsevad meie ja vaenlase väed ja missugune on maastik teotsemiseks. Mõningaid andmeid nende küsimuste lahendamiseks saab juht side kaudu oma naabritelt ja ülemuselt või maastiku kohta kaardi lugemisel. Suurem osa andmeid tuleb aga juhil koguda endal. Tuleb arvestada veel seda, et olukord vaenlase tahte survele lahingus kiiresti muutub ja et mitte valesi otsustada, tuleb kogu aeg püsimate koguda uusi andmeid olukorra kohta.

Mida paremini tunneme või aimame kogu aeg vaenlase osade seisukorda, tegevust ja kavatsusi ja mida vähem anname enesest teada vaenlasele, seda julgemini võib juht otsustada ja teotseda, seda raskem on meid ootamata tabada.

Vaenlase kohta teadete kogumine ja vaenlase samase tegevuse raskendamine moodustab julgesta-

mise lahingus. Seega julgestamise eesmärgiks on — kaitsta oma vägesid vaenlase ootamata kallaletungi eest nii maapealt kui õhust, katta neid vaenlase luureosade eest ja tagada oma peajõududele võimalusi soodsamaks tegevuseks kokkupõrkel vaenlasega.

„Igaüks on oma õnne sepp“ — ütleb vanasõna. See on suuresti maksev ka õnne kohta lahingus. Et oleks rohkem võimalusi võiduks, peab juht selleks looma soodsamad tingimused. Et luua eelolevaks lahinguks soodsamaid tingimusi, on vaja:

a) hoida oma väed nii, et neid saaks paremini kasutada vajalikus kohas ja ajal, nii manöövri kui ka tule mõttes. Seda nõuet täidetakse vastava lahingukorra asetusega, mida on võimalik õieti ette võtta siis, kui on käes õiged andmed olukorrast;

b) ära hoida vaenlase ootamata tegevusi nii maal kui õhus;

d) omada alati võimalikult kindlamad ja täielikumad teated vaenlasest, et võiks julgemini teotseda. Vaenlase suhtes aga teha kõik, et ta ei saaks andmeid meie tegevusest ja kavatsustest.

Vägede julgeolekut nii lahingus, rännakul kui puhkusel teostatakse:

- luurega,
- julgestusosadega,
- õhu- ja gaasikaitse ning vaatluse korraldamisega ja
- moondamisega.

Julgestusosade tegevuse, mis oma iseloomult on küll mõnes küsimuses lähedane luurele, võtame arutusele lahingu, puhkuse ja rännaku vaatlusel.

8. peatükk.

Luure.

Luure alused. Luure toimetamine jalaväe poolt — luure organid, luure organiseerimine, väljaastumine, teotsemine, tegevus kokkupuutumisel vaenlasega ja teadete saatmine. Luure toimetamine teiste väeliikide poolt. Kohalikkude esemete läbivaatamine.

1. Luure alused.

Luure esmargiks on teadete kogumine vaenlase ja maastiku ning mõnikord veel naabrite ja kohalikkude elanikkude kohta. Üksikutel juhtumitel antakse veel luurele mõningaid vähemaid lahinguülesandeid, nagu mõne punkti oma käes hoidmine kuni peavägede kohalejõudmiseni.

Juht korraldab luuret kas isikliku ülevaatusena või rakendab tööle erilised vaatlus- ja luureorganid. Niisama saab juht luureandmeid naabritelt, kaardi uurimisega, vangidelt, langenud vaenlaste paberitest, kohalikkudelt elanikkudelt, salaluurelt jne.

Luure põhimõtted on järgmised:

a) Luure olgu pidev, katkematu. Igal ajal ja maastikul tuleb toimetada luuret. Ei või katkestada luuret isegi lühemaks ajaks, sest olukord võib nüüdisaja sõjas liig ruttu tuua esile igasuguseid üllatusi.

b) Luuret peab toimetama iga juht oma tegevuspiirkonnas ja oma abinõudega. Mida varem juht, seda varem saadab ta oma luure välja, kuid selle olemasolu ei või põhjuseks olla järgmisele juhile luure mittekorraldamiseks. Vanema juhi luure ülesanded on palju üldisemad, kui järgmisel juhil. Seega ei lahenda ta kõiki neid küsimusi, mis tekivad nooremal juhil otsuse tegemisel. Näiteks kui pataljoniülem saatis oma luure välja, siis selle ülesandeks ei ole, kuidas

kompanii väiksed üksused saaksid paremini teotseda, vaid tema ülesanded on laialisemad. Seega kompaniile vajalikud peensused jäävad ära. Et aga need on kompaniile väga tähtsad, tuleb neid teateid kompaniülema ise koguda.

d) Luure andku teateid õigel ajal, sealjuures olgu teated õiged. Olukorra kiire muutumise tõttu lahingus kaotavad vananenud teated igasuguse väärtuse, kuna aga ebaõiged teated võivad viia valeteele. Tuleb luurel alati eraldada, mis ise nähtud ja kuidas ning mis teistelt kuulnud. Vaatlustingimustest ja luurajate isiklikkudest omadustest tingituna on luureteated siiski sageli vastukäivad, mida tuleb juhil arvestada. Et selgitada tõelikkust, tulevad andmed võrrelda omavahel ja ühtlustada, andes tarbekorral uusi ülesandeid luurele ja vaatlusele.

e) Silmas pidades tarvidust pidevaks luureks ja luureabinõude vähesust, tuleb luureabinõude kasutamiseks olla kokkuhoidlik. Tuleb ikkagi arvestada seda, et kõiki andmeid vaenlase kohta ei suuda anda ükski luure. Peale selle avaldab suur jõukulu luurel mõju lahingule.

f) Luure edu oleneb juhi ja meeskonna isiklikkudest omadustest. Luure juhi valikul tuleb olla eriti ettevaatlik. Juhilt ei nõuta ainult vahvust, osavust ja kavalust, vaid ta peab suutma aru saada olukorrast vaenlase juures ja oskama sellest teatada.

2. Jalaväe luureorganid.

Jalavägi kannab peamisi raskusi lahingus, järelikult on tema juhid kõige rohkem huvitatud luurest. Ka on jalavägi oma omadustelt kõige kohasem väeosa täpsaks luureks, sest ta saab teotseda igal maastikul ja igal ajal.

Jalaväe luureorganid on luursalk ja luurpatrull.

Luursalk kujutab tugevamat luureüksust, kuni ühe jalaväe kompaniini, mis on tarbekorral kõvendatud ratturitega, soomusautodega, r. k., sidevahenditega ja suurema liikumise saavutamiseks voorivahenditega. Luursalgale antakse vajadusel ka lahinguülesandeid.

Luurpatrulli suurus võib ulatuda kuni jalaväe rühmani. Teda kõvendatakse vajadusel: sidepidamiseks — ratsanikkude ja ratturitega, tulejõu kõvendamiseks — r. k. ja liikuvuse suurendamiseks — voorivahenditega.

Millal üht või teist luureorganit tarvitatakse ja kui suures koosseisus, oleneb olukorrast ja antud ülesandest.

On nõutav, et luureorgani jõud vastaksid antud ülesandele, s. o. et luureorganil oleks vastavalt ülesandele abinõud ja jõud luureks, enesekaitseks ja sidepidamiseks.

3. Luure organiseerimine.

Jalaväe luure organiseerimisel on väga tähtis, et juht selgitaks enesele, missuguseid, millal ja kus ta tahab saada luurelt teateid. Selle järele, olles tutvunenud kaardiga, kutsub ta oma juure luureorgani ülema või läheb sellega mõnda vaatepunkti ja annab temale andmed olukorrast (oma vägede edaspidine tegevus, teated naabritest ja nende poolt välja saadetud luureüksustest, maastikust) ja täpsa ülesande. Andmed oma vägedest ja naabritest on luurejuhil keelatud üles kirjutada. Kui ta need sai kirjalikult, siis tulevad nad enne väljaastumist hävitada. Luurejuhti tuleb olukorrast hästi informeerida, siis suudab ta muutavas olukorras algatust avaldada. Niisama teatatakse luurejuhile täpis kella-aeg ja salasõnad.

Luureülesanne koosneb järgmistest punktidest:

— luure eesmärk, kas vaenlane, maastik, mõne kohaliku punkti oma käes hoidmine või mõni muu ülesanne. Mittemidagi ütlevatest käskudest, nagu „val-

gustada maa-ala“, „selgitada vaenlase kavatsusi“ jne. tuleb hoiduda;

— luure liikumise suund või riba, andes neid nii, et vajalikud punktid saaksid valgustatud. Luurpatrullile antakse tavaliselt suund, kuna luur-salgale riba;

— luure tegevuse ulatus, missuguse punktini, jooneni või ajani luurata. Tuleb meelestada, et jalaväe luure on aeglaselt liikuv ja kaugele välja saates on teda raske leida, kuna luureorganil oleks raske pidada ühendust väljasaatjaga. Seepärast loetakse, et jalaväe luuret ei või saata tavaliselt kaugemale oma vägede eelosadest kui $\frac{1}{2}$ ööpäeva käik. Häid tagajärgi annab nõue, et teatavaid jooni või punkte läbistataks määratud ajaks. Ühes sellega tuleb luurele määrata, mis teha ülesande täitmisel — kas jääda kohale ja kui kauaks, ühineda oma vägedega jne.;

— kellele, kuhu ja millal saata teateid. Tavaliselt saadetakse teated väljasaatvale ülemale, kuid võib olla, et tuleb ka mõnd teist juhti informeerida luure tulemustest. Kui väeosa jääb kaugele luureorganist, on kasulik esimesel asutada teadete kogumiseks lähemale luureorganile mõni punkt, kuhu luurejuht saadab oma teated. Teadete saatmist on kasulik korraldada mõningate joonte või punktide läbistamisel või teatava aja järele. Nende teadete saabumine annab luure väljasaatjale ettekujutise luure tööst.

Luure töö on raske ja vastutusrikas, eemaldudes ei ole luurejuhil enam võimalik väljasaatjalt saada ei juhatusi ega abi, seepärast on vaja, et enne väljaastumist oleks kõigile eelnimetatud küsimustele saadud kindel vastus. Kui on midagi arusaamatut, siis tuleb luurejuhil kõhklemata küsida.

Luure väljaastumise eel tuleb luurejuhil üle vaadata oma meeskond, seada kokku tegevuskava ja anda ülesanded alluvatele.

Meeskonna ülevaatusel kontrollitakse, kas kõik relvad ja võitlusvahendid on korras ja nõutaval arvul ole-

mas. Niisama tuleb võtta kaasa labidad, gaasimaskid, sidumispakikesed, toiduained, tegevusraiooni kaart, teadaannete raamatud, pliiaatsid, kell, kompas, binokkel, taskulatern, tuletikud ja taskunuga. Niisama tuleb jälgida, et meeste labidad ja katlakesed oleks hästi seotud ega teeks liikumisel kolinat.

Peale selle tutvustab luurejuht meeskonda ülesande ja olukorraga ning annab neile ülesanded. Liikumise algul tulevad kindlaks määrata leppemärgid sidepidamiseks luurpatrulli osade vahel. Nendeks on harilikult märguandmised kas mütsiga, käega, püssiga või mõnel muul teel. On ainult vaja, et nad oleksid lihtsad ega paljastaks märguandjat. Niisama tuleb enne liikumise algust kindlaks määrata liikumise kord ja tee kuni esimese vaatepunktini.

4. Jalaväe luure teostamine.

a) Luure skeem. Luurpatrulli ülem jaotab oma mehed luure teostamiseks piilkondadeks ja südamikuks. Patrulli ees liigub liikumissuunas eelpiilkond, külgedele saadetakse vajadusel külgi piilkonnad. Piilkond on tavaliselt $\frac{1}{2}$ —1 jao suurune. Ta jaguneb luure teostamiseks piilkonna südamikuks ja piiluriteks.

Luurpatrulli südamiku ülesandeks on hoida sidet oma piilkondadega ja vajadusel abistada neid tulega või toetusosade väljasaatmisega. Südamikus määratakse leppemärkide vastuvõtja ja üleandja, kes tavaliselt liigub südamiku ees. Niisama määratakse vajadusel õhuvaatleja ja kui on karta vaenlase tegevust tagantpoolt, siis järelpiilur. Kui külgi piilkondi ei ole saadetud, on mõnel juhtumil kasulik määrata paar meest, kes peaksid silmas maastiku kahelpool patrulli südamiku liikumisteed.

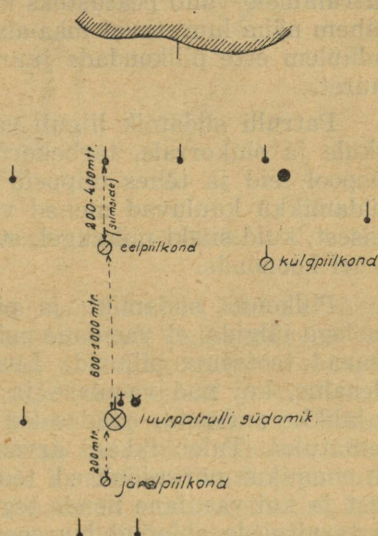
Patrull luurab tegelikult piilkondadega või kui ta on väike — piiluritega. Piilkondade kaugus luurpatrulli südamikust on niisu-

gune, mis võimaldab sidepidamist ja oma tegevuse kokkukõlastamist viimasega, seega vastavalt olukorrale võib see olla $\frac{1}{2}$ —1 km. Piilkonna südamikü ülesandeks on piilurite liikumise juhtimine luure teostamisel, luureandmete kogumine piiluritelt ja patrulli südamiku julgustamine.

Piiluriks määratakse tavaliselt 2 meest. Piiluri ülesandeks on hoolega tähele panna maastikku ja kõike, mis seal sünnib, liikuda täpsalt kätte näidatud suunas, pidada sidet naabritega ja piilkonna südamikuga. Eri- list tähelepanu tuleb pöörata esemetele, kus vaenlane võib end peita.

Luurpatrulli skeem on toodud joon. nr. 18.

b) Luurpatrulli liikumine. Alates liikumist tuleb esialgu olla väga kokkuhoidlik piilkondade väljasaatmisega, sest vaenlane on veel normaalselt eemal, kuna edaspidine tegevus nõuab niikuinii suuremat kulu inimestest. Patrull liigub esialgu harilikult koos, saates ette elpiilkonna ja ainult erilisel vajadusel külppiilkondi, kusjuures viimased ühinevad ülesande täitmisel südamikuga. Olles veel eemal vaenlasest, on soovitatav saata piilkondi mitte väga kaugelt ettepoole luurpatrulli südamikust. Siis on sidepidamine raskendatud ja ühes sellega muutub liikumine aeglaseks. Kuid siiski ei või minutikski unustada enese julgustamise küsimusi.

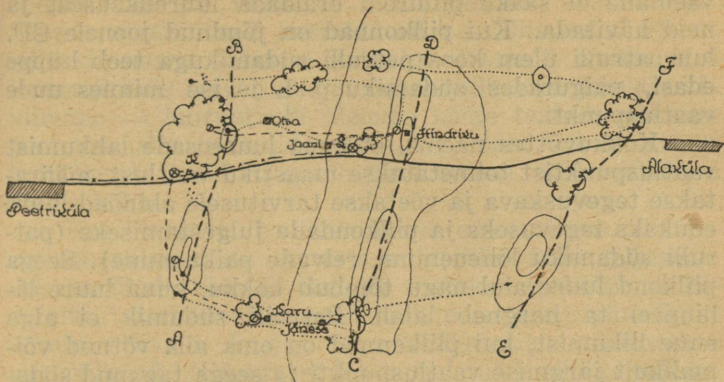
Joon. 18. Luurpatrulli skeem.

Mida lähemale jõuame vaenlasele, seda üksikasjalikumalt ja laiemal rindel tuleb luurata. Ühes sellega tekib vajadus välja saata peale eelpiilkonna veel külgiipiilkondi. Kui aga siiski maastiku kohaselt kaob mõne piilkonna järgi tarvidus, liitub ta patrulli südamikuga. Patrulli südamik liigub eelpiilkonna järgi, kusjuures patrulliülem valib peatusteks kohad, kust ta võib enamvähem näha luuratavat maa-ala. Tarbekorral läheb patrulliülem ette piilkondade juure, et toimetada isiklikku luuret.

Patrulli südamik liigub varjatult, vastavalt maastikule ja olukorrale, tarbekorral hajudes, liikudes väljaspool teid ja tehes hüppeid ühest varjendist teisele. Südamiku kuuluvad mehed võivad liikuda eemal üksteisest, kuid siiski niikaugel, et neid saaks kiiresti vajadusel koondada.

Piilkonna südamiku ja piilurite liikumisel tuleb hoolega jälgida, et vaenlane neid ei näeks, eriti osavasti peavad teotsema piilurid. Luureosade liikumine oleks ideaalne, kui nad vaenlase ja maastiku kohta saaksid vajalikke andmeid, jäädes ise seejuures vaenlasele nägematuks. Tuleb ikkagi arvestada seda, et luureosad on enamikus nõrgajõulised, teotsevad kaugel oma vägedest ja kui vaenlane nende tegevust märkab, siis võtab ta tarvitusele abinõud luureosa hävitamiseks või tema tegevuse raskendamiseks.

d) Luure toimetamine. Luureorgan liigub ühelt vaatluspunktilt või alalt teisele. Jõudes vaatluspunkti, luurpatrulli ülem paigutab südamiku varjatult ja toimetab vaatluspunktilt isiklikku vaatlust. Vaatluse tulemusena on luurpatrulli tegevuskava kuni järgmise vaatlusalani, mis sisaldab ülesandeid piilkondadele ja luurpatrulli südamikule. Piilkonna ülem saades ülesande määrab piilurid ja teatab neile, kuidas liikuda ja teotseda. Piilkond liigub kuni antud vaatluspunktini, tehes teel tarbekorral peatusi vähemates vaatluspunktides. Luure tegevuse üksikasju vaatame joon. nr. 19.

Joon. 19. Luurpatrulli liikumise skeem

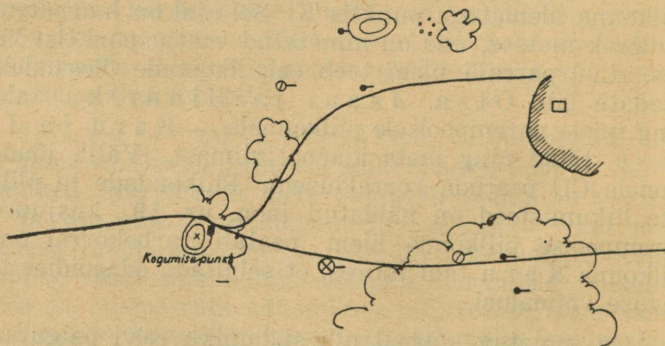
Oletame, et luurpatrull sai Peetrikülas ülesande — teha kindlaks vaenlase osade paiknemine Alaküla suunas jne. Hinnates maastikku näeme, et metsatukad ja künkad määravad vaatlusalad joontel AB, CD ja EF. Luurpatrulli ülem, olles eelpiilkonna kattel jõudnud joonele AB, toimetab maastiku vaatlust koos piilkonna ülematega punktis K. Sel ajal on luurpatrulli südamik metsas, mis on nimetatud vaatluspunktist läänes. Luurpatrulli ülem teeb eelpiilkonnale ülesandeks, vaadata läbi Otsa, Jaani ja Hindriku talud ning uuele parempoolsele piilkonnale — Karu ja Jänese talud ning mets idapool viimast. Välja jõudes joonele CD peatuda korralduseni. Piilkondade ja piilurite liikumisteed on näidatud joon. nr. 19, kusjuures parempoolse piilkonna ülem peatab tarbekorral oma piilkonna Karu talu juures, et selgitada edaspidise tegevuse võimalusi.

On soovitatav luurpatrulli südamiku relvi paigutada nii, et nad saaksid tarbekorral abistada piilkondi. Seda nõuet peavad silmas ka piilkondade südamikud. Energilise vaenlase puhul on kasulik katta piilkondade tiibu, asetades astmena tahapoole kas või üksikuid mehi, et

vaenlane ei saaks piilureid eraldada luureüksusest ja neid hävitada. Kui piilkonnad on jõudnud joonele CD, luurpatrulli ülem koos patrulli südamikuga teeb hüppe edasi, paigutades südamiku p. L ja ise minnes uude vaatluspunkti.

Kokkuvõttes näeme, et enne luureosade lahkumist vaatluspunkti toimetatakse maastiku vaatlust, määratakse tegevuskava ja võetakse tarvitusele abinõud luure edukaks tegevuseks ja piilkondade julgestamiseks (patrulli südamiku lõhenemine, relvade paiknemine). Seega piilkond luure alul nagu tõmbub kokku, kuna luure läbimisel ta hargneb laiali. Patrulli südamik ei alga enne liikumist, kui piilkonnad on oma alla võtnud võimalikult järgmise vaatluspunkti ja seega taganud südamiku julgeoleku.

Teotsedes kaugel oma vägedest on mõnikord soovitatav määrata patrullile kogumispunkt juhtumiks, kui vaenlane peaks teda tabama ootamata ja kui ei ole võimalik korrapäraselt taanduda. Sel juhtumil luureorganid osad ja üksikud mehed, kasutades maastikku, hajuivad ja tõmbuvad kiiresti kogumispunkti, et uuesti jätkata luuret (vaata joon. nr. 20).

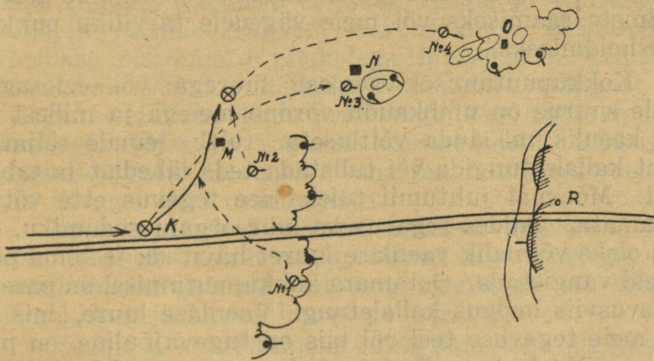

Joon. 20. Luurpatrulli tegevuse skeem.

Tähtsaks küsimuseks luurel on sidepidamine. Piilurid peavad liikumisel sidet leppemärkide abil piilkonna

südamikuga ja viimane — luurpatrulli südamikuga. Seega patrulli osad korraldavad oma liikumist nii, et silmside nende vahel ei katkeks pikemaks ajaks. Kui leppemärkide abil ei suuda piilur piilkonna ülemale või viimane — luurpatrulli ülemale kõike teatada või eespool on näha tähtsaid märke, siis lähevad tavaliselt luurüksuste juhid ettepoole. Eriti on see tähtis piilkonna ülema kohta.

Kui luurpatrull mõnes kohas edasi ei saa, siis pikendab ta oma rinnet uute külgi piilkondade väljasaatmisega ühele tiivale. Selleks võetakse tarbekorral südamiku teisel tiival asuvaid piilkondi. Seega sünnib liikumine tiivale, kusjuures eelpiilkonnaks määratakse uus piilkond. Niisugusel liikumisel tuleb silmas pidada, et luurpatrulli südamiku julgeolek oleks tagatud. Selleks ühinevad piilkonnad südamikuga, kui see juba neist on möödunud või määratakse julgestamiseks järempiilur.

Joon. 21. Luure suuna muutmine.

Näide: Luurpatrull jõudes metsa K idaservale ja selgitades, et vaenlane asub künkal R, ei ole vajadust edasi liikuda üle lageda välja, seepärast luurpatrulli ülem saabab uue eelpiilkonna MN suunas ja katsub kindlaks teha vaenlase asetust NO raioonis. Eelmissed piilkonnad (nr. 1 ja nr. 2) ühinevad luurpatrulli südamikuga.

Öösi teotsevad piilurid lähedal üksteisest, kusjuures kuulamine on paremaks luure abinõuks kui nägemine. Kuulamise hõlbustamiseks on soovitatav asetada kõrv vastu maad. Öösi on vaja vältida kõrgeid kohti ja eralduvaid foone, kuna liikumine peab sündima vaikselt.

Luurel metsas tuleb tähelepanu pöörata ka puudele, mille otsa vaenlane võib end peita.

e) Tegevus kokkupuutumisel vaenlasega. Luure astub vaenlasega võitlusse siis, kui see vajalik luureülesande täitmiseks, ootamata kokkupuutumisel vastasega või kui luurele on tehtud kohuseks mõne punkti oma käes hoidmine. Teadetekogumisel katsub luure andmeid hankida tavaliselt hoidudes võitlusest vaenlasega, meelestades, et lahing tõmbab vaenlase tähelepanu ja võib nõrgestada või hävitada juhi silmi — luuret. Kuid see nõue ei või olla millalgi ettekäändeks hoiduda lahingust, kui see on kasulik või vajaline luureandmete saamiseks või meie vägedele tarviliku punkti käeshoidmiseks.

Kokkupuutumisel vaenlase luurega või eelosaga, mille suurus on umbkaudu võrdne meiega ja millest ei ole kasulik mööduda võitluseta, tuleb temale seljatangant kallale tungida või tulistada teda lähedalt ja tabavalt. Mõlemal juhtumil tuleks see tegevus ette võtta ootamata, valides tegevuseks luureorgani südamiku, et siis oleks võimalik vaenlase luuret hävitada ja tema piilureid vangistada. Ootamata kokkupuutumisel on parem tegevusviis hoogus kallaletung. Vaenlase luure, mis ei ole meie tegevuse teel või mis on tugevajõuline, on parem mööda lasta, sellest teatades oma vägedele ja tarkem korral teda jälgides.

Kui vaenlane tulega takistab patrullile edasipääsu rindelt, tuleb teda mõne piilkonna tulega siduda, kuna luurpatrull teiste piilkondadega selgitab vastase tiibu ja temast möödamineku võimalusi, et vajadusel heita pilku kaugemale. Kui ülekaalus olev vaenlane surub meie patrulli, tuleb viimasel taanduda, seejuures osavasti kasutades tuld ja maastikku, ning jätkates luuret.

Kõigil kokkupõrgetel tuleb peamine tähelepanu pöörata sellele, et luure ülesanne täidetak. Seepärast organiseerida pärast võitlust kohe luure teostamise jätkamist. Kokkupõrgete järele on kasulik kiiresti muuta oma patrulli südamikku asukohta ja võimalusel luure suunda.

Kui aga vaenlase eelosad takistavad tervel rindel meie luure tegevust, siis tuleb viimasel sellest loorist läbi murda. Luurpatrulli ülem, selgitades vaenlase asetust, koondab vajalikku kohta oma luure osa ning murab lahinguga sealt läbi. Edaspidisel tegevusel vaenlase luureosade vahel ja isegi taga tuleb pärast hoogsat edasiliikumist tagada luureorgani julgeolekut. Selleks tuleb igal juhtumil korraldada vaatlust piiluritega külgedele ja tahapoole.

Kui patrull liigub oma pealetungivate osade läheduses, siis on nende tegevus julgem ja nad võivad hoogsamalt tungida vaenlase eelosade vahele ja tiibadele, et sundida vaenlast rohkem end näitama. Kokkupõrkel vaenlase suuremate jõududega luureüksus, kasutades maastikku, taandub hoidudes otsustavast lahingust vastasega. Seejuures luure peab kogu aeg nagu rippuma vaenlase küljes ja koguma luureandmeid. Seesuguse tegevuse juures on kasulik oma taandumisega vaenlane viia tiivaga meie osade vastu.

Meie peajõudude kohalejõudmisel luureosad ülesande kohaselt kas jätkavad võitlust koos nendega, tõmbuvad kokku ja ühinevad oma üksustega või lähevad tiivale, kus jätkavad luuretegevust.

Vaenlase vangistamisel tuleb teda kohe üle kuulata luurpatrulli südamikus ja ta saata valve all luuret välja saatva ülema juure. Koos vangiga saadetakse tema esialgne seletus ja temalt ära võetud paberid. Vaenlase haavatutelt ja surnutelt tulevad ära korjata paberid ja tähele panna tundemärgid riietel.

Kui luure koosseisust mõni mees haavata saab, siis tuleb ta saata võimalusel kohe oma ossa. Kui aga haavamine on raske ja luure edasiliikumise tõttu ei saa haavatut kaasa võtta ega ära saata, siis jäetakse ta ko-

halikkude inimeste hoole, kust luure ta tagasituleku kaasa võtab.

f) Luureteadete saatmine peab olema õigeaegne. Teated on kas tähtajalised või erakorralised. Tähtajalisi teateid saadetakse kas kindlatel kella-aegadel või teatavate joonte (esemete) möödumisel luure poolt. Erakorraliselt luure teatab — esimesest kokkupuutumisest vastasega, vaenlase lahtise tiiva leidmisest, määratud punkti jõudmisest ja kui ei ole vaenlast sealt leitud, kus arvati olevat.

Luure teated läkitatakse tavaliselt sellele ülemale, kes luure saatis. Teate kokkuseadmisel tuleb märkida koht, kust teade saadetakse, kellelt teade saadetud ja saatmise täpne aeg. Luureandmed peavad vastama tõele; neist tuleb kindlasti eraldada, mis luurel nähtud, mis kuulnud või mida oletatakse. Kasulik on luureteatele juure lisada kroonika või perspektiivvisand.

5. Luure toimetamine teiste väeliikide poolt.

Kõik väeliigid toimetavad lahinguväljal luuret, et jõuda selgusele vaenlase tegevusest või kuidas oleks otsustarbekohasem oma väeliiki võitluses kasutada. Nii suur-tükiväe luure ühelt poolt määrab kindlaks suurtükiväe asetamise, sideloomise ja vaatluse toimetamise võimalused, kuna teiselt poolt selgitab märke, mida tuleb tulistada. Ratsaväe (kergete osade) luuret on kasulik saata kaugemale jalaväe luure tegevusvälja. Ratsaväe (kergete osade) eriomaduseks on suurem kiirus, võrreldes jalaväega. Seega saab ratsavägi ka rutem anda luureteateid vastasest. Kuid ratsavägi on enam piiratud oma tegevustes maastikuga kui jalaväe luure. Niisama toimetavad ka luuret lennuvägi, tehnilised väed ja soomustatud võitlusvahendid.

Mõnel juhtumil on kasulik jalaväe luureorganit täiendada üksikute pioneeride juureandmisega. Viimased selgitavad teede ja sildade seisukorda ja abistavad vaenlase kindlustatud positsiooni luure teostamist.

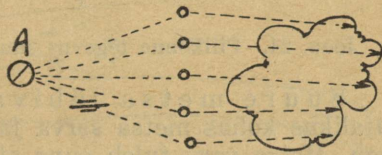
6. Kohalikkude esemete läbivaatamine jalaväe luureorganite poolt.

Luure on raskemaid ja mitmekesisemaid tegevusi sõjas. Ta nõuab täitjatelt leidlikkust, kavalust ja julgust. Ei saa anda näpunäiteid igaks juhtumiks, kuidas teotseda, sest väga mitmekesised ülesanded ja olukord määravad selle, kuid siiski tüübilisemate esemete läbivaatamisel võib kasutada alltoodud juhatusi.

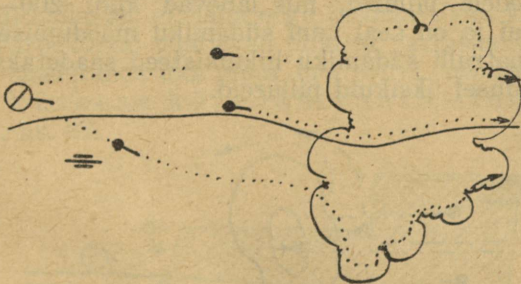
Võtame vaatlusele metsa-, künka-, oru-, maja- ja külaluure ning jõest ülemineku luure.

a) Metsa läbivaatamine on toodud joon. nr. nr. 22, 23 ja 24.

Hõreda metsa läbivaatamisel liiguvad piilurid ahelikus silmside või häälside kaugusel üksteisest. Südamik jääb p. A kuni piilurid on jõudnud metsa idaservale. Piilkonna südamikus olev k. k. asetatakse p. A, et vajadusel toetada piilureid metsaminekul.

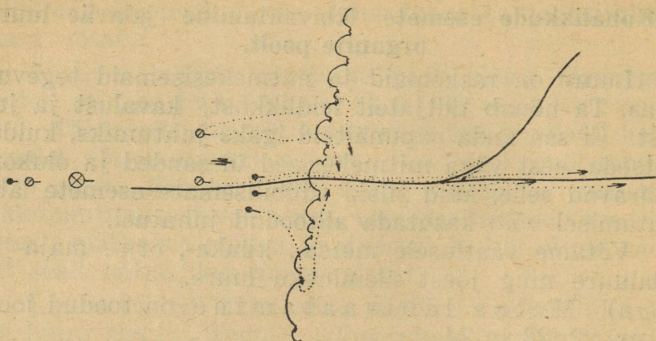

Joon. 22. Piilkonna tegevus hõreda metsa läbivaatamisel.

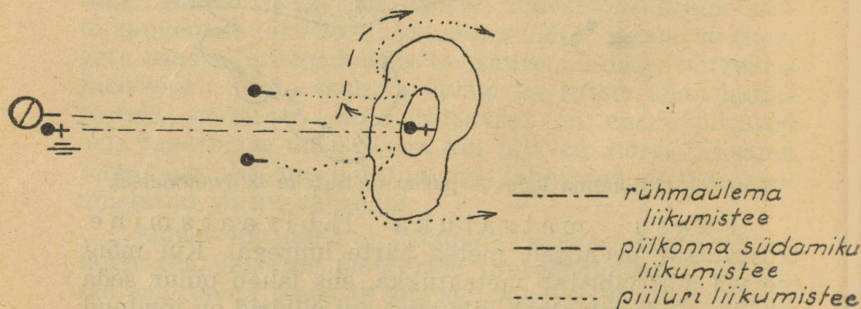
Joon. 23. Piilkonna tegevus paksu metsatuka läbivaatamisel.

Paksu metsatuka läbivaatamine teostatakse peamiselt metsa äärte luurega. Kui mõni tee või siht läbib metsatukka, siis läheb piilur seda mööda. Südamik algab liikumist kui piilurid on jõudnud metsa idaservale.

Joon. 24. Piilkonna tegevus suure metsa läbivaatamisel.

Suure metsa läbivaatamist teostatakse vajalikus kohas metsa serva ja teede ning sihtide luurega. Metsa serv tuleb enne südamik minekut metsa luurata kauguseni, kust oleks võimalik vaadelda luuratrulli südamiku asukohta ja liikumisteed. Patrulli südamik liigub eelpiilkonna järele metsa, mil üks külppiilkondadest ühineb südamikuga, kuna teine (või osa) jääb järelpiilkonnaks. Teede hargnemisel saadetakse kõrvalteedele piilurid, mis lähevad kuni 200—300 m kauguseni ja on seal kuni südamiku möödumiseni. Kahelpool patrulli südamiku liikumisteed saadetakse metssas vajadusel üksikuid piilureid.

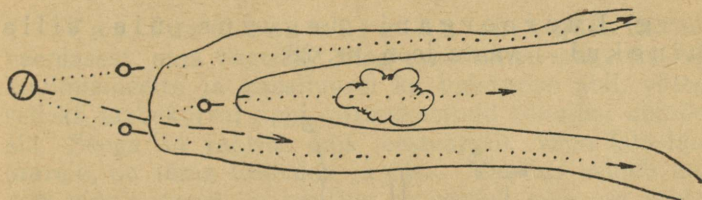

Joon. 25. Piilkonna tegevus künka läbivaatamisel.

b) Künka läbivaatamine on toodud joon. nr. 25.

Südamik peatub kuni piilurid on jõudnud künka harjani ja juht on suutnud sealt toimetada eeloleva maastiku luuret. Künkale tuleb minna ettevaatlikult, et vaenlane ei näeks. Luureosadel tuleb edasiliikumisel minna ümber künka.

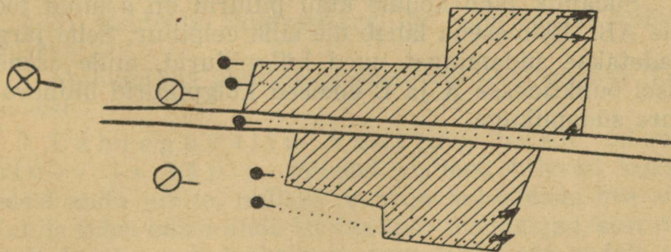
d) Orgude läbivaatamine — vaata joon. nr. 26.

Joon. 26. Piilkonna tegevus oru läbivaatamisel.

Kui org on ristjoones luure liikumisteele, siis peatub luure südamik oru ees seni, kui piilurid on asenenud oru vastaspoolsele kaldale. Kui org on pikuti luure liikumisteele, siis saadetakse piilurid (või piilkonnad) oru mõlemail kallastel, et näha orgu ja maastikku kahelpool orgu. Tarbekorral vaatlevad piilurid vastaskaldaid. Vajadusel saadetakse üks piilur oru põhja mööda.

e) Väikese küla läbivaatamine — vaata joon. nr. 27.

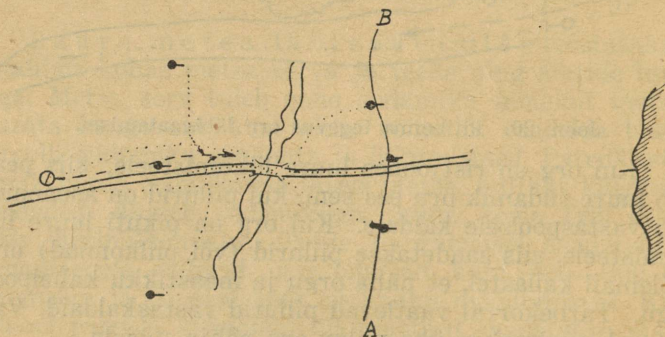

Joon. 27. Piilkonna tegevus küla läbivaatamisel.

Sarnaneb paksu metsatuka läbivaatamisele. Südamik on seni küla ees, kuni piilurid on jõudnud küla teise poolse ääreni.

f) Maja ja talu läbivaatamisel tuleb läheneda sealt poolt, kus ei ole aknaid, võttes valve alla ukсед. Öösi aknast tупpa vaadates hoiduda vähe kaugemale aknaruudust. Kui vaenlane on toas, siis tarbekorral heita aknast majja käsigranaate, mille järele kiiresti sisse tungida.

g) Luureorgani tegevus üle silla minekul — vaata joon. nr. 28.

Joon. 28. Piilkonna tegevus üle jõe minekul.

Südamik jääb kohale kuni piilurid on asunud jõe nele AB. Esimesena läheb üle silla eelpiilur. Selle järgi saadetakse südamikust uued külgi piilurid, mille asenemisel punktidesse A ja B endised külgi piilurid ühinevad luure südamikuga.

9. peatükk.

Vaatlus. Õhu- ja gaasikaitse.

Vaatlusest üldse — tema eesmärk ja ülesanded. Vaatlus- ja komandopunktid, nende valimine ja teenimine. Vaatluse toimetamine pealetungil ja kaitsel. Õhu- ja gaasikaitse korraldamine.

1. Vaatlusest üldse.

Vaatluse eesmärgiks on koguda teateid vaenlasest, oma vägedest ning maastikust nägemis- või kuulmismeelte ja gaasiluurel ka haistmise abil, võttes selleks tarbekorral appi mitmekesiseid tehnilisi abinõusid. Seega on vaatlus oma eesmärgilt väga lähedane luurele, on tema täiendus ja jätk. Vaatlus erineb luurest ainult seega, et vaatlus on seotud oma osa asetusega ja on oma tegevusviisidelt enam passiivne, nagu kohalt vaatlemine, kuulamine ja haistmine.

Vaatlus jaguneb maapealseks ja õhustvaatluseks. Viimast toimetab lennuvägi. Maapealne vaatlus paneb tähele maastikku ja õhku ning seal ilmuvaid märke ja nende tegevusi.

Jalaväe vaatluse eesmärgiks on:

- a) panna tähele maastikku ning vaenlase asetust ja tegevusi lahinguväljal;
- b) jälgida oma üksuse ja naabrite tegevusi ja võtta neilt vastu antud signaale;
- d) vaadelda tuletagejärgi ja leida märke tulistamiseks;
- e) hoiatada oma osi gaaside või õhuvaenlase ilmumisest.

Lahinguvälja vaatlus peab olema pidev ja täpne. Saadud andmed tulevad kiiresti edasi anda juhile, milleks on vaja korraldada hea side. Juhile tuleb edasi anda ka vaatluse üksikasjad, sest mitmelt V. P. saadud üksikasjadega loob juht endale teravikpildi olukorrast. Et vaatlus suudaks alati anda ju-

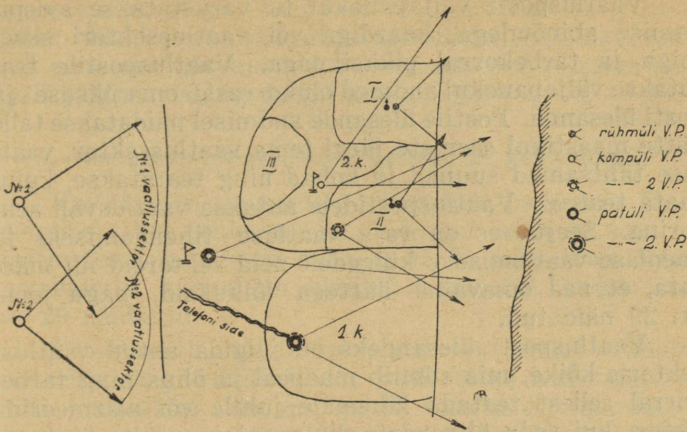
hile tarvilikke teateid, vajab vaatlusteenistus eriliselt ette valmistatud meeskonda ja head organisatsiooni.

Vaatlust toimetatakse vaatlus- ja komandopunktides kas eriliste vaatlejate või juhi poolt isiklikult.

2. Vaatlus- ja komandopunktid, nende valimine ja teenimine.

Vaatluspunktiiks (lühendatud V. P.) nimetatakse kohta, kus teotseb vaatleja, kuna komandopunktiiks (lühendatud K. P.) juht juhib lahingut. Jalaväe väikestes üksustes on need punktid tihti ühised. Suuremates üksustes ei ole võimalik juhi asukohta tuua niivõrt ettepoole, et sealt saaks lahinguvälja vaadelda, või puuduvad niisugused punktid, kust üksuse terve tegevusväli oleks näha. Selle tõttu luuakse vaatluseks erilised punktid. Näiteks rühmaülem toimetab oma kahe sidevaatlejaga vaatlust tavaliselt ühes kohas, sest rühma tegevusväli ei ole kuigi suur ja rühmaülemal puuduvad ka abinõud teise punkti loomiseks. Kompanii tegevusväli on tunduvalt suurem rühma tegevusväljast, mille tõttu kompaniiülema asukoht paikneb ka kaugeimal esijoonest, kust tihti tervet kompanii tegevusvälja ja naabreid ei näe. Et aga lahinguvälja näha, luuakse abiks vaatlusele kompüli komandopunktile veel uued vaatluspunktid (vaata joon. nr. 29). Suurema üksuse K. P. lähedusse koondatakse ka juhtimiseks vajalikke sidevahendeid ja sinna tulevad aegajalt kokku teated. Kõik need tegevused paljastaksid K. P., kui ta asuks esijoonele liig lähedal. Pealegi K. P. nähtavuse korral võib vaenlane selle hävitada ja seega juhtimist halvata. Mida suurem on üksus, seda tagapool asub tema juhi K. P. ja seda enam tuleb otsida teadete kogumiseks uusi V. P. Väikestes üksustes täidab K. P. ka V. P. ülesandeid. Selleks on temas vaatluse toimetamiseks vaatlejad ja aegajalt toimetab juht isiklikku vaatlust.

Vaatlusteenistus korraldatakse väiksemas üksuses nagu joon. nr. 29 näidatud.

Joon. 29. Vaatlusteenistuse korraldamine pataljonis.

Vaatluspunktide valikul tuleb olla väga ettevaatlik. Ühelt poolt on vaja leida punkte, millest avaneks vaade laiemale vaatealale, teiselt poolt ei tohi vaenlane neid kergesti leida.

Teise nõude rahuldamiseks ei ole soovitatav valida asupaigaks kohta, mida oleks kerge eraldada ümbruskonnast, mis tõmbaks endale tähelepanu, või mille juure pääsmine väljaspool vaenlase vaatlust on raske. V. P. valikul peetakse silmas, et oleks võimalik luua pidev vaatlus tervel rindel, et saaks vaadelda naabreid ja vaenlast. Et vaenlane ei leiaks kergesti meie V. P. ega saaks neid hõlpsasti hävitada, tuleb osa neist paigutada sügavusse.

Vaatluspunkti teenimine jalaväe väiksemates üksustes, nagu rühmas, kompaniis ja pataljonis sünnib sidevaatlejate poolt. V. P. pannakse vaatluse toimetamiseks vaatluspost. Vaatlusposti koosseisu kuuluvad vähemalt kaks sidevaatlejat, neist on üks postivanemaks. Alates pataljonist määratakse tarbekorral tähtsamatele postidele postivanemaks ohvitser.

Vaatlusposti väljapanekul ta varustatakse sidepidamise abinõudega, kaardiga või vaatlussektori skeemiga ja tarbekorral pikksilmaga. Vaatluspostile teatatakse väljapanekul andmed olukorrast, oma üksuse ja posti ülesanne. Postile ülesande andmisel näidatakse talle kätte maastikul esemete järgi tema vaatlussektor, vaatluse tähtsamad suunad ja kohad ning teatatakse, kuhu saata teateid. Vaatluspostidele antakse vaatlusväli sektorina. Seejuures on vaja vaatluse tihendamiseks ja vaenlase vaatlemiseks külgedelt neid sektoreid nii määrata, et nad omavahel äärtega lõikuksid, nagu joon. nr. 29 näidatud.

Vaatlusposti ülesandeks on jälgida antud vaatlussektoris kõike, mis sünnib maapeal ja õhus ning tarbekorral sellest teatada lähemale juhile või alarmeerida üksus, kui seda ähvardab oht vaenlase poolt.

Asudes V. P. vaatluspost valib endale soodsa asendi, et paremini kõike näha, ise jäädes seejuures nägematuks. Niisama vaatleja tutvub põhjalikult oma vaatlusväljaga ning teadete edasiandmise võimalustega. Mõnel juhtumil on kasulik võtta vaatluspostil tarvitusele vaatluskauistikud, kuhu kronoloogilises järjekorras kantakse vaatluse tulemused. Posti tegevus ei tohi tõmmata enesele tähelepanu, selleks on keelatud postil suitsetada, liikuda varjumata posti läheduses või teha muud, mis tõmbaks V. P. vaenlase tähelepanu. Niisama ei või kaasvõitlejate tegevus posti ümbruses olla põhjuseks posti avalikukstegemiseks vaenlase poolt.

Öisel vaatlusel tuleb tarvitada kunstlikku valgust raketide ja helgiheitjate abil. Vaatluspostid asetatakse tavaliselt madalamatele kohtadele, et oleks võimalik vaatlust toimetada alt üles. Tähtsa vaatlusabinõuna öösi on kuulamine, et kindlaks teha tekkivaid hääli. Et kuulda astumist, on soovitatav panna kõrv vastu maad ja kuulatada hinge kinni hoides.

Juhi isiklik vaatlus on vajalik vaatamata vaatlusteenistuse olemasolule, sest tema võib kiiremini haarata olukorrast seda, mis teda sel hetkel huvitab. Juht on seotud hulga

teiste küsimustega, seepärast tema vaatlus on katkendiline. Kuid juht peab siiski toimetama isiklikku vaatlust enne uue ülesande täitmisele asumist, niisama aegajalt jälgima lahingukäigu arenemist.

3. Vaatluse toimetamine kaitsel ja pealetungil.

Kaitsjal on suuremaid võimalusi paremate V. P leidmiseks kui pealetungijal. Kaitsjal on enam aega, et vaatlusteenistust korraldada ja V. P. sidet luua. Vaatlusteenistus kaitsel on üldiselt niisugune, nagu joon. nr. 29 näidatud.

Pealetungijal tuleb kas kaardi või eemalt vaadates maastiku järgi valida V. P., mille tõttu nad kannavad tihti juhuslikku isloomu. V. P. vahetusel vaatluspost liigub koos üksusega, mille kasuks ta vaatleb, kusjuures hüpped ühelt V. P. teisele oleksid lühikesed. Vaatlust võib ka toimetada nõnda, et üks vaatluspost püsib oma kohal seni, kuni juhilt ette saadetud teine vaatluspost on asenenud uuele V. P. Seesugusel liikumisel ei katke millalgi vaatlus, mis aga võib sündida siis, kui vaatluspost peab oma V. P. vahetama ja seejuures ka vaatlema.

4. Õhukaitse.

Lennuväe tegevusviisid sunnivad jalaväge moonduma ja korraldama õhu järele valvamist ja enese kaitsmist õhuvaenlase eest. Eriti kardetavaks osutub lennuvägi jalaväele siis, kui tal õnnestub viimast tabada ootamatult kas kolonnides või koondatud rivikordades.

Õhukaitse otstarbel määratakse tarbekorral pataljonis patüülilt õhukaitsepostid. Nende postide ülesandeks on teostada õhu järele valvamist, koguda andmeid vaenlase õhujõududest, aegsasti hoiatada jalaväge õhuvaenlase ilmumisest, teostada võitlust õhukaitsekuulipildujate abil vaenlase lennuväega. Vaenlase lennuväe tegevuse registreerimiseks ja selle järgi valvamiseks määratakse tarbekorral erilised õ h u v a a t l u s-

postid. Nad koguvad andmeid vastase lennuväest, seega on nad enam erilist iseloomu.

Õhukaitsepostid või eelpool kirjeldatud vaatluspostid hoiatavad leppemärkide või signaalide abil jalaväe osa õhuvaenlase ilmumisest. Jalaväe juht, saades andmed õhuvaenlase lähenemisest, otsustab olukorra ja oma ülesande järgi, kuidas teotseda. Kui aga on ette määratud, mis teha õhuvaenlase ilmumisel, siis vaatlejad annavad ohust otsekohe teada väeosale alarmisignaalidega (viled, pasunad jne.).

Et õigel ajal hoiatada jalaväge vaenlase lennuväe lähenemisest, asetatakse õhuvaatluspostid (või vaatluspostid, kui nad toimetavad ka õhuvaatlust) eemale oma vägedest. Vähe sellest, et niisugused postid asetatakse valvatava osa ette ja külgedele, tuleb neid poste paigutada ka osa taha, sest õhuvaenlane võib igaltpoolt ilmuda. Vaatluspostidel peab olema hea side oma osaga, et suuta õigel ajal hoiatada osa õhuvaenlasest, kelle lähenemine sünnib kiiresti.

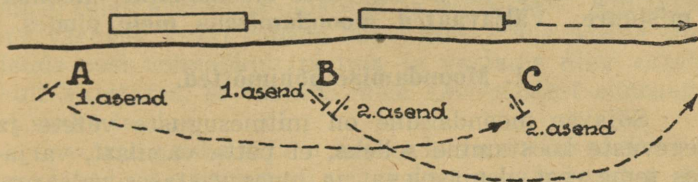
Õhukaitsepostile antakse õhukaitsekuulipilduja. See on asetatud erilisele alusele — kolmjalale ning on varustatud ringsihikuga. Õhukaitseks võib ühevääriliselt kasutada nii kergeid kui raskeid kuulipildujaid. Tulistamisel õhku tuleb arvestada seda, et kuulipildujast võib tagajärjekalt tulistada lennukeid kuni 1000 m.

Liikumisel rännakul ja lähenemisel tuleb eriliselt hoolitseda, et vaenlane ei saaks meie osi ootamata tabada, sest siis on osad veel kolonnides. Selleks tuleb korraldada hea õhu järgi valvamine ja kaitse õhuvaenlase vastu. Õhukaitse korraldamine kuulipildujate abil sünnib nagu joon. nr. 30 näidatud.

Seni, kui väeosa liigub AB piirkonnas, asuvad kuulipildujad, mis teostavad õhukaitset, p. p. A ja B. Kui aga väeosa on p. B oma peaga mööda jõudnud, hüppab p. A asuv kuulipilduja p. C. Niimoodi sünnib liikumine ka edaspidi.

Kallaletungil ja kaitsel ei tekita õhukaitse suuri

raskusi esijärgus asuvale jalaväele, sest see on juba hajanud. Kuid siiski määratakse võimalusel varude raiooni mõned kuulipildujad. Viimastele antakse koos maapealsete ülesannetega ka võitlus vastase lennuväega.

Joon. 30. Õhukaitse korraldamine rännakul.

5. Gaasikaitse.

Tulevikusõjas on gaasi tarvitamine kindlasti laialatuslik, mille tõttu on vaja korraldada lahinguväljal gaasikaitset. Gaasikaitse all mõeldakse andmete kogumist vaenlase kavatsuste kohta lahingugaaside kasutamise alal ja mitmesuguste vahendite ja võtete tarvitamist gaasi mõju hävitamiseks. Gaasiluuret toimetatakse koos jalaväe vaatlusega. Selleks on sidevaatlejad saanud ka vastava ettevalmistuse. Gaasi ohust antakse väeosale viivitusega teada alarm-signaaliga, milleks on tavaliselt venitatud helisid tekitavad abinõud, nagu sireenid. Tarbekorral luuakse väeosas erilised gaasivaatluspostid, keda varustatakse abinõudega ilmastiku uurimiseks ja lahingugaaside kindlakstegemiseks maastikul ja õhus. Gaasivaatlusposte teenivad mehed, kes on saanud sellekohase erilise ettevalmistuse.

Gaasikaitsevahendid jagunevad individuaal- ja kollektiivvahenditeks. Esimeste hulka kuuluvad gaasimaskid ja teiste — gaasivarjendid. Mõnel juhtumil saab oma tegevustega ajada nurja vaenlase gaasiettevalmistusi, nagu tulistades või rünnates neid raioone, kus vaenlane teeb ettevalmistusi gaasidega teotsemiseks jne.

Moondamine.

Moondamise põhimõtted. Moondamisvõtted ja -abinõud. Üksikute objektide ja tegevuste moondamine. Moondamisluure. Väljavaated moondamiseks meie oludes.

1. Moondamise põhimõtted.

Sõjaväe moondamine on mitmesuguste võtete ja tegevuste koostamine selleks, et petta vaenlast, varjates tema eest olemasolevat ja luues vastases vaele arvamise meie tõelikkude kavatsuste ja tegevuste kohta. Seega näeme moondamises kaht tegevust: vaenlase eest peitmist või tema petmist. Kui maastikule kohaneme, kasutame kaitsekarva riideid, katame mütsimärgi puulehega jne., siis nende tegevuste eesmärgiks on, et vaenlase silmist kaduda kas või mõneks ajaks, et ta meid hästi ei saaks vaadelda ja tulistada. Kuid võimatu on siiski kauemaks ajaks varjuda vaenlase eest või peita meie liikumisi ja ehitusi, sest vaenlase luure- ja vaatlusvahendid teevad meie tõeliku olukorra ikkagi lõpuks kindlaks. Seepärast kerkib esile tugevamini teine nõue, mitte ainult vaenlase eest varjuda, vaid tema luure- ja vaatlusvahenditele anda petlikke ettekujutusi meie tegevusest ja ehitistest. Seda saame valeteadete levitamisega, valevõtete kasutamise, näilikkude tööde tegemisega või mõnel muul teel suunime vaenlase juhi tahte valeteele.

Moondamisel tuleb silmas pidada:

— moondamisvõtted ja abinõud olgu võimalikult mitmekesised. Siin ei või olla šabloone. Muidu saame loodetava kasu asemele pigemini kahju. Moondamise edu oleneb peaaesjalikult kaitsevähelaste isiklikust leidlikkusest ja püüdest igas olukorras ennast ja oma tegevusi moondada, selleks kasutades käepärastolevaid materjale ja abinõusid;

— moondamine olgu loomutruu ning katkematu, nagu vaenlase luure ja vaatluse töö.

Mõni ettevaatamatu samm või ümbruskonnale mitte sobiv ehitis võib meie tegevuse paljastada ja vaenlasele anda tõeliku kujutise olukorrast;

— moondamine peab vastama juhi taktikalistele kavatsustele. Igal moondamisel tuleb arvestada olukorda ja ülesandeid. Kui tahame vaenlast kuski rabada ootamatult, siis peame oma jõude seal võimalikult peitma ja varjama ning vajalikult hajutama, et vastane meie kavatsustest enneaegu ei saaks teada;

— moondamine annab suurimaid võimalusi ootamatuse saavutamiseks ja oma elavjõu säästmiseks.

2. Moondamisvõtted ja -abinõud.

Moondamisvõtteid ja -abinõusid on määratu hulk. Neid võiks kasutamise iseloomult jagada nelja gruppi: a) maastiku looduslikud omadused, b) aja ja ilmastiku tingimused, d) petlikud tegevused ja valeteadete levitamine ja e) tehniliste vahendite kasutamine.

a) Maastiku looduslike omaduste kasutamine moondamiseks seisab maastikule kohanemises, s. o. maapinna reljeefi, värvi, kohalikkude esemete ja taimestiku kasutamises.

Maapinna reljeef võib varjata eeskätt maa-pealse ja aerostaatidelt toimetatava vaatluse eest. Need kohad, kuhu ei küüni vaenlase vaatlus, tuleb enne määrata kindlaks kaardi järgi. Neid varjualasid tuleb kasutada oma osade paiknemiseks ja liikumiseks. Mõnel juhtumil oleks need kohad ka soodsateks kaitseehitiste asupaikadeks.

Maapinna värvi kasutamine moondamisel seisab selles, et asenemisel tuleb eeskätt kasutada niisugust maa-ala, mis värvilt enam-vähem sarnaneb sõduri riietusele ja võitlusvahendi värvile või mis on üldiselt värvirikas. Värvirikas, kirju ja mitmesuguste kontrastvärvidega maa-ala raskendab vaenlase vaatlust ja seega segab meie tegevuse järele valvamist. Muidugi

tuleb ka kaitseväelastel riietuda niisugust värvi riietesse, mis enam-vähem vastab sõjateatri maa-ala värvile ja katta oma küljes silmapaistvad välised märgid, nagu läikivad nõobid, mütsimärgid jne. Väga kasulik on ka kasutada asenemiseks neid kohti, mis on mõne objekti varjus. Viimast nõuet on eriti vaja silmas pidada moondamisel lennuväe vaatluse eest, sest see näeb ülevalt mitte ainult vaadeldavat objekti, vaid ka tema varju. Kui aga mõni objekt on teise suurema varjus, siis on teda eemalt või õhust raske näha.

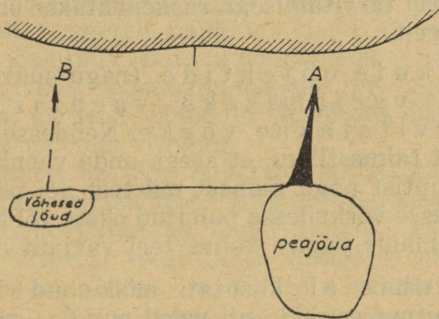
Kohalikke esemeid (asulad, külad, teed) ja taimestikku (metsad, võsad) tuleb asenemisel kasutada. Uute teede või ehitiste rajamisel lagedale väljale võiks nad vaenlasele kergesti silma paista, kuna aga olemasolevate teede või ehitiste läheduses ning maaalal, kus on mets või võsastik, on vaenlase eest varjumine kergem. Metsad varjavad üldiselt täiesti vaenlase vaatluse eest. Ainult hõredad lehtmetsad talvel ei paku täielikku kaitset vastase õhuvaatluse suhtes.

Maastikule kohanemist tuleb kasutada igal tegevusel, eriti asenedes nendele aladele, mis ei ole vaadeldavad vaenlase vaatepunktidest. Lagedaid kohti tuleb vältida, või kui see ei ole võimalik, siis neist korrapärate gruppidenä ruttu üle minna. Peatuda ja puhata ainult varjualadel. Rohkem märkab vaenlane meid liikumisel, mille tõttu on kasulikum vaenlase lennuki ülelennul peatuda.

b) Aja ja ilmastiku tingimused võivad kas raskendada või kergendada vaenlase maapealset ja õhuvaatlust. Aja ja ilmastiku tingimustest kasutatakse moondamisabinõuna ööd, udu, vihma, lumetuisku, madalat pilvitust, tolmu jne. Eriti tuleb alla kriipsutada ööpimedust kui tähtsamat moondamisabinõu. Öösi on nõrgestatud või mõnel juhtumil (kaugemal vaenlastest) isegi teguvõimetu vaenlase luure ja vaatlus. Juba möödunud Maailmasõda näitas, et lahingu ettevalmistamine tehakse suurel määral öösi, et vältida kaotusi ja saavutada ootamatust. Tulevikusõjas kerkib see nõue esile veelgi teravamalt.

d) Pettetegevuste hulka kuuluvad demonstratsioonid, valeehitised ja valeteadete levitamine. Demonstratsioonidega juhitakse vaenlase tähelepanu meie pealöögi suunast teisale. Demonstratsioonide ettevalmistamine ja osade tegevus peab kandma õige tegevuse iseloomu. Seepärast teavad ainult vanemad juhid tegevuse demonstratsiooni iseloomust.

Näide: on kavatsus anda peahoop „A“ suunas. Et vaenlase tähelepanu ja jõude tõmmata sellest punktist eemale, alatakse enne pealetungi „B“ suunas (vaata joon. nr. 31).

Joon. 31.

Peale demonstratsioonide kuuluvad valetegevuste hulka veel liikumine vaenlase lennuki ilmumisel valesuunas, kolonnide koondamisega näidatakse oma jõude vähematenä jne.

Valeteadete levitamine võib mõnikord anda häid tulemusi, kui nad paistavad vaenlasele tõetruudena. Vaenlase luure võib võtta õigete teadetena ja seega mõjuda oma juhi otsusele meie kasulikus suunas. Valeteateid levitatakse kas valekäskude ja korralduste mahajätmisega või kuulujuttude laotamisega meie tegevustest, kuid mis ei vasta meie tõelikkudele kavatsustele.

e) Tehnilistest vahenditest, mis kasutatakse moondamiseks, võiks mainida mitmesuguseid värve, vörke, ehitisi, kohapeal kasvavat taimestikku, suitsukatteid, helijne.

Moondamine värvi abil on peamiselt sihitud maapealse vaatluse vastu, näiteks riided, suurtükid jne. on kaetud kaitsevärviga, et nad ei erineks ümbruskonnast. Suurte objektide moondamisel, mida ümbruskonnas peita ei saa, tarvitatakse tihtipeale mitut värvi, näiteks soomusautol, soomusrongil. Need värvi on isegi tihti kontrastsed. Mitme kontrastvärvi tarvitamisega raskendatakse objekti vaatlemist kaugelt.

Üksikute objektide (nagu suurtükid, kuulipildujad) varjamiseks vaenlase vaate eest tarvitatakse vörke. Nendesse punutakse kohapealset taimestikku, et seega anda vaenlase vaatlusele ettekujutist nagu mõnest mättast või põosast. Niisama nendesse võrkudesse punutud okste või ka põosaste abil on võimalus mõnes kohas teel varjata liikumist.

Valeehitisi kasutati möödunud Maailmasõjas väga mitmekesiseid, nii valed puud — vaatepunktidenä, puust kahurid, valekaevikud jne. Nad annavad häid tagajärgi ainult siis, kui nad on nii asetatud ja ehitatud kui tõelised. Niisama tuleb neid osaliselt moondada ja nende juures elu näidata.

Kui ei ole maastikul esemeid, mis varjaks meie tegevust vaenlase eest, siis on kasulik tarvitada suitsukatteid. Seejuures tuleb aga arvestada, et suitsuloor ei oleks liig kitsal rindel, mis annaks vaenlasele võimaluse tulega purustada meie tegevust suitsukatte taga. Väga kasulik on tegevuse alul pimestada suitsuga vaenlase vaatepunkte ja üksikuid tugipunkte.

Peale ülaltoodud tehniliste abinõude kasutatakse moondamiseks veel väga mitmesuguseid muid.

3. Üksikute objektide ja tegevuste moondamine.

Võtame vaatlusele mõne üksiku objekti või tegevuse moondamise, nagu üksikvõitleja, kolonni, kuulipilduja, vööri jne.

a) Üksikvõitleja paistab vaenlase maapealsele vaatlejale eeskätt oma valgete käte, näo, mitmesuguste läikivate asjadega enda juures, nagu nõöbid, relvad ja oma liikumistega. Kohapeal asudes ja liikumisel tuleb kasutada maastiku ebatasasusi, kuhu vaenlase vaatlus ei ulatu, meeletades, et üksikvõitlejat varjavad kohal olles väiksemadki kohalikud esemed (kivid, mättad, aiad) ja maastiku ebatasasused. Niisama tuleb kasutada moondamiseks igal võimalikul juhtumil mitmesugustelt esemetelt heidetud varju. On väga otstarbekohane kasutada enda moondamiseks veel puuksi, rohtu, telgiriidet, moondamisriideid jne. Seejuures tuleb jälgida, et need vahendid ja võtted oleksid kokkõlas ümbruskonna värviga.

Liikumisel on vaja läbistada lahtisi alasid joostes, tehes peatusi varjendites. Liikumine otsesuunas vaenlase vaatlejale paljastab meid vähem, kui liikumine põiki. Tarbekorral teostatakse liikumist lühikeste hüpetega, roomamistega ja väikeste peatustega.

Vaenlase lennuki lähenemisel katkestatakse liikumine, asenedes võimalikult mõne objekti varju.

Liikumisel öösi vältida eeskätt kära ja tulesid. Selleks tuleb liikuda sammu, kusjuures kõik esemed seotakse kinni mis võivad teha kolinat või kära. Tuleb hoiduda niisama rääkimisest, suitsetamisest ja valgustamisest. Kui vaenlane helgiheitjaga või rakettidega valgustab ümbrust, siis heidetakse valguse lähenemisel kiiresti maha. Kui aga seda enam teha ei jõua, siis tuleb jääda liikumatult paigale, kuid nii, et ei paistaks vaenlasele meie relvad, näod, käed ja muud silmapaistvad või läikivad esemed.

Liikumisel on vaja vältida künkaid ja mäeseljandikke, mis vaenlase poolt vaadatuna paistavad vastu taevast või on heledal tagapõhjal. Metsas hoiduda liikumi-

sest sihtidel ja teedel ja olla ettevaatlik metsa servast väljatulekul.

Kolonn paistab õhuvaatlejale silma eeskätt oma korrapäraste vahedega ja ehitusega. Et anda vaenlasele vale-ettekujutust meie kolonni suurusest, võib osade arvu suurendada ja inimeste arvu ridades vähendada, kui tahetakse oma jõude näidata suurematena. Et varjuda vaenlase õhuvaate eest, võib kolonn aseneda tee ääre puude varju.

Kuulipilduja moondamiseks tuleb kasutada esemete ja reljeefi varju või valmistada mitu laskekohta, millest järjekorras tulistamine viib vaenlase ek-siteele. Mõnel juhtumil on väga kasulik kasutada valeehitisi, et tähelepanu viia õigelt kuulipildujalt kõrvale.

Voori moondamiseks tuleb eeskätt leida asukoht, kuhu juuresõit ei tekitaks nähtavat teed. On ju uued teed suuremad moondamise vaenlased. Vaenlase lennuki ülelennul asuda tee ääre puude varju. Vankrite katmine okstega ja siis liikumine teel suurendab lennukite nähtavust, kuna aga sel kujul asenemine puude alla või tee kõrvale kergendab varjumist.

4. Moondamislure.

Moondamislure sisaldab eneses kaht eesmärki — paljastada vaenlase moondamisvõtteid ja koguda andmeid selle kohta, kuidas oma tegevust paremini moondada. Vaenlase moondamisvõtete paljastamine sünnib pideva luure ja vaatluse abil, kusjuures on soovitatav teha maastikust õhuülesvõtteid ja neid võrrelda kaardiga.

Oma väeosa moondamistöde kohta peab moondamislure selgitama vaenlase vaatlusvõimalusi ja moondamiseks vajalikke ning kohapeal saada olevaid materjale. Moondamislure tulemuseks on krokii, millele kantakse vaenlase mittevaadeldavad varjualad, nende suurus jne.

5. Väljavaated moondamiseks meie oludes.

Väljavaated moondamiseks meie oludes on head. Piiriäärsetes maakondades on palju maad, mis võsaga või metsaga kaetud. Pilviste päevade arv on suur, millal lennuväe tegevus on halvendatud. Ka on eestlases küllalt kavalust ja leidlikkust, mis vajalik moondamiseks. Teiselt poolt meie rahva väike arv sunnib meid alati kasutama moondamist, kui vaenlasele ootamatuse sünnitamise ja jõu säästmise abinõu.

III osa.

Rännak ja puhkus.

11. peatükk.

Rännak.

Rännakust üldse. Rännaku korraldamine ja juhtimine.
Rännaku teostamine. Rännaku julgustamine.

1. Rännakust üldse.

Lahing on vägede kõigi vaimsete ja füüsiliste jõudude ülim pingutus võidu saavutamiseks. Kõik, mis võetakse ette lahinguni, kuulub tema ettevalmistuste hulka. Viimased tegevused ei peaks võitlejat väsitama ja nõrgestama rohkem kui see on hädapärast tarvilik. Lahingu ettevalmistuste hulka kuulub eeskätt tulek lahinguväljale. Viimane teostatakse kaugemal seljataga enamikus veoga raudteel või autotranspordi abil. Rinde läheduses sünnib väeosa edasilikumine peamiselt tema omal jõul, s. o. r ä n n a k u g a.

Võrreldes lahingut ja tema ettevalmistust, näeme, et lahing on tavaliselt lühiajaline, kuna ettevalmistused võivad kesta enne otsustavat tegevust pikemat aega. Enne kui lahingusse astuda, tuleb tihtigi väeosal teha pikki ja raskeid rännakuid. Kuid vaatamata sellele, tuleb vägesid nii juhtida, et nad lahingu eel oleksid ikkagi värsked, jõulised ja täis taht võita.

Järelikult juhile seatakse ülesandeks, tuua oma väed lahinguväljale täiesti võitlusvõimelistena. Niisama

on vajalikud liikumised lahinguväljal, et väed jõuaksid määratud ajaks tarvilikku kohta. Rännakud nõuavad suurt vastupanu võitlejailt ja juhtidelt ja oskust rännakute korraldamiseks. Eriti mida vähemad on riigi sõjalised jõud, seda suurem peab olema nende liikuvus, et vajalikus kohas ja tarvilikul ajal olla vastasest tugevam ja teda võita. Ei aita siin head transportolud, vaid eeskätt tuleb jalaväes rännakute sooritamisel kasutada inimeste oma jõudu ja oskust. Seega jääb ka meie kohta maksma ütetus, et jalaväe jõud peitub osalt tema jalgades.

Et seda jõudu kasutada, peab tundma neid aluseid, millele ta tugineb. Nagu kogemused näitavad, on jõu alalhoidmise peamisteks tingimusteks rännaku otsustarbekohane korraldamine ja võitlejate ettevalmistus rännaku sooritamiseks. Võitlejat tuleb rännakuks ette valmistada vastava treeninguga. Tuleb õpetada võitlejat oma koormatust kandma, liikuma kolonni koosseisus, edasi andma kolonni mööda käsklusi, varjuma lennuki ilmumisel jne. Kõik need harjumused on vajalikud ja nad saavutatakse mitmekordsete kordamisega.

Rännaku eel tuleb pöörata erilist tähelepanu võitlejate jalatsitele, riietusele ja koormatuse kinnitamisele.

Saapad ei tohi olla suured ega väiksed. Liig suured saapad hõõruvad jalga, kuna väiksed pigistavad ja raskendavad käimist. Pikema rännaku sooritamisel ei ole hea esmakordselt tarvitusele võetud saabas, sest teda on raske korruga täiesti jala järele seada; ta ikka esialgu mõnest kohast kas hõõrub või pigistab.

Rännaku eel on soovitatav jalgu külma veega pesta ja tarbekorral mõne rasvase ainega määrida. Talvel on heaks abinõuks külma vastu jala mähkimine paberisse. Niisama on heaks abinõuks higistamise ja jala väsimuse vastu pesemine külma veega pärast rännakut. Muidugi ei või seda ette võtta liig külmas kohas ja kui jalad on veel palavad. Jalamähkmed (sokid, jalarätid) tulevad

hoida võimalikult puhastena, siis jalad higistavad vähem ega ole nii tundelikud külmale. Jalamähkmed asetatakse jala ümber nii, et nad saapas mõnes kohas ei pigistaks ega hõõruks.

Võitleja koormatus tuleb nii asetada, et ta ei raskendaks liikumist, püssilaskmist, ega segaks hingamist, kõhu tööd ja tasakaalu hoidmist. Sõduri koormatus on viidud äärmise normini (30 kg), mida inimene üldse suudab pikemat aega kanda. Ta on isegi nii suur, et luurajaid ja võitlejaid lahingu otsustavatel aegadel tuleb koormatusest osaliselt vabastada sel teel, et seljakotid asetatakse kas maha või vooridele. Juhtival koosseisul tuleb hoolikalt jälgida, et sõdurid ei võtaks rännaku eel rohkem kaasa, kui vaja ja et kõik esemed oleksid korralikult kinnitatud. Nii tuleb vaadata, et labidas ei segaks liikumist, seljakoti rihmad ei lõikuks õlasse, ei segaks hingamist jne.

Nagu saabaste, nii ka riiete sobivuse järgi tuleb valvata. Riided peavad olema lahedad, eriti kraed, ja võimaldama vabalt liikuda. Heaks abinõuks käimise hõlbustamiseks on palitu eelmiste nurkade kinnitamine ülespoole, siis nad ei sega jalgade liikumist. Muidugi on soovitatav veel riiete kandmine vastavalt aastaajale, nii suvel kerged pluusid, kuna talvel paksemad kuued ja soe pesu.

Teiseks tähtsaks küsimuseks rännaku korraldamisel on pingutuste ulatus, mida nõutakse võitlejalt. Tavaline liikumise kiirus on jalaväel tunnis 4 km ja päevas 25 km, ratsaväel oleksid need arvud tunnis 6—8 ja päevas 40 km jne. Tähtsatel asjaoludel võib rännaku kiirust tõsta, kuid siis tuleb tarvitusele võtta abinõud inimese jõukulu kokkuhoidmiseks.

Rännaku eel ja tarbekorral selle kestvusel tuleb hoolitseda võitlejate toitmise ja puhkuse eest. On soovitatav toita inimesi nii, et nad pärast söömist võiksid veel vähemalt tund aega puhata. Rännaku alul varustatakse võitlejaid joogiveega. Juua tuleb korruga mitte palju, mitte nii-

võrt janu kustutamiseks kui suu niisutamiseks. See pärast juua korraga vähem, kuid tihemini. Puhkusele tuleb pöörata erilist tähelepanu, selleks tarbekorral ja võimalusel edasi lükata väljaastumise aeg, kui võitlejad ei ole puhanud, ja pärastpoole neilt nõuda suuremaid pingutusi. Rännak tuleb nii korraldada, et ei oleks asjata ootamisi, seismisi ja liikumisi, sest kõik nad tekitavad asjatuid raskusi võitlejatele. Tuleb säästa võitleja puhkeaja iga minutit ja hoiduda vähemagi üleliigse pingutuse eest. Kui tekib peatus, lasta inimesi võimalusel istuda. Võitleja jõu säästmiseks tehakse liikumisel peatusi, korraldatakse teid enne liikumist, tarbekorral vähendatakse meeste koormatust ja peetakse kindlat korda liikumisel.

Peatusi tehakse iga 50 minuti käigu järele 10 minutit ja päevase rännaku keskkohas üks paaritunnine peatus. Esimesed nimetatakse lühikesteks, teised — pikadeks peatusteks.

Väga tähtsa asjaoluna esineb rännaku vajaduse ja ulatuse tundmine võitlejate poolt. Iga sõdur sooritab rännaku palju kergemini, kui ta teab liikumise eesmärgi ja kuipalju on vaja käia. Juhtidel tuleb kõigiti hoolt kanda, et rännak oleks korraldatud otstarbekohaselt.

Rännakul tuleb hoolitseda, et väed oleksid julgestatud ja valmis võitluseks. Julgestamine saavutatakse osade jagunemisega, õhukaitse korraldamisega ja julgestusosade saatmisega. Vägede valmisolek võitluseks tagatakse väeosade liikumisega niisuguses korras, mis võimaldab kergesti paiskuda lahingusse ja head juhtimist. Vägede astumist lahingusse kiirustatakse veel liikumisega mitmel teel vähemates kolonnides.

2. Rännaku korraldamine ja juhtimine.

Rännaku korraldamisel tuleb määrata osadele kolonnikogumise kord, liikumise järjekord, teed, liikumise algus ja suure puhkuse asukoht.

Kolonnikogumist tuleb nii toimetada, et ei tuleks teisi osi tee ääres oodata. Selleks määratakse igale

osale väljaastumise aeg niisuguse arvestusega, et ta, jõudes liikumise teele, satuks ettenähtud kohta kolonni koosseisu. See on tavaline rännakkolonni moodustamise viis, mitte aga osade kogumine ühte kohta, et liikumist korraldada. Osade peatusi teel ülevaatuse toimetamiseks ülemate poolt ei ole soovitatav ette võtta, seda võib teha enne väljaastumist asulate juures. Niisama tuleb täiesti hoiduda osade kogunemisest liikumisega vastupidises suunas, et kolonni moodustada.

Liikumiseks valitakse lühemad ja paremad teed. Seejuures on soovitatav enne liikumise algust tutvunedes kaardiga kindlaks teha peatused. Peatuseks tuleb valida koht, kus on võimalik tee lähedusse maha istuda ja vastase õhuväe eest varjuda. Suvel palava ilmaga tuleb koha valikul võimaluse piires veel silmas pidada, et saaks asuda villu, kuna talvel — tuulevarju. Liikumisel voooriga on tihtigi soovitatav ette saata pioneere, et vajadusel sildu parandada ja teed märkida. Tee valikul üldse tuleb silmas pidada, et ta oleks võimalikult lühem, kuid mõnikord on soovitamam valida vähe pikem, kuid parem tee.

Liikumise aja valik on väga tähtis. Siin tuleb arvestada eeskätt taktikalisi kaalutlusi, nagu millal osa peab olema uues kohas, vaenlase õhujõudude tegevus jne. Aktiivse õhuvaenlase olemasolul tuleb rännakuid sooritada peamiselt öösi, et tagada ootamatust ja vältida kaotusi. Öine rännak on tuhandvalt väsitavam kui päevane, kuid ta on tihtigi vajalik.

Kui võimalik, siis sooritatakse rännakuid päeval, kusjuures paremaks ajaks on hommikupoolne aeg, eriti suvel kuumaga. Muidugi tuleb arvestada siinjuures, et osad saaksid puhata, toidetud ja jõuaksid enne pimedatulekut uude kohta.

Liikumise järjekord kolonnis oleneb eeskätt sellest, kas on oodata kokkupuutumist vastasega. Kui ei ole oodata kokkupuutumist vastasega, siis kerkivad esiplaanile peamiselt rännaku hõlbustamise nõuded. Siis on parem rän-

nakut sooritada osadel vastavalt oma liikumise kiirusele. Voor jääb viimasel juhtumil oma osade juure.

Kui on võimalik kokkupõrke tekki- mine vaenlasega, siis tuleb rännakkolonn kokku seada nii, et vägesid saaks paremini paisata lahingukorda. Niisama tuleb sel juhtumil hoolitseda täielikult vägede julgendamise eest.

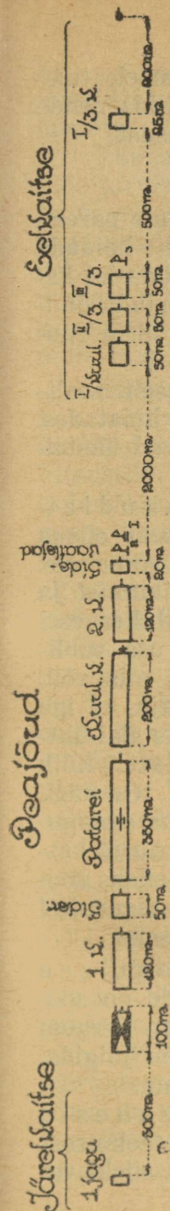
Liikumise järjekord kolonnis on üldiselt järgmine: ees jalaväe osad, keskel suurtükivägi, sellele järgnevad jalavägi ja voorid. Kõvendatud pataljoni osade liikumise järjekord kolonnis ja vahed osade vahel on näidatud joon. nr. 32.

Autode liikumist ei või siduda jalaväe liikumisega, vaid seda sooritatakse hüpätena jalaväe järele. Nimetatud asjaolu on tähtis, et kasutada auto kiirust ja paremat liikumise viisi.

K. k. vankrid liiguvad kas oma rühma või kompanii järele. Padrunivankrid ja kompanii majandusvoor liigub pataljoni taga ühisel juhatusel. Mõnel juhtumil võivad padrunivankrid liikuda ka kompanii sabas, olgugi et nad rännakut segavad.

Rännaku korraldamisel antakse rännakukäsk. Rännakukäsk sisaldab peale olukorra andmete veel ülesande, liikumise tee ja liikumise alguse, kolonni moodustamise korra, järjekorra kolonnis, jaotuse peajõududeks, eel-, külg- ja järelkaitseks ja suure puhkuse asukoha. Viimase määramine on vajalik teada esijoones välikõikidele, et nad teaksid, mis ajaks tuleb toit valmistada.

Joon. 32. Kõvendatud pataljon rännakul.

Rännaku eel tuleb sõduritele vajadusel meele tule-tada, kuidas pikemat aega liikuda ja kontrollida nende jalatsite, riiete ja koormatuse otstarbekohasust.

3. Rännaku teostamine.

Rännakukolonn liigub teel, nagu see temale parem. Kui aga vastu tulevad teised osad, siis tuleb hoiduda teel paremale poole. Mõnel juhtumil võib liikuda ka ka-hel pool kõnniteel või seal, kus on kergem varjuda õhu-vaenlase eest. Kuid igal juhtumil tuleb teel jätta ruu-mi sõidukitele kolonnist möödumiseks.

Veovahendid mööduvad kolonnist aeglaselt sealt-poolt, mis on vaba, kuid signaaliga aegsasti hoiatades, et ei juhtuks õnnetusi. Veovahendid mööduvad ükstei-sest kindlaksmääratud korras.

Väga tähtis on osas rännakudist-sipliini pidamine. Liikumise kiirus peab olema ühtlane, ta peab vastama nõrgemate meeste võimetele. Tuleb jälgida, et esimene osa ei kiirustaks liikumist ja et mehed ei lahkuks oma kohtadelt. Muidu võib kergesti tekkida niisugune näht, et esijärku nihkub osa tubli-maid mehi ja algab kiiresti edasirühkimist, mis võib täiesti väsitada nõrgemaid. Seepärast on vaja, et iga mees liiguks enam-vähem oma kohal ja hoiaks alal üht-lase sammu ning määratud kauguse eelkäijast. Kõik nooremad juhid peavad liikuma oma kohtadel. On väga tähtis, et meeste meeoleu oleks hea, siis on ka sammu-mine kerge. Selleks peavad juhid andma eeskuju ja kat-suma ergutada alluvaid. Mõnel juhtumil on selleks soo-vitav laulmine ja sammupidamine. Need tegevused annavad hoogu ja teevad liikumise automaatseks.

Liikumisel kantakse püssinagu see võitlejale parem. Kraehaagid ja nõöbid on soo-vitav suvel korralduse järgi lahti teha, siis on kergem liikuda. Liikumine sünnib vabalt, ainult tuleb jälgida, et kolonn ei veniks pikemaks kui ta peab olema.

Liikumisel tuleb hoida vahesid osade vahel, selleks mitte maha jääda eelmisest osast, ega temale liig lähedale tulla. Kui aga siiski va-

hedes tekivad muudatused, siis neid parandada liikumise ajal, selleks vähe sammu kas kiirendada või aeglustada.

Rännakutel tuleb kindlasti keelata alkoholsete jookide tarvitamine, sest see vähendab inimese tähelepanu ja vastupidavust. Suure palavaga tuleb osade vahesid suurendada ja hoolitseda inimeste jootmise eest. Talvel suure külmaga seevastu tuleb vahesid vähendada ja inimesi toita rikkalikuma toiduga. Tuleb hoiduda suitsetamisest käigu ajal ja õpetada inimesi hingama läbi nina, mis on väga tarviline külmaga ja tolmuga.

Erilist ettevaatust nõuab kitsustikkudest läbiminek, sest nad on lennuväe tavalisteks rännakpunktideks. Lähenedes kitsustikule tuleb toimetada gaasiluuret ja kitsustiku lähedusse seada kuulipildujad õhuvaenlase tagasilöömiseks. Kitsustikust läbi minna kiiresti ja mitte koonduda nende lähedusse. Tarbekorral määratakse nendesse kohtadesse, eriti sildadele, korrapidajad ohvitserid ühes vastava arvu meestega. Viimased peavad jälgima, et liikumine sünniks kiiresti ja korrapäraselt.

Päevasel rännakul tuleb silmas pidada õhukaitse nõudeid. Selleks tuleb korraldada õhuvaatlust üksikute postide abil ja õhukaitset kuulipildujatega ja osava moondamisega. Õhukaitse ülesandel liiguvad kuulipildujad hüpätena ühelt asukohalt teisele, olles valmis igal hetkel õhuvaenlast tulistama.

Rännakukolonni esimest osa tuleb aeg-ajalt vahetada, sest harilikult on liikumine esijärgus palju kergem kui tagapool, sest ei ole tolmu. Ainult talvel kui teed tuleb lumme tallata, on liikumine ees raskem.

Üksuse juhid liiguvad tavaliselt oma osa peas, pidades sidet oma allüksustega kas isiklikkude käskude andmisega või saates selleks sidemehi. Mõnel juhtumil võib käske edasi anda kas leppemärkidega või häälega, kusjuures neid kolonne mööda edasi antakse.

Rännakul tehakse, nagu eespool nägime, pikki ja lühikesi peatusi. Peale 50 min. käiku on 10 minutit pea-

tust. See lühike peatus on ette nähtud inimestele hingetõmbamiseks, lühikeseks puhkeks, millal võib tee lähedusse istuda ja oma riideid, jalatseid ja rakmeid korraldada hõlpsamaks kandmiseks. Niisama jõuavad sellel ajal mahajäänud mehed järele oma osadele. Lühikesitel peatustel ei või eemalduda kaugele oma osadest. Peatustel tuleb juhtidel kontrollida aeg-ajalt oma meeste saabaste ja rakmete kandmist.

Pärast 3—4-tunnilist rännakut tuleb teha pikk peatus, mis tavaliselt kestab paar tundi. Selleks peatuseks on soovitatav valida koht, mis pakub varju vaenlase õhuvaatluse eest, kus on võimalik meestel puhata ja varustuda veega. Pikal peatusel tavaliselt inimesi söödetakse.

Pikal peatusel harilikult võetakse rakmed maha ja võib vajadusel vabastuda soojal ajal jalatsitest ja pealisriietest, et keha saaks paremini puhata.

Niisugused lühiajalised, kuid tihedad peatused on vajalikud ainult jalaväele. Ratsaväes tehakse peale 3—4 km sõitu esimene peatus selleks, et kontrollida hobuste sadulaid. Edaspidi peatutakse tunduvalt harvemini, selle aset liikumisel täidab vahete-vahel ratsanikkude mahatulek hobuselt ja kõndimine hobuse kõrval. Ka teiste väeliikide liikumise korraldamine eraldub jalaväe tegevusest rännakul. Seetõttu on kõige otstarbekohasem rännaku sooritamine väeliikide kaupa, muidugi kui seda lubab taktikaline olukord.

Rännakul tuleb tarbekorral nõrgemaid võitlejaid abistada sellega, et nende seljakotid asetatakse veovahenditele. Seda abinõu võib tarvitada ka terve osa kohta, kui on vaja sooritada kiireid rännakuid. Tarbekorral isegi sooritatakse rännak abinõude olemasolul veovahenditel, eriti autodel. Nii leidis Vabadussõjas hulgalist kasutamist liikumine küüthobustel.

Erilise tähtsuse omavad nüüdsel ajal öised rännakud. Nad on tunduvalt raskemad kui rännakud päeval. Nende teostamisel on ka liikumise kiirus päevasest väiksem (jalaväes 2—3 km) ja sidepidamine ning juhtimine raskendatud. Kuid öine rännak on tihti vajalik taktikalistel kaalutlustel.

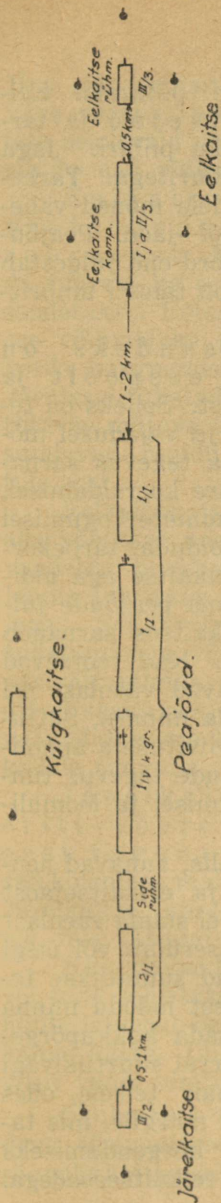
Öise rännaku korraldamisel tuleb eriti hoolega uurida ja õppi- da teid, et mitte eksida. Selleks saadetakse tarbekorral päeval tee- delahkmeteile postid või osadele an- takse kaasa teejuhte. Öisel rännaku- l on osad enam koondatud ja rännakukaitse lähemal oma pea- jõududele kui päeval. Rännakul tuleb jälgida rännakudistsipliini.

Nii on vaenlase läheduses kee- latud kõvasti rääkida, laulda, suit- setada jne. Tulistada võib ainult juhi käsul. Viimast nõuet tuleb eriti silmas pidada, et ei tekiks asjata paugutamist või segimine- kut, kui sünnib kokkupõrge vas- tasega.

4. Rännaku julgestamine.

Liikumisel tuleb jul- gestada rännakukolonne nii vastase õhu- kui ka maapealse kallaletungi eest. Julgestamine maapealse vaenlase vastu tagatakse üksikute osade nihutamisega peajõudude et- te ja tarbekorral külgedele ning seljataha. Kallaletungide eest õhust tagatakse julgeolek mõnin- gate relvade alalise tulistamisval- misolekuga ja vägede moondami- sega. Pataljoni rännakukaitse osad on näidatud joon. nr. 33.

Nagu joon nr. 33 näidatud, on rännakukaitse eespool eel- kaitse kompanii. Viimane saadab liikumise suunas eel- kaitserühma ja tarbekorral

Joon. 33. Pataljoni rännakukaitse skema.

tiivale üksikuid külgkaitsejagusid või piilureid. Eelkaitserühm saadab ettepoole eelkaitsejao ja tarbekorral mõne külgkaitsejao või üksiku piiluri. Jagu korraldab maastiku läbivaatamist piiluritega. Tarbekorral saadetakse peajõududest külgedele mõned vähemad julgestusosad, kas külgpiilurid või -jaod. Peajõudude taga liigub järelkaitse, mis omakord end julgestab piiluritega. Seega näeme, et peaväed on täiesti ümbritsetud rännakukaitse osadega.

Eelkaitsekompanii ülesandeks on peajõudude julgestamine eespoolt ja rännakute vabastamine vastase osadest. Selleks on temal organitena eespool eelkaitserühm ja vajadusel mõned piilurid külgedel. Eelkaitserühma tegevus sarnaneb üldiselt luurpatrulli tegevusele luure korraldamisel, ainult selle vahega, et luure teotseb andmete kogumisel mitte lahinguga, vaid katsub sellest hoiduda, tarbekorral muutes oma liikumisteed. Rännakukaitse aga üldiselt ei lahku oma teelt, sest ta peab oma peajõude julgestama. Piilurite liikumine rännakukaitstes sarnaneb piilurite liikumisele luure teostamisel. Nad teotsevad hiilides ühelt punktilt teisele ja katsuvad vaenlase osi hävitada, selleks vajadusel neist mööda minnes. Sattumisel vastase tule alla neid toetavad viivitusega appinihutatud automaatrelvad. Seega on nende tegevus tunduvalt enam toetatud kui luure teostamisel ja loomulikult võivad nad julgemini teotseda.

Kui piilurid satuvad vastase tule alla, annavad nendele abi üksikud relvad oma tulega ja eelkaitsejaost välja saadatud uued piilurid. Kui need ei suuda vaenlast tagasi suruda, astub tegevusse eelkaitserühm või isegi osa eelkaitsekompaniist, kusjuures osad suunitakse tegevusse nii, et oleks võimalik vaenlasest mööda minna ja teda haarata. Et eelkaitseosi toetada kokkupõrgetel vastasega, liiguvad r. k. ja tarbekorral suurtükivägi osade kaupa hüpetena ühelt seisukohalt teisele, olles seega valmis igal hetkel tuleavamiseks märgile, mis takistab edasiliikumist. Tule juhtimise kergendamiseks liiguvad suurtükiväe vaatelejad koos eelkaitseosadega.

Hea side eelkaitseosa ja teda toetavate relvadega on väga vajalik, sest tihtigi aitab tulistamisest, et vaenlase eelolevaid väikseid osi oma seisukohalt välja visata, muidu nad võiksid tekitada eelkaitsele suuri kaotusi.

Eelkaitseosade suurus ja kaugus peajõududest on tingitud viimaste suurusest. Mida suuremad osad koos liiguvad, seda suurem ka eelkaitse ja seda kaugemale ettepoole ta saadetakse. Eelkaitse kaugus peab olema niisugune, et see võimaldaks peajõududele aega ja ruumi lahingukorda hargnemiseks. Eelkaitse kaugus ei võimalda ka vaenlasel tulistada rännakukolonna oma jalaväe ja suurtükiväe mõjuva tulega. Väikeste üksuste eelkaitse osad suudavad muidugi tagada julgeolekut ainult jalaväe tule eest.

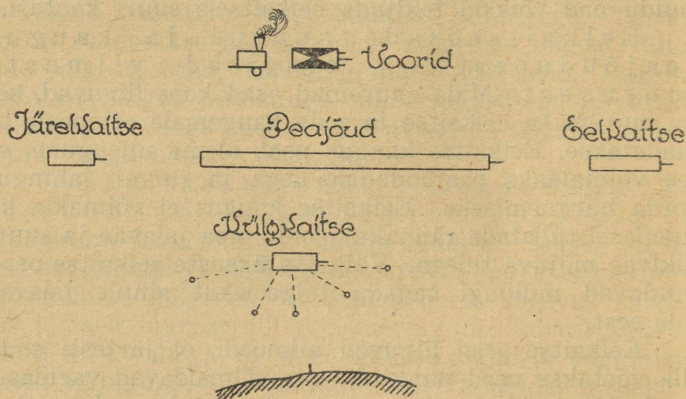
Eelkaitse osad liiguvad niimoodi, et järjesti enda alla võetakse need punktid, mis võimaldavad vaenlasel vaadelda peajõude, sest vastasel korral saadakse kolonnis liikuvaid osi tulistada hävitava suurtükiväe tulega. Selleks teotsevad tarbekorral eelkaitseosad kas tulistamisega või vajadusel teede rikkumisega. Tuleb püsivalt jälgida, et vastase soomustatud võitlusvahendid ei saaks peajõududele kallale tungida. Need võitlusvahendid ei ole kardetavad, kui nad ei saa ootamatult kallale tungida.

Järelkaitse ülesandeks on kaitsta eriti voore vaenlase kallaletungide eest tagant. Niisama need osad jälgivad, et inimesed kolonnist maha ei jääks ja et voorides valitseks kord. Järelkaitse juure on kasulik määrata mõni sanitar-kaarik, mis väsinud ja haiged kaasa võtab.

Kui rännakliikumine on kujunenud taandumisest või teda sooritatakse tiivaga vaenlase poole, siis loomulikult lähevad eelkaitseosade ülesanded järel- või külkaitse kätte. Liikumisel tiivaga vaenlase poole on soovitatav voore viia nagu joon. nr. 34 näidatud.

Õhukaitset teostatakse üksikute relvadega ja pideva õhuvaatlusega. Õhuvaatlus tuleb osaliselt viia rännakukaitses osade joonele, siis ta suudab peavägesid

õigel ajal hoiatada varitsevast hädaohust. Muidugi peab olema nendel osadel hea side peajõududega. Õhukaitset teostatakse üksikute relvade ešeloneerimisega, nagu ees-

Joon. 34. Tiivalikumise julgestamine.

pool näidatud (lhk. 123). Koos nende abinõudega on vajalik vägede hea moondamine. Üheks paremaks abinõuks õhukaitse alal on oma lennuväe tegevus, mis peab ära hoidma vaenlase lennukite ilmumise rännaku piirkonda.

12. peatükk.

Puhkus.

Puhkusest üldse. Puhkusele asumine. Puhkuse teostamine. Puhkusekaitse korraldamine.

1. Puhkusest üldse.

Iga töö väsitab ja kulutab. Lahing ja rännak nõuavad võitlejalt eriti suuri füüsilisi ja vaimseid pingutusi. Seepärast, et edukalt edaspidi võitlust jätkata, tuleb võimaldada võitlejatele ka küllalist puhkust. Oma osa puhkuse eest hoolditsemise on juhtide suurem

ülesanne. Alluvad hindavad alati kõrgelt juhi isiklikku hoolt nende eest.

Puhkusekoha valikul ja puhkuse korraldamisel on mõõduandvad eeskätt taktikalised kaalutlused. Kui aga puhkav väeosa asub eemal vaenlasest ja temal ei teki vajadust peatselt ästuda vastasega võitlusse, siis tuleb esijoonel pidada silmas nõudeid, kuidas paremini võimaldada puhkust. Niisugusel juhtumil võib väeosa asuda puhkusele üldiselt laiemal maa-alal. Seejuures võib isegi väeliike segamini paigutada, et paremini kasutada eriti talle ja kuure hobuste varjamiseks. Voorid asuvad osade juure ja inimesed katsuvad paremini kohaneda puhkamiseks. Asudes laiemal maa-alal on enam võimalusi leida kaitset vastase õhukallaletungide ja suurtükiväe tule eest.

Kui aga on võimalusi kokkupõrkeks vastasega või on vaja väeosa kiiresti koondada, siis paigutatakse ta korteritesse palju tihedamini, muidugi seejuures puhkamise võimalused halvenevad. Väeosa paigutamisel peetakse silmas, et ta saaks kiiresti ja paremini astuda lahingusse. Nii tuleb vaenlase poole paigutada jalaväe osi ühes r. k., kuna suurtükivägi aseneb jalaväe taga ja ratsavägi tiibadel. Suuremaid voore ei ole soovitatav tuua oma väeosade juure. Kui kavatsetakse puhkuselt üle minna rännakule, on osad vaja nii paigutada, et nad asuksid edasiliikumise tee läheduses ja rännakkolonnis asumise järjekorras.

Välja minnes eeltoodud olukorrast näeme, et puhkusekoha valikul tuleb pidada silmas, et ta võimaldaks paremaid puhkamise tingimusi, kiiret üleminekut lahinguvõi rännakukorda ja puhkavate vägede julgendamist. Vastavalt olukorrale võivad need nõuded enam või vähem leida täitmist.

2. Puhkusele asumine.

Puhkusele asumist tuleb nii teostada, et väeosal ei oleks vaja oodata puhkusekoha kättenäitamist. Selleks saadetakse varakult puhkusekoha luurele taretajad.

Harilikult valitakse puhkusekoht kaardi järgi vanema juhi poolt, kes ka üldiselt määrab jämedais joontes väeosa allüksuste puhkuse raioonid. Rännakul sünnib seesugune määramine kas enne rännaku algust või pikal peatusel. Taretajad jaotavad valitud puhkuseraiooni allüksuste vahel ja tutvuvad puhkamise võimalustega. Nii saadetakse pataljonist taretajaks tavaliselt üks ohvitser, kuna temale antakse abilisteks 1—2 meest igast kompaniist. Taretajad tutvuvad määratud raionis paiknemise ja moondamise võimalustega, teedega ja sanitar-seisukorraga. Selle järele jagab ohvitser ruumid väeosa allüksuste vahel ja selgitab, kuidas osa pääseb puhkuseraiooni. Olles tutvunud paigutamise võimalustega, taretajad lähevad oma osale vastu ja ootavad neid puhkuseraiooni ees, kust tuleb rännakuteelt pöörduda puhkusekohta. Taretajate juht läheb tihti kaugemale oma osale vastu, et pataljoniülemat informeerida luure tagajärgedest. Kui taretajaid ei ole võimalik ettepoole saata, siis peavad nad liikuma koos eelkaitseosadega.

Puhkusekoha valikul tuleb hoiduda inimeste ja hobuste paigutamisest ruumidesse, kus on nakkushaiged või kahtlased haigestumised. Erilist tähelepanu pööratakse veele, märkides kaevud ja allikad, kus vesi on joomiseks kõlvuline, kus kõlbmatu. Kui asulas on vesi kahtlane või on kõhuhaigusi, siis tuleb tarvitada joomiseks ainult keedetud vett. Puhkuse ajal tuleb elamutes pidada puhtust, seda nõudes ka kohaliku rahva käest. Kui puhkusekoha raionis on mõni veekogu, siis tuleb kindlaks määrata kohad kuumal ajal suplemiseks, hobuste jootmiseks, hobuste ujutamiseks ja pesupesemiseks.

Kui on vaja tagada väeosa kiire üleminek lahingukorda, siis tuleb ta nii paigutada, et lähemale vaenlasele oleksid väed enam koos, kuna kaugemal asetatud laiemale maa-alale. Igal osal olgu oma kindel plaan alarmerimiseks, kogunemiseks ja tegevuseks vaenlase ilmumisel.

Puhkusekohaks valitud raioon peab võimaldama väeosa julgestamist nii maapealse kui ka õhuvaenlase eest.

Puhkusele võib asuda elamutesse või bivakki. Elamutesse asumine on puhkamise mõttes parem, eriti talvel, sest on võimalik katuse all leida kindlama varju vihma ja külma eest. Niisama on elamutes kergem korraldada magamist, on ju võimalik magamisasemeteks saada elanikudelt õlgi või heinu. Ka on elamutes kergem valmistada toitu, parandada ja korraldada riideid ja jalanõusid, hõlpsam varjata vaenlase õhuvaatluse eest jne. Muidugi asumisel elamutesse on ka oma halfused — osa paikneb harilikult laiali, eriti kui asub üksikutesse taludesse, vaenlasel on kergem külasid pommitada kui mõnd peidetud bivakki metsas jne.

Bivakeerimisel asutakse telkidesse või talvel okstest tehtud onnidesse. Seejuures tuleb valida bivaki asukohaks kuiv ja varjatud koht. Kuid arvestades elamute paremusi, tuleb kasutada eeskätt neid, eriti külmal ajal.

Tihti tuleb ette, et elamuid ei jatku osa paigutamiseks. Siis on soovitav anda igale üksusele teatud arv elamuid. Seejuures paigutatakse osa mehi elamutesse ja osa telkidesse või onnidesse. Elamutes on võimalik siis võitlejatel oma riideid ja jalatseid kuivatada ja korraldada, kuna magamiseks tuleks osa meestel kasutada telke ja onne. Eelistades külmal ajal elamuid, võib tarbekorral paikneda mitte ainult elumajades vaid ka kõrvalhoonetes.

Kui asulad on lahinguga vallutatud, tuleb enne osa asumist puhkusele korraldada mahajäänud vaenlaste otsimist, sõjariistade kogumist, kahtlaste isikute vangistamist jne.

3. Puhkuse teostamine.

Puhkusele asudes tuleb osas korraldada julgestamist. Julgestamiseks saadetakse puhkusekohale või isegi üm-

berringi puhkusekaitse, luuakse korrahooldmine puhkusekohas ja pannakse maksma alarmeerimise kord. Mida ligemal vastane, seda piinlikumalt tuleb osa julgestada, kuid vaenlase asumine eemal ei vabasta juhti millalgi julgestamise küsimuste lahendamisest. Julgestamise küsimus omab väga suure tähtsuse, sest vastase osade isegi nõrk kallaletung puhkavatele vägedele võib tekitada viimastele väga raskeid kaotusi.

Et osa kiiresti korraldada võitluseks, määratakse alarmeerimise kord kas üldise signaali või käskude abil ja kogumispunkt igale osale. Kogumispunkt alarmi koraks on teada igale võitlejale. Nimetatud punkt tuleb nii määrata, et teda öösi kergesti kätte leitakse ja et kogumisel üksteist ei segataks.

Osa alarmeeritakse kas üldise signaali või juhtide käskudega. Alarm levineb üldise signaali abil küll kiiresti, kuid ta võib kergesti tekitada segadusi, eriti öösi. Tihti on parem osa alarmeerida kas telefoniteel või kirjalikkude käskude abil. Saades alarmeerimiskäsu viib iga juht oma osa määratud kohta kindlas korras. Alarmi kuulutamisel käskudega tuleb täpsalt ette näha levitamise kord ja tagada teadaannete kohalejõudmist. Ainult kui vaenlane on asulasse tunginud, kus väed puhkavad, ei ole alati võimalik tarvitada alarmeerimist käskude abil.

Ülaltähendatud alarm on määratud väeosa kogumiseks. Peale selle alarmi on vaja veel väeosa alarmeerida vaenlase õhujõudude ilmumisel ja kallaletungide puhul gaasiga. Viimased kaks alarmi antakse teada võitlejatele igal juhtumil üldise signaaliga.

Vaenlase pealetungi tõkestamiseks nähakse ette positsioonid puhkuseraiooni läheduses. Vajadusel isegi kindlustatakse ja korraldatakse neid. Niisama tuleb puhkavatele vägedele kindlaks määrata positsioonile asumise kord. Kui aga vaenlane tungib ootamatult asulasse, siis kaitseb iga osa oma raiooni. Pannes seisma vastase edasitungi, asutakse tema hävitamisele ja tagasilöömisele varemalt kokku seatud kava järgi.

Kui vaenlane on lähedal ja on võimalik tema kallal tung puhkavatele vägedele, siis tuleb olla alarmi ootel. Iga võitleja hoiab oma relvad ja rakmed otseses läheduses, et kiiresti astuda tegevusse. Juhid asuvad oma meeste juures. Tarbekorral magatakse riietes. Hobused hoitakse sadulates ja rakmetes või viimased paigutatakse nii, et neid saaks vajadusel kiiresti kätte. Hobuste asukohad peavad võimaldama nende kiiresti saduldamist ja väljatoomist. Vajadusel paigutatakse hobused kindlal järelevalvel väljaspoole asulat.

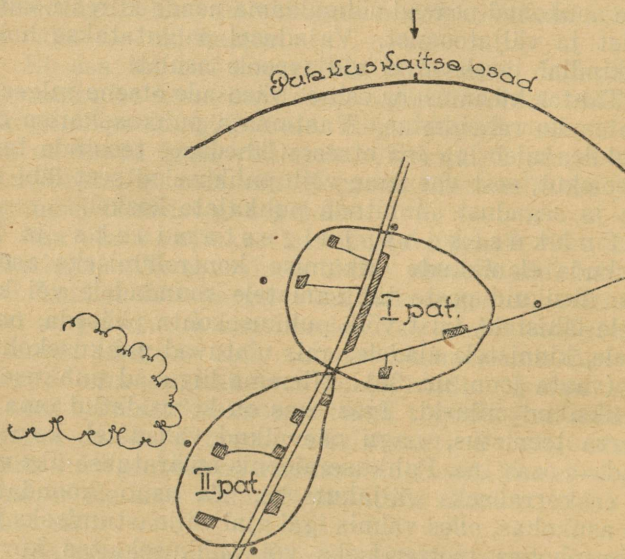
Tähtsa küsimusena esineb väeosade otsene julgestamine ja korrahoidmine. Vaatamata puhkusekaitse olemasolule, tuleb iga osa otseses läheduses teostada tema julgeolekut, sest vaenlane võib puhkusekaitsest läbi imbuda ja segadust sünnitada puhkajate keskel.

Puhkusekoha julgestamiseks ja kohalikkude elanikkude liikumise kontrollimiseks asetatakse üksikuid poste tähtsamatele suundadele või kinnistele lähistele, kust võib puhkusekohta pääseda, nagu teedele, kinnistele aladele, mis ulatuvad puhkusekohani jne. (vaata joon. nr. 35). Niisama liiguvad puhkusekohas üksikud piilurid. Igas osas on korraldatud oma sisekorra teenistus, nagu päevnikud välisustel, korrapidajad — osas jne. Puhkuseraioonis määratakse üks väeosa erakorraliseks väljakutseks. Ta asub koondatult oma asukohas, olles valmis igal ajal väljaastumiseks kas puhkusekohas teotsemiseks või puhkusekaitse kõvendamiseks. Väljakutseks määratud osa suurus ja valmisoleku kiirus on tingitud olukorrast.

Puhkusekohas tuleb maksma panna kindel kord oma sõdurite kui ka elanikkude suhtes. Elanikkudele tuleb keelata loata asulast lahkumine. Niisama pannakse maksma kitsendusi öisel liikumisel, suletakse eraisikute telefonid, piiratakse autode kasutamine jne. Eriti tuleb olla ettevaatlik rahvaga, kes meile vaenulik. Tarbekorral võetakse vaenuliku rahva seast pantvange ja piiratakse tunduvalt liikumist ning teatatakse, et igasuguste käskude mittetäitmisel, sideliinide purustamisel, kallal tungidel üksikutele sõduritele langevad raske karistuse

alla süüdlased või nende mitteleidmisel rahvas kuriteo raioonis. Niisama tuleb korraldada pidevat valvet kaevude ja oma tagavarade järele.

Vaatamata karmile korrale, tuleb elanikkude suhtes olla õiglane. Igasugused riisumised ja vägivalla tarvitamine võitlejate poolt on täiesti keelatud ja nad tule-

Joon. 35. Puhkuse korraldamine.

vad karmilt maha suruda. Õiglase korraga võib elanikke enda poole kiskuda, mil juhtumil nad võivad olla väga kasulikud, eriti võitluses vaenlasega, kes ei austa rahva eraomandust ega isikuõigusi. Rekvisitsioone tuleb toimetada seaduses ette nähtud korras.

Asudes puhkusele tuleb meelestada moondamise ja saladuse hoidmise nõudeid. Ehitistele, kus asuvad sõjaväe osad, ei tohi märkida väeosa nimetusi ega arvu. Tuleb hoolitseda, et ei avaldataks rääkimisel kohalikkude elanikkudega andmeid meie kaitseväge kohta. Juhtidele

tuleb teatavaks teha isikud, kes eriti on huvitatud kaitseväest, et nende tegevust selgitada. Niisama tuleb jälgida, et asulasse ei ilmuks võõraid isikuid. Väga tähtis on luua pidev järelevalve kohalikkude elanikkude järele. Tarbekorral tuleb kahtlased isikud kohe vangistada.

Staaptide ja telefoni keskjaamade asukohtadeks on soovitatav valida koolimaju, seltsimaju jne., kus on võimalik piirata täiesti juurepääs kõrvalistele isikutele. Staaptide asukohad märgitakse päeval väikeste lipukestega ja öösi laternatega.

Moondamist tuleb tarvitada peamiselt õhuvaenlase vastu. Selleks tuleb hobused, suurtükid ja veovahendid asetada nii, et nad õhust vaadatuna ei paistaks silma. Niisama ei tohi hulgaline inimeste ja hobuste liikumine, pesu kuivatamine, ahjude kütmine ebaharilikul ajal jne. kiskuda vastase tähelepanu asulale. Kõik välised tunnusmärgid peavad näitama, et asula elab oma harilikku igapäevast elu. Et õhuvaenlane ei saaks ootamatult ilmuda puhkuseraiooni, korraldatakse õhuvaatlust ja nähakse ette täpis alarmeerimiskord.

Õhukaitset teostatakse üksikute kuulipildujatega ja tarbekorral suurtükiväega. Kaotuste vältimiseks vastase õhukallaletungide puhul tuleb kasutada asulas olevaid tugevama ehitusega keldreid.

4. Puhkusekaitse korraldamine.

Puhkusekaitse ülesandeks on tagada puhkavatele osadele võimalust segamatult puhata. Selleks tuleb puhkusekaitse asetada nii, et ta teeks vaenlasele võimatuks ootamatult kallale tungida puhkavatele vägedele, viimaseid luurata või tulistada tabava tulega. Puhkusekaitse kaugus puhkavatest vägedest oleneb viimaste suurusest ja maastikust. Puhkusekaitse osad peavad oma alla võtma maaala, kust avaneb hea vaade puhkuseraiooni sügavusse. Niisama peab puhkusekaitse kaugus ja tugevus tagama peajõududele aega ja ruumi lahingukorda üleminekuks.

Selle kaitse tugevus oleneb vaenlase kaugusest ja tegevusest ning puhkavate vägede suurusest.

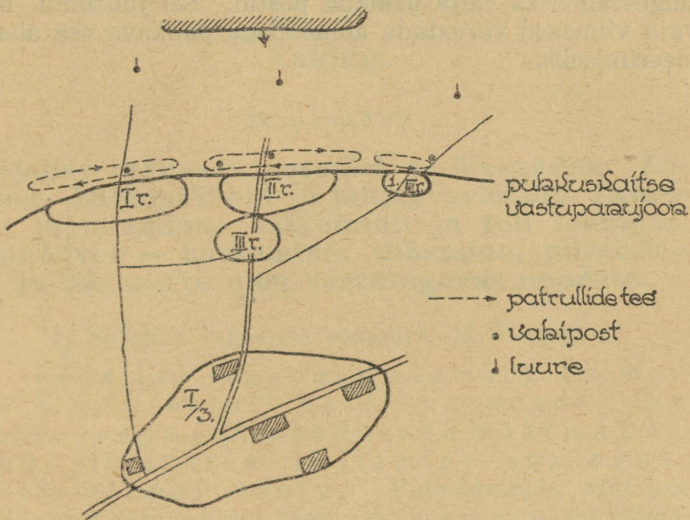
Kui vaenlane on kaugel, saadetakse puhkuseraiooni julgestamiseks tähtsamatele suundadele ainult üksikuid osi. Viimased asuvad kaitsele kohtadele, millest vaenlane ei saa kergesti mööduda. Nende julgestusosade paiknemine peab olema varjatud, et paremini teotseada vaenlase ilmumisel. Vaenlase ootamatul pealetungil takistavad julgestusosad vastase edasiliikumist ja võimaldavad aega peajõududele lahingukorda minemiseks, kuna vaenlase luuret nad katsuvad hävitada.

Kui tuleb julgestada puhkavaid vägesid vaenlase läheduses, siis sarnaneb see tegevus kaitsele laial rindel. Puhkusekaitse osa võtab oma vaatluse alla laia rinde. Ei ole soovitav jõude liig laiali pilduda, mis raskendaks vaenlase tõkestamist, vaid parem on oma osi hoida enam rusikas. Seega puhkusekaitse osade tegevus kujuneks järgmiselt: eespool asuvad puhkusekaitse jaod ja üksikud postid, mis jälgivad vaenlase tegevust ja tõkestavad tema luureosadele edasipääsu ning moodustavad seega puhkusekaitse julgestusjärgu. Tagapool asuvad puhkusekaitse peajõud, mis sulevad vastasele edasipääsu ja tarbekorral abistavad oma julgestusjärku tulega. Vastase survele taanduvad puhkusekaitse julgestus- ja luureosad puhkusekaitse kaitsejoonele. Et aega võita, julgestusjärk taandub, tarbekorral vastupanu avaldades. Vaenlase pealetungist teatavad puhkusekaitse osad viivitusega peajõududele.

Julgestusjärgu taga on puhkusekaitse kaitsejoon, kus kaitse on koondatud enamikus üksikutesse punktidesse. Viimastest avaldatakse vastasele eeskätt vastupanu tulega. Puhkusekaitse osade tegevus peab olema väga intensiivne ja täis hoogu. Kui vaenlane tungib puhkusekaitse osade vahele, hävitatakse ta tulega ja hoogsate vastulöökidega. Niisuguseks tegevuseks on väga tähtis puhkusekaitse joone valik. Ta peab võimaldama eeskätt head tulevõitlust ja varjatud liikumist tagapool. Mida tugevamad on puhkusekaitse osad, seda

enam sarnaneb ta harilikule kaitselahingule. Puhkusekaitse asetus vaata joon. nr. 36.

Puhkusekaitse võimaldab peajõududele valmistuda lahinguks. Et puhkusekaitse suudaks vastu panna ega saaks eraldatult löödud, on vajalik peavägede kiire val-

Joon. 36. Puhkusekaitse skeem.

misseedmine lahinguks. Esimeseks abiks puhkusekaitse osadele on erakorraliseks väljakutseks määratud osa.

Puhkusekaitse kattel peajõud valmistuvad lahinguks kas eelmiste taga või tulevad puhkusekaitse joonele. Esimesel juhtumil puhkusekaitse osad taanduvad võideldes peajõudude kaitsepositsioonile. Puhkusekaitse osade võitlust tuleb nii juhtida, et vastane ei saaks neid üksikult purustada enne peavägede astumist lahingusse.

Puhkusekaitse osadeks määratud jalaväge kõvendatakse suurtükiväega ja soomusautodega. Pataljoni kõvendatud puhkusekaitseks vaenlase läheduses oleks

tavaliselt 1 kompanii ühes 1—2 rühma r. k. Puhkusekaitse osadele on vaja võimalusel tagada tuletoetus suurtükiväe poolt.

Puhkusekaitse ette saadetakse luureosi, mis jälgivad vaenlase tegevust ja teatavad vastase lähenemisest.

Kui väike osa asub puhkusel, siis seatakse tema julgestamiseks välja üksikud postid. Sel juhtumil on vaja viimased varustada abinõudega puhkava osa alar-meerimiseks.

IV osa.

Lahing.

13. peatükk.

Sõjalise tegevuse eesmärk ja ülesanded. Lahing. Lahingtüübid ja lahingvariandid. Lahingu jagunemine. Liikumine ja tuli lahingus. Manööver — haaramine, tiibamine, piiramine ja läbimurre ning vastutegevus nendele.

1. Sõjalise tegevuse eesmärk ja ülesanded.

Sõjalise tegevuse eesmärgiks meil võib olla ainult Eesti vabaduse, iseseisvuse ja põhiseadusega maksuma pandud riigikorra kaitsmine igasuguse kallalætungi vastu. Vabadussõjas võitsime kätte oma rahvuslikud riigipiirid ja saavutasime võimalused ning õigused oma elu ise korraldada. Tulevikus jääb meie hooleks olla valvel, et mingisugused vaenlased ei saaks meie õigusi ja suurte ohvritega kätte võidetud vabadust riisuda ega rüvetada. Kui tekib tarvidus haarata relva, siis sellest võitlusest võtab osa, nagu eespool nägime, terve rahvas kogu oma oskusega ja moraalsete ning materjalsete jõududega.

Sõja tekkimisel on sõjalise tegevuse ülesandeks vaenlase elavjõudude, materjalide ja moraali purustamine, et teda sundida loobuma võitlusest ja seega paenutada meie tahte alla. Selles võitluses ei tule alati otsida vastase täielikku hävitamist, mis pahatihti ei olegi võimalik ega ka vajalik.

Vaenlase sundimiseks rahutegemisele on mõnikord küllalt tema väeosade, kui organisatsiooniliste tervikute, lahingurühmituste segipaiskamisest ja osalisest hävitamisest, vastase jõudude purustamisest mõnes kohas või tema moraali nõrgestamisest kas osava ning tugeva tegevusega või propagandaga. Vastase moraali purustamine on tihti väga suure tähtsusega lahingus, sest kui vastases tekib arvamine, et ta on löödud, siis sellega halvame tema edaspidist tegevust ja tagajärjeks ongi tema kaotused. Selleks osutub kõige paremaks abinõuks — vastasele anda tugev hoop, teda segamini paisata ja hoogsate, valusate löökidega teda järjekindlalt hävitada kuni lõpliku kokkuvarisemiseni. Nüüdisaja lahingus ei ole kaugeltki mõõduandev ainult võitlejate hulk, vaid nende kvaliteet ja tahe võita. Meil tuleb sõjakorral võidelda tugevajõulise vaenlasega, kuid meie rahva kultuurilised ja tõulised omadused, parem väljaõpe ja isamaa-armastus on tegurid, mis tasakaalustavad meie sõjalisi jõude võitluses vastastega.

2. Lahing.

Sõjategevus koosneb üksikutest võitlustest — lahingutest ja ettevalmistustest nendeks. Lahingu ettevalmistuste hulka kuuluvad rännakud, puhkused, varustamine, evakuatsiooni korraldamine jne.

Lahing on vägede või mõne väeosa jõudude ja oskuse ülim pingutus võidusaavutamiseks. Lahingus põrkavad kokku kaks jõudu ja kahe juhi tahted, kus võidab see, kes oskab paremini kasutada oma võitlusvahendeid ja jõude, tarvilikus kohas ülekaalu saavutada ning kes omab tugevamad närvid ja tahte.

Maa-ala, kus väeosad või üksused võitlevad, nimetatakse nende osade lahinguväljaks, kuna terve maa-ala, kus sõditakse, nimetatakse sõjaväljaks. Arvesse võttes meie riigi väikest maa-ala, pikki mere-

piire ja lennuväe suurt tegevuse ulatust, kuulub terve meie riigi maa-ala sõja puhkemisel sõjavälja mõiste alla, kuna lahinguväljad oleksid üksikud kohad, kus lüüakse lahingut.

Lahingu läbiviimisele avaldab mõju olukord, mis dikteerib ühe või teise lahenduse. Võidu saavutamiseks tuleb silmas pidada sõjapidamise aluseid ja võtteid ning neid käsitada olukorra kohaselt otsuste tegemisel. Sõjapidamise alustest on tähtsamaid — osalise võidu, ootamatuse ja jõudude koondamise ning kokkuhoiu põhimõtted.

Ei tule otsida lahingus võitu korraga igalpool, vaid tihti on selle saavutamiseks küllalt vastasele tugeva hoobi andmisest ühes kohas. Vastase osade tegevus on harilikult omavahelises ühenduses ja kui meie suudame mõnele neist osadest anda tugeva löögi, siis see halvab vastase väeosas koostööd ja tekitab lõhe tema asetuses. Peale selle andub löödud osa moraali langus edasi naabritele, seda enam mida tugevam ja mõjuvam oli löök ja mida paremini kasutati tekkinud olukorda. Seega saavutaksime võidu n. n. osalise võidu põhimõttel.

Võidu otsimisel korraga mitmes kohas on ka veel see pahe, et meie siis killustame oma jõude, kusjuures meie löögid oleksid nõrgad. Mitmes kohas antavate, kuid nõrkade löökide tulemuseks võib olla oma osade lüüasaamine. Vaenlane võib siis oma osi viia esiteks ühe, siis teise jne. löögiosa vastu, seega neid lüüa osade kaupa. Igas lahingus tuleb kindlaks teha pea- ja abitegevused. Peategevuseks peab juht koondama ja rakendama võimalikult enam oma elavjõududest ja relvadest ja siin otsustama lahingu — võitma. Abitegevuste ülesandeks oleks andmete kogumine vastasest, tema hoidmine teadmatuses meie peategevuse suuna või koha suhtes ja vaenlase jõudude sidumine, et nad ei saaks appi minna oma osadele meie peategevuse raiooni.

Nagu eespool nägime, tuleb osade määramisel te-

gevusse jälgida, et teisejärgu tähtsusega ettevõtetes oleks ainult niipalju jõude kui on hädasti vaja ülesande täitmiseks, kuna kõik muud osad koondatakse ja suunitakse peategevusse. Lahingu läbiviimisel tarvitatakse osi ettenähtud ülesanneteks võimalikult mõjuvamalt, seejuures kokkukõlastades kõiki tegevusi peategevusega. Jõudude paiskamisest lahingusse väikeste osade kaupa tuleb võimalikult hoiduda. Varude kasutamisel tuleb meeles tadata, et nende kulutamiseega on juhil kadunud algatusvõime peamised avaldamise võimalused ja seega ta on ära annud suurema abinõu mõjuavaldamiseks lahingu käigule. Seepärast varusid kasutatakse ainult siis, kui see on vajalik lõpliku võidu saavutamiseks või mõne osa abistamiseks, kui see vaatamata igasugustele pingutustele ei suuda antud ülesannet täita ja see viimane asjaolu on tingimata vajalik võidu saavutamiseks. Abinõudmisel alluvate poolt peab juht selgitama, kas nad on kõik teinud, et oma jõududega ülesannet täita ja abi andma ainult siis, kui selleks on tõsine vajadus. Juhid peavad ka omakord tegema kõik, et antud abinõudega oma ülesannet täita, meeles tades, et abinõudmine kisub jõude eemale peategevusest või ettenähtud ülesannetest. Seega tuleb lahingu ettevalmistamisel ja läbiviimisel olla kokkuhoidlik oma abinõude ja jõudude kasutamises kõrvalülesannete täitmiseks, vaid anda võimalikult enam vajalikul ajal peategevusse.

Vaenlase tegevuse halvamiseks ja oma jõudude paremaks kasutamiseks tuleb tegevusi ette võtta ootamatult. Ootamatult antud hoop võib tabada vastast purustavalt või väga tunduvalt. Tegevuse vastu, mida vaenlane enne teab, saab ta ette valmistada ja seega võtta abinõusid tarvitusele meie ettevõtte likvideerimiseks.

3. Lahingtüübid.

Olukord sõjategevuses võib olla väga mitmekesine. Mõnel juhtumil on nõutav ja kasulik tungida vastasele kallale, kuna teisel juhtumil — oodata algatust vaen-

lase poolt. Kui lahing kujuneb kahjulikuks, tuleb mõnikord isegi tõmbuda tagasi, et alata paremates tingimustes võitlust vastasega. Üldiselt võiksime märkida seega kolmesugust tegevust — kas meie tungime vastasele kallale, vastane tungib meile kallale kuna meie katsume oma seisukohti kaitsta või meie jätame oma seisukohad maha ja tõmbume tagasi. Seega võiksime ka lahinguid jagada pealetungi-, kaitse- ja taandumislahinguteks. Kuid taandumine on väga lähedane kaitsele, mille tõttu võtame teda kaitselahingu eritüübina.

Pealetungilahingus tungitakse kas liikuva või paigalasuva vastase kallale, eesmärgiga tema jõude ja lahingrühmitusi purustada, teda senistest seisukohtadest minema kihutada ja hoogsa jälitamisega hävitada.

Kaitselahingus hoiame püsivalt käes maa-ala, eesmärgiga pealetungivat vastast purustada, selleks osavasti kasutades maastikku, relvade tuld ja ootamata lööke elavjõuga oma positsiooni sisemusest.

Taandumisel hoidume lõplikust võitlusest vastasega, selleks tarbekorral ohverdades oma seisukohti, eesmärgiga hävitada vastast edaspidi tema edasitungil või võita aega paremate võitlustingimuste loomiseks.

Kõigi osavõtjate suhtes on lahing harva ühesugune. Laial lahinguväljal tungivad üksikud osad edasi, kuna teisel osad asuvad sel ajal kaitsele või mõnel juhtumil võivad isegi vastase survel ja ülejõul vähe taanduda. Iga lahing jaguneb hulkade üksuste võitluseks, mis oma lõpliku eesmärgi kohaselt on kas pealetungi, kaitse või taandumise iseloomuga. Ka kõige hoogsamal pealetungil tuleb vahetevahel peatuda ja teotseda osalt nagu kaitsele, et oma osi korraldada või vaenlast tulega nõrgestada hoobi andmise eel. Et olla pealetungil otsustavas kohas küllalt tugev, koondatakse sinna teiste osade arvel suuremaid võitlejate hulki ja enam võitlusvahendeid, mistõttu nende teiste osade tegevus võib olla tagasihoidlik (kaitse).

Pealetungi- ja kaitselahing võib tekkida väga mitmekesistes eritingimustes, mis mõju avaldavad lahingu iseloomule. Nii võime eraldi vaadelda lahinguid öösi, udus, metsas, asulates, jõgedel, kitsustikkudes, talvel, desantide tegemisel, seljataguses jne., sest kõigil neil on oma erisused.

4. Lahingu jagunemine.

Lahingut võime jagada kolme ossa — lahingu ettevalmistamine, läbiviimine ja tagajärgede kasutamine. Neis tegevustes tuleb pidada silmas juhtimist, mis on tähtsamaid tegevusi lahingu tervel ulatusel, sest ainult juhitud lahing võib anda häid tagajärgi.

Lahingu ettevalmistamisel tuleb teha hulk töid, et selgitada olukorda ja asetada oma jõud vajalikku lahingukorda ning neid nii korraldada, et lahingu läbiviimisel vähema vere ja jõu kuluga saaksime tekitada vastasele võimalikult suuremaid kaotusi.

Enne kui astuda lahingusse vastasega, peab teda tundma, peab teadma või suutma ette kujutada vähemalt üldiselt tema jõudude suurust, asetust ja tegevust. See on vajalik, et teha õige otsus lahingutegevuseks. Et vastase kohta andmeid saada, tuleb korraldada luuret ja vaatlust. Luure ja vaatlus on lahutamatu osi lahingu ettevalmistamisel, nad on tähtsad tegurid ka üllatuste ja ootamatuste vältimiseks vastase poolt. Luure ja vaatlus ei suuda küll anda kõiki andmeid vaenlase kohta, ikkagi osa andmeid jääb puudu ja neid tuleb juhil olemasolevate teadete järele oletada ja ette kujutada.

Lahingu ettevalmistamisel on vaja, et väeosa astuks võitlusse võitlusvõimsalt ja suurima võidutahtega. Selleks on eeskätt tarvis, et liikumine ja tegevus lahingu otsustava ajajärguni sünniks võimalikult vähemate raskuste ja kaotustega.

Kui vaenlane on eemal ja meie otsustame temaga võitlusse astuda, siis tuleb esialgu vastasele läheneda.

Liikumised sooritatakse varjatult ja kaugemal vastasest peajasjalikult teede raioonis, et säästa inimeste jõudu ja suurendada liikumise kiirust. Lähenedes vastasele teostatakse liikumist enam ja enam väljaspool teid. Et peajõude julgestada, liiguvad või asuvad nende ees vähemad osad. Viimased on valmis igal hetkel astuma lahingusse. Väga kasulik on teha ettevalmistusi lahinguks öösi, siis võime tekitada vaenlasele rohkem ootamatusi, ka on temal siis raskem meid vaadelda ja tulistada.

Liikumisel vaenlase läheduses tuleb olla valmis võitluseks, sest vastane võib meie vastu alata ootamatult tegevust. Selleks väeosa hargneb lahingukorda, seejuures mida lähemale vaenlasele, seda enam jagunedes vähemateks osadeks. Liikumine sünnib peatustega, et ennast korraldada edaspidiseks võitluseks, vaenlast tulega nõrgestada ja vähe puhata. Lähenedes vaenlasele tuleb sooritada võimalikult kiiremini, et valmistada üllatusi. Tuleb tungivalt jälgida, et osad jõuaksid võitlusvõimelistena õigeaks ajaks neile määratud kohtadele. Kui aga meie ülesandeks on vaenlase edasitungi seisma panek, siis tuleb kasutada olemasolevat aega maastiku organiseerimiseks ja oma jõudude korraldamiseks, et vastast sundida loobuma kavatsatud pealetungist.

Enne lahingu teostamisele asumist juht seab kokku saadud käsu ja luureandmete alusel tegevuskava, idee, mille teostamisele koonduvad osade jõupingutused. Enne tegevuse algust tuleb saada vähemalt peategevuse suundades ja tähtsamates punktides kas ülekaal vastase tule üle või tagada vajalik tuletoetus, selleks paigutades vastavalt relvi ja korraldades vaatlust. Niisama tuleb tegevuse eel luua oma osades hea side ja juhtimine ning varustada neid võitluseks vajalikkude võitlusvahenditega. Väga tähtis on väeosa moraalne seisukord, mille kõrgelhoidmine on iga juhi kohus. Moraalne tugevus saavutatakse hea ettevalmistamisega lahinguks, juhtide isikliku kokkusaamisega alluvatega enne lahingut ja osava juhtimisega.

Seega näeme, et lahingu ettevalmistamisel tehakse kõik, et väeosad oleksid tugevad, täis usku oma võidusse ja valmis võitluseks.

Lahingu läbiviimisel nõutakse kõigilt osavõtjatelt suurimat jõudude ja osavuse pingutust. Kõigi osade, relvade ja üksikute isikute püüe on teha kõik, et võita vastast. Lahingu teostamisel näeme kahesugust tegevust — liikumist ja tuld. Kuni võimaluseni tungida vastase elavjõu kallale täakidega teotsetakse vaenlase vastu tulega. Tegevuse peasuundades koondatakse ja kõvendatakse kõigiti tuld, et lämmatada vastase tegevust. Et tuletegevus oleks tugevam ja paenduvam ja tagaks igal ajal osade abistamist, seatakse kokku igaks tegevuseks kindel tuleplaan, milles nähakse ette täpsad tuleülesanded ehk käsud relvadele. Kandvamad relvad selles tulevõitluses on jalaväe automaatrelvad, kuna suurtükiväele jääksid need tuleülesanded, mis väljaspool jalaväe tuleulatust, milliste märkide vastu on jõuetu jalaväe tuli või jalaväe tule täiendamine. Et tuli oleks tabav ja saaks olla tugev, selleks on vaja hea relvade käsitamine, juhtimine, lahinguvälja vaatlus ja varustamine laskemoonaga.

Kui on jõutud vastase elavjõu lähedusse, siis paisatakse tegevusse oma elavjõud, et tarbekorral täakidega või käsigranaatidega murda vastast või teda vähemalt suurte kaotustega tagasi visata. Ka selles tegevuses on vaja, et relvad toetaks elavjõudu oma tulega, hoides maas vastase relvi või hävitades tema elavjõudu.

Lahingu tagajärgi tuleb täiel määral kasutada. Kui vaenlane on nõrgestatud, siis vaatamata kaotustele ja väsimusele, tuleb arendada hoogsat tegevust, et teda lõplikult murda ja hävitada. Selleks ei tohi vaenlast lasta hoopide alt ära minna, vaid teda tuleb järjekindlalt suurima hooga katsuma purustada. Selleks olgu kõik tegevused vaenlase vastu lihtsad, et mitte kaotada aega. Kui lahingu ette-

valmistamisel ja läbiviimisel oli meil kaotusi ja suuri pingutusi, siis lahingu lõpul ei või meile kuuluvaid hüvesid ja soodsat olukorda täiel määral jätta kasutamata. Tagajärgede kasutamisel tarvitatakse nii tuld, kui ka elavjõudu, et püsijäänud vaenlast lõplikult lüüa või vangistada.

Tagajärgede kasutamine võib olla siis täielik, kui meie suudame vaenlast lahinguväljal kinni pidada, selleks arendades hoogsat tegevust vastase tiibadel ja seljaguses. Lõigates ära vastase taandumisteed võime teda ümber piirata ja täielikult hävitada.

Kui lahing ei lõppenud meile kasulikult, siis tuleb kiires korras oma jõud ümber korraldada ja luua soodus olukord edaspidiseks tegevuseks.

Nii lahingu teostamisel kui ka tagajärgede kasutamisel tuleb hoolitseda kogu aeg pideva luure, vaatluse, side, julgestamise ja varustamise eest, et ei oleks üllatusi ega ootamatusi.

Lahingu juhtimine saavutatakse eeskätt hea vaatluse, side ja käskude abil.

Juhtimise võimaldamiseks peab olema andmeid vastasest, oma vägedest ja maastikust, millel teotsetakse. Selleks on vajalik lahinguvälja pidev luure ja vaatlus. Et vältida üllatusi ja mõjuda lahingu käigule, juht peab hoidma osa relvi ja elavjõude varudena, mida kasutada ainult tungival vajadusel. Kui varu kasutatud, tuleb luua uus varu, kas või väiksearvuline.

Lahingu läbiviimisel avaldub juhi tegevus liikumise ja tule juhtimises. Liikumise juhtimisel määrab juht liikumise eesmärgi, jõudude jaotuse ülesannete kohaselt ja jälgib liikumise läbiviimist, sealjuures hoolitsedes et liikumine tabaks vastast ootamatult ja teostataks hoogsalt. Tule juhtimine seisab niisuguste ülesannete andmises relvadele, et nad nõrgendaks vaenlast ja võimaldaks elavjõule edasipääsu vähemate kaotustega. Seega on juhi peamine ülesanne liikumise ja tule tegevuse kokkukõlastamine.

Nagu eespool selgus, näeme lahingu ettevalmista-

misel, läbiviimisel ja tagajärgede kasutamisel kahesugust tegevust — liikumist ja tuld. Need on lahingu elemendid. Nende elementide kokkukõlastamiseks on tarvilik juhtimine ja nende takistamata tegevuseks — seljataguse korraldamine. Juhtimise korraldamist vaatasime eespool ja jälgime lahingute kirjeldamisel, kuna võitlejate seljataguse korraldamine on käsitatud 18. peatükis.

5. Tuli ja liikumine.

Tuli ja liikumine on lahutamatu tegevusi lahingus.

Liikumisel vaenlase läheduses kasutatakse tuld, et soodustada ülesande täitmist. Seesugust liikumist koos tule tegevusega nimetatakse manöövriks.

Tuli on nüüdisaja lahingus tõusnud mõjuvaks teguriks. Et edasi viia oma elavjõude lahingus, on vaja kas purustada või ajutiselt nõrgendada (neutraliseerida) vastase tuld, milleta tihti elavjõu edasipääs vastase kallale on kas võimatu või seotud rohke verega. Iga võitlus algab normaalselt poolte tulirelvade kahevõitlusega, mis esiti koosneb suurtükiväe tulest, kuid millele jalaväe edasijõudmisega tuleb lisaks tuli kuulipildujatest, püssidest, pommipildujatest jne. Tuli hävitab vastase elavjõudu, lõhub tema moraali ja surub maha vaenlase relvade tule ning võimaldab meie elavjõule edasipääsu vastase kallale vähemate kaotustega.

Et ette kujutada tule mõju, vaatleme kompanii tuld lahingus. Oletame, et kompanii teotseb 750 m ribal ja teda toetab 2 rühma r. k.

Relvade arv	1 relva laskekiirus min.	Kuulide arv, mis relvad annavad minutis
Oletame 100 püssi	5—12 lasku	500—1200 kuuli
6 k. k.	150—250 „	900—1500 „
6 r. k.	250—500 „	1500—3000 „

Kokku 750 m peale 2900—5700 kuuli,

see oleks 750 m joonel minutis 1 m peale 4—7½ kuuli, peale selle veel kuulid, mida saadavad varud ja suur-tükivägi. Kui veel arvesse võtame, et relvad tulista-vad flankerivalt ja jalaväe tuli on lame, saame tulest veelgi hävitavama ettekujutise.

Relvade määratu suur arv loob nüüdses lahingus võimsa tulesüsteemi, nagu suure orkestri, mis töötab nägematu juhatuse taktikepi järele. Kuid tulevõitluse korraldamiseks on vajalik tema hea juhtimine, osav kasutamine ning pidev lahinguvälja vaatlemine ja va-rustamine laskemoonaga.

Liikumine ehk manööver. Sõjas võib lahing lõppeda mõnikord tulevõitlusega ning üks pool, kandes suuri kaotusi vastase tulest, taandub. Kuid ena-mikus vaatamata tugevale tulele säilivad maastikul ko-hanenud vaenlase osad vähemalt osaliselt. Seega ena-mikus on tarvis lahingu lõpetamiseks edasi viia elavjõudu, et vaenlase vas-tupanu lõplikult hävitada — tema käest ära kiskuda maa-ala ja teda jälitades teha võitlusvõi-metuks. Niisama liikumise ehk manöövri abil asetab väejuhatus lahingu eel, lahingus ja pärast lahingut oma väed seisukorda, mis annab paremaid võimalusi teotsemiseks. J. E. II § 194 ütleb tule ja liikumise kohta: „Tuli on ainus tegur vaenlase tu-lesüsteemi purustamiseks; seevastu ainult energiline manööver suudab saavutada otsustava võidu vastase üle.“ Lahing koosneb reast manöövritest kas tulega või elavjõuga, et vaenlast hävitada või vältida kaotusi.

Lahing näeb ette vaenlase võitmise. Selleks on vaja vaenlast tappa, hirmutada või vangistada ja seega sun-dida loobuma võitlusest. Vaenlase visadusest oleneb, kas suudame teda võita tulega, hirmutundega või on vaja temale käsitsi kallale tungida ja teda kas hävitada või vangistada.

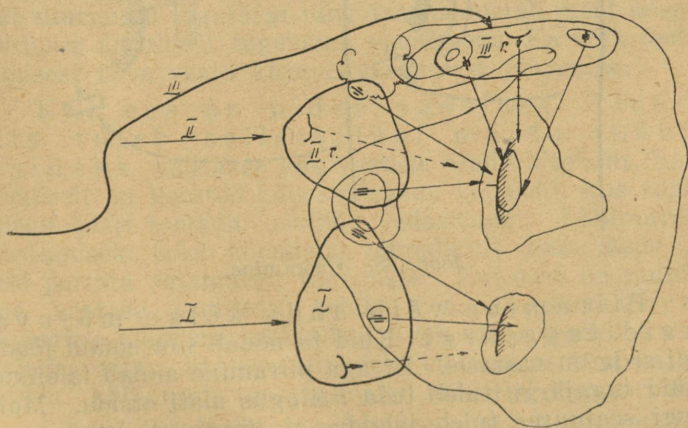
Lahingu ettevalmistuse ajajärgus sooritab väeoša liikumisi, et aseneda niisugusesse korda ja kohta, milles oleks parem võidelda, kuna lahingu läbiviimisel ja taga-

järgede kasutamisel — et anda vastasele tugevamaid hoope. Liikumisi tuleb ette võtta võimaluse piires varjatult, selleks osavasti kasutades maastikku ja kui võimalik siis lahingu ettevalmistamiseks — ööd. Varjumine on paremaid tegevusi kaotuste vältimiseks ja vastase tabamiseks ootamatult. Liikumisel kaugemal vastasest kasutatakse enamikus teid, et hõlbustada ja kergendada edasipääsu. Vaenlase läheduses loobutakse teedest ja tungitakse edasi võimalikult neid alasid kaudu, mis annavad rohkem varjet vaenlase tule ja vaatluse eest. Kaugemal vaenlasest sünnib liikumine koondatult, et hõlbustada juhtimist, kuna jõudes lähemale vastasele, väeosa jaguneb enam ja enam väiksemateks üksusteks, et paremini kohaneda maastikule. Mõnikord tuleb väeosal ka kaugemal vaenlasest jaguneda vähemateks üksusteks et paremini varjuda ja ennast kaitsta vaenlase tule eest. Väeosa jagunemisel vähemateks üksusteks on kaheksugune eesmärk, kas võimaldada paremini varjumist või lahingupidamist. Liikumise kiirus on tingitud kaugusest vaenlaseni. Kui vaenlane on eemal, sünnib liikumine enamikus hariliku rännakikiirusega, kuna vaenlase läheduses — tunduvalt aeglasemalt hüpetega ühest asukohast teise.

Liikumine ehk manööver suunitakse lahingus nii, et see tegevus annaks suurimaid tagajärgi. On ju kindel et vastase positsioon või lahingukord ei ole ühtlaselt tugev igas kohas. Ka ei anna meile ühesuguseid tagajärgi tegevus igas suunas. Maastiku omadused või vaenlase osade ja juhtide mitmesugune väärtus loovad ka erinevad võitlustingimused lahinguvälja üksikutes osades. Juhi kohus on leida ja kasutada löögi andmiseks vaenlase nõrku kohti ja külgi. Niisuguste nõrkade kohtadena esinevad eeskätt tiivad. Nende vastu võib ette võtta tiibamisi ja haaramisi. Haaramise arendamine võib tuua vaenlase piiramisi. Löögid otsesuunas rindelt annavad harva suuri tagajärgi. Nad tõukavad kõige enam vaenlase tagasi, kuna tiibamine, haaramine ja eriti piiramine võivad tuua vaenlase täielise hävinemise. Kui löök tuleb anda rindelt, siis on

vaja murda vastase seisukohtadesse, et saada võimalusi teotseda tema osade vastu tiivalt ja rikkuda koostööd tema üksuste vahel. Vastase seisukohtadesse tungimisel tekib kas sisse murre või läbimurre.

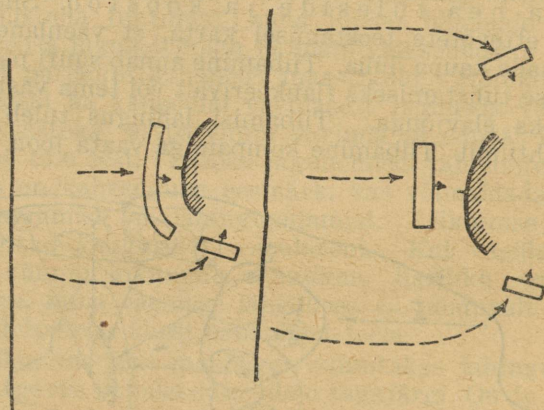
Tiibamine tekib osade suunimisega vastase tiivale. Tiibaja peab olema tulesides osadega, mis teotsevad rindelt. Tiibamist võib ette võtta lahinguväljal kas mõne terve väeosaga või üksikute relvadega ja inimestega. Tiibamine võib kujuneda kas ühelt või mõlemalt tiivalt. Nii tiivalt kui ka rindelt teotsevate osade vahel peab olema hea tuleside ja koostöö. Siis ei ole nende ettevõtete teostamisel karta, et vaenlane võiks neid osade kaupa lüüa. Tiibamine annab suuri paremusi vaenlase tulistamiseks flankeerivalt või tema vastu teotsemiseks elavjõuga. Tiibamisi lahingus tuleb otsida igal juhtumil. Tiibamine kompaniiga vaata joon. nr. 37.

Joon. 37. Kompanii tiibamisel.

Haaramine tekib suuremate osade suunimisega vastase tiivale või seljatasusesse. Haaramine võib anda suuremaid taga-

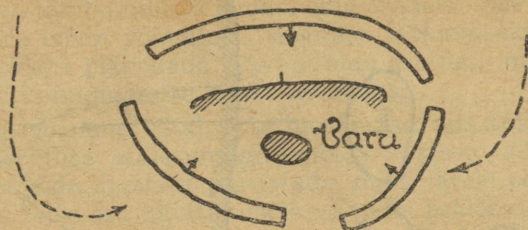
järgi kui tiibamine. Haaramisest võib kujuneda vastase osa piiramine. Haaramisel on aga see halb, et haaraja osa katkestab rindel võitlejatega ühenduse ja peab kaugemale vastase tiivale jõudma. Seega võib kergesti tekkida olukord, et vastane jätab rindele mõne osa, kuna suuremate jõududega algab teotsemist haaraja vastu, et viimast lüüa osade kaupa. Seepärast haaramist võib ette võtta suurem üksus, alates harilikult pataljonist. Seejuures nii haaraja kui ka rindel teotseja osade vahel peab olema hea side. Haaramise teostamine vaata joon. nr. 38.

Joon. 38. Haaramine.

Piiramine võib anda kõige mõjuvamaid tagajärgi. Kuid ta nõuab suuremaid jõude kui seda on vastasel. Et aga piiramine annab täielikuid tagajärgi, tuleb teda lahingus alati otsida. Muidugi seejuures tuleb jälgida, et piiraja ei laseks end lüüa osade kaupa. Piiramine vaata joon. nr. 39.

Vabadussõjas kasutasid meie väed väga tihti tiibamisi ja haaramisi, mis enamikus andsid väga häid tagajärgi. Üldiselt peab tähendama, et nende tegevuste kasutamine nõuab moraalset üleolekut vaenlasest, vägede osavat kasutamist, julgust ja külmaverelisust.

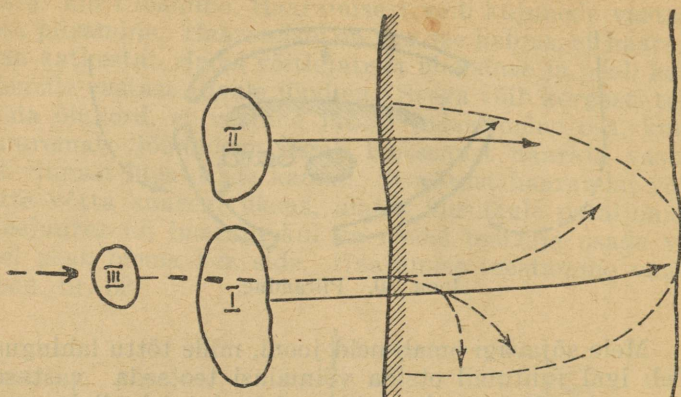

Joon. 39. Piiramine.

Meie sõjavägi omab neid jooni, mille tõttu lahingus tuleb igal juhtumil otsida võimalusi teotseda vastase tiiva vastu. Kui vaenlase tiib on leitud, tuleb viivituseeta asuda tiibamisele, et segada vaenlase plaanikindlat tegevust, teda hävitada flankeeriva tulega või vangistada haaramisega ja piiramisega. Teotsemine tiiva vastu annab suurimaid tagajärgi ning tasakaalustab meid seega võitluses arvuliselt tugevama vaenlasega. Ka võib teotsemisest tiiva vastu kujuneda vaenlase piiramine.

Kui ees on pidev vaenlase rinne, siis tuleb sellest läbi murda. Läbimurdeks valitakse kas vastase osade liitekoht, kus tavaliselt on koostöö kõige nõrgem, või koht, kus saab tulega hästi toetada elavjõu edasitungi. Läbimurde teostamiseks tuleb koondada võimalikult enam jõude ja neid paisata ootamatult tegevusse. Kui osad on murdunud vastase asetusse, tekib n. n. sissemurre. Niisuguse olukorra tekkimisel tuleb alata tegevust varudega vastase üksuste tiibadele, et tema asetust katki rebida. Läbimurde teostamine on näidatud joon. nr. 40.

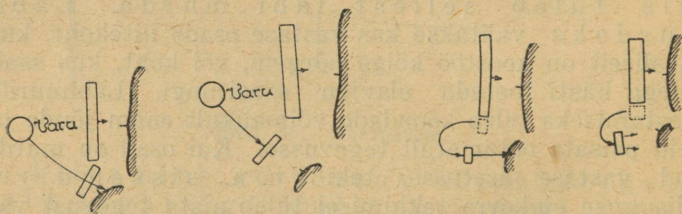
Sõjas tuleb meil arvestada suurearvulist vaenlast, kes võib oma vägede rohkuse tõttu teotseda meie tiibade vastu. Seepärast tuleb osata ka pareerida tiivalööke. Igasugusel tiibamisel ja haaramisel tuleb meeletada, et heal osal ei ole tiibu, vaid rinne on seal kus vaenlane asub. Tiibamiste ja haaramiste ärahoidmi-

Joon. 40. Läbimurre.

seks on vaja korraldada pidevat luuret ja vaatlust tiibadel ja hoida varusid nii, et nad saaks kergesti alata tegevust tiibade kaitseks.

Vaenlase tiibamisi võib likvideerida nagu joon. nr. 41 näidatud.

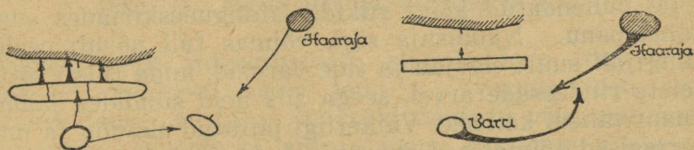

Joon. 41. Vastutegevus tiibamisele.

Vaenlase teotsemisel meie tiiva vastu anname varudega löögi haarajale osale oma elavjõu (1) või tulega (2). Kui aga varude kasutamine ei ole võimalik või neid pole olemas, siis tuleb tiival asuv osa tõmmata vähe tahapoole astmena, et vaenlase edasitungi jätkumisel tiival anda temale omakord tiivalöök (3) või takistada tema edasipääsu tulega (4). Halvaks tegevuseks osu-

tuks tiiva tõmbumine lähemale oma osadele. See annaks vaenlasele enam võimalusi tiibamise jätkamiseks. Vastuoksa tuleks pikendada igaviisi oma asetust, mis oleks vaenlase kinnipidamise heaks abinõuks.

Kui vaenlane võtab ette haaramise, siis tuleb teotseta energilise pealetungiga esiteks vastase ühe osa vastu, et teda üksikult purustada, mille järele pöörduda vaenlase teise osa hävitamisele. Et olla pealöögi suunas tugevam, tuleb jätta teise osa vastu niipalju jõude, et seda kõita kuni meie peajõudude vabanemiseni esimese ülesande täitmisest. Haaraja hävitamiseks on kõige paremaks abinõuks oma varude suunimine tema tiivale. Vastutegevus haaramisele on näidatud joon. nr. 42.

Joon. 42. Vastutegevus haaramisele.

Vaenlase sissemurdel meie positsiooni teotsetakse tema vastu tulega ja vastulöökidega. Väikseid osi võib hävitada flankeriva tulega. Suurematel sissemurretel tuleb võimalikult vastasele tiivalt anda tugev löök elavjõuga, et teda tagasi visata. Vastulöögiks tuleb valida hetk, kui vaenlane on meie tulega seisma pandud, moraalselt vapustatud või segi paisatud. Vastulööke tuleb ette võtta ootamatult ja hoogsalt, kusjuures isegi nõrkade osadega ette võetud löögid võivad anda üllatavaid tagajärgi. Vaenlase sissemurdel ei tule katsuda teda igalpool takistada ja seega oma osi laiali paisata, vaid ikkagi hoida oma jõude gruppideña, et paremini ja kergemini neid kasutada löökideks. Tuleb meeles tada, et ühe hea löögiga võime tühistada vaenlase terve edu. Vastutegevus sissemurdele vaata joon. nr. 58.

Kaitselahing.

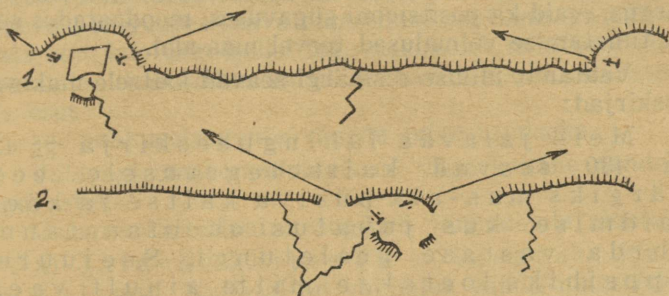
Kaitselahingust üldse. Kaitsepositsiooni üldkuju. Vastupanupositsioon. Julgestuspositsioon. Eel- ja varupositsioonid. Kaitsepositsiooni valik ja luure. Kaitsepositsiooni organiseerimine. Kaitsepositsioonile asumine ja kaitse korraldamine.

1. Kaitselahingust üldse.

Kui veel enne Maailmasõda loeti tihtigi kaitselahingut enese nõrkuse tundemärgiks ja peamine tähelepanu pöörati pealetungile, siis nüüdsel ajal on ka kaitselahingule pühendatud kõigi riikide lahingueeskirjades suur tähelepanu. Nüüdisaja sõja võimas tuli nõuab pealetungijalt suuri elavjõu ja tule varusid, mida tuleb võtta teiste rindeosade arvel, seega siis neid sundides jääma enam-vähem kaitsele. Väikeriigi piiratud elavjõu ja materjaalsed võimalused sunnivad teda tihtigi asuma kaitsele, et esmalt nõrgendada vaenlast ettevalmistatud tulega, seega jõude tasakaalustada ja siis anda vastasele hoop. Kaitset ei saa ette kujutada ainult vaenlase hoo-pide tagasitõrjumisena, vaid kaitse peab oma organiseeritud tulega vaenlast hävitama kas positsiooni ees või selle sisemuses ja lõpuks, kui vastane on suurte kaotustega ja desorganiseerimisega kinni peetud, tema purustades tagasi viskama.

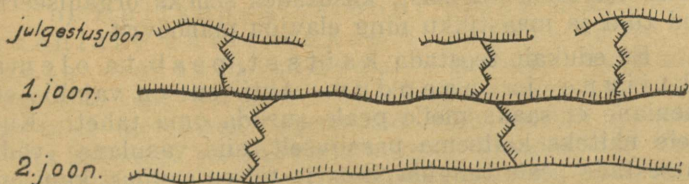
Ühenduses tulejõu kasvuga on vaated kaitse süsteemile samuti alates Maailmasõjast palju muutunud. Maailmasõja ajal oli kaitse rajatud peamiselt ühele joonele, milles mõnes kohas olid tugevamad vastupanupunktid, kus asusid varud ja üksikud rasked kuulipildujad (vaata joon. nr. 43). Joon. nr. 43 on toodud kaks positsiooniskeemi. Seesugune joone kaitse tugines peamiselt püssitulele, sest muid relvi oli jalaväes vähe, nii mõned üksikud r. k. rügemendis. Kuid juba Maailmasõja ajal kasvas relvade arv ja nende võimsus. See nõu-

dis peatselt üleminekut mitmele kaitsejoonele, sest tulega oli kerge hävitada üht joont. Tekib kaitseüsteem kahest, kolmest ja veel enam joonest, millest

Joon. 43. Kaitse üldkuju Maailmasõja ajal.

eespool asub julgestusjoon, siis 1. joon, mis ühtlasi ka peajoon, teine joon — varude joon jne. (vaata joon. nr. 44). Suurtükiväe arvu võimsuse kasvamisega muutub ka mitme joone kaitsmine raskeks. Sest jooned on hästi näha ja tulega hävitatavad. Min-

Joon. 44. Kaitse üldkuju 1915. a.

nakse üle joonte kaitsmisest maa-alade kaitsmisele, et seega võimaldada paenduvat ja paremat tegevust tulirelvadele ja elavjõule. Laiale maa-alale hajutatud üksikud võitlusrakukesed (vaata joon. nr. 45) loovad selles kaitseüsteemis tiheda tule ja võimaldavad ootamata vastulööke elavjõuga. Kaitseüsteemi esijärgus võitlevad peamised kuulipildujad, kuna elavjõudu säästetakse,

paigutades teda gruppidega tahapoole. Kuid, et tuli oleks terves kaitsesüsteemis tugev ja et vastane ei saaks kergesti koondada oma tuld kaitsja relvadele, viimased paiknevad mitte ainult kaitstava maa-ala esijärgus, vaid ka positsiooni sügavuses, moodustades seega tulistamise võimalused tervel maa-alal.

Vaatame, millise eesmärgi seavad kaitsele maksivad eeskirjad:

Meie jalaväe lahingueeskirja §§ 429 ja 430 seavad kaitsetegevusele eesmärgiks maa-ala püsiva kaitse ja käeshoidmise, kus juhatuse otsustanud murda vastase pealetungi. Seejuures lõppsihiks loetakse mitte ainult vaenlase pealetungi tagasitõrjumine, vaid tema jõudude purustamine tulega ja vastulöökidega.

Saksa lahingueeskiri (F. u. G. I § 354) nõuab kaitsetegevuse ühendamist pealetungiga, et saavutada otsustavaid tagajärgi. Vene jalaväe lahingueeskiri (II § 98) nõuab kaitset aktiivseid tegevusi. Niisama kriiputavad ka teiste riikide eeskirjad alla, et kaitsetel püütakse hävitada vaenlast, kasutades selleks organiseeritud tuld ja maastikku ning elavjõu manöövrit.

Et edukalt teostada kaitset, peab ta olema aktiivne ja paenduv. Aktiivsus on vajalik, et vaenlane ei saaks meile peale suruda oma tahet. Kui meie näiteks kaitseme passiivselt, siis vaenlane võib katkestada peale tungida ühes ja teises suunas, kuni on leidnud meie mõne nõrgema koha, või, varjates tegevusi oma eelosadega, koondada nende taga suurema löögi-grupi ja meid selles punktis purustada.

Meie lahingueeskiri nõuab kaitset vaenlase hävitamist tulega ja vastulöökidega. Vastulöök on elavjõu edasitungimine, seega pealetungi lahingu variatsioon ja aktiivsuse avaldamine.

Jalavägi asub tavaliselt kaitsele:

— kui on vaja säästa aega ja jõude, et kas järele

oodata oma jõude või mõnes teises kohas moodustada löögigruppi otsustavaks tegevuseks;

— kui on vaja tugevajõulist vastast kinni pidada, et ettevalmistatud tulega ja vastulöökidega murda tema tugevus, seejuures osava maastiku kasutamisega vähendada oma kaotusi. Sellel tegevusel tuleb mõnikord isegi taanduda, kasutades vaenlase hävitamiseks maastiku iga eset

— puhkuselasuvate vägede julgestamiseks.

Jalavägi oma omadustelt on väga kohane nendeks tegevusteks.

Jalaväe kaitselahing tugineb järgmistele alustele:

a) Jalaväe kaitse on kõigepealt kaitse tulega. Kaitsjal on võimalus valida maastikku, mis soodustab tugeva tule andmist. Niisama on kaitsjal võimalik kuni vaenlase tulekuni leida või ette valmistada kõige paremaid kohti oma tulirelvadele ja viimastele anda täpsaid tuleülesandeid.

Jalaväe relvade tuli on niivõrt tugev, et hea kasutamise juures temas murdub vaenlase pealetung. Nii Maailmasõjas üksikud hästiteotsevad kuulipildujad pidasid kinni tihtigi vastase suuremaid üksusi.

b) Kaitsepositsiooni sisse murdnud vaenlane hävitatakse hoogsate ja ootamata vastulöökidega. Kaitsja, kasutades maastiku tundmist ja asjaolu, et kallaletungija vaenlane on tules moraalselt vapustatud, võib osavate ja ootamata löökidega vaenlase edu kergesti likvideerida. Need vastulöögid on head eriti sissemurdnud vaenlase tiibadele ja siis kui tulega on vaenlase edasitungi hoog seisma pandud.

d) Et kaitsel tõsta tule mõju ja osavasti teostada vastulööke, on vaja maastikku hästi tundma õppida, kasutada ning kaitseks korraldada.

e) Tähtsamaid tegureid kaitsel on jalaväe hea moraal. Ei anna hea tehnika, maastikuga vähulgad midagi, kui kaitsjad pole läbi imbu-

nud tahtest, maksku mis maksab, käes hoida antud positsioonid.

Järelikult kaitsele asudes tuleb uurida antud positsiooni, et paremini paigutada tulirelvi ja elavjõudu vaenlase hävitamiseks ja oma jõudude säästmiseks. Kuulipildujad moodustavad kaitse peamise tule, luues positsiooni ees, tiibadel ja sisemuses painduva, tiheda ja sügava tulevõrgu. Viimases peaks murduma vaenlase edasitung. Kuid nagu näitavad lahingukogemused, ei suuda tuli siiski alati takistada vastase edasipääsu, sest vaenlane koondades pealetungil oma relvade tugeva tule kaitsja positsioonile, halvab seega kas või osaliselt viimase tuletegevust. Niisama on pealetungija jalaväe märgid selleks liig väiksed ja hajutatud, et neile tulega edasitungi täiesti sulgeda. Kuid siiski isegi nõrk tuli suudab pealetungijate lahingukorda segada ja moraalselt nõrgestada. Seega tekib vajadus kaitsjal arendada püsivalt ja järk-järgult oma tuld vastase pealetungi purustamiseks või vähemalt tema nõrgendamiseks ja segamiseks, kuna sisseimbunud osade vastu võetakse ette hoogsad ja ootamata kallaletungid elavjõuga.

Kaitsetegevusel on oma head ja halvad küljed. Kaitse hüvedena osutuvad peamiselt võimalus maastikku valida ja kasutada aega kaitse korraldamiseks. Maastiku valikuga võib kaitsja endale luua parimaid võimalusi tulistamiseks, vaatluseks, elavjõu paigutamiseks ja koostöö loomiseks, kuna kasutada olev aeg võimaldab positsiooni tundmaõppimist, kaitse korraldamist (koostöö, ülesanded jne.) ja tarbekorral maa-ala ettevalmistust kaitseks. Seevastu pealetungijal tuleb võitlust alata tihtigi võõral maastikul ja oma tuld ja elavjõudu kasutada halvemates tingimustes kui see on kaitsjal. Muidugi kaitsetegevuse hüvede ulatus on suuresti tingitud ajarohkusest, mis on kaitsja käsutuses.

Kuid kaitsele on ka oma pahed. Pealetungija on aktiivne pool, kes tihtigi dikteerib kaitsjale oma tahte. Pealetungija loob endale pealetungi rühmituse, mida kaitsja ei tea. Seega võib pealetungija tekitada kaits-

jale närvilisust ja ootamatusi ning olla pealetungi suunas viimasest tugevam. Seega on kaitsjal oht kaotada algatust, kusjuures vastase tegevused võivad olla täis ootamatusi. Et vaenlase kohta andmeid saada või tema tegevust mõista, tuleb kaitsjal kulutada jõude julgestuseks palju enam kui pealetungijal.

Vaadeldes meie olukorda näeme, et meie ei või pidada kaua pealetungisõda, sest rinde edasi viimisega kaugemale meie piiridest see pikeneb ja ühtlasi läheks hõredamaks. Kuid sellest ei järgne, et meie peame ainult tagasi tõrjuma vastase pealetunge. Parema tegevus kaitseks on kas anda enne vaenlase pealetungi algust temale löök, et tema lahingurühmitusi segi paisata ja teda sundida loobuma pealetungist, või lasta vaenlast tungida meie hästiorganiseeritud ja juhitud tulle ja siin teda nõrgestada ning pärast hoogsa vastulöögiga hävitada.

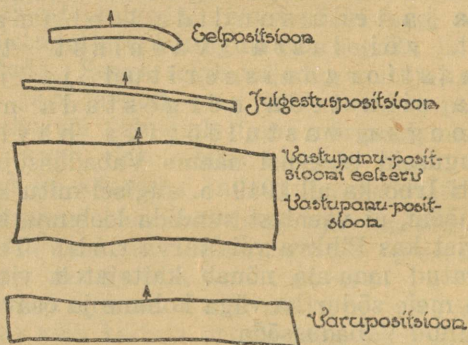
Seesuguseid tegevusi näeme Vabadussõjas tihti. Nii tungiti Irboska all 1919 a. sügisel mitu korda kuni Velikaja jõeni, et vaenlast sundida loobuma kavatsatud pealetungist kas Pihkva või Narva rindel. Teiselt poolt meie piiratud maa-ala nõuab kaitsjatelt visa kaitset, selleks on meie sõdur ka väga kohane ja osav nagu näitas möödunud Vabadussõda.

2. Kaitsepositsiooni üldkuju.

Eespool nägime, et väeosa asub kaitsel maa-alal hajutatult üksikute võitlusrakukestena, et paremini teotseada tulega ning vastulöökidega ja et vaenlasele raskendada meie jõudude hävitamist tulega. Kaitsja korraldab oma käsutuses oleva ajaga antud maa-ala kaitseks. Seesugune kaitseks korraldatud maa-ala nimetatakse kaitsepositsiooniks. Seega ei tule mõista kaitsepositsiooni all mingisugust joont, vaid kaitseks korraldatud maa-ala, kusjuures selle sügavus on tingitud väeosa suurusest ja temale antud kaitse ülesandest.

Kaitsepositsioon koosneb julgestuspositsioonist ja vastupanupositsioonist. Eraldi kaitsepositsioonist võib olla varupositsioon ja eelpositsioon.

Kaitsepositsioon jaotatakse kaitsele asetatud jalaväe üksuste vahel. Need maa-ala osad nimetatakse lõikudeks ja nende piirid määratakse kindlaks täpsalt nii tiibadelt kui ka rindelt ja seljatagant. Lõigud määratakse täpsalt kindlaks selleks, et iga osa teaks, mis temal kaitsta ja missugustes piirides ta võib manööverdada. Lahkuda antud lõigust käsuta ei või. Kaitsepositsiooni üldkuju vaata joon. nr. 45.

Joon. 45. Kaitsepositsiooni üldkuju.

3. Vastupanupositsioon.

Kaitsepositsiooni määratud jalaväe elav- ja tulejõududest asub enamik vastupanupositsioonil, kuna ainult vähesed osad — julgestuspositsioonil. Niisugune nõue on tingitud asjaolust, et lahingus ei või oma jõude killustada, muidu laseme ennast lüüa osade kaupa. Meie oludes tuleb luua kaitsepositsioonis tugev vastupanu ühel positsioonil ja nimelt — vastupanupositsioonil.

Vastupanupositsiooni välimist äärt vaenlase poole nimetatakse vastupanupositsiooni eelservaks. Eelserv näidatakse asjaosalistele kätte maastikul või määratakse täpsalt kaardi järele. Eelserva täpis määramine on tarvilik eeskätt tulesüsteemi loomiseks. Eelserva ees peab olema loodud võimalikult nii tugev tulitõke, et selles puruneks vastase pealetung. Selle tulitõkke loomisest võtab osa mitte ainult jalavägi oma relvadega, vaid ka suurtükivägi. Eelserv määrab niisama joone, millest vaenlane üle minnes on tunginud meie positsiooni ja tema tagasitõrjumiseks võetakse vastupanupositsioonil asuvate osade poolt tarvitusele peale tuletegevuse veel vasturünnakud. Teotsedes tule ja vastulöökidega peab kaitsja lahingu lõpuks vastupanupositsiooni imbunud vaenlase tagasi viskama ja oma käes hoidma vastupanupositsiooni eelserva.

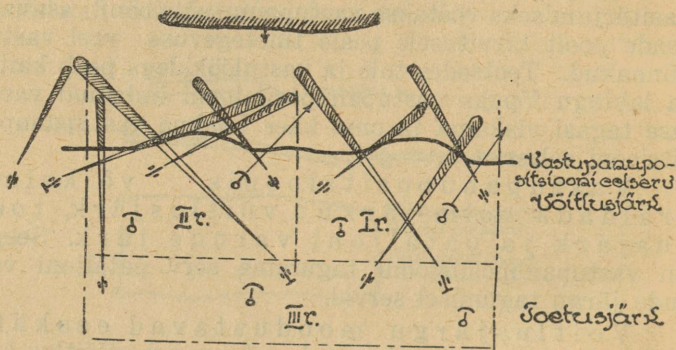
Vastupanupositsioonis võiksime eraldada kolm järku: võitlusjärg, toetusjärg ja pataljoni varude järg. Seega on vastupanupositsiooni tagumine serv pataljoni varude järgu tagumisel serval.

Võitlusjärgu moodustavad eeskätt eelserva taga olevad rühmad. Võitlusjärg peab looma tugeva kaitse vastupanupositsiooni ette ja selle eelservale. Seetõttu seliesse järku määratakse esijärgu kompaniide jõudude enamik. Kui on kolm rühma kompaniis, siis oleks harilikult kaks rühma võitlusjärgus ja üks toetusjärgus. Kui aga kompanii lõik on lai või maastik raskesti-kaitstav, siis võivad olla võitlusjärgus kõik k. k., kuna toetusjärgus asuks osa laskurjagused.

Rühmade k. k. võtavad osa tulevõitlusest vastupanupositsiooni ees. Laskurjaod asuvad tavaliselt tagapool k. k. Kui k. k. ei suuda tulega katta rühmale antud ala, siis neid abistavad osaliselt laskurosad, nagu joon. nr. 46 näidatud. Laskurjagude ülesandeks jääks vasturünnakute teostamine, vastupanupositsiooni imbunud vaen-

lase kinnipidamine oma tulega ja k. k. tule ülesande täitmine koos k. k. meeskonnaga, kui k. k. peaks lak-kama tegevusest.

Toetusjärgu moodustavad kompanii varud. Nad annavad tuletoetust võitlusjärgule ja tarbekorral kõvendavad ja asendavad eelolevaid võitlusrakukesti. Seega on nad niivõrt tihedalt seotud eelserva kaitsmisega, et eriti toetusjärgu relvadele tuleb vaadata kui võitlusjärgu lahutamatuks osadele. Vaenlase sisse murdel vastupanupositsiooni võtab toetusjäre ette vasturünnakuid üksikult või koos võitlusjärgu rühmade laskurosadega.

Joon. 46. Kompanii asetuse kaitsel.

Pataljoni varude järgu moodustavad patüli käsutuses olevad varud, tavaliselt üks laskurkompanii. Varru kuuluvad osad võtavad osa võitlusest peamiselt positsiooni sisesuses ja tiibadel ning võimalusel tihendavad tuld eelserva ees. Niisama teostavad varuosad vasturünnakuid koos esijärgu kompaniide varudega, kui vastane on vastupanupositsiooni murdnud. Pataljoni varude järku nimetatakse veel tõkestusjooneks.

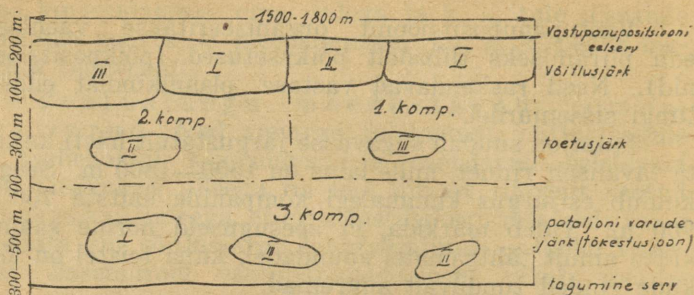
Toetusjäre ja pataljoni varude järk moodustavad asetuse sügavusse, mis annab kaitsele püsivama iseloomu.

Vastupanupositsioonil organiseeritakse vaenlase edu piiramiseks tiivadelt põikasetused (põikpositsioonid). Need raskendavad vastase plaanikindlat edasitungi sissemurdel.

Pataljon suudab sügavusse järgustatult hästi kaitsta tavaliselt rinnet, mille laius on 1500—1800 m. Seega kuulub esijärgus kummalegi kompaniile kaitsta 750—900 m. Tuleb märkida, et seesuguseid norme saame kätte ainult tähtsamatel suundadel, kuna teistel on lõikude rinded tunduvalt suuremad.

Vastupanupositsiooni sügavus tuleb nii moodustada, et eelserva ette oleks võimalik luua tugev tulitõke. See nõue piirab üldiselt vastupanupositsiooni sügavust, mille tõttu teda võiks lugeda heal juhtumil umbes 0,5 km ümber. Muidugi kui maastiku tingimused soodustavad tulevõitlust ja väeosale antud lõik on kitsas, siis on sügavus suurem või vastuoksa — kui maastik ei ole soodus tulevõitluseks või lõik on lai, on sügavus vähem. Sügavuse moodustamisel peab silmas pidama, et osade paigutamisel liig laiali hajub ja hargneb tuli ning juhtimine, kuna teiselt poolt asetamisel eelserva otsekohesesse lähedusse vastase tuli seob need osad tunduvalt oma asukohtadega. Seetõttu võitlus- ja toetusjärgud kujutavad enesest tavaliselt kitsaid ribasid, mis asuvad vastupanupositsiooni eelserva läheduses. Pataljoni varude järk on harilikult kaugemal, et tagada manöövrivabadust vaenlase tules. R. k., mis võtavad osa tõkketule moodustamisest eelserva ette, on osaliselt esijärgu kompaniide lõikudes, kuna need, mis tulistavad kaugemale ettepoole ja vastupanupositsiooni sisemusse, on eelmisest tagapool. Üldiselt vastupanupositsiooni sügavus on tingitud maastikust, positsioonil asuva osa suurusest, viimasele kaitsmiseks määratud lõigu laiusel ja kaitselahingu eesmärgist.

Vastupanupositsiooni järgud ja lõikude umbkaudsed suurused vaata joon. nr. 47. Neid norme ei saa võtta šabloonidena.

Joon. 47. Vastupanupositsiooni üldkuju.

Jalaväe asetused vastupanupositsioonil peab võimaldama tulevõitlust ja vastulöökidete toimetamist. Tugeva tule andmiseks ei või jalaväe osi ja relvi kuhjata vastupanupositsiooni eelservale, kus nad kergesti võivad vaenlase tules hukkuda. Kuid teiselt poolt osade asetused võimaldagu tugevat tuld vastupanupositsiooni eelserva ette. Viimane asjaolu sunnib relvi paigutama lähemale vastupanupositsiooni eelservale. Silmas pidades relvade laskekaugust, ei ole ka nõutav nende kuhjumine eelservale, sest nad võivad (eriti r. k.) tulistada teataval määral tagantpoolt üle võitlusrakude peade ja läbi intervallide. Kõige parem on osa jagunemine antud lõigus väikesteks võitlusrakudeks, kus juures, mida lähemale vaenlasele, seda enam on need rakukesed hajunud ja mida tahapoole, seda rohkem võib võitlejaid koos hoida. Inimeste kuhjumine esijoonele või mõnda kohta toob esile peale kaotuste veel moraali halvenemise, sest kaitsjatel tuleb edasi teetseda koos langenud ja haavatud kaasvõitlejatega.

Kaitseluustiku moodustavad kuulipildujad, millega luuakse tulepesad kaitsesüsteemis. Kõigis vastupanupositsiooni järkudes on k. k. tavaliselt eespool oma üksuse laskurosadest, välja arvatud need laskurosad, mis täidavad tule ülesandeid ja asuvad selle tõttu kuulipildujatega ühel joonel. R. k. on niisama hajutatud vastupanupositsioonil, asudes seal, kust parem tulistada.

Kõikides vastupanupositsiooni osades on varud. Nii võitlusjärgus täidavad teataval määral varude ülesandeid laskurjaod koos k. k. jagude tagavara toimkondadega. Kompaniis on varudena toetusjärgu osad, harilikult üks rühm või laia rinde puhul mõned laskurjaod, ja pataljoni — osad, mis asuvad pataljoni varude järgus. Varude relvad võtavad võimalusel osa tulistamisest eelserva ette ja moodustavad tulepositsiooni sügavusse ja tiibadele. Varude ja relvade vahel peab olema väga hea koostöö pideva kaitse teostamiseks, nii tulevõitluses kui ka vastulöökides. Üldiselt peab tähendama kõigi ülaltähendatud varude kohta, et kaitse iseloomust tingituna on nad oma tegevustes tunduvalt enam piiratud täpsate ülesannetega kui seda meie näeme pealetungil. Seepärast tuleb vaadata vastupanupositsiooni varudele osaliselt kui võitlusjärgu elementidele.

Täielikud varud oma tegevustes on rügemendi ja suuremate üksuste varud, mis asuvad väljaspool vastupanupositsiooni.

Kaitsel tuleb eriliselt silmas pidada moondamise tähtsust, sest see on suurim elavjõu ja relvade säästmise abinõu, mis annab ka võimalusi vastast tabada ootamatult. Seetõttu tuleb hoiduda osade ja relvade asetamisest liig nähtavatele kohtadele, nagu kõrged künkad, teed, metsaserv jne. Niisama tuleb hoiduda tule avamisest kuulipildujatest, kui vaenlane on veel kaugel jne.

Suurtükiväest võivad asuda vastupanupositsioonile ainult mõned üksikud suurtükid, mis täidavad saatesuurtükkide ülesandeid või mis on määratud võitluseks tankide vastu. Ülejäänud suurtükivägi paikneb taga pool vastupanupositsiooni.

4. Julgestuspositsioon.

Vastupanupositsiooni ees asuvad väiksed, hajutatud üksused, harilikult jaod, mida nimetatakse lahingueelpostideks.

Lahingueelpostide ülesandeks võib olla vastavalt olukorrale:

a) vaatluse ja mõnikord ka luure abil koguda andmeid vaenlasest. Et lahingueelpostid asuvad kuni 1—1,5 km eelpool vastupanupositsiooni, on neil võimalus vastast vaadelda ka kaugele ettepoole, kui seda saaks teha vastupanupositsioonist. Mõnikord lahingueelpostid koguvad koos luureosadega andmeid vastasest retkete abil;

b) hoiatada vastupanupositsiooni vaenlase pealetungist, sest ei ole võimalik hoida vastupanupositsioonis olevaid võitlejaid alati võitlusvalmidena, vaid nad toimetavad ka kindlustamistööd, puhkavad jne.

d) julgestada vastupanupositsiooni, et vastase osad ei saaks temale ootamata kallale tungida või teda luurata;

e) pidada võitlust vastase eelosadega ja sundida vaenlase peajõude julgestusjärgu eeskas või osaliselt hargnema ja

f) erilistel juhtumitel püsivalthoida käes määratud punktid.

Julgestusjärgu tugevus oleneb antud ülesandest. Igal juhtumil tuleb olla kokkuhoidlik osade määramisega julgestuspositsioonile, meeles tades, et meie ei saaks löödud osade kaupa. J. E. II § 463 seab ülesnõude, et julgestusjärku määrataks umbes üks kuuendik kaitsepositsioonile asunud vägede üldarvust. Seegi arv on tihti liig suur, mille tõttu tuleb lahingueelpostideks enamikus saata pataljoni üks kuuendik võitlusjärgus asuvate kompaniide jõududest, s. o. 1 rühm. Muidugi on julgestusjärgus olevate jõudude suurus täiesti olenev ülesandest ja maastikust. Kinnine või murdmaastik vajab julgestusjärku enam jõude kui lahine maa-ala. Öisel ajal tuleb samuti lahingueelposte kõvendada.

Lahingueelpostide kaugus vastupanupositsioonist on tingitud eeskätt maastikust ning vaja-

dusest toetada julgestusjärku tulega vastupanupositsioonist. Lahingueelpostid võtavad enda alla soodsamad vaatlusalad 1—1,5 km kaugusel vastupanupositsiooni eelservast, et siit pilku heita kaugemale vaenlase poole. Seesugune kaugus võimaldab r. k. tulega toetada lahingueelposte võitluses vaenlasega ja takistada vaenlasele edasipääsu julgestusjärgu seljataha. Kui maastik on lahtine ja vastupanupositsioonilt avaneb vaade kaugemale ettepoole, võib päeval lahingueelpostide määramine üldse ära jääda.

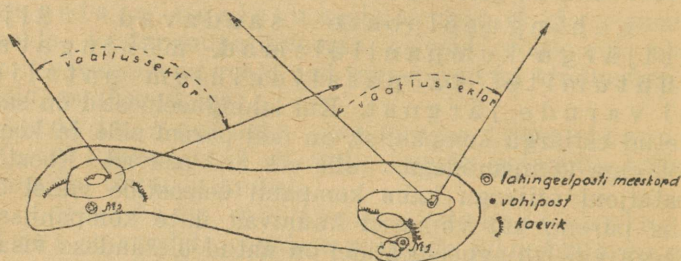
Lahingueelposte saadavad välja esijärgu kompaniiülemad, mõningatel juhtumitel ka pataljoniülem pataljoni varude järgust. Kui lahingueelpostid on saadetud esijärgu kompaniist, on neil parem side ja koostöö oma kompaniidega, mille ees nad asuvad. Koostöö pataljoni esijärgu kahe kompanii eelpostide vahel on siis parem, kui viimased kuuluvad ühte kompaniisse. Seega kui lahingueelpostidel on antud ülesandeks visalt kaitsta julgestusjärku, siis on soovitamam neid määrata pataljoniülema poolt, muudel juhtumitel määravad neid kompaniiülemad. Niisama määrab lahingueelposte pataljoniülem, kui pataljoni positsiooni ees on mõni üksik punkt, millelt on näha terve maa-ala pataljoni löigu ees.

Lahingueelpostide tegevuse iseloomu määrab nendele antud käsk. See peab sisaldama täpsaid andmeid ülesandest, lahingueelpostide asukohast ja tegevusest. Et mitme üksuse lahingueelpostide tegevust kokkukõlastada, määratakse julgestusjärgu asukoha üldine joon ja tegevuse iseloom vanema juhi (rügemen-diülema) käsuga. Üksikasjalikult määratakse lahingueelpostidele väljasaatmisel, kuidas neil pidada sidet vastupanupositsiooniga ja kuidas ning millal taanduda. Viimane asjaolu on tähtis, et lahingueelpostid taandumisel ei jääks vaenlase kätte või et nad ei segaks tagasitulekul vastupanupositsiooni tuld.

Lahingueelpostid toimetavad vaat-

lust ja enese julgestamist vahipostidega. Vahipost koosneb harilikult kahest mehest, kellest üks määratakse vanemaks. Ülejäänud lahingueelposti meeskond paikneb tagapool vahiposte kas ettevalmistatud positsioonil või mõnes varjatud kohas (vaata joon. nr. 48).

Vaenlase ilmumisest teatab vahipost lahingueelpostile kas kokkulepitud leppemärgiga või lahkub teine vahitidest postilt ja läheb lahingueelposti ülema juure.

Joon. 48. Lahingueelpostid.

Lahingueelpostide tegevus peab olema väga intensiivne, et tõkestada vastase eelosade edasipääsu ja anda nendele ettekujutis pideva rinde olemasolust, seega mõjutades, et vaenlane paiskaks lahingusse oma suuremaid osi. Selleks lahingueelpostid muudavad oma asukohti, tulistades vastase eelosi kord ühelt kord teiselt laskekohalt. Vastase luureosi ja eelosi kas lastakse endale läheneda, et neid ootamatult vangistada, või hävitatakse nad eemalt tulega. Mõnel juhtumil võib neid julgestusjärgust läbi lasta, et neid vastupanupositsioonil asuvate osade kaasabil pärast hävitada. Ainult erijuhtumitel peavad lahingueelpostid siiski visa võitlust, tarbekorral taandudes võideldes. Enamikul juhtumitel nad tõkestavad vastase eelosi ja lähevad nende surve suurenemisel kiiresti vastupanupositsioonile, et asuda kaitseplaanis ette nähtud kohtadele. Taandumisel on mõnel juhtumil kasulik oma vastapanu-

positsioonile tõmbuda nii, et vastast tiivaga tuua meie peajõudude ette.

Vahiposti ülesandeks on valvata eeloleva maastiku järele, teatades vaenlase ilmumisest viivitusega lahingueelpostile. Post peab kõik kinni, kes lähenevad temale, peale oma vahetute ülemate, keda tunneb näo järgi või kelle läbilaskmiseks on korraldus. Pime-das ja udus on postil kasulikum kõiki kinni pidada, kes üldse lähenevad temale. Kui läheneb postile üksik isik, peab post teda kinni hüüdega „seis“, seejuures hoides püssi laskevalmis. Kui hoiatav kolmekordse hüüde järele seisma ei jää või kavatseb relva tarvitada, lastakse ta maha. Vaenlase kinnipidamisel käsutatakse temal püss maha heita, käed üles tõsta ja ümber pöörates mõni samm relvast eemale astuda. Selle järele võetakse temalt ka käsirelvad ja ta viiakse lahingueelposti ülema juure. Kui läheneb vahipostile mitu vaenlast või kahtlast isikut, alarmeerib post viivitusega lahingueelposti. Sel juhtumil otsustab lahingueelposti ülem, kas lasta vastast tulla lähedale, et siis teda hävitada kas tulega ja täakidega, vangistada või teotseda tema vastu eemalt tulega. Üldiselt ei ole hea paljastada lahingueelposti asukohta tulistamisega kaugete märkide pihta, kuid teiselt poolt ei või ka vastast lasta karistamata tulla vahiposti lähedale, et ta võiks heita käsigranaate.

Vahiposti ja lahingueelposti asukohad peavad võimaldama varjumist vaenlase eest. Niisama peetakse silmas, et julgestusjärgu meeste tegevus ei paljastaks nende asukohti. Seepärast on neil keelatud toimetada kõike seda, mis võib vastasele kätte juhatada nende asukoha, nagu tarvidusega käimine, kõvasti rääkimine kõrvaliste isikutega jne. Vahiposti asukoht valitakse nii, et tal oleks hea vaatlusväli ja et ta vaatlussektor lõikuks kõrvalasuvate vahipostide vaatlusaladega.

Öösi tihendatakse tarbekorral vahiposte ja nende vahesid valvatakse liikuvate paarispiiluritega.

5. Eel- ja varupositsioonid.

Aja võitmiseks ja vaenlase tegevuse raskendamiseks ning temale kaotuste tekitamiseks enne otsustavat võitlust kaitsepositsiooni ees, on mõnel juhtumil kasulik luua peale julgestuspositsiooni veel eelpositsioone. Eelpositsioon asub mõnes taktikalises tähtsas punktis või maalal, mida vaenlane ei saa kergesti valutada, nagu ülepääsud jõgedel, kitsustikud, mis tiibadelt kaetud raskestiläbistatava maastikuga või maalalad, millel on hea tulistada jne. Eelpositsioonile asuvad peamiselt kerged osad, nagu ratsanikud ja ratturid, kõvendatud soomusautodega ja jalaväe osadega ning mõne suurtükiga. Niisama saavad nad enamikus suurtükiväe tule toetust nendelt relvadelt, mis teotsevad kaitsepositsiooni huvides. Eelpositsiooni osad ei võta vastu lahingut vaenlase peajõududega, vaid teotsedes tulega ja soodsal hetkel ka elavjõuga, tõmbuvad vastase surve tagasi, et uuel positsioonil jälle tulega tekitada vaenlasele kaotusi. Taandumisel tõmbub eelpositsioon soodsas olukorras oma kaitsepositsiooni tiivale, et vaenlast sundida hargnema valesuunas. Kui eelpositsioon asub lähedal kaitsepositsioonile, tuleb selle eest hoolitseda, et vastane ei tungiks taanduvate osade kannul vastupanupositsiooni.

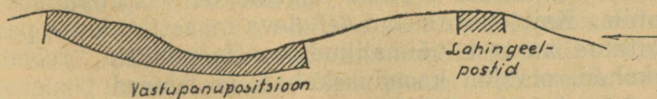
Varupositsioonid luuakse tagapool kaitsepositsiooni. Nad määratakse juhtumiks, kui tuleb loobuda olemasolevast vastupanupositsioonist ja see üle kanda uuele organiseeritud maa-alale. Varupositsioonidel võivad asuda rügemendi ja diviisi varud, kuid nad võivad olla igaks juhtumiks korraldatud ka kaugemal sisemaal. Nii Maailmasõjas valmistati kaugel seljataga varupositsioone, et vajadusel seal luua uusi kaitsejooni. Nii ajal, kui rinne püsis Riia ees, kindlustati isegi Soomelahe ja Peipsijärve vahelist maa-ala Vaivara raionis.

6. Kaitsepositsiooni valik ja luure.

Kaitsepositsiooni valik sünnib juhatuse poolt esialgu kaardi järgi, mida pärast täiendatakse luurega. Positsiooniks tuleb valida maa-ala, mille ette on võimalik luua jalaväe abil niivõrt pidev tulitõke, et seal ei oleks ühtkikohta, mida vaenlane võiks kasutada kallaletungiks. Niisama peab valitud maa-ala võimaldama head vaatlust kaugemale positsiooni eelserva ette ja tugeva tule andmist positsiooni sisemuses ja tiibadele. Seesuguse laskevälja valikul ei tule peamist rõhku panna kaugele tulistamisele, mis nõuaks relvade asetamist liig nähtavatele kohtadele, vaid sügava tulesüsteemi loomisele.

Vastupanupositsiooni eelne maastik ei tohi sisaldada häid vaatluspunkte kaitsja asetuse vaatluseks ja tulistamiseks ning kaetud esemeid vaenlase liginemiseks vastupanupositsioonile. Kui vastupanupositsiooni sisemus on vastase poolt vaadeldav, siis võib pealetungija teha oma tulega kaitsjale suuri raskusi.

Välja minnes sellelt seisukohalt on tihtigi kasulik valida vastupanupositsiooni asukohaks maa-ala, mille ees on vähem tuleväli, kuid mida ei saa vaenlane varakult luurata. Arvesse võttes praegusaja relvade tugevat tule mõju, on mõnesaja meetri laiusest tuleruumist eelserva ees küllalt. Nii võiks valida vastupanupositsiooni asukohaks seljandikkude tagumisi külgi, kuna ettepoole jääks lahingu eelpostid, nagu joon. nr. 49 näidatud.

Joon. 49. Kaitsepositsiooni moondamine.

Sel juhtumil ei ole vaenlasel andmeid positsiooni kandvamast osast — vastupanupositsioonist enne, kui ta on lahingueelpostid tagasi tõrjunud. Liikudes üle seljan-

diku satub vaenlane ootamatult kaitsja tugevale tulele, milles temal tuleks korraldada oma pealetungi. Nii-sugune asetus võib pealetungi esialgu teha kas täiesti võimatuks või kutsuda esile veriseid kaotusi.

Vastupanupositsiooni sisemus peab omama kaetud kohti elavjõu varjumiseks ning liikumiseks. Niisama peab see positsioon võimaldama head tulevõitluse pidamist vastupanupositsiooni eelserva ette ja positsiooni sügavuses.

Vastupanupositsiooni seljatagune peab võimaldama väljaspool vaenlase maapealset vaatlust varustuse juure-veo ja evakuatsiooni toimetamist.

Positsiooni luuret toimetab iga üksuse juht oma nõuete seisukohalt. Luurel määratakse kindlaks kaitsepositsiooni eelserv ja tulesüsteemi loomise ning vastulöökide sooritamise võimalused. Luure toimetamisest võtavad osa peale juhi veel allüksuste ülemad. Nii toimetab pataljoniülem luuret koos r. k. ja laskurkompaniide ülematega, kuna selle lõppemisel — kompaniiülem oma rühmaülematega.

Luurel vaadatakse läbi niimaa-ala, millel paiknetakse kaitsele, kui ka maastik, kust vastane võib võtta ette pealetungi. Oma positsiooni luure peab selgitama, kuidas paremini korraldada relvade tuld mõjuva ja sügava tulitõkke loomiseks, kuidas saavutada relvade ja elavjõu varjumist vaenlase tule ja vaatluse eest, kuidas ja kus luua vaatlust lahinguvälja järele, kuidas korraldada vastulööke, sidet oma osadega, juurevedu ja evakuatsiooni ning kuidas tagada julgeolekut vastupanupositsioonile. Kaitsepositsiooni eel oleva maastiku luure peab selgitama vastase võimalikud vaatluspunktid, relvade asukohad, elavjõu koondusekohad ja lähised pealetungil. Nimetatud märkide tulistamist arvestatakse tuleplaani kokkuseadmisel.

Selgitades positsiooni kaitsmise võimalusi pataljoniülem annab oma alluvatele kaitsekäsu. Viimases ta näitab kätte üldiselt vastupanupositsiooni eelserva, kompaniide lõigud, määrab kuidas teotsevad r. k. ja la-

hendab koostöö küsimused r. k. ja laskurkompaniide ning võitlusjärgu kompaniide vahel.

Kompaniülem koos rühmaülematega selgitab luurel, kuidas paigutada relvad, et täiendada ja kõvendada r. k. poolt loodud tulesüsteemi vastupanupositsiooni eelserva ees ja kompanii löigu sügavuses. Luurel kompaniülem annab kaitsekäsu, kuidas ta on otsustanud kaitset teostada (vaata lhk. 198). Käsu kohaselt kompaniülem annab rühmaülematele maastikul kätte vastupanupositsiooni eelserva, löikude piirid ja maa-alad, kuhu tulistavad r. k. või naabrite relvad.

7. Kaitsepositsiooni organiseerimine.

Missugune maastik ka ei oleks, ei anna ta tihtigi kõiki soodustusi kaitsetegevuseks. Maastiku loodulikke omadusi tuleb parandada ja täiendada kunstlike ehitistega, et suurendada tule mõju, kõvendada juhtimise võimalusi ja vähendada kaotusi. Kõiki neid töid tuntakse kaitsepositsiooni organiseerimise nime all.

Kaitsepositsiooni organiseerimistööd tehakse peasjalikult jalaväe osade eneste poolt. Pioneerid täidavad oma vähesusel peamiselt neid töid, mis nõuavad erilist oskust ja annavad tehnilisi juhatusi tööde tegemiseks ning materjalide ettevalmistamiseks ja varustavad jalaväge kindlustamise töödeks vajalikkude materjalidega ja abinõudega.

Kaitsepositsiooni organiseerimise aluseks on juhi kaitseplaan, mille põhjal seatakse kokku positsiooni organiseerimistööde plaan. Organiseerimistööde plaanis nähakse ette kus, millal ja mida teha positsiooni parandamiseks. Selle plaani kokkuseadmisel ja elluviimisel aitab rügemendiülemat pioneerkompanii ülem. Viimane teeb arvestusi, missuguseid töid suudetakse teha kaitsja käsutuses oleva ajaga, missugused abinõud ja materjalid on selleks tarvilikud ning kuidas neid kohale toimetada ja missuguses järjekorras edaspidi positsioonis tehtavaid töid jätkata. Organiseeri-

mistööde plaanis nähakse veel ette tööde jaotus allüksuste vahel ja tehnilised näpunäited tööde tegemiseks.

Kui positsioonile asumine sünnib kiiresti, ei ole võimalik igakord luurega kindlaks teha kaitsepositsiooni organiseerimistöid, vaid igal juhul tuleb omaette hoolitseda positsiooni kindlustamise eest. Igal juhtumil tuleb organiseerimistööde tegemisel nende tähtsuse mõttes pidada silmas järgmist järjekorda:

— teha tööd, mis vajalikud tule mõju kõvendamiseks, nagu laskekohad relvadele, laskeaugud püssimeesetele, laskevälja puhastamine jne.

— korraldada vaatlust, juhtimist ja sidepidamist;

— ehitada kunstlikud tõkked ja teha ehitised, mis kaitsevad relvi ja inimesi vaenlase tule eest (nagu varjendid, kaevikud, blindaažid jne.) ja soodustavad ühendusepidamist seljatagusega ning rinde osadega (ühenduskraavid);

— korraldada võimalusi varustamiseks (toidu- ja laskemoona hoiukohad, teed) ja evakueerimiseks (haavatute pesad, sidumispunktid, gaasikindlad varjendid).

Kui aega on vähe, siis tehakse ainult need tööd, mis vajalikud lahinguks, pöörates seejuures suuremat tähelepanu vastupanupositsiooni eelserva kindlustamisele, selleks tarbekorral andes appi meeskonda varuosadest. Organiseerimistööde plaani on enamikus võimalik täita peale pikaajalist tööd, mis võib kesta mitu päeva või isegi nädalaid, kuid.

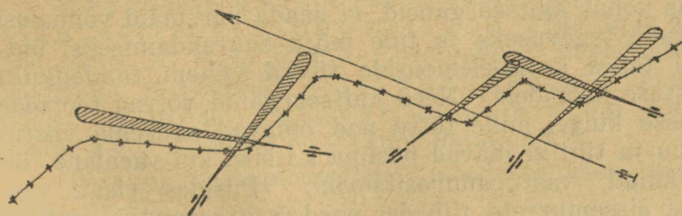
Organiseerimistöödel tuleb erilist tähelepanu pöörata moondamisele, et vaenlane ei märkaks meie positsiooni tähtsamaid osi.

Moondamiseks ehitatakse valekaevikuid, -laskurlohke, -ühenduskraave ja teisi ehitisi, mis annaks vastasele valeettekujutise meie osade paiknemisest. Moondamine annab ainult siis kasu, kui vaenlane ei märka tema tõelist iseloomu. Kui aega vähe, tuleb eeskätt teha vajalikud kindlustustööd ja siis valmistada moondamiseks vajalikud ehitised. Moondamise otstarbel tuleb nii teha ehitisi, et neid vastane ei saaks kasutada.

Organiseerimistöõde ulatus on tingitud ka sõja iseloomust. Nii on positsioonisõjas kindlustusetööd väga laiaulatuslikud, kuna manööversõjas tuleb tihti piiruda ainult väikeste kaevikutega ja laskekohtadega ning lihtsate vaatluspunktidega.

Erilise tähtsuse kaitserolul omavad tõkked ja purustused. Nende ülesanne on sulgeda vaenlase edasipääsu mõneks ajaks neis kohtades, kus on võimalik teda meie tulega hävitada.

Tõkked ja purustused omavad tähtsuse ainult siis, kui nad on kaitstud tulega, vastasel korral võib vaenlane tõkke purustada või meie poolt tehtud purustused parandada. Tõkked on raid- ja traattõkked. Nende asukohad määratakse lähemas kokkukõlas tuleplaaniga. Et tõkked annaksid suuremat kasu, paigutatakse nad 75—200 m kaugusele vastupanupositsiooni eelservast, siis on nad jalaväe relvade tappetule piirkonnas. Peale vastupanupositsiooni eelserva on soovitatav tõkkeid ehitada vastupanupositsiooni sisemuses, eraldades nendega võitlusrakukest üksteisest, et raskendada vaenlasele sissemurdel edu arendamist positsiooni sisemuses. Tõkkeid on vaja kaitsta eespoolt kuulipilduja flankeeriva tulega (vaata joon. nr. 50).

Joon. 50. Traattõkete kaitmine tulega.

Vastupanupositsioon koosneb paljudest vastupanurakukestest, mis on korrapäratult hajutatud tervel positsioonil. Vastupanu algrakuks on vastupanupes, mille

meeskonnaks on tavaliselt üks jagu. Vastupanupesa koosneb ühest või mitmest k. k. laskekohast, kui ta on määratud kuulipilduja jaole, laskekohtadest laskureile ja tarbekorral vahipostist ja varjendist.

Kui aega vähe, valmistab iga võitleja endale alge-
lisema laskekoha — l a s k u r l o h u. See süvendatakse pärastpoole kaevikuks ja tarbekorral ühendatakse ühi-
seks kaevikuks tervele vastupanupesale. Laskurlohu ehitamisel peetakse eeskätt silmas, et luua relvale tugi paremaks tulistamiseks ja osaliselt kaitsta laskurit vastase tule eest. Vahipost moodustatakse ainult neis vastupanupesades, milles asub mõni ülem, alates rühmaülemast, või millele on tehtud ülesandeks toimetada vaatlust või vahiteenistust.

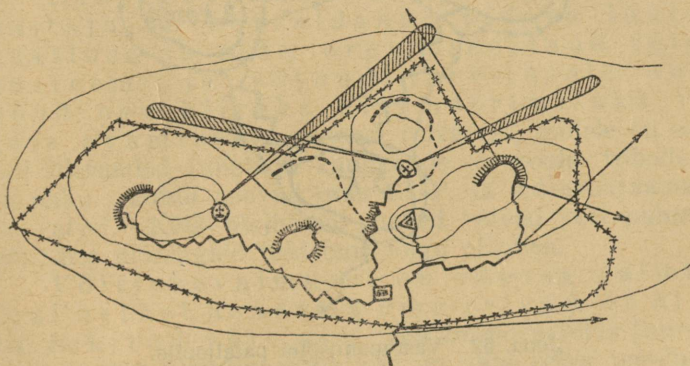
Vastupanupesade ehitamisel tuleb hoolsasti val-
vata, et oleks peetud silmas moondamise nõuded. Et raskendada vaenlasel meie vastupanupesade hävitamist, tehakse igale relvale ja laskurjaole tagavarapesad ja vastase eksiteele viimiseks ka ebakaevikud.

Vastupanupesi tuleb nii paigutada, et nad saaks anda ühist tõkketuld kas vastupanupositsiooni ette või positsiooni sisemuses ja abistada flankeeriva tulega üksteist. Selleks on kõige kohasem kaevik, millest avaneb võimalus tulistada mitmesse külge.

Tihti on vaja koondada antud löigu mõnes tähtsamas kohas kaitseorganeid, et saada paremaid võimalusi varude tegevuseks ja tule mõju suurendamiseks, ühtlasi tehes kaitseelementide tiivad vähem tundelikuks vastase hoopidele. Need kaitseorganid võivad teotseda igasse külge, mille tõttu nad omavad suurema vastu-
panu ja tihtigi jäävad püsima ka siis, kui vaenlane on imbunud vastupanupositsiooni. Püsites visalt vastase sissemurrete tiibadel need kaitseorganid omavad suure tähtsuse vastase pealetungi tõkestamisel ja sisse-
imbunud vaenlase tagasilöömisel ning hävitamisel. Nii-
moodi tuleb kaitsele asuda ka teotsemisel laial rindel, kui kaitsja ei suuda oma relvadega ja osadega katta antud löiku. Siis koondatakse kaitse tähtsamatesse punktidesse, kuna nende vahel teotsetakse varudega.

Niisugused kaitseorganid on toetuspunktid ja vastupanusõlmed.

Toetuspunkt moodustatakse üksikutest vastupanupesadest. Temas asuvad veel juhi K. P. ja V. P. ning mõnel juhtumil varjendid meeskonna paigutamiseks ja tõkked. Toetuspunkti meeskonnaks on üks rühm kuni kompanii jalaväge, kõvendatud tarbekorral r. k. Rühmaga moodustatud toetuspunkt vaata joon. nr. 51.

Joon. 51. Toetuspunkt rühmale.

Vastupanusõlm moodustatakse üksikutest toetuspunktidest. Peale selle asuvad temas K. P. ja V. P., sideabinõud, ühendusteel, varjendid ja tõkked. Vastupanusõlme moodustab mõni jalaväe osa, mis on suurem kui kompanii (kuni pataljonini).

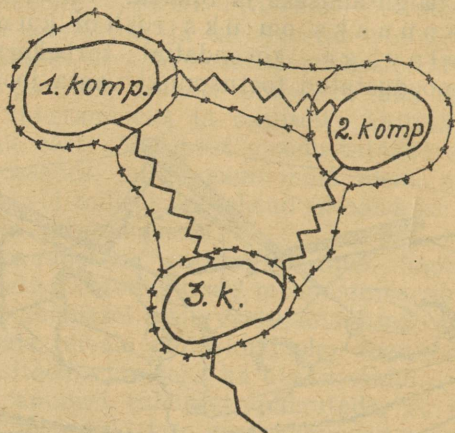
Pataljon vastupanusõlme moodustamisel vaata joon. nr. 52.

Toetuspunktide ja vastupanusõlmede moodustamisel hoolitsetakse, et nad oleksid kohandatud maastikule ja väliselt ei eralduks teistest kaitseorganitest. Selleks paigutatakse neid mittekorrapäraselt ja moondatakse tähelepanelikult.

Neid vastapanuelemente asetatakse positsiooni

tähtsamatele kohtadele või kuhu võib vaenlane tõenäolikkult suunida oma hoobi.

Toetuspunkt või vastupanusõlm moodustab enesest enamvähem tervikulise kaitseorgani, mille tõttu temas asuvad mehed on alati ühe juhi käsutuses.

Joon. 52. Vastupanusõlm pataljonile.

Toetuspunktid asuvad kaitsesüsteemis üksteisest niisugusel kaugusel, et vahesid oleks võimalik katta tulega. Tarbekorral võib nende vahesid kõvendada üksikute vastupanupesadega. Vastupanusõlmede vahesid ei saa alati laiade rinate tõttu katta tulega, mistõttu nende kaitsmist teostatakse varudega ja mõnikord üksikute toetuspunktide asetamisega vastupanusõlmede vahele.

8. Kaitsepositsioonile asumine ja kaitse korraldamine.

Kaitsepositsioonile asumine sünnib viivitusega pärast positsiooni luure lõpetamist ja ülesannete saamist. Positsioonile asudes tuleb võimalikult kohe alata organiseerimistööd, sest positsiooni kindlustamisel on palju korraldamist, mis nõuab palju aega ja töö-

jõudu. Kui vaenlane on positsioonist kaugel, siis paigutatakse võitlejad tööde vaheajal kohtadele, kus parimad puhkamise ja elamise võimalused, kuna vaenlase lähenemisel asutakse positsioonile.

Kaitsepositsiooni organiseerimisele asudes määrab juht osale aja, millal olla valmis lahinguks, võttes arvesse andmeid vaenlase kohta. Kaitsja valmus lahinguks võib olla kaheksugune — lahinguvalmus ja võitlusevalmus.

Lahinguvalmus seisab selles, et kaitsja on korraldanud pideva luure, vaatluse ja side, organiseerinud tule-süsteemi ja võtnud tarvitusele abinõud osa kiireks alarmeerimiseks ja tule avamiseks nendest relvadest, millele on antud ülesanded tulistada kaugemale ettepoole, tiibadele ja õhku. Juhid asuvad oma K. P. ja sidekeskjaamad on valvel. Kõik ülejäänud mehed võivad veel puhata või täita mõningaid töid oma lõigu piirides.

Võitlusevalmusel on väeosa valmis igal hetkel haarama oma relvad, et alata juhitud võitlust. Iga automaatrelva juures peab asuma niipalju mehi, kui on vaja relva teenimiseks tulistamisel, niisama asuvad laskurosad oma laskekohtade otseses läheduses.

Lahingueelpostid ja luureosad on alati võitlusevalmis.

Kaitsele asumine võib sündida kas vastase survele või vaenlasest eemal takistamatult. Kui kaitsele asumine teostatakse vastase survele, siis kujuneb osade asetuse juhulikult, sest iga relv ja elavjõu grupp paikneb sinna, kuhu ta jõudis lahingu käigus või kuhu teda asenema sundis vastase tuli või liikumine. Kuid sel juhtumil on juhtide ülesandeks kiiresti orienteeruda olukorras ja oma osade asetamisel täita nõudeid, mida esitab kaitselahing. Selleks tuleb tarbekorral parandada oma asetust kas mõne punkti kiskumisega vaenlase käest või mõne mahajätmisega. Seejuures tuleb teha võimalikke ümber-

paigutusi, et luua sügavust paiknemisel ja head tule-üsteemi ning juhtimist. Ei ole mõtet enamikus visalt käes hoida mõnd punkti, kui ta ei anna neid soodustusi, mida loodame kaitselt.

Kui kaitsese asumine sünnib vaenlasest eemal, siis on võimalik paremini antud maastikku kasutada ja korraldada kaitseks.

Esimeseks tegevuseks kaitsese asumisel väljaspool vastase survet on kaitsepositsiooni luure koos vanema juhiga. Nii pataljoniülemluure toimetas luure koos laskur- ja r. k. kompaniide ning juure antud osade ülematega, kuna kompaniülemluure — koos rühmaülematega. Kompaniülemluure annab luure enamikus igale relvale täpsa tuleülesande ja teatab tuledest kompanii rindel, mis antakse r. k. või naabrite poolt.

Sel ajal, kui toimetatakse positsiooni luure, väeosad asuvad ooteseisukohtadel või liiguvad osale antud lõiku. Ooteseisukohaks valitakse niisugune maa-ala, kus väeosa oleks varjatud õhuvaenlase vaate eest, ning kus temale oleks tagatud julgeolek maapealse vaenlase tegevuste suhtes. Ooteseisukohal väeosa varjub ja asetab mõne relva laskekohale, et tarbekorral kaitsta väeosa. Niisama korraldatakse ooteseisukoha lähedase maastiku vaatlust ja sidet allüksuste vahel ja seatakse kokku lihtis plaan tegevuseks, kui vaenlane peaks ilmuma ootamatult.

Pataljoniülema käsu ja isikliku luure põhjal annab kompaniülemluure korraldused rühmaülematele kaitsese asumiseks. Korraldused antakse suusõnaliselt, kusjuures rühmaülemad märgivad tähtsamad punktid endale kirjalikult. Korraldustes ette tulevad punktid, jooned ja tuleülesanded näidatakse maastikul, et hoiduiga valesi arusaamisest. Korraldused kompaniile kaitsese asumiseks sisaldavad andmeid olukorrast, kompanii ülesande ja üksikasjalikke juhatusi, kuidas ülesannet täita.

Kaitse korraldamise uurimisel võtame vaatlusele järgmised küsimused: tulesüsteemi ja kaitseplaani kokkuseadmise ning vaatluse, luure, side, õhu-, gaasi- ja

soomustatud võitlusvahendite vastase kaitse, varustamise ning evakueerimise korraldamise ning osade asetuse lahingueelpostides ja vastupanupositsioonis.

Tuleplaan. Kaitselahingu aluseks on hästikorraldatud tulesüsteem, mis väljendub kokkuseatud tuleplaanis.

Tulesüsteemi loomisel tuleb arvestada järgmisi asjaolusid:

— vastane ei tohi nõrgendamata jõuda meie elavjõuni ja kaitseelementideni, mille tõttu iga võitlusrakuse ees peab olema tuli. Tugevam tulevöö peab olema vastupanupositsiooni eelserva ees;

— et mitte võimaldada vastasel oma relvade ja elavjõu koondamist ja plaanikindla pealetungi läbiviimist, tuleb vastast segada ja nõrgendada tulega ka kaugemal eespool. Seejuures tuleb silmas pidada, et vastane ei märkaks meie relvade asukohti ega saaks neid hävitada lõppvõitluse eel;

— et pealetungija on oma löögisuunas tunduvalt tugevam kaitsjast, tuleb viimasel oma tulesüsteemi loomisel teha kõik, et kaitsta oma relvi hävitamisest ja tagada võimalusi tule koondamiseks vajalikus kohas;

— et vastase sissemurdel positsiooni ei katkeks tulevõitlus, tuleb kaitsjal oma relvi ešeloneerida sügavusse.

Tulevõitluse võiks jagada kahte ossa: võitlus vastupanupositsiooni ees ja selle sisemuses. Tuleplaani kokkuseadmisel tuleb tähelepanu pöörata mõlematele tegevustele.

Tuled oma iseloomult oleksid tulitõke, tulikoondus ja tulilöögid. Tulitõke on mitmelt relvalt tekitatud tulevöö, mille laius kaitstava märgi ees oleneb relvade arvust ja maastikust. Tulikoondus tekib mitme relva tulistamisel ühte punkti, kuna tulilöök sünniks mõne relva ootamata tulistamisel.

Tulevõitlus vastupanupositsiooni eelserva ees koosneb tugevast tõkke-

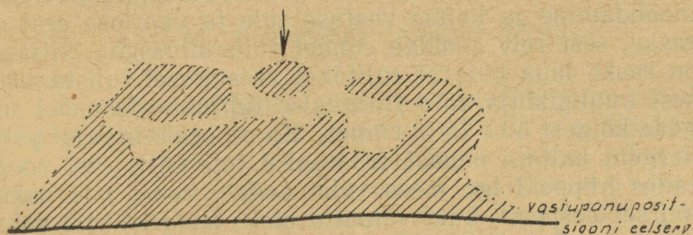
tulest nimetatud serva ees ja vastase segamisest tulega liikumisel ja tegevusel kuni eeltähendatud tulitõkkeni.

Vastupanupositsioonil asuvate jalaväe relvade tuleulatusest kaugemal hävitatakse vastast või vähemalt segatakse teda suurtükiväe tulega. Selleks valmistatakse ette tuli nendele punktidele või aladele, kust vaenlane kõige tõenäolikumalt läbi läheb või kuhu ta oma jõude koondab.

Lahingueelposte on vaja abistada tulega võitluses vastase eelosadega. Seda tuletoetust annavad suurtükivägi ja jalaväe automaatrelvad. Koos lahingueelpostide oma tulega tekivad võimalused pidada tulevõitlust julgestusjärgu ees tulikoonduste ja tulilöökide ning harva kohati katkendilise tulitõkke abil. Selleks, et vastane ei saaks teada vastupanupositsiooni relvade täpsaid asukohti, tulistavad nad ajutistest laskekohtadest, milledelt nad lahkuvad ja asuvad oma kindlatele laskekohtadele alles vaenlase lähenemisel vastupanupositsiooni eelservale. Need ajutised laskekohad on tihtigi vastupanupositsiooni eelserva ees, et olla lähemale lahingueelpostidele. Eriliselt tuleb ette näha relvade tegevus lahingueelpostide taandumise kattel. Kui lahingueelpostide kaugus on üle kilomeetri vastupanupositsiooni eelservast, toetavad neid vastupanupositsiooni kuulipildujad enamikus frontaalse tulega.

Tuleülesannete andmisega nähakse ette võimalused tulistada julgestusjärgu ja vastupanupositsiooni vahelist maa-ala. Kuid mida kaugemal eelservast, seda hõredam on tuli, kuna ta eelserva ees peab olema niivõrt tugeva tulitõkkena, et siin puruneks vastase pealetung. Selle tulitõkke moodustab vastupanupositsioonil asuvate automaatrelvade enamik, olles toetatud mõnes kohas suurtükiväe tulega. See tulitõkke peab olema pidev, paenduv, täpne ja tugev. Tulitõkke olgu niivõrt pidev, et iga koht eelserva ees oleks kaetud vajadusel tulega ka siis, kui osa relvi võitlusest sunnitakse lahkuma. Paenduvus on vajalik, et juhi äranägemisel kiiresti tuld koondada või üle kanda ühest

punktist teise. Täpsus saavutatakse täpsate tuleülesannete andmisega ja vastava ettevalmistusega. Tuli-
tõket vastupanupositsiooni ees ei saa ette kujutada liig-
kitsa tulevööna, vaid selle sügavus peab olema küllal-
dane, et vastast purustada. Meie normaalse kaitsekorra
ja lahtise ning lameda maastiku juures saaksime oma ja-
laväe relvdega tulitõkke sügavuse 200—300 m. Mui-
dugi mitte kogu see maa-ala ei ole korruga kaetud tu-
lega, vaid tuld võiks ette kujutada, nagu joon. nr. 53
näidatud. Et tuli oleks tugev lahingu tähtsamas osas
vaenlase rünnaku eel, hoitakse osa kuulipildujaid vai-
kivatena. Nad alustavad tulistamist peamiselt siis, kui
vaenlane on jõudnud tappetule piirkonda. Sel kaugusel
on vaenlasel raske organiseerida võitlust nende kuuli-
pildujate vastu.

Joon. 53. Tulitõkke üldkuju.

Vaikimiseks määratud kuulipildujad peavad kindlasti püsima vaikivatena, kuni vaenlase jõudmiseni neile määratud tuleruumi.

Vastupanupositsiooni sisemuses on niisama ette nähtud tulitõkked ja tulikoondised, mille moodustavad varuosad ja need relvad, mida vaenlane on sundinud tagasi tõmbuma. Peale nende tulede on positsiooni sügavuses vastupanurakukeste omavahelised tuled.

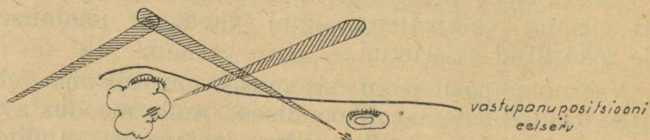
Tulesüsteemi aluse moodustavad r. k., seepärast kaitsele asudes tuleb kõigepealt selgitada tähtsamad suunad ja punktid, millede tulistamine tehakse

ülesandeks r. k. R. k. tuld tihendavad ja täiendavad k. k. ja püssimehed. Jalaväe tulesüsteemi täiendatakse suurtükiväe tulega, kuid selle kasutamisel tuleb meeles tada, et üks patareid võib luua mõjuva tulitõkke ainult 150—200 m laiuselt. Kuid suurtükiväe tuli on mõjuv abinõu jalaväe tule kõvendamiseks ja võitluseks nende märkide vastu, mille vastu on võimatu jalaväe tuli. Ka on suurtükiväe tuli suurema moraalse mõjuga, kui jalaväe tuli.

Automaattule abil võib tulesüsteemi luua kas flankeeriva või frontaalse tulega.

Esimese viisi juures kuulipildujad tulistavad otse enda, kuna teisel juhtumil tihti täiesti naabrite ette. Esimesel juhtumil kuulipildujad kaitsevad otsekohe ennast ja tule juhtimine ning tagajärgede vaatlemine on kergem kui flankeeriva tulistamise juures, kuid relvade moondamine ja kaitse vastase tule ja vaatluse eest on raske, sest relv avaldab ennast tulistamisega. Niisama on raske luua pidevat tulitõket seesugusel tulistamisel, sest kuulipilduja võib frontaalse tulitõkke loomisel sulgeda kõigest 50—75 m rinnet. Ka on pealetungijal palju kergem kaitsta ennast frontaalse tule eest, sest sooritades hüppeid iga mees valib endale koha, mis pakub kaitset eespoolt, kuid võimatu oleks leida kõikjal kohti, mis kaitseks võitlejat tule eest ka tiibadelt.

Flankeeriva tulistamise juures töötab kuulipilduja teiste kasuks, mis nõuab head usku oma naabritesse.

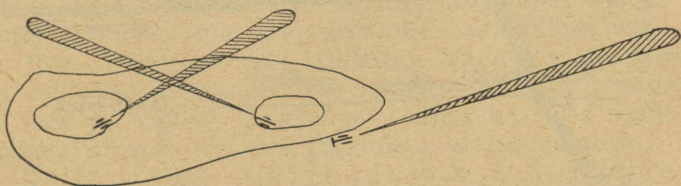

Joon. 54. Kuulipildujate julgestamine öösi.

Arvestades suurimaid paremusi lahingus, tuleb tulesüsteem luua automaatrelvade flankeeriva tulega. Et aga luua kuulipildujale küllaline julgestus, eriti öösi, võib tema asukoha lähedusse paigutada kuulipilduja

jao tagavara toimkonna või laskurjagusid, nagu joon. nr. 54 näidatud.

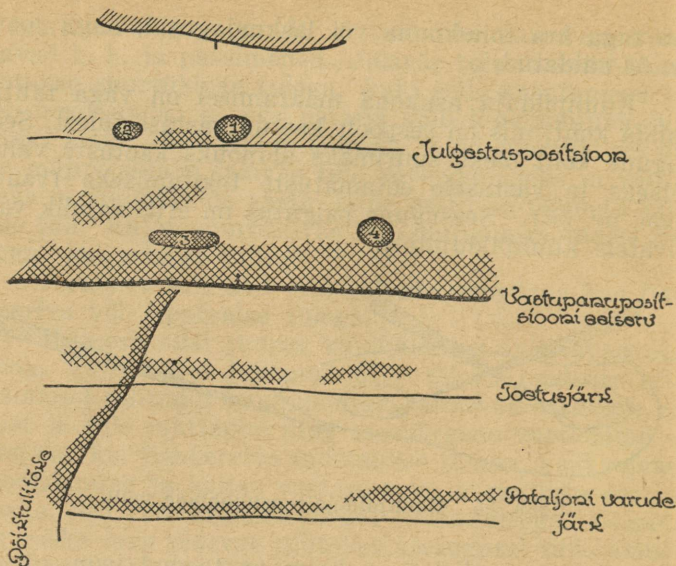
Kuulipilduja asukoha määramisel on väga tähtis valida koht, mis on eespoolt kaetud vastase tulest. Seesugune koht oleks suurimaks abinõuks kaotuste vältimiseks ja vastasele ootamatuste tekitamiseks (vaata joon. nr. 55). Seesugune paigutus on eriti vajalik vaikivatele kuulipildujatele.

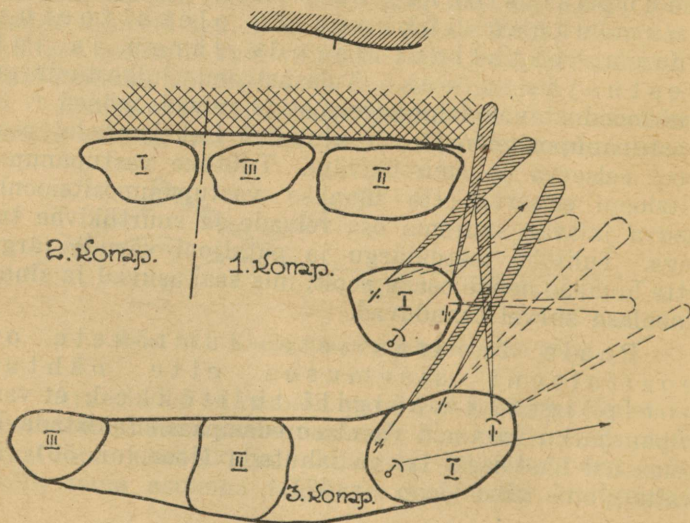
Joon. 55. Kuulipildujate asukohtade valik.

Tulesüsteemi üldine skeem on toodud joon. nr. 56. Sellest selgub, et tugev tõkketuli on vastupanupositsiooni eelserva ees, kuna enam-vähem tõkkena ta oleks toetusjärgu, pataljoni varude järgu ja julgestusjärgu ees. Tulesüsteemi julgestusjärgu ees moodustavaid lahingueelpostide relvad, mõned r. k. vastupanupositsioonis või ajutistel laskekohtadel eespool eelserva ja suurtükivägi. Tulitõke vastupanupositsiooni eelserva ette luuakse vastupanupositsioonis asuva jalaväe suurema osa relvade ja suurtükiväe tulega. Tulitõke toetusjärgu ja pataljoni varude järgu ette luuakse nende osade poolt, mis seal asuvad ja sinna vaenlase survele taanduvad.

Peale frontaalsete tulitõkete on positsiooni sisemuses ette nähtud poolpõigiti ja põigiti tulitõkked, et vastupanujärku imbunud vaenlase edasipääsu takistada ja tema osi üksteisest tulega lahutada (joon. nr. 56) või kaitsta oma tiibu (joon. nr. 57).

Joon. 56. Tõkketuled vastupanupositsiooni ees ja sügavuses.

Joon. 57. Tõkketule loomine tiivale.

Tulesüsteemi loomisel on väga tähtis anda täpsad ülesanded. Tuleülesanne on käsk relva käsitajale. Ta peab väljendama, kuhu ja missugust tuld relval anda ning millal tulistada. Relvadele antavad ülesanded jagunevad vastutavateks ja kõrvalülesanneteks. Kõrvalülesannet täidab relv siis, kui vastutavat ülesannet ei ole olukorra tõttu vaja täita või see on täidetud.

Tuleülesande kohaselt valib relv endale ühe alalise ja mõned tagavara laskekohad, kust ülesanne oleks paremini täidetav, kuid seejuures olles võimalikult vaenlase tule ja vaatluse eest varjatud. Tagavara laskekohad valitakse juhtumiks, kui vaenlase tule tõttu muutub tegevus alalises laskekohas võimatuks. Siis saaks tegevust kiiresti üle viia järgmisse vastupanupessa.

Tuleplaan väljendatakse tabelis, kus lühidalt, kuid täpsalt on loetud üles alluvate relvade tuleülesanded ja väljakutse ning lõpetamise signaalid. Tuletabeli vorm võiks olla järgmine:

Osade nimetus	Julgestusjärgu toetamine	Võitlus vastupanupositsioonis	Võitlus vastupanupositsioonis tšugavuses	Tule väljakutse ja lõpetamise signaalid	Märkmeid
1. Otsese toetuse patarei					
2. I rühm r. k.					
3. II " "					
4. III " "					
5. IV " "					
6. V " "					

Z
patül.

Tabelit täiendatakse skeemiga, millele märgitakse relvade asukohad ja tulistamise punktid ning tule iseloom.

Et lahingu ajal plaanikindlalt korraldatud tulesüsteemis tekivad augud, on vajalik järjekindel tuletagejärede vaatlemine, et tarvitusele võtta abinõusid tule suunimiseks tarbekorral sinna, kus ta raugenud.

Kui ei saa lahingu eel luurega selgitada tulesüsteemi loomise võimalusi maastikul, siis antakse relvale ainult ülesanded esialgseks teotsemiseks, mida pärast uute andmete selgumisel täiendatakse ja selgitatakse.

Kaitseplaan. Kui kaitsele asutakse pikemaks ajaks, siis täiendab juht oma kaitsekäsku aeg-ajalt uute täpsate juhenditega ja andmetega. Sel viisil kujuneb väeosa kaitseplaan, mis seatakse kokku kõigis üksustes, alates rühmast.

Kaitseplaan sisaldab järgmisi punkte:

— kuidas teotseda tulega, kui vaenlane tungib kallale lahingueelpostidele, vastupanupositsioonile või on murdnud positsiooni sisemusse;

— kuidas teotseda vastulöökidega, kui vastane on imbnud positsiooni sisemusse;

— kuidas kõvendada kaitsepositsiooni — vajalikud tööd, nende tegemise järjekord, tööjaotus ja abinõud;

— erilisi korraldusi vaatluseks, sideks, vahetuseks, õhu-, gaasi- ning soomusvägede vastaseks kaitseks ja kaitse korraldamiseks öösi ja udus;

— korraldusi julgestamiseks, mida saavutatakse luure- ja julgestusjärgu osade väljasaatmisega ja pideva vaatluse ning osava moondamise kasutamiseega;

— korraldusi osa kiireks alarmeerimiseks, kui vastane peaks kallale tungima ning lahingueelpostide abistamiseks taandumisel ja

— korraldusi liikumiseks positsiooni sisemuses, varustamiseks, evakueerimiseks ja osade tagasitõmbumiseks vaenlase survele.

On väga tarvilik, et osa tunneks oma kaitseplaani. Seepärast tuleb teda tutvustada tegevusega kohal ja tarbekorral isegi korraldada proovialarmi, et harjutada mehi ja katsestada tegevuse läbiviimist.

Vaatlus — korraldatakse vastupanupositsioonis pidevalt, alates ajast, mil

vaenlane on kokku põrganud meie luure- ja julgestusosadega. Vaatlust toimetatakse nii erilistes V. P. ja K. P., kui ka vastupanupesades.

Võitlusjärgus korraldatakse igas vastupanupesas vaatlust. Vaatluseks määratakse üks kuni kaks meest, kes peavad silmas kogu aeg eelolevat maastikku. Lahingu eel nad alarmeerivad meeskonna, kuna lahingu ajal nad jälgivad vastase tegevusi ja teotsevad tulega üksikute vaenlaste vastu.

V. P. ja K. P. tegevus on vaadeldud 9. peatükis.

Side — korraldamine on kaitsjal kergem, kui pealetungijal, sest esimese käsutuses on enam aega ja võimalusi sideabinõude paremaks paigutamiseks.

Telefoniside luuakse esijärgu pataljonis kõigi laskurkompanii ülematega, pataljoniülema K. P. ning vajadusel mõne V. P. ja r. k. rühma ülemaga. Et telefoniühendus oleks püsivam, paigutatakse juhtmed maasse või moondatakse, et vaenlane neid ei märkaks.

Peale telefoni luuakse side võimalusel helkaparaatide, lippude, virgatsite, koerte, tuvide ja hääle abil. Nende abinõudega side loomisest tuleb otsida parimaid kohti või teid nende tarvitamiseks ja kontrollida nende tegevust.

Erilisi raskusi tekitab sidepidamine esijärgus asuvate vastupanupesadega, mis tihti asuvad niisugustel kohtadel kuhu on raske juure pääseda vaenlase tule all, eriti kui neil puuduvad ühenduskraavid seljatagusega. Sel juhtumil võib mõnikord korraldusi edasi toimetada viskamise teel käsitsi või püstoli abil vajalikku vastupanupessa mõnest lähemast punktist või eseme varjust.

Õhu-, gaasi- ja soomusvägede vastase kaitse korraldamisele tuleb pöörata tõsist tähelepanu kaitsetegevusel.

Õhukaitseks määratakse vajadusel sügavusse paigutatud r. k. Neid on vaja varustada abinõudega õhu-

märkide tulistamiseks. Peale õhumärkide antakse niimetatud kuulipildujatele ülesandeks veel maapealsete märkide tulistamine. Kui olukord nõuab võitlusse astumist maapealsete märkide vastu, siis tuleb seda teha esimeses järjekorras, sest maapealne märk on tähtsam esijärgu osade võitluses kui õhumärk. Niisama on vaja korraldada õhuvaenlase vaatlust, et tarbekorral alarmeerida oma osi vastase lennuväe ilmumisel. Alarmideks tarvitatakse häälesignaale, nagu vilesid, sarvi jne.

Gaasikaitse abinõudeks on gaasimask ja gaasivarjend. Ei aita üksi sellest, et gaasimaskid on võitlejatele antud, vaid neid tuleb õpetada teotsema maskides. Selleks tuleb toimetada kaitsetegevuse proove maskides, et inimesed harjuksid neis tuleülesandeid täitma, liikuma ja pidama sidet.

Aegajaline gaasimaskide järelevaatamine on väga tähtis, et rikkinenud maski tarbekorral asendada uuega.

Iga kompanii lõigus on vaja ehitada gaasikindel varjend, kus saaks anda arstiabi haavatutele, võimaldada puhkust väsinutele ja gaasimaski vahetamist, kui see on rikki läinud.

Et hoiatada inimesi gaaside levimisest, antakse gaasialarm, milleks võivad olla sireenid või mõned muud häälesignaalid. Eriliselt tuleb jälgida, et gaas ei tabaks inimesi unelt. Selleks tuleb öösi määrata alarmeerijad ja alameerimiskord.

Vastase soomusjõudude takistamiseks on vaja valida positsioon, mis ei anna vaenlasele võimalusi varjatult lähenemiseks ja heaks liikumiseks. Niisama tuleb rikkuda teed, mida mööda võivad liikuda soomusautod, kuna võitluseks tankide vastu tarvitatakse sügavaid laiukraave või peidetakse vastupanupositsiooni üksikuid suurtükke. Viimased katsuvad ootamatult tegevusse astudes hävitada otsese laskmisega neid vastase võitlusvahendeid.

Varustamise ja evakueerimise korraldamine tekitab kaitsetegevusel tihtigi vaenlase tupeva tule all raskusi. Kaitselahingu eel tuleb kaitse võitlusrakukesi varustada küllaldaselt laskemoonaga ja võitlusvahenditega, et nad suudaksid ka siis võitlust jätkata, kui vaenlane nad lahutanud teistest kaitseosadest. Selleks luuakse kompaniis laskemoonapunkt ja rühmades tarbekorral laskemoona väiksed tagavarad. Voor antakse pataljoniülema käsutusse, kes selle abil korraldab juurevedu.

Haavatute ja haigete evakueerimiseks luuakse kompaniis haavatute pesad (H. P.) ja pataljonis sidumise punkt (P. S. P.). Need punktid tulevad ühenduskraavide abil ühendada seljatagusega, et luua võimalusi haavatute ja haigete äraviimiseks tule alt.

Varustamise ja evakueerimise korraldamine on üksikasjalikumalt vaadeldud 18. peatükis.

Luure. — Luure saadetakse vaenlase lähedusel kaitsepositsiooni ette tavaliselt enne, kui juhid lähevad isiklikult positsiooni luurele. Luure ülesandeks kaitselahingus on teha kindlaks vastase jõudude jaotus, nende suurus ja pealöögi suund, mõnikord alarmeerida vastupanupositsiooni ja raskendada vaenlase osadele edasitungi ja luureandmete kogumist. Osa neid tegevusi saab täita vaatlusega, kuid teisteks tegevusteks tuleb astuda lahingusse vastase eelosadega. Luureks võib kaugemale ette saata rügemendi luure, kuid vaatamata sellele saadab oma lõigu ette luure pataljoniülem või selle mittesaatmisel isegi kompaniülemad.

Pataljoni või kompaniide luure teotseb 3—5 km eespool lahingueelposte, võttes enda alla soodsad punktid vaatlemiseks ja tulistamiseks. Luureosad katuvad tulega ja retketega kutsuda välja vastase osade hargnemise ja tule, et selgusele jõuda vaenlase osade suuruses ja pealöögi suunas. Selleks on vaja mõnikord luuret toetada julgestusosadega ja soomusautodega.

Vastase survele taandub luure järk-järgult, kasutades tulistamiseks ja vaatluseks iga kõlvulikku eset. Kui julgestusjärk taandub vastupanupositsioonile, on luureosade töö rinde ees lõppenud. Kui kaitsjal on lah-tine tiib, on soovitatav luurele taanduda sellele tiivale, kus ta võib luuret jätkata.

Lahingueelpostid saadetakse välja enne osa asenemist vastupanupositsioonile. Lahingueelpostidele antakse täpis ülesanne tegevuseks ja taandumiseks. Kui vaenlane on lähedal, siis päeval harilikult eelposte välja ei saadeta, vaid vaatlust toimetatakse võitlusrakukestes ja erilistes V. P. Kui aga positsiooni ees on mõned punktid, mis varjavad vaenlase lähenemise võimalusi, siis paigutatakse sinna mõni lahingueelpost. Kui positsiooni ees on tõkked, siis paigutatakse post nende tahä või keskele.

Öösi tihendatakse lahingueelposte, kuna nende vahesid valvatakse piiluritega. Lahingueelpostide asukohad peavad öösi võimaldama vaatlust ettepoole, mille tõttu poste paigutatakse lagedatele kohtadele, mäe omapoolsete nõlvakute alla jne. Mõnel juhtumil on kasulik energilise vaenlase vastu pidada mitte kohal püsivaid lahingueelposte, vaid liikuvaid piilkondi.

Igal juhtumil tuleb julgestada tiibu, eriti lahtisi. Selleks peetakse lõikude vahejoontel liiteosi, kuna lahtistele tiibadele paigutatakse luureüksusi ja tulesüsteemis ning osade kaitseplaanis nähakse ette teotsemine vaenlase vastu, kui ta peaks ilmuma nendes suundades.

Vastupanupositsioonile asumine väljaspool vastase survele sünnib viivitusele pärast luure lõpetamist ja ülesannete saamist.

Kaitsekord vastupanupositsioonil kujutab enesest üksikuid hajutatud vastupanurakukesi, mis on omavahel tulesides ja võimalusel ka seotud ühenduskraavidega. Tähtsamatel kohtadel need võitlusrakukesed tihenevad, luues tugevamaid ja täiuslikumaid kaitseorganeid - toetuspunkte ja vastupanusõlmi. Kui tuleb väheste jõududega asuda kaitsele laial rindel, siis moo-

dustatakse tugevad varud ja kaitsetegevus koondatakse üksikutesse punktidesse. Punktide vahesid valvatakse hoolega ja vaenlase sisseimbumisel hävitatakse viimane tulega ja varude vastulöökidega.

Kaitse tugineb eeskätt tulele, mille tõttu tähtsaks tegevuseks osutub relvade paigutamine, et nende abil luua tugevat tuld antud löigu ette, tiibadele ja löigu maa-alal.

Selleks valitakse relvadele niisugused asukohad, kus peajasjalikult flankeeriva tulega saaks hävitada vaenlast, kuna relva kaitsmine vastase tule eest tagatakse osava moondamise kasutamise ja niisuguste seisukohtade valikuga, mida vaenlane ei saa hästi vaadelda ega tulistada. Et pealetungija tugevam tuli ei saaks eriti rünnaku eel neutraliseerida kaitsja relvi, paigutatakse nad ešeloneeritult ja viiakse tegevusse järkjärgult, muidugi silmas pidades, et vastupanupositsiooni ees ikkagi oleks küllalt tugev tuli.

Teiseks tähtsaks küsimuseks vastupanupositsioonile asumisel on varude loomine ja paigutamine. Vastupanupositsioonil asuvatel osadel on kõigil oma varud, nagu eespool selgus. Varuosade paigutamisel tuleb pida silmas nende ülesandeid.

Varude ülesanded vastupanupositsioonil oleksid järgmised:

— teostada vasturünnakuid, kui vaenlane on tunginud vastupanupositsiooni;

— kõvendada võitlusjärku, selleks asendades hävinenud või luues uusi võitlusrakukesi. Kõvendamisel alluvad juuretunud osad nendele ülematele, kes seni võitlust juhtisid;

— toetada võitlusjärku kas oma seniselt või uuel asukohalt;

— piirata vastupanupositsiooni tunginud vastase edu tulega, kui ei ole saabunud kohane hetk vasturünnakuks;

— organiseerida vastupanupositsioonis toetusjärk ja pataljoni varude

järk; tarbekorral sulgeda vastase edasitung mõne põikjärgu loomisega;

— vahetada võitlusjärgu väsinud osi.

Varuosade paigutamisel tuleb valida kohti, mis võimaldaks kaotuste vältimist, kuid seejuures pidades silmas, et ettenähtud ülesanded saaksid täidetud kiiresti. Väga soodus oleks varuosade paigutamine, kui nad saaks liikuda kergesti ja nägematult sissemurdnud vastase tiivale. Kui osal on lahtine tiib, siis on varu paigutamine enamikus vajalik selle tiiva taha.

Varu paigutamisel on varu juht kohustatud luurama ja tarbekorral kindlaks määrama vastulöögi suunad, korraldama varule määratud positsiooni, hoolitsema, et varu oleks varustatud kõige vajalikuga, puhanud ja asetatud võimalikult varjatult vastase tule ja vaatluse eest ning et temal oleks pidev side oma ülemaga ja eel-poolasuvate osade juhtidega.

Kaitselahingu parimaks juhtimiseks valivad juhid endale asukohtadeks punktid, kust hõlpsam juhtida lahingut ja vaadelda lahinguvälja. Kuid nende punktide valikul tuleb silmas pidada, et nad ei tõmbaks enesele vaenlase tähelepanu ja tuld. Et võimaldada lahingu juhtimist tule all, tuleb neid punkte kindlustada ja moon-
dada.

9. Kaitselahingu teostamine.

Kaitselahing oma iseloomult jaguneb kolme järku — võitlus eelosade piirkonnas, vastupanupositsiooni ees ja vastupanupositsioonil.

Eelosade võitlusest võtavad osa luureüksused ja osad, mis asuvad eel- ja julgestuspositsioonidel. Nende osade tegevust abistavad võimaluse piirides peajõud suurtükiväe ja r. k. tulega.

Kui saabuvad teated lasevad oletada vastase kallal-
letungi kavatsusi positsioonile, suurendab kaitsja oma valmisolekut lahinguks. Esimesed kokkupõrked teki-

vad kaitsja ja pealetungija luureosade vahel. Pealetungija ülim püüe on sel ajal kiiresti läbi tungida vastase eelosadest, selgitada kaitsja asetust ning tugevust ja mitte anda vaenlase luureosadele võimalusi teadete kogumiseks pealetungijast. Kaitsja eelosad seevastu püüavad pealetungija luureosi kinni pidada ja takistada luure teostamist, seejuures kasutades iga soodsat juhust, et vastase eelosi purustada ja vaenlase suuremaid jõude kiskuda tegevusse.

Kaitsja luureosad katsuvad mõnel juhtumil koos lahingueelpostidega oma hoogsate tegevustega tungida vastase osade vahele, et selgitada tema jõude ning osade grupeerumist. Muidugi ei või luureosad astuda otsustavasse võitlusse vastase suuremate jõududega, kus nad võivad kergesti hukkuda, vaid nad teotsevad vaenlase vastu peamiselt tulega. Vaenlast igal pool tulega vastu võttes ja tema hoopide eest kõrvale hoides, võivad kaitsja luureosad pealetungija edasiliikumist teha aeglaseks, tekitada temale suuremaid kaotusi ja isegi mõnel kohal sulgeda tema julgestusosadele edasipääsu, mille kõrvaldamiseks pealetungija peab oma peajõude osaliselt saatma tegevusse ning seega neid paljastama kaitsja luurele. Lõpuks liituvad pealetungija osade survele luureosad antud ülesande kohaselt kas lahingueelpostidega või lähevad vastupanupositsioonile.

Luureosi on kasulik kõvendada soomusautodega, mille abil on võimalik vastase eelosi veristada ootamatute löökidega. Soomusautod sunnivad vaenlast liikuma ettevaatlikumalt ja ühes sellega ka aeglasemalt ning suunima esijärku rohkem jõude. Võitluses vastase julgestusosadega võib veel eduga kasutada kergeid osi, nagu ratsaväge ja teede rohkusel — rattereid.

Et luure suudaks hästi täita oma ülesannet, on vaja, et tema juhid tunneksid maastikku ja omaksid kindla plaani tegevuseks. Mõnel juhtumil on kasulik luure taandumine oma osa tiivale, et enese järele tõmata vastase osi poolpõiki vastupanupositsiooni ette.

Luure tegevuse ajal võib vaenlase edasiliikumist raskendada veel suurtükiväe ja lennuväe tulega. Selleks

pommitab lennuvägi vastase kolonne ja koondisi, eriti kitsustikkudel. Niisama nähakse ette suurtükiväe vastulöögituled kohtadele, kus vaenlane koondub või mille ta peab tingimata läbistama. Nende märkide tulistamisel võib suurtükiväele anda kasulikke andmeid lennuvägi või luureosad oma vaatlusega. Mõnel juhtumil nihutatakse ette r. k., et vaenlase liikumisi raskendada ja temas tekitada kaotusi lähenemisel.

Lahingueelpostid oma ülesannete kohaselt kas ainult alarmeerivad vastupanupositsiooni või ka võitlevad vastasega, vähemalt tema eelosadega.

Kui lahingueelpostidele on tehtud peale vastupanupositsiooni alarmeerimise veel ülesandeks vastase eelosade kinnipidamine, siis võtavad nad vastase eelosi vastu tulega. Vastase eelosade pealetungil püütakse neid tabada peamiselt tiib- ja põiktulega, kusjuures üksikuid vaenlasi võib ka lasta läbi ja neid hiljem kas vangistada või hävitada.

Lahingueelposte toetab suurtükivägi ja osa r. k., viimased kas vastupanupositsioonist või eelserva ees asuvatelt ajutistelt laskekohtadelt. Koos nimetatud tulega lahingueelpostid suudavad tekitada osaval maastiku kasutamisel tugeva takistuse vastase eelosadele. Vaenlane kõvendab järk-järgult oma eelosi ja nendega algab pealetungi lahingueelpostidele ja surub nad tagasi või vaenlane, nähes oma ees pidevat tuld, võib mõnel juhtumil pidada seda kaitsja tugevamaks positsiooniks ja tema ees kas või osaliselt hargneda. Igal juhtumil mida enam vaenlane hargneb lahingueelpostide ees, seda rohkem saadakse luureandmeid ja seda raskemad tingimused tekivad pealetungijal, sest edasitungil, sattudes suuremate osadega kaitsja pidevasse tulle, on raske teha ümbergrupeerimisi osadega või relvadega.

Enamikul juhtumitel lahingueelpostid ei või astuda võitlusse vastase suuremate osadega, siis oleks nende tagasitulek vastupanupositsioonile raskendatud või isegi võimatu. Ainult juhtumil, kui julgestusjärgus asub mõni tähtis punkt, mille kaitsmist saab abistada vastupanuposit-

sioonist, antakse lahingueelpostidele ülesandeks nimetatud punkti visalt kaitsta.

Täpsalt tuleb kokku leppida lahingueelpostide taandumistee ja korra kohta ning kuhu nad asenevad vastupanupositsioonil. Taandumine sünnib suurtükiväe ja r. k. tule kaitisel. Taandumisel võivad lahingueelpostid väljaspool vastupanupositsiooni tõkestada vastase edasipääsu, selleks taandudes järk-järgult, kuid pidades silmas, et see ei takistaks tuleandmist vastupanupositsioonilt. Taandudes vastupanupositsioonile, katsuvad lahingueelpostid, nagu luuregi, vastast tiivaga viia vastupanupositsiooni ette.

Tegevus eelpositsioonil sünnib nagu lhk. 188 näidatud.

Võitlus vastupanupositsiooni ees algab kui lahingueelpostid on tagasi tulnud vastupanupositsioonile. See võitlus on peamiselt tulevõitlus ja ta teostatakse täpsalt kindlaks määratud kava järele.

Lahingueelposte jälitavad taandumisel vastupanupositsioonile vastase eelosad, mis katsuvad kindlaks teha kaitsja relvade ja osade asukohti. Sel ajal koonduvad vastase peajõud ja korralduvad kallaletungiks. Olgugi, et kaitsja katsub sel ajajärgul hoida vastast teadmatuses oma relvade asupaikadest, ei või siiski lasta vaenlasel takistamatult koonduda ja tema eelosadel vaadelda ja luurata vastupanupositsiooni. Tuleb neid märke tulistada, kuid meelestades, et pealetungija omab enamikus jõudude ülekaalu, seega igale punktile, mis end avaldab, avatakse tugev tuli.

Missugused relvad peavad vaenlase eelosi ja koondamiskohti tulistama, määratakse kindlaks tuleplani kokkuseadmisel. Vastase koonduskohad võetakse suurtükiväe ja r. k., kuna lähenevad eelosad mõne r. k. ja k. k. tule alla. Nimetatud võitluseks määratud kuulipildujad peavad asuma enamvähem varjatud kohtadel või omama võimalusi vahetada vastupanupeski, kui nendele koondub vaenlase tugev tuli. Üksikute vaenlase luurajate hävitamiseks on kasulik määrata mõningaid

haid laskureid, kes paigutatakse soodsatele laskekohtadele. Selleks võitluseks ei või määrata kuulipildujaid nii, et nende rivist välja löömisega tekiksid augud tulesüsteemis, mis luuakse vastupanupositsiooni eelserva ette.

Vastase tulistamisel on väga tähtis tuledistsipliini hoidmine ja tulistamise viis. Ei ole mõtet alata vastase tulistamist jalaväe relvadest kaugele, kui ei ole tähtsaid ja kergestitavatavaid märke, nagu pätarei. Pealegi tuleb meeles tadata, et mida varem avame tule, seda halvemad on tuletagajärjed ja vaenlasel on enam võimalusi vastutegevuseks relvale, mis on kindlaks tehtud. Jalaväe tuli astub tegevusse suuremas hulgas, kui vaenlane on jõudnud või läheneb püssitule piirkonda (600 m), kuna kaugemale võitlevad üksikud kuulipildujad. Siit edasi mida enam vastane läheneb vastupanupositsioonile, seda tugevamaks peab muutuma kaitsja tuli. Nagu Maailma- ja Vabadussõja kogemused näitavad, on mõnikord kasulik alata tulistamist veelgi hiljem, kui vaenlane on jõudmas rünnaku lähtealusele. Kuid seesugusel juhtumil saaks vastane karistamata ja korrapäraselt tuua oma relvi ja jõude väga lähedale vastupanupositsioonile. Seesugusel tulistamisel on head tagajärjed siis, kui osa on distsiplineeritud ning omab hea moraali ja niivõrt tugeva tule, et vastast väiksel kaugusel purustatult tagasi visata. Kuid et pealetungija oma tulega osaliselt hävitab kaitsja vastupanu, oleks mõnel juhtumil riskantne vastase laskmine tulistamata oma rinde otsekohesesse lähedusse. Kaugemale tulistamisel ei ole tuli täpis, mis halvab kaitsja meeoleolu ning tõstab pealetungija hoogu, nagu seda paljudel juhtumitel nägime Vabadussõjas. Nii venelased algasid tulistamist kaugelt, kuid nähes, et pealetungijal ei ole kaotusi, muutusid närviliseks ja tuli halvenes. Neid asjaolusid tuleb arvestada tulistamise kauguse määramisel.

Vastase tulistamisel tuleb jälgida, et tuli ei muutuks korratuks paugutamiseks ja seega lihtsaks padrunite

raiskamiseks, vaid et tuli juhitaks ning suunitaks märkidele lühikeste tugevate löökidega. Niisugune tulistamine viis raskendab osaliselt vastasel kindlaks teha relvade asukohti ja annab palju paremaid tule tagajärgi, kui pika vältusega tulistamine. Hea jalavägi ei püüa palju kuule välja lasta, vaid enam märke tabada.

Tugevaks toeks jalaväe tulele vaenlase tõkestamisel on suurtükiväe tuli, mis tihendab jalaväe relvade poolt loodud tulesüsteemi ja teotseb nende märkide vastu, mida jalaväe relvad ei saa või ei suuda tulistada. Ka annab suurtükiväe tuli suurt moraalset toetust võitlejatele.

Raskeks küsimuseks on jalaväe olukord vastupanupositsioonil vaenlase kallaletungi ettevalmistamisel ja kallaletungil. Vaenlane koondab vastupanurakukestele oma tugeva tule, kusjuures nimetatud rakukestes asuvad võitlejad mõnikord ei tohi või ei saa oma tulega isegi vastata vaenlase tulele või kui nad seda teevad, siis vaenlane külvab nad veelgi enam üle kuulidega. Kui on blindaažid või tugevad varjendid, tuleb suurem osa mehi peita nendesse, kuni vaenlane tulega teeb ettevalmistusi kallaletungiks või on veel kaugemal, kuna üksikud mehed asuksid laskekohtadel, et vaadelda ja tarbekorral täita tuleülesandeid.

Kui ei olegi tugevaid kaitseehitisi, võib mõnel juhtumil mehi säästa nende ümberpaigutustega või taga-pool hoidmisega, sest vaenlane ei suuda iialgi tervet positsiooni lühikese ajaga hävitada, vaid võib seda teha mõne üksiku punktiga. Ümberpaigutusteks tuleb kasutada eeskätt tagavara vastupanupesi, ühenduskraave või kohti, kus saab säästes mehi kiiresti asuda ülesandete täitmisele. Ümberpaigutustel tuleb kindlasti pidada silmas, et vaenlane neid ei märkaks ja et osale antud ülesanne täidetakse. Vaatamata vastase tulele tuleb leida kohti ja neis püsida ning tulistades tekitada vaenlasele kaotusi ja püüda saavutada pealetungi kokkuvarisemist. Sel ajajärgul on juhtide suurim kohus hoida oma osas

tahet maksku mis maksab positsiooni kaitsta vaatamata vaenlase tugevale tulele.

Kaitseplaani kokkuseadmisel tuleb juba ette näha, kuhu paigutada mehi vaenlase tugeval tulistamisel.

Vaatamata kaitsja tulele pealetungija jalaväe osad lähenevad hüpetena vastupanupositsioonile, kasutades maastikku ja oma tule toetust, kusjuures ikka tugevamaks muutub pealetungija tuli. Pealetungija tuli tõuseb oma haripunktile, kui tema osad valmistuvad rünnakuks, kusjuures peaaegu terve tuli on koondatud rünnakupunkti või nendele osadele, mis võivad oma tulega rünnakut tõkestada.

Enamikus ei saa tulega teetseda osad, millele on koondatud rünnaku eel vastase tuli ja ei olegi tihti tarvidust neid tegevusse rakendada. Hävitava tule all nad varjuvad oma laskekohtades ja algavad tulistamist siis, kui vaenlane asub rünnakule.

Mõnel juhtumil näitab rünnaku algust vaenlase suurtükiväe tule edasikandmine vastupanupositsiooni sügavusse. Kuid ta võib olla ka ainult selleks, et petta vastast ja meelitada kaitsjat välja oma peiduurgastest, et siis teda tugevasti tabada. Et kutsuda tegevusse kaitsja peidetud relvi, mõnikord liiguvad pealetungija ees luurajad, kelle ülesandeks on ka tõkete purustamine. Nende peale tuleb kaitsjal suunida üksikute laskurite ja juba tegevusse astunud automaatrelvade tuli. Kaitsja ülim püüe on ikkagi hoida osa relvi vaikivatena vastase rünnaku tagasilöömiseks.

Pealetungija lähenemise kiirus rünnaku kauguseni ja rünnaku ettevalmistamise vältus tulega on tingitud kaitsepositsiooni ja pealetungija tugevusest. Kaitsja tuld osaliselt purustades või maas hoides jõuab pealetungija lõpuks ikkagi rünnaku kauguseni. Sel ajal katuvad pealetungija relvad oma rünnaku eel kõiki kindlakstehtud kaitse vastupanurakukesi purustada või vähemalt neil mitte lasta teetseda. Veel viimane tugev löök tulega ning pealetungija elavjõu osad tõusevad püsti ja ründavad. Ründavate osade ette otsekohesesse lä-

hedusse ei ole võimalik tulistada, mille tõttu pealetungija suurtükivägi ja r. k. kannavad tule vastupanupositsiooni sügavusele.

Nüüd astuvad kaitsjal tegevusse kõik relvad. Eriti suurt osa vastase tagasilöömisel etendavad seni vaikinud relvad, mis enamasti on terved ja mille vastu teotsemiseks vastane ei ole valmistunud. Liikumine rünnatava positsiooni sisemuses jääb seisma, iga võitleja oma käsutuses oleva relvaga hävitab pealetungijat. Pealetungija selle vastu ei saa ennast tihti laskekoha valikuga kaitsta ega koondada head tuletoetust võitluseks nende märkide vastu, mis tema läheduses ja mis raskendavad edasipääsu. Kaitsja suurtükivägi ja r. k. koondavad tule pealetungijale, tõkestades viimase varudele juurepääsu rünnatavale punktile. Sel ajal rünnatava punkti naabrid toetavad rünnatavat osa oma tulega ja korraldavad varusid vasturünnakuks. Rünnaku moment on väga tähtis edaspidisel võitlusel, seepärast on kõigi püüe kaitseks, et vastast siin murda ja teda tagasi visata. Kui vaenlane ei alga rünnakut, siis tuleb teda edasi hävitada oma mõjuva tulega, harva annab häid tulemusi kaitsja hajutatud väikeste osade vastulöök vastupanupositsiooni ette, sest pealetungijal on alati suuremad varud vastutegevuseks.

Võitlus vastupanupositsiooni sisemuses on võitlus tulega ja vastulöökidega. Vastupanupositsiooni imbunud vastase osi hävitatakse eeskätt tulega ja käsigranaatidega. Selles võitluses peab jalavägi näitama suurimat meelegindlust ja initsiatiivi. Vaenlase sissemurdel positsiooni ja isegi mõne kaitseorgani hävinemisel jäävad kaitsjad visalt oma kohtadele, teotsevad vastase sisseimbunud osade vastu ega lase neid laieneda. Väga tähtis on võtta sisseimbunud osi flankeeriva tule alla ja teha nende viibimine vastupanuposit-

sioonis võimatuks. Et positsiooni imbinud vastase vahele jäänud osad võiksid tugevalt vastu panna, peavad nad teadma, et neid ei jäeta saatuse hooleks, vaid et varud nad oma vastulöökidega vabastavad.

Kui tulega on edasitung seisma pandud või liikumise ja tule koostöö on vaenlasel kadunud, annab kaitsja pealetungijale löögi varudega. Vastulöök varudega võib abinõude ulatuselt olla kas vasturünnak või vastukallaletung.

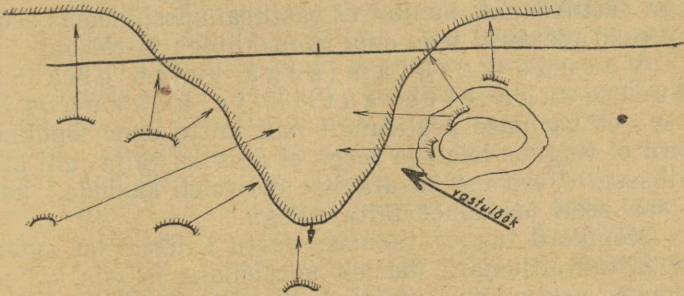
Vasturünnak võetakse ette vastupanupositsioonis asuvate osade varudega, nii rühmas — laskurjagudega ja kuulipildujate jagude tagavaratoimkondadega, kompaniis — toetusjärgus asuvate osadega jne. Vasturünnaku teostamisel on väga tähtis aja valik, rünnaku suund ja hoogsus.

Vasturünnakuks tuleb valida aeg, millal vaenlase hoog on raugemas, mis võib tulla kas kaotustest, väsimusest või tule ja liikumise koostöö katkemisest, kuna vastane ei ole suutnud veel end vallutatud maa-alal korraldada. Liig vara ette võetud vasturünnak võib tugeva vastase survele nurjuda, mis halvavalt mõjuks kaitse vastupanule. Kui aga ette võtta vasturünnak hilja, siis vaenlane on suutnud end korraldada võitluseks tulega ja kohale tuua varud, mille abil võib meie ettevõtte katkestada. Seega õigeaegse hetke tabamine on väga tähtis.

Vasturünnak tuleb peaasjalikult suunida vastase sisseimbunud osade tiibadele, et halvata tema ühendus seljatagusega. Vastulöögist võtavad osa automaatrelvad ja võimalusel naabrid oma tulega, mille tõttu tuleb rünnak nii suundida, et tuletoetust mitte takistada. Vasturünnaku suundimine vaata joon. 58.

Vasturünnaku teostamisel ei ole tihti tähtis osavõtjate arv, vaid paraja hetke tabamine ja läbiviimise hoogsus. Isegi väikse grupi hüpe vaenlase tiivale või tema

kallale võib raskesti tulevõitluses moraalselt nõrgestatud vastase osa vastupanu katkestada ja teda tagasi visata.

Joon. 58. Vastulööök.

Vasturünnakut tuleb mõjuvalt toetada tulega. Kui osa läheb vasturünnakule, siis peale tema oma relvade abistavad teda naabrid oma tulega. Suurimaks tagatiseks koostöö alal on vasturünnakute ettenägemine kaitseplaanis.

Et õigel ajal vasturünnakut teostada, tuleb hoolikasti kõigil juhtidel valvata vastase iga liigutust. Et anda vasturünnakule tugevamat hoogu ja alla kriipsutada tema tähtsust, viib juht isiklikult oma varu vastulööögile.

Vastukallaletung võetakse ettesuuremate varudega, mis asuvad väljaspool vastupanupositsiooni, nagu rügemendi ja diviisi varud. Vastukallaletungid võetakse ette tavaliselt siis, kui vasturünnakud ei ole õnnestunud ja vastane püsib vastupanupositsioonis. Vastukallaletung võetakse ette soodsal olukorral ka vaenlase vastu, kes on püsima jäänud vastupanupositsiooni ette, et teda kas lõplikult tagasi visata, osaliselt purustada või oma positsiooni parandada, kui kaitsja ei saanud enne endale valida kõige paremat positsiooni. Viimane näht võib juhtuda, kui kaitsele asutakse vastase surve all. Vastukallaletungi suuna valik on eriti tähtis, et vaenlast sundida taganema. Et vastukallaletung teostataks kaugel

mal asuvate ja suuremate varudega, on tegevuse ettevalmistamine üldiselt pikema vältusega kui vasturünnakul. Vastukallaletung tuleb samuti hoogsalt läbi viia nagu vasturünnak, kusjuures vastupanupositsioonis asuvad osad toetavad teda oma rünnakutega ja tulega.

Varude kasutamiselega tuleb olla üldiselt väga ettevaatlik ja kokkuhoidlik, et vaenlase pealetungil nad mitte enne lõplikku võitu ei valguks laiali ja seega ei libiseks välja juhi kasutusest. Varu iga kasutamise eel tuleb kaaluda, kas ei saa seda ülesannet täita tulega.

Mõnikord tugeva vaenlase vastu kaitstes on soovitatav jätta võitlusjärk üldiselt nõrgemaks ja viia kaitse tugevus vastupanupositsiooni sisemusse. Seesugusel juhtumil võib vaenlase ettevalmistus olla ilmaaegne laskemoona ja aja kulu. Edasitungil ta satuks positsiooni sisemuses ootamata tugevale tulele ja võimsale vastulöögile, mis pealetungija tule ettevalmistusega on nõrgestamata.

Võitluses vastupanupositsioonis on ülim nõue kõigi vastu — olla teguvõimeline, kangekaelne ja täis initsiatiivi antud ülesannete täitmisel. Maastiku ja oma relvade ning elavjõu osaval kasutamisel võib väiksearvuline väeosa purustada palju suurema pealetungiva vastase.

15. peatükk.

Pealetungilahing.

Pealetungist üldse. Pealetungilahingu jägunemine järkudeks. Lähenedamine ja kontakti loomine. Kallaletung. Võitlus vastase positsiooni sisemuses ja edu arendamine. Jälitamine. Kohtamislahingu iseäraldused.

Kallaletung kindlustatud positsiooni vastu.

1. Pealetungist üldse.

Vaadeldes kaitsetegevust, nägime tema pahedena eriti algatuse kaotamise ohtu, mille tõttu pealetungija

võib vabalt koondada ja kasutada oma jõude tema poolt valitud kohas ja ajal. Niisama võib pealetungija oma äranägemisel valida aega lahingusse astumiseks ja seega vaatluse läbiviimisel saavutada otsustavaid tagajärgi palju kiiremini kui kaitsja. Seega näeme, et pealetungijal on tihti suuremaid paremusi kaitsja ees. Kuid meie oludes ei ole kaugeltki võimalik asuda igalpool pealetungile, vaid kohati tuleb tõkestada vastase pealetungi väheste osadega ja hoida kokku jõude, mille arvel teisel kohal luua löögirusikas tugeva hoobi andmiseks. Niisama nägime kaitselahingu vaatlemisel, et seda teostatakse mitte passiivse paigalasumisega, vaid ka hoogsate vastulöökidega. Vastulöök aga on liikumine, edasitung, seega lähedane pealetungi tegevusele.

Kõigi riikide eeskirjad ei anna ühesugust tähtsust pealetungile. Eriti suurriigid loevad pealetungi oma sõjalise tegevuse aluseks. Nii loeme saksa eeskirjas „Ühendatud väeliikide juhtimine ja lahing (F. u. G.)“, et ainult pealetung dikteerib vaenlasele seadusi (§ 10). Kaitsetegevus on õigustatud ainult tunduvalt ülekaalus oleva vaenlase vastu ning pealetungi võimaldamiseks teises kohas või hiljem (§ 12). Niisama vene välimäärustik rõhutab, et ainult otsustav pealetung vajalikus suunas ühes pideva jälitamisega annab võimalusi vaenlase jõudude ja abinõude täielikuks hävitamiseks. Selle vastu võib kaitse ainult nõrgendada vaenlast, kuid mitte teda hävitada (§ 3).

J. E. II loeb pealetungi eesmärgiks vastase elav- ja materjalsete jõudude ning tema lahingrühmituste purustamise. Seejuures ei või pealetungi lugeda lõpetatuks enne, kui on murtud vastase vastupanu (§ 191). Reljeefselt väljendab vaateid pealetungile J. E. II § 4, mis kõlab järgmiselt: „Ainult osavasti läbi viidud pealetung koondatud jõududega annab otsustavaid tagajärgi. Vastase arvuline ülekaal ei või olla põhjuseks, et loobuda oma tahtest, mille väljendajaks on pealetung. Osav juhtimine, aktiivsus ja hoog teotsemisel ühenduses hea väljaõppega, isikliku

vaprusega ja julgusega viivad võidule ka arvuliselt nõrgema jalaväe.“

Seega tuleb meie oludes tarvitada nii pealetungi kui ka kaitset. Mõlemad on olukorrast tingituna tähtsad ja osavasti läbi viiduna annavad häid tagajärgi.

Kui jõude vähe või ei ole soodus hetk pealetungiks, asutakse kaitsele, et vaenlast murda või nõrgendada valitud positsioonil hästiorganiseeritud tulega. Kui aga on võimalik ja vaja vaenlase jõude kiiresti purustada või need on meie tulega nõrgendatud, siis alatakse pealetungi. Edukalt lõppenud lahingu järele tuleb viivitusega alustada hoogsat ja pidevat jälitamist, et vaenlane lõplikult hävitada. Niisama tuleb kaitselahing lõpetada soodsal hetkel üleminekuga pealetungile. Tihti on pealetung ka heaks abinõuks vaenlase kavatsuste segipaiskamiseks, et teda sundida loobuma oma ettevõtetest.

Nagu iga sõjaline ettevõte, nii ka pealetung tugineb teatud põhimõtetele ja alustele. Neist oleksid tähtsamad ootamatus, jõudude koondamine pealöögi suunas, tule ja liikumise täpne kokkukõlastamine, hea juhtimine ja lahingu ettevalmistus ning väeosa kõrge moraal.

Iga pealetungi ettevõtte tuleb teostada ootamatult vaenlasele. Seda nõuet tuleb silmas pidada eriti hoolsasti meie oludes, sest sõja puhul omab vaenlane meist enam võitlejaid ja võitlusvahendeid. Et vaenlase rohkearvulisi vägesid võita, tuleb kasutada meie kaitseväge paremat väljaõpet, meeste vaprust ja juhtide oskust. Seejuures tuleb tegevus ette võtta ootamatult vastasele, et seega halvata tema arvulise ülekaalu kasutamist. Ootamatuse kasutamist tuleb pidada silmas pealetungi ettevõtetel igal ajal.

Ootamatuse saavutamiseks on mitmekesisel abinõusid. Tähtsamateks nendest on pealetungi ettevalmistuste hoidmine saladuses ja pealetungi läbiviimise hoogsus. Hoogsust on võimalik siis arendada, kui on teada täpsad andmed vastasest, pealetung on üksikasja-

likult ette valmistatud ja juhid ning juhivad on oma ülesannetega ja tegevustega tuttavad ning osavad nende läbiviimisel. Kord ette võetud tegevust tuleb jätkata suure hooga, et vaenlasele mitte anda võimalusi selgitada pealetungi kavatsusi ja alata vastutegevust. Kõik pealetungi ettevalmistused tulevad hoida võimalikult suuremas saladuses. Selleks teha osaliselt ettevalmistusi öösi või nii, et vaenlane seda ei märkaks. Mõnel juhtumil on kasulik tõmmata vaenlase tähelepanu demonstratsioonidega teisale ja alata pealetungi suurtükiväe tule lühikese ettevalmistusega.

Pealetungil tuleb koondada võimalikult enam jõude ja võitlusvahendeid pealöögi suunas. Ei tule otsida võitu korruga osa tervel rindel, mis viiks jõudude laialivalgumisele. Pealöögi suunas tuleb anda vastasele purustav löök, mida pidevalt süvendada ning mille kaudu mõju avaldada üldisele lahingukäigule. Oma jõudude koondamisega ja otstarbekohase grupeerimisega võib ka üldiselt nõrgem pool saavutada jõudude ülekaalu lahingu otsustaval kohal ja ajal ning seega vastase võita. Jõudude koondamisel tuleb muidugi hoiduda nende kuhjumisest, mis tekitaks asjata kaotusi. Niisama tuleb pealetungijatele tagada julgeolek tiibadel ning tarbekorral ka rindel. Selleks luuakse peale osava juhtimise tarvilikud varud ja luure- ning julgestusosad.

Pealöögi suunda tuleb koondada võimalikult enam jõude. Et aga lahingus võib olukorra muutumisel mõnikord paremini edu kasutada mõnes teises kohas, kui oli enne kavatsetud, siis tuleb jälgida, et osade saatmine pealöögi suunast mõnda teise kohta oleks teostatav. Osade tegevus nii pealöögi suunas kui ka mujal, peab olema ühtlaselt aktiivne ja täis püsivust ja tahet, et vaatamata igasugustele raskustele antud ülesanne täidetaks.

Tegevuse kohaselt võib olla pealetung rindelt või tiivalt või mõlemad koos. Tiivalööök on mõjuvam kui löök rindelt, eriti siis, kui vaenlane on rindelt seotud lahinguga või kui löök teostatakse ootamatult. Kuid

tiivalöögi ettevõtmisel tuleb jälgida, et ta ei killustaks meie jõude lahingus ega soodustaks meie löömist osade kaupa. Kui tegevus võetakse ette rindelt, siis tuleb raugemata tungida vastase asetusse ning püüda see hoogsalt edasi minnes läbi murda. Selles tegevuses tuleb juhil anda õigel ajal abi esijärgu osadele tulega ja varudega, et vastase positsiooni murdnud osadele kergendada edasitungi ja neid julgestada tiibadelt.

Pealetungil on edukuse pandiks hea koostöö osade vahel ja küllaline tuletoetus.

Pealetung tähendab igas olukorras liikumist edasi, et vaenlase käest kiskuda tema positsioon ja teda purustades tagasi visata. Kui kaitsel oli peamiseks teguriks võitluses tuli, siis pealetungil on see hoogus edasitung, liikumine. Kuid vastase pidevas ja hästikorraldatud tules võib murduda edasitung elava jõuga, kui ei ole temale tagatud küllaline toetus tulega, et vastase vastupanu hävitada või vähemalt nõrgendada. Seega näeme ka pealetungilahingus kaht tegevust — tuld ja liikumist. Tulega purustatakse või nõrgendatakse vaenlane ja valmistatakse pealetungi tegevusele, kuna hooga manöövri abil saavutatakse otsustav võit vaenlase üle. Seega on mõlemad tegurid pealetungil tähtsad, on nagu üksteise täienduseks.

Tulega pealetungija asetab vastase niisugusesse seisukorda, et see ei saa oma relvade tulejõudu ja liikumist kasutada täiel määral vähemalt pealöögi suunas. See saavutatakse kas vastase relvade ja nende juure kuuluvate meeste hävitamisega või vähemalt nende neutraliseerimisega. Neutraliseerimise all mõeldakse vastase tegevuste mahasurumist või lämmatamist kas või mõneks ajaks, et võimaldada pealetungija elavjõule edasipääs vähemate kaotustega.

Pealetungil ei või tule tähtsust ei ala- ega ülehinata. Vastase tuld tuleb igal ajal katsuda lämmatada oma tulega. Kuid pealetungijal peab olema alati julgust ja püüdmist ka vastase tules oma relvade abil edasi tungida ja astuda otsustava võidu saavutamiseks

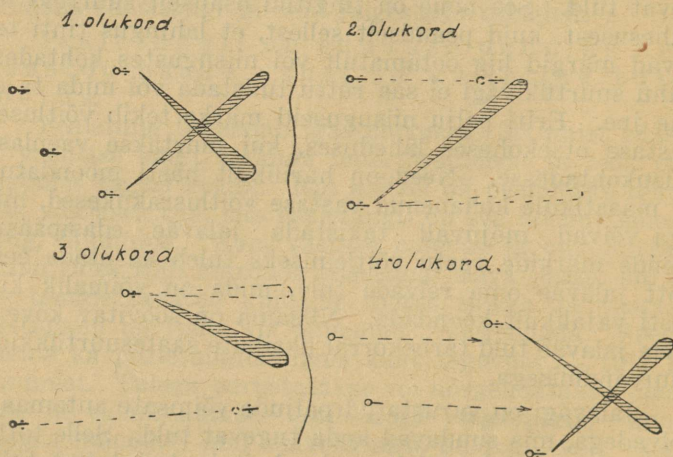
tarbekorral tegevusse täakidega. Peab oskama osavasti nii tuld kui ka liikumist kokkukõlastada ja neid osavasti kasutada.

Vastase tule hävitamisel, mahasurumisel või ülekaalu saavutamisel tuleb eeskätt kasutada jalaväe relvi. Suurtükivägi tulistab neid märke, mille vastu on jalaväe tuli jõuetu või mis vajavad purustavat või eriti tugevat tuld. See nõue on tingitud osaliselt suurtükiväe vähesusest, kuid peamiselt sellest, et lahingus tihti tekitab märgid liig ootamatult või niisugustes kohtades, kuhu suurtükivägi ei saa ruttu tulistada või mida ta ei näe jne. Eriti palju niisuguseid märke tekib võitluses vastase otsekoheses läheduses, kui murtakse vaenlase seisukohtadesse. Need on harilikult hästi moondatud ja maastikule kohanenud vastase võitlusrakukesed, mis aga võivad mõjuvalt takistada jalaväe edasipääsu. Nende märkide vastu võitlemiseks tuleb kasutada eeskätt jalaväe oma relvade tuld, mida on võimalik kiiresti vajalikult koondada. Niisama on soovitatav kõvendada jalaväe tuld tarbekorral üksikute saatesuurtükide juureandmisega.

Jalavägi on varustatud paljude võimsate automaatrelvadega, mis suudavad anda tugevat tuld. Selle tõttu on pealetungijal küllalt raske kaitsja hajutatud tulepesi maas hoida. Kuigi pealetungi eel kaitsja vastupanu neutraliseerida või isegi tugevasti nõrgendada, siis ikkagi on temal säilinud üksikud relvad, mis võivad anda ootamatult tugevat tuld. Et niisuguste tegevuste vastu võidelda, on jalaväes k. k., mis liikudes koos löögiosadega suudavad kiiresti ja paenduvalt anda maashoidvat tuld. Tagapool neid relvi liiguvad tavaliselt r. k., mis oma täpsa tulega abistavad vastase hävitamist või maashoidmist.

Kuni täagivõitluseni on liikumise kord jalaväe väikesemas üksuses — rühmas järgmine: k. k. liiguvad espool oma rühma laskurosi hüpetega ühelt laskekohalt teisele. Sel ajal, kui sooritab hüpet üks k. k., teine k. k. täidab oma ja naabri ülesannet. On esimene k. k. hüppe sooritanud, vahetab oma laskekoha analoogiliselt teine

k. k. Kui mõlemad k. k. on kohal, sooritavad hüppeid laskurjaod jne. (vaata joon. nr. 59). R. k. liiguvad tavaliselt tagapool esijärgu rühmi, tehes enamikus pikemaid hüppeid ja tulistades kas läbi eespool asuvate osade intervallide või võimalusel ka üle nende peade. Tarbekorral võtavad osa tulevõitlusest ka laskurid oma täpsa püssitulega.

Joon. 59. Jagude edasiliikumine pealetungil.

Seega näeme, et pealetungija on nagu kaitsjagi hajutatud sügavusse. Hajutamine on vajalik, et paremini kasutada maastikku tulistamiseks, edasiliikumiseks ja elavjõu säästmiseks vastase tule eest.

Pealetungi tegevuse kokkukõlastamiseks määratakse osale pealetungi suund või riba ja hüpped märgilt märgile.

Osale antud pealetungi suund või riba on tingitud pealetungi üldsuunast ja eesmärgist. Pealöögi suunas antakse osale kitsamad tegevusalad, kui seda näeme lahinguvälja teistes suundades. Seega tagatakse jõudude koondamine tähtsamatel kohtadel ja nende paiskumine

otsustavalt lahingusse. Nii suund kui ka riba tuleb anda kaugemale ettepoole, et esimeste märkide vallutamisel oleks võimalik tegevust peatumatult arendada määratud suunas. Tavaliselt antakse suund kompaniidele ja rühmadele, kuna pataljon ja temast suuremad üksused teotsevad ribades.

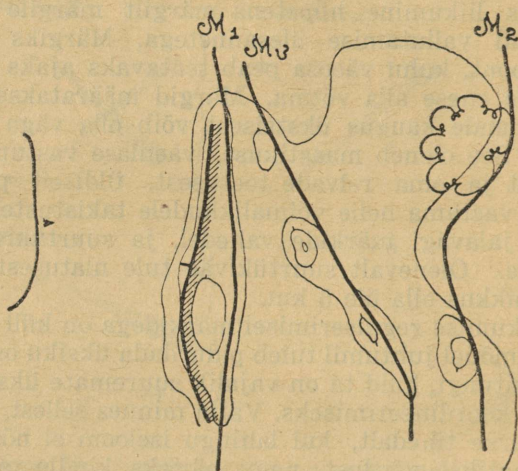
Osade püüdmiste kokkukõlastamiseks on teiseks abinõuks liikumine hüpetena märgilt märgile täpsalt määratud vallutamise ülesannetega. Märgiks nimetatakse joont, kuhu väeosa peab teatavaks ajaks jõudma või mille enese alla võtma. Märgid määratakse kaardi järgi, nende kaugus üksteisest võib olla väga mitmekesine. See oleneb maastikust, vaenlase vastupanu tugevusest ja oma relvade toetusest. Üldiselt peab see kaugus vastama neile võimalikkudele takistustele, mida kohtab jalavägi märkide vahedel, ja suurtükiväe tule ulatusele. Olenevalt suurtükiväe tule ulatusest, ei või hüppe pikkus olla üle 5 km.

Liikumise reguleerimisel märkidega on küll see halb, et mõnel juhtumil tuleb pidurdada üksiku osa hoogsat edasitungi, kuid ta on vajalik suuremate üksuste tegevuste koordineerimiseks. Välja minnes sellest, ei määrata märke tihedalt, kui lahingu iseloom ei nõua väga süstemaatilist võitlust, nagu näiteks kindlustatud positsiooni vallutamine. Ei ole soovitatav määrata enam kui 3 märki, sest hüpete sooritamisel tuleb tavaliselt esile palju muudatusi. Vanema juhi poolt määratud märkide vahesid võivad järgmised juhid veel oma vahepealsete märkidega jagada, et hõlbustada tarbekorral jalaväe liikumist (vaata joon. 60). Käsus märgitakse märk tähega M, kuna vahepealne märk — Mv.

Mida lähemale jõuab jalavägi vaenlasele, seda rohkem tekib raskusi edasitungil ja ühtlasi ka vajadusi korraldamiseks. Seega mida lähemale jõutakse vaenlasele, seda lühemaks muutuvad hüpped.

Igal märgil tekib peatus, et tarbekorral parandada osade vahel koostööd ja valmistuda järgmise hüppe sooritamiseks. Iga osa püüab peab olema tervel pealetungil, et juhilt määratud hüpped sooritataks ettenähtud kii-

rusega. Koostöö saavutamiseks tuleb märgile jõudes anda korraldusi uueks tegevuseks, eriti ülesandeid relvadele, korraldada osi ning varustada neid vajaliku laskemoonaga ja kindlustada märki. Viimane tegevus on vajalik, et luua järk-järgulised baasid, millele võib tugineda pealetungi jätkamisel või vaenlase vastutegevuse

Joon. 60. Märkide määramine.

likvideerimisel. Märkiks valitud maa-ala peab kokkuvõttes vastama tingimustele, mis võimaldaks head juhtimist, tulistamist ja elavjõu varjamist, s. o. omaks ettepoole hea vaatluse ja tulistamise võimalused ning kaetud seljataguse.

Pealetungi hea ettevalmistus ja juhtimine on tähtsamaid tegevusi edu saavutamisel. Pealetungi eel tuleb omada enam-vähem selge ettekujutus vastase asetusest, jõududest ja vastutegevuse võimalustest. Siis on võimalik ka oma osade otstarbekohane kasutamine lahingus. Niisama tuleb pealetungi alguseks koondada võimalikult enam jõude pealöögi suunda, selleks tarbekorral nõrgendades

Kohtamislahing areneb mõlemate poolte liikumise tõttu kiiresti, mille järeltulusel ta nõuab juhtidelt kiiret otsustamist, suurt algatusvõime avaldamist ja hoogsust tegevustes. Kohtamislahingus võidab tihtigi mitte see, kes tugevam, vaid kelle tegevused hoogsamad ja kiiremad.

Pealetung kaitselasunud vaenlase vastu nõuab enam ettevalmistust lahinguks ja järjekindlust läbiviimisel. Ettevalmistamise ulatus ja läbiviimise järjekindlus on seda suurem, mida tugevamini on vastase positsioon kindlustatud.

Et pealetung kaitselasunud vaenlasele nõuab suuremat ettevalmistamist ja järjekindlust läbiviimisel, võtame ta vaatlusele enne kohtamiselahingut.

2. Pealetungi jagunemine järkudeks.

Kaitsja on varustatud mitmekesiste relvadega, mis suudavad tuld anda kaugemale vastupanupositsiooni ette. Nii loetakse raskesuurtükiväe tule kauguseks kuni 10—12 km, kergesuurtükiväe — 5—7 km, r. k. — 2 km, k. k. — 1 km ja püsside — kuni 600 m. Muidugi on relvade laskeulatus veelgi suurem, kuid toodud kaugustele võib nimetatud relv anda täpsat ja juhitavat tuld. Kaitsja relvade tuli avaldab mõju pealetungija liikumiskorrale ja tegevusele.

Vastavalt liikumiskorrale ja tegevusele jaguneb pealetung järgmisteks järkudeks:

- lähenemine, kontakti loomine vastasega ja eellahingud;
- kallaletung ja rünnak;
- võitlus vastase positsiooni sise-muses ja edu arendamine ja
- jälitamine.

J. E. II § 200 kohaselt algab pealetung 10 km kauguselt vastase vastupanupositsioonist või tema peajõududest. Kaugemal on vägede liikumine rännakkorras, mille üksikasjad on käsitatud 11. peatükis.

Lähenemine lõpeb vaenlase pideva tõkketule ees, mida on võimalik luua ainult vastupanupositsioonil asuvate r. k. ja k. k. poolt. See kaugus võib tavaliselt olla 600—1000 m vaenlase vastupanupositsiooni eelservast.

Pealetungija liikumise korrale avaldab lähenemisel mõju esialgu vastase raskesuurtükivägi ja alates umbes 5 km vaenlase peajõududest tema kergesuurtükivägi. Vastavalt sellele jaguneb lähenemine kahte ossa: lähene mine suurtükiväe kaugetule ja mõjuvtule piirkonnas.

Pealetungi sooritamisel kaugemal vastasest võib liikuda terve osa koos kolonnis julgestusosade kattel. Sel juhtumil määratakse osale liikumise üldsuund, kuna puuduvad võimalused täpsate ülesannete andmiseks. Edaspidisel liikumisel osa hargneb, et vältida kaotusi, kuigi veel ei ole võimalik anda täpsaid ülesandeid tegevuseks. Lähenedes vastase pideva tuleni ja selgitades olukorda, saab iga üksus oma täpsa ülesande ja tegevusvälja. Vastavalt osa suurusele on tema hargnemise kaugus vastasest. Nii hargneb rügement pataljonidena lähenemise alul, pataljon kompaniidena vähemalt vastase suurtükiväe mõjuvtule piirkonnas, kuna kallale tungi alul iga väiksem esijärgu üksus paiskub lahingukorda.

Hargnemise eesmärgiks on vältida kaotusi vastase tulest, moonduda ja tagada võimalusi kiireks üleminekuks lahingukorda. Tuleb aga hoiduda liig varajasest lahingukorda üleminekust, sest see raskendaks osade juhtimist, väsitaks neid asjata ning vähendaks liikumise kiirust.

Et tagada oma osade julgeolekut ning koguda andmeid vastasest, liiguvad lähenemisel ees julgestusosad. Need osad peavad vastase julgestusosi tagasi tõrjuma ja vabastama teed oma peajõududele. Seega tekivad esimesed kokkupõrked julgestusosade vahel. Pealetungija luure- ja eelkaitseosad püüavad edasi jõuda kuni neid peatab vastase pidev tuli. Võitlus kaitsja julgestusjärguga kuni jõudmiseni pideva tulitõkkeni nimetatakse kontakti loomiseks vastasega.

Mõnel juhtumil võivad tekkida lähenemisel tugevad eellahingud vastase julgestusosadega.

On vastasega kontakt loodud, jäävad julgestusosad üldiselt peatuma. Pealetungija organiseerib kallaletungi lähtealuse — baasi, kust tulega kallaletungi ette valmistatakse ja toetatakse ning millisel maalal tehakse hulk ettevalmistustöid pealetungi raskeosa osa — kallaletungi läbiviimiseks.

Et vastase vastupanupositsiooni ees on pidev organiseeritud tuli, tuleb ka pealetungijal enne kallaletungi algust organiseerida oma tuld, et kaitsja vastupanu neutraliseerida ja kohati purustada.

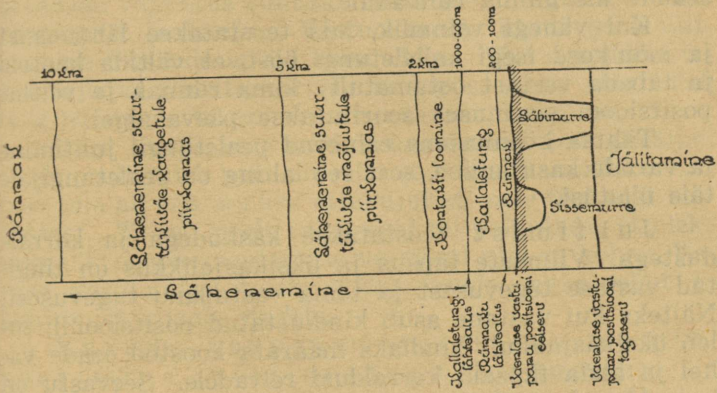
On vaenlase tuli vähemalt osaliselt neutraliseeritud või tule toetus pealetungijale kindlustatud, algab jalaväe kallaletung. R. k. jäävad enamikus kallaletungi lähtealusele ja koos varu kompanii automaatrelvadega toetavad esijärgu kompaniide kallaletungi. Esijärgu kompaniide osad liiguvad hüpetena edasi, kusjuures k. k. liiguvad rühmades eespool laskurjagusid ja püüavad eesolevaid vaenlase relvi ja osi maas hoida ja osaliselt hävitada.

Umbes 50—200 m kaugusel vastase vastupanupositsioonist peatuvad k. k. ja laskurjaod koos k. k. tagavaratoimkondadega lähevad tääkidega vastase kallale. Seda tegevust nimetatakse rünnakuks, kuna joont, kus tehti viimane peatus, — rünnaku lähtealuseks.

Vaenlase positsioon on asetatud sügavusse, mille tõttu siin areneb pikk rida võitlusi, et vaenlase käest kiskuda tema seisukohad ja purustada tema vastupanu. On vaenlaselt kistud osa vastupanupositsiooni, kujuneb sissemurre, kuna juhtumil kui on jõutud vastase vastupanupositsiooni tagumisele servale — on tekkinud tema positsiooni läbimurre. Seda pikka rida heitlusi vastase positsioonis nimetatakse võitluseks positsiooni sisemuses.

Kui vaenlane on löödud ja ta algab taandumist, tuleb teda jälitada. Jälitamise eesmärgiks on nõrgendada vastase lõplik purustamine.

Pealetungi jagunemine järkudeks vaata joon.
nr. 62.

Joon. 62. Pealetungilahingu jagunemine järkudeks.

Pealetungi järkude läbiviimise kiirus on üldiselt väga mitmekesine. Siin avaldavad mõju vaenlase vastupanu tugevus, maastik ja pealetungija jõud. Nii võib lähenemine vastase suurtükiväe mõjuvõtte piirkonnas ja kontakti loomine kesta hulga aega, kui vaenlase julgustusosad avaldavad tugevat vastupanu ning kui neid toetatakse energiliselt vastupanupositsioonist. Niisama võivad kesta lühikest või pikka aega ettevalmistustööd kallaletungi lähtealusel. Kallaletungil ja võitluses vastase positsiooni sügavuses võib tekkida isegi olukordi, mis sunnivad pealetungi katkestama ja kaitsele asumata. Võib juhtuda, et pealetungijal õnnestub kiiresti vastase positsiooni jõuda ja temast läbi murda, kuna võib tekkida ka olukord, et igas pealetungi järgus tuleb kaua peatuda ja ette valmistada. Kiired tegevused on enam-vähem omased kohtamislahingus, kuna pealetungil kaitseleasunud vaenlasele tuleb olla tihtigi ettevaatlik ja plaanikindel, et mitte lasta ennast purustada vastase tugeva tulega.

Maastikust tingituna võivad mõned pealetungi järgud ka puududa. Nii kui maastik ei võimalda kaitse-

jal arendada pidevat tõkketuld oma vastupanupositsiooni ette kaugemale kui 200 m, võib lähenemisest otsekohe üle minna rünnakule.

Kui vähegi võimalik, siis teostatakse lähenemist ja mõnikord isegi kallaletungi öösi, et vältida kaotusi ja tabada vastast ootamatult, kuna rünnak ja võitlus positsiooni sisemuses sooritatakse päevavalgel.

Tähtsa küsimusena esinevad pealetungil juhtimine ja varude kasutamine, sest see lahing on pealetungijale täis üllatusi.

Juhtimist teostatakse käskudega ja korraldustega. Viimaste täpsus ja üksikasjalikkus on tingitud vastase tegevusest ja tema vastupanu tugevusest. Näiteks kui vastane asub kindlustatud positsioonil, tuleb üksikasjalikult kindlaks määrata koostöö osade vahel ja anda täpsaid korraldusi relvadele. Seevastu on korraldused kallaletungil nõrgestatud või liikuvale vaenlasele lühemad ja üldisemad, sest kiiresti muutuvas olukorras ei olegi võimalik anda üksikasjalikke käske. Üldiselt nõuab pealetungilahing palju enam otsustamist ja otsustamise kiirust kui me seda näeme kaitselahingus. Vaatamata käskudele tuleb pealetungilahingus üles näidata suurt algatusvõimet, eriti noormate juhtide poolt.

Juhtide asukohad paiknevad lähedale esijärgule, et paremini näha lahingukäiku ja tarbekorral sellele mõju avaldada. Juhtimise hõlbustamiseks nõutakse suurt pingutust side- ja vaatlusmeeskondadelt. K. P. ja V. P. liiguvad hüpetena võitlevate osade järele. Niisama veeatakse alates kallaletungi lähtealuselt sideliine ülematele, alates kompaniiülemast. Sideohvitseride saatmine naabriüksustesse on väga tarvilik. Niisama tuleb hoolitseda lahinguside eest.

Varud moodustavad juhi käes võimsa abinõu, millega võib mõju avaldada lahingu käigule. Nad annavad eespool võitlejatele julgeoleku tunde ning võimaldavad seega paremini anduda ülesande täitmisele.

Kõigis üksustes alates kompaniidest tuleb luua varud. Kui need tegevusse paisatakse, tuleb viivitusega

otsida abinõusid uute varude soetamiseks. Juht, kellel ei ole varusid, ei saa enam juhtida ja lahingu käiku arendada vajalikus suunas. Kuid see ei õigusta varude kasutamist jaokaupa. Vastuoksa iga üksus peab täitma oma ülesande antud abinõudega. Kui aga siiski tekib vajadus paisata varusid lahingusse, siis seda tuleb teha nõnda, et ta annaks otsustavaid tagajärgi.

Väga tähtis on varude edasiviimine lahinguväljal. Ühelt poolt tuleb neid nii viia, et nad ei kannataks vastase tule all ega annaks ettekujutist meie tõelikust olukorrast. Teiselt poolt tuleb neid nii paigutada, et oleks võimalik nende kasutamine vajalikul ajal ja kohas. Varude kasutamisel tuleb vältida osade segiminekut ja kuhjumist kitsale rindele.

Varude kasutamiseviisid on manöövreerimine, võitlusjärgu toetamine ja kõvendamine.

Manöövri abil asetatakse varu vajalikul ajal vajalikku kohta. Varud võivad toetada esijärku kas oma tulega või elavjõu tegevusega. Vajaduse möödumisel nad jäävad tahapoole varru. Igal juhtumil need osad jäävad varuna juhi käsutusse. Kui esijärgu osad on nõrgendatud, võib anda nende käsutusse uusi jõude ja abinõusid. See oleks esijärgu kõvendamine.

Lahingus võib tekkida vajadus esijärgu osi vahetada. Vahetust võetakse ette pataljonis ja suuremates üksustes. Vahetust teostatakse kas uute osade paiskamisega vahetatava üksuse tiivale või viimasest üleminekuga.

Üleminekul on vaja nii peatuda, et osa ei läheks segi eelmise osaga või ei satuks tema asetusjoonele. Peatus koos eelmise osaga võib halvata uue osa võitlustahet. Seepärast tuleb teha üks peatus taga- ja järgmine eespool vahetatava üksuse asetust. Sel ajal kui uus osa peatub tagapool vahetatavast, viimase osade juhid informeerivad juuretunud juhte olukorrast.

Kompanii üldse oma osi lahingus ei vaheta. Kui näiteks üks rühmadest vajab kõven-

damist, siis antakse tema käsutusse uusi osi kompanii varust. Juureantud osad alluvad sellele ülemale, kes lahingut enne juhtis.

3. Lähenedamine ja kontakti loomine vastasega.

Nagu eespool selgus, algab lähenedamine umbes 10 km ja lõpeb vastavalt maastikule 600—1000 m vastase peajõududest. Lähenedamisel tuleb pealetungijal arvestada vastase suurtükiväe tuld, kokkupõrkeid vaenlase luurega ning eelosadega ja kallaletunge õhust. Mida lähemale jõuame vastasele, seda intensiivsemaks muutub tema julgestusosade ja tule tegevus, kuna lõpuks pealetungija eelosad on sunnitud peatuma vaenlase pidevas ja tugevas tules. Lähenedamisel pealetungiv jalavägi asub vastase suurtükiväe tule ja õhukallaletungi ohus, kuna temal puuduvad võimalused teotseda vaenlase nende osade vastu.

Vastavalt sellele on jalaväe tähtsamaks eesmärgiks jõuda lähenedamisel võimalikult vähemate kaotustega ja raskustega vastase peajõudude ette, et temaga astuda otsustavasse võitlusse. Kaotused, mis tekivad jalaväes sel ajajärgul, on palju tundelikumad võitlejate moraalile kui pealetungi järgmistes järkudes, sest lähenedamisel ei oota jalavägi kaotusi ega saa oma relvadega vastata vaenlase tulele. Väga tähtis on pealetungil ootamatuse tagamine, et vastane ei saaks ette valmistada lahinguks. Ootamatuse tagamiseks ja kaotuste vältimiseks on soovitatav lähenedamist teostada öösi või katta eelosadega niivõrt, et vastase luurel ei oleks võimalik paljastada meie vägede tõelikku olukorda ja kavatsusi.

Kui lähenedamine teostatakse öösi, on vaja päeval oma luurega vastase eelosi tagasi suruda. Siis saab pimeduse kattel läheneda vaenlasele ja hommiku koidikul alata kallaletungi. Päeval tuleb toimetada maastiku luuret, seejuures selgitades pealetungijate osade liiku-

misteid ja võimalusi paremaks lähenemiseks. Eriti tuleb hoolitseda, et öisel tegevusel väeosad ei satuks kõrvale oma tegevussuundadest, selleks tarbekorral asetades eriti teederistidele märke või üksikuid poste.

Lähenemisel on tähtsaks küsimuseks julgestusosade tegevus. Julgestusosad saadetakse luure, vallutamise või kaitse ülesandega ning vastavalt sellele nimetatakse neid kas luure- või eelkaitse osadeks. Eelkaitseosade ülesandeks on leida soodsaid lähiseid peajõududele, hoiatada viimaseid gaasitatud aladest või kuhu vaenlane tõenäoliselt võib oma tuld koondada, vastase V. P. Niisama nad julgestavad peavägede liikumist ja toimetavad osalist luuret. Luure saadetakse andmete kogumiseks vaenlasest ja maastikust.

Pealetungi alul, kui vaenlane on veel kaugel, korraldab tavaliselt luuret rügemendiüleml. Selleks saadetakse luurele kas mõni kõvendatud luursalk või liikumisel laial rindel üksikud luurpatrullid. Edasilikumisel tarbekorral korraldavad luuret oma huvides esijärgus asuvad pataljonid ja kompaniid.

Et jõuda ette vastase tegevusest, on tihtigi kasulik moodustada tugevat segaluursalka. Tema koosseisu kuulusid ratsa- ja ratturosad, jalavägi tarbekorral veovahenditel, r. k., saatesuurtükid, soomusautod ja pioneerid. Niisugune kõvendatud luursalk valgustaks pealetungi riba, koguks andmeid vastasest ja võiks kiire ja ootamata tegevusega kiskuda oma kätte punkte, mis soodustavad pealetungijale edaspidist tegevust, nagu ülekäigud jõgedel, kitsustikud, head tulistamise kohad jne. Tarbekorral peab luursalk astuma tugevasse võitlusse vastase eelosadega, et enda kätte kiskuda nimetatud punkte ja vaenlast vastupanupositsioonile tagasi suruda. Neid võitlusi nimetatakse eellahtinguteks. Luursalga kattel oleks peavägedel võimalik sooritada lähenemist ja kallaletungi lähtealusele asumist. Kui luursalka ei ole ette saadetud, teotsevad analoogiliselt eelkaitseosad. Luursalk teotseb luurpatrul-

lidega. Seejuures liiguvad ratturid peamiselt paremate teede raioonis ja moodustavad tule varu. Soomusautod teotsevad oma tulega nende märkide vastu, mis takistavad luure edasipääsu teede raioonis, ja julgestavad läbiminekul kitsustest. Luure eesmärk tuleb kindlaks määrata täpsalt ja selgelt, et ta suudaks kiiresti muretseda selgust vastase peajõudude asetuse ja tegevuse kohta.

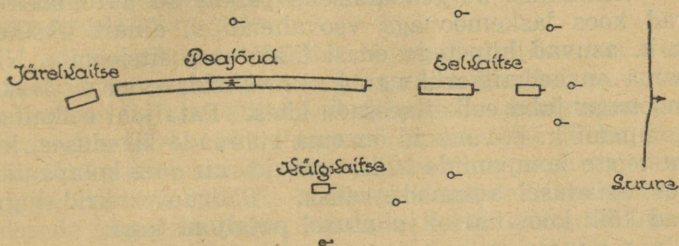
Vaatleme pealetungija tegevust lähenemisel suurtükiväe kauge- ja mõjuvtule piirkonnas.

Lähenemisel suurtükiväe kaugemale piirkonnas on rügement juba hargnenud pataljonidena. Et sel ajal veel rügemendiülemal puuduvad täpsamad andmed vastasest, määratakse esijärku tavaliselt üks pataljon, kuna teised kaks pataljoni liiguvad teises järgus kas ühel või kahel teel. Esijärku määratud pataljon moodustab rügemendi eelkaitsese.

Peale eelkaitsese on rügemendiülemalt kaugemale ette saadetud veel luure. Rügement saadab luurele tavaliselt luursalga, mis teotseb nagu eespool näidatud. On kasulik luuret korraldada laiema rindel kui asub vaenlane, et siis selgitada vastase tiibu ja haaramise võimalusi ning varjata oma vägede lähenemist.

Lähenemiskord suurtükiväe kaugemale piirkonnas on lähedane rännakkorrale, ainult selle vahega, et osa mis liigub koos, ei või olla suurem kui üks pataljon. Eelkaitsepataljoni ees liiguvad tema eelkaitseseosad, mis julgestavad pataljoni tema liikumisteel ja tiibadel. Kui eelkaitsepataljon liigub koos, siis tema ees umbes 1—2 km kaugusel liigub tema julgestamiseks eelkaitses kompanii. Eelkaitses kompanii ees liigub umbes 500—600 m kaugusel eelkaitses rühm, millest ettepoole saadetakse eelkaitses jagu ja viimasest piilureid. Nii sama võib eelkaitses rühmast välja panna külgakaitseks vähemaid osi või piilureid. Koos eelkaitseseosadega liiguvad õhu- ja vajadusel gaasivaatlejad. Seega näeme, et eelkaitseseosade tegevus on analoogiline rännakkaitsele, nad valgustavad peamiselt liikumistee raiooni,

kuna ettepoole saadetud luure võimalikult tervet rügemendi tegevusala. Juhtumil kui lähenemist sooritatakse kahe pataljoniga esijärgus, on soovitatav mõlemate pataljonide ette saata oma eelkaitseosad. Liikumiskord suurtükiväe kaugetule piirkonnas — vaata joon. nr. 63.

Joon. 63. Liikumiskord kaugetule piirkonnas.

Olgugi et lähenemise alul rügement tavaliselt hargneb pataljonidena, tuleb tihtigi jaguneda veelgi väiksemateks üksusteks — kompaniideks ja rühmadeks, et varjuda vastase õhu- ja maapealse vaatluse eest.

Kas liikuda terve pataljoniga koos või lahus, seda näitab olukord, kaardi uurimine ja maastiku luure. Sellel kaugusel on liikumise hõlbustamiseks ja kiirendamiseks soovitatav siiski liikuda koos terve pataljoniga, kui maastik võimaldab varjumist ja ei ole võimalusi ootamatuks kokkupõrkeks vastasega. Niisama on soovitatav enam kasutada teid, et säästa võitlejate jõudu.

Vajadusel saadetakse eelkaitsepataljoni poolt ette luure, vaatamata sellele, et seda on korraldanud ka rügemendiülem.

Rügemendiülem liigub tavaliselt koos eelkaitsepataljoni ülemaga. Tema juures asub ka rügemendi otsese toetuse suurtükiväe ülem. Liikumisel suurtükiväe kaugetule piirkonnas tarvitatakse telefonisidet ainult suurte üksuste vahel. Tarbekorral tuleb siduda telefoniga eelkaitsepataljoni ülem.

Eelkaitseosade tegevus peab olema hoogus ja täis algatust, et kiiresti tagasi

tõrjuda vastase julgestusosi. Põrgates kokku vastase julgestusosadega, eelkaitseosad kannavad kiiresti nende oma tule. Sidudes vastast tulega, katsuvad eelkaitseosad vastasest läbi imbuda ja neid haarates hävitada või sundida taanduma.

Liikumise kergendamiseks paiknevad automaatselt koos laskemoonaga veovahenditel, ainult üksikud r. k. asuvad hüpetega edasi liikudes positsioonile. Nii sama on eelkaitserühma k. k. väheldase arvu laskemoonaga juba eelkaitseosade käes. Pataljoni eelkaitsekompanii k. k.-vankrid on oma rühmade läheduses, kuna teiste kompaniide k. k.-vankrid on oma kompaniide või vajadusel rühmade sabas. Padrunivankrid liiguvad kõik koos ühisel juhatusel pataljoni taga.

Lähenedamine suurtükiväe mõjuv tulle piirkonnas algab umbes 5 km vastase peajõududest. Suurtükiväe mõjuv tuli kujutab enesest juba nii ohtlikku tegevust, et tuleb hajuda veelgi vähemateks üksusteks kui me seda nägime lähenemisel suurtükiväe kaugetule piirkonnas. Loetakse, et kõige suurem üksus, mis sellel kaugusel võib veel koos liikuda, on kompanii. Muidugi arvestades vastase vaatluse ja tulistamise võimalusi, tuleb vajadusel veelgi enam hajuda — rühmadena (50—100 m intervallidega ja distantsidega) või tarbekorral isegi jagudena. Kõigi osade liikumine sünnib veel kolonnides, tarbekorral ette saates piilureid. Kui olukord vähegi võimaldab, on soovitatav liikumist jätkata kompaniides ja rühmades enamvähem koos ja teedel, et hõlbustada juhtimist ja kiirendada edasijõudmist. Nii liikumisel kaetud maastikul ja öösi on soovitatav liikuda võimalikult alati teedel, seejuures kolonnidevahelisi distantse vajadusel suurendades.

Lähenedamise sellel ajajärgul tekitab vastane pealetungijale raskusi ja kaotusi nii suurtükiväe mõjuva tulega kui ka lennuväega ja oma julgestusosadega. Lähenedamise lõpul astuvad tegevusse pealetungija vastu juba vastase jalaväe relvad vastupanupositsioonist. Mida lähemale jõuab pealetungija vastasele, seda inten-

siivsemaks ja tugevamaks muutub viimase julgestusosade tegevus. Vastase poolt ette saadetud julgestusosad takistavad pealetungija eelkaitse- ja luureosade edasipääsu ja kisuvad kohati tegevusse isegi viimase suuremaid jõude. Arenevad kohati ägedad võitlused, et kaitsja julgestusosi tagasi tõrjuda ja jõuda tema vastupanupositsiooni ette.

Liikumisel suurtükiväe mõjuv tule piirkonnas on tavaliselt kaks pataljoni esijärgus ja üks teises. Kui olukord ei ole veel küllaliselt selgunud, saadetakse pataljonist esijärku üks kompanii, kuna teise järku jäetakse kaks kompaniid. Ettesaadetud kompanii moodustab pataljoni eelkaitse. Viimase ülesandeks on vastase eelosade tagasisurumine, vaenlase kohta andmete kogumine ja teises järgus liikuvate osade julgestamine. Nimetatud kompanii katab liikumisel pataljoni tervet pealetungi riba, mitte ainult liikumise teed, nagu eelkaitse tavaliselt lähenemisel suurtükiväe kaugetule piirkonnas.

Kui pataljon teotseb laial rindel või olukord on selge, sooritab pataljon lähenemist sel ajajärgul kahe kompaniiga esijärgus.

Esijärgu kompanii liigub rühmadena, kusjuures tavaliselt ees on kaks rühma, kuna kolmas moodustab kompanii varu. Esijärgu rühma liikumine võib olla olevalt maastikust ja vaenlase tegevusest väga mitmekesine, kas rühm enam-vähem koos või jagudena. Rühmas liiguvad ees k. k. jaod, olles valmis igal hetkel algama tulevõitlust. Vaatamata rügemendi- või pataljoniülema poolt saadetud luurele, on tihtigi kasulik kompaniist saata ettepoole vähemad luureosad. Nimetatud osad liiguvad kompanii läheduses ja julgestavad teda. Kui luureüksusi ei ole saadetud otsesesse lähedusse, tuleb k. k. jagudest saata vähe ettepoole vaatljad, et vajadusel kiiresti leida märke ja neid tulistada.

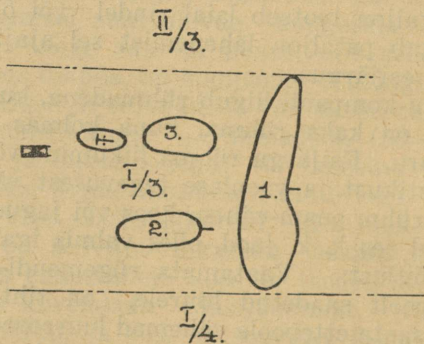
Eelkaitseosadele määratakse toetuseks üksikuid r. k. rühmi. Nimetatud relvad sooritavad liikumist hüpetena, et tagada jalaväele õigeaegset tuletoetust. Nii-

sama tagatakse kaasabi suurtükiväe poolt. Eelosade kõvendamiseks on soovitatav nendele veel juure anda soomusautosid, missugused ootamata löökidega likvideerivad vastase eelosade vastupanu teede raioonis, nagu nägime luursalkade tegevusel.

Põrgates kokku vastase julgestusosadega, pealetungija luureosad algavad nendega lahingut ja katuvad nendest läbi imbuda ja neid tagasi suruda.

Kui see aga ei õnnestu või venib pikale, tulevad luureosadele appi eelkaitseosad või vajadusel isegi üksused peajõududest. Kuni järgmiste osade appitulekuni peavad võitlevad luure- või eelkaitseosad kiskuma enda kätte taktikaliselt paremad kohad, et soodustada edaspidist võitlust. See nõue on eriti maksev enne peajõudude hargnemist lahingukorda. Muidugi luure- ja eelkaitseosad vaatlevad ja luuravad kogu aeg pidevalt vastast.

Pataljoni liikumiskord suurtükiväe mõjuv tule piirkonnas — vaata joon. nr. 64.

Joon. 64. Liikumiskord mõjuv tule piirkonnas.

Joon. nr. 64 näidatud liikumiskord võimaldab üksikutel hajutatud osadel hästi kasutada maastikku, et paremini varjuda vaenlase vaate ja tule eest. Niisama võimaldab seesugune liikumiskord tule toetust sügavusest, vaenlase julgestusosade tagasitõrjumist, maastiku

läbivaatamist ja peavägede julgestamist. Kokkupõrkel vastasega on need osad küllalt paenduvad, et kergesti manööverdada lahinguväljal ja vastast tulega ning haaramistega tagasi tõrjuda. See on nagu ämblikuvõrk, mis vastase osi püüab ja tarbekorral nende likvideerimiseks kokku tõmbub.

Erilise tähtsuse sellel ajajärgul omab suunahoidmise küsimus. Kui lähene misel suurtükiväe kaugetule piirkonnas sündis liikumine veel peajaslikult teedel, siis lähenemisel suurtükiväe mõjuv tule piirkonnas on teedest enamikus loobutud. Pataljonile antakse liikumiseks riba, kuna esijärgus liikuvale kompaniile ja rühmadele suunad. Niisama määratakse kompaniis suuniv rühm ja viimases — suuniv jagu.

Teiseks abinõuks jalaväe korraldamiseks ja koostööks eriti suurtükiväega on liikumise korraldamine hüpetena märgilt märgile.

Kohates vaenlase julgestusosi, katsuvad pealetungija eelkaitseosad neist läbi imbuda ning neid haاراتes hävitada või taandumisele sundida. Niimoodi teot sedes lähenevad pealetungija osad vastase kaitsepositsioonile. Seejuures mida enam läheneb vastase peajõududele pealetungija, seda tugevamaks muutub kaitsja vastupanu. Lõpuks hakkab teotsema pealetungija vastu tuli, mis tuleb vastupanupositsioonist.

Kontak ti loomine.

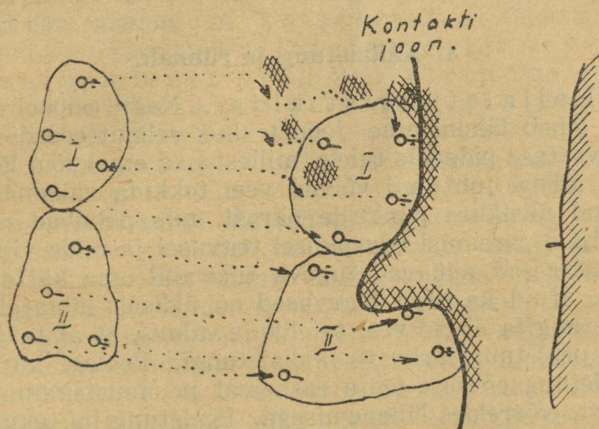
Eelkaitseosad suruvad edasiliikumisel järk-järgult tagasi vastase julgestusosi. Viimased moodustavad vastase ees enam-vähem hõreda loori, mis ei suuda avaldada püsivat vastupanu. Pealegi nad ei suuda oma vä hese tulejõuga moodustada pidevat kaitsejoont, vaid kujutavad enesest üksikuid hajutatud vastupanurakukesi. Niipea kui pealetungija julgestusosad on jõudnud nende tiibadele või ähvardavad neid rünnata, tõmbuvad kaitsja osad tagasi, et tekitada järgmistel seisukohta-

del uuesti pealetungijale raskusi ja jätkata luuret. Muidugi mõnes kohas peatavad kaitsja luureosad ja lahingueelpostid pealetungijat, kuid viimase teised osad leiavad naabruses vabad läbipääsud vastase asetuses ja, tungides hoogsalt edasi, sunnivad taanduma ka need osad, mis veel vastu panevad.

Pealetungija eelkaitseosade tegevus peab olema väga hoogus ja täis initsiatiivi. Leides ühes kohas vastupanu, peavad need osad julgete tegevustega läbi tungima sealt, kus vaenlane avaldab kõige vähemat vastupanu ja jõudma võimalikult kaugemale, et pilku heita vastase asetuse sügavusse. Kohates mõnes kohas vastupanu, suunitakse tuli viivituseeta nendele punktidele. Selleks muidugi on vajalik hea koostöö liikumise ja tule vahel, eriti on nõutav tuletoetus r. k. poolt. Selleks on soovitatav viimaseid nihutada tarbekorral isegi esijärku, et anda flankeerivat tuld oma osade toetamiseks.

Mida lähemale vastasele, seda enam hakkavad võitlusest osa võtma vaenlase peajõud. Järk-järgult muutub tugevamaks ja täpsamaks vastase suurtükiväe tuli ning enam ja enam kasvab r. k. arv, mis tulistab pealetungija osi. Sel viisil edasi liikudes jõuab jalavägi jooneni, kus vastane avaldab vastupanu tervel pealetungi rindel. Vaenlase tuli suleb kõik edasipääsud niivõrt tugevasti, et pealetungija eelkaitseosad ei suuda enam omal jõul neist läbi tungida. Kasutades maastikku, katsumad pealetungija eelkaitseosad veel edasi liikuda väikeste üksustega ja üksikute relvadega ning inimestega, et jõuda lähemale vastasele ja kiskuda enda kätte paremad kohad tulistamiseks. Mõnikord arenevad nende taktikaliselt paremate kohtade pärast veel vähemad lahingud, et neid kiiresti enda kätte kiskuda ja seega soodustada peajõududele edaspidist tegevust. Lõpuks on siiski eelkaitseosade edasitung seisma pandud ja igal katsel tungida edasi kohtab pealetungija vaenlase tuld. Seega on pealetungija vastasega kontaktis pealetungi tervel rindel. Kontakti loomist saaks kujutada nagu joon. nr. 65 näidatud.

Muidugi seesugune kontakti loomine ei sünni kiiresti. Tavaliselt kujutab ta pikaaajalist ja väga vaheldusrikast võitlust julgestusosade vahel. Kuid see võit-

Joon. 65. Kontakti loomine.

lus tuleb igal juhtumil viia kuni kaitsja vastupanupositsioonieelse tulitõkkeni. Kui pealetungija peatub kaugemal, siis võib kergesti tekkida näht, et tema relvad ei suuda anda vajalikku tuletoetust kallaletungi lõpposas. Selle vastu julgestusosade viimine liig kaugemale vastase vastupanupositsiooni ees organiseeritud tulle, nõuaks liig suuri kaotusi ja pingutusi pealetungija nendelt osadelt. Vastase vastupanupositsiooni ees on organiseeritud tuli, ja enne kui kallale tungida sellele positsioonile, tuleb organiseerida ja tegevusse rakendada pealetungija oma tugev tuli.

Eelkaitseosad, mis on vaenlase vastupanupositsiooni ette jõudnud, kaevuvad ja jälgivad pidevalt vastase tegevust.

Ettesaadetud luureosad on ülesande kohaselt kas liitunud eelkaitseosadega, suunitud tegevusse tiibadele või ühinenud oma osadega.

Kontaktijoone taga pealetungija peatub ja organiseerib otsustavat võitlust vastasega, mis teostatakse kõigi väeliikide suurema jõupingutusega. Seda võitlust nimetatakse kallaletungiks.

4. Kallaletung ja rünnak.

Kallaletungist üldse. Nagu eelpool nägime, lõpeb lähenemine joonel, kus eelkaitseosad satuvad vastase pidevale tulele, millest nad omal jõul läbi ei saa. Mõnel juhtumil võivad veel tekkida vähemad lahingud üksikute punktide pärast, mis pakuvad pealetungijale paremusi edaspidisel tegvusel ja mida viimase eelkaitseosad püüavad tugeva tule abil oma kätte kiskuda. Kuid ka need tegevused on üldiselt lühiajalised. Pealetungija ei ole veel täielikult valmis, et alata järgmist pealetungijärku — kallaletungi. Pealegi kujutab kallaletung enesest palju raskemat ja otsustavamat tegevust, võrreldes lähenemisega. Pealetungijal tekib vajadus tungida läbi vastase tugevast tulest, et purustada tema peajõud vastupanupositsioonil ja teda sealt välja visata. Kuid enne, kui alata seda raskemat osa pealetungist, on vaja vastase organiseeritud tuli pealetungi suunas kas hävitada või vähemalt nõrgendada ja maha suruda. Selleks on vaja oma võitlusvahendid paigutada positsioonile ja alata tulevõitlust vastasega. Nii sama tuleb enne kallaletungi asetada pealetungijaid oma pealetungi suundadesse või ribadesse, neid korraldada, varustada võitlusvahenditega, luua üksikute osade vahel sidet ja koostööd, koguda andmeid vastasest jne. Tekib tarvidus teostada terve rida töid, mis nõuab vastavalt olukorrale kas lühemat või pikemat aega. Maala, kus need tööd tehakse ja kus kallaletungile valmistatakse, nimetatakse kallaletungi lähtealuseks.

Kui kallaletungi lähtealusel pealetungija on korraldunud ja tulega valmistunud kallaletungiks, algab kallaletungi läbiviimine, mis esialgu teostatakse peasjalikult tulega. Kasutades tule toetust,

liigub vastasele lähemale pealetungija elavjõud. Jõudmisel vastase lähedusse tuli tõuseb oma haripunkti ja elavjõud tungib vastasele kallale käsirelvadega, et vaenlast lõplikult murda. See on rünnak.

Seega näeme, et kallaletung koosneb kolmest osast: kallaletungi lähtealuse korraldamisest ning kallaletungi ettevalmistamisest, kallaletungi läbiviimisest ja rünnakust.

Kallaletungi lähtealuse korraldamine ning kallaletungi ettevalmistamine. Kallaletungi lähtealuse kaugus vastase vastupanupositsioonist oleneb maastikust ja vaenlase tulejõust. Normaalselt kujuneb kallaletungi lähtealuse kaugus umbes 600—1000 m vastase vastupanupositsiooni eelservast. See on kaugus, kuhu kaitsja automaatrelvad suudavad anda vastupanupositsioonist küllalt võimsat ja pidevat tuld. Mida lähemale saab vastasele viia kallaletungi lähtealust, seda parem. Muidugi seejuures tuleb silmas pidada, et nimetatud alusele asumine ja tema korraldamine ei tooks esile suuri kaotusi ega paljastaks pealetungija kavatsusi vastasele.

Kallaletungi lähtealuseks tuleb valida maa-ala, kus saab hästi ette valmistada kallaletungija anda kõige paremat ja kestvamattuletoetust kallaletungivatele osadele. Niisama on vaja, et kallaletungi lähtealus omaks häid vaatluspunkte ja kaetud seljataguse. Viimane asjaolu on vajalik, et vaenlasele nägematult koondada oma jõude kallaletungi lähtealusele ja toimetada võitlejate pidevat varustamist võitlusvahenditega. Kallaletungi lähtealusel kasutatakse peatust, et kindlustada ja korraldada nimetatud ala olukorra kohaselt kas vähem või rohkem. Mõnel juhutamil võib tekkida ka tarvidus minna kallaletungile ilma kallaletungi lähtealuste korraldamata. Viimane näht võib tekkida siis kui vaenlane on nõrk ega ole suutnud organiseerida oma vastupanupositsiooni, kuna on vaja kiirustada kallaletungi algusega. Üldiselt kiirus-

tamine kallaletungi lähtealusel ei ole soovitatav, sest see võib tuua esile raskemaid kaotusi.

Kallaletungi lähtealusel tuleb läbi viia rida töid ja ettevõtteid enne kui alata kallaletungi. Neist oleksid tähtsamad: luure ja vaatluse korraldamine, osade üleminek lahingukorda, ülesannete andmine pealetungivatele osadele ja koostöö loomine nende vahel, kallaletungi ettevalmistamine tulega, juhtimise, side ja varustamise ning evakuatsiooni korraldamine ja kallaletungi lähtealuse organiseerimine.

Eelkaitseosad, mis löid kontakti vastasega, jäävad kohale ja vaatlevad ning luuravad püsivalt vastast. Nemad jälgivad pidevalt vastast kogu kontaktiloomise ajajärgul ja seepärast võivad anda ka kõige paremaid teateid vaenlasest. Lähenemisel, eriti kontakti loomisel, juhid toimetavad isiklikku luuret neist punktidest, kust avaneb parem vaade eelolevale maastikule. Niisama katsuvad nad hoolsa kaardi-uurimisega ja eelkaitseosade teadaannete põhjal endale ette kujutada vastase asetuse üksikasju. Kontakti loomisel on tavaliseks nähteks, et esijärgus liikuva pataljoni juhtiv koosseis hüppab ette, et hankida andmeid vaenlasest isikliku luurega ja kiiresti valida kallaletungi lähtealus ning võtta vastu otsus nimetatud lähtealusele asumiseks ja kallaletungi teostamiseks. Eriti tähtis on kindlaks teha pea-löögi suund ja vastavalt sellele suunida oma osi. Viimane asjaolu on väga tähtis, et tagapool kallaletungi lähtealust osi hajutada lahingukorda, et vältida kaotusi ja nad viia enam-vähem nägematult vastaslele kallaletungi lähtealusele. Kallaletungi lähtealusel loob iga juht vaatluse vastase järele kas eriliste V. P. või isikliku luure abil.

Lähenemise lõpul oli pataljonis eelkaitseosadena ees tavaliselt üks kompanii, kuna tagapool liiguvad kaks kompaniid. Asudes kallaletungi lähtealusele, asetatakse esijärku kaks kompaniid, kuna pataljoni varru üks kompanii. Võib olla kaks juhtumit, kus eelkaitsekompanii vahetatakse või ta jääb edasi esijärku. Kui ta

jääb esijärku, siis tõmbub ta ühele tiivale, seega aset andes teisele esijärku määratud kompaniile. Kompaniide k. k. ühes r. k. paiknevad kallaletungi lähtealusele nii, et võiksid paremini tulistada vastast ja ette valmistada kallaletungi, kuna elavjõud hoitakse tagapool, et vältida kaotusi. Seega tekib järgmine näht — jalaväe relvad nihutatakse kallaletungi lähtealusele, et vaenlase tuld maha suruda ja tema tulesüsteemi purustada või vähemalt nõrgestada, kuna elavjõudu hoitakse tagapool varjatult. Viimane nihutatakse ettepoole alles kallaletungi alul.

Et kallaletung tuleb sooritada vastase pidevas tules, on vaja kindlustada kiiret ja lihtsat liikumist vaenlase kallale. Selleks paigutatakse osad kallaletungi märkide vastu nii, et nad võiksid otsesuunas liikumisega edasi tungida. Üldiselt tuleb kallaletungi ajajärgul vältida keerukaid haaramisi, sest see võtaks rohkem aega ja seega võiks tekitada asjata kaotusi vastase tules. Pealegi segavad niisugused liikumised tuletoetuse andmist.

Väga tähtsa küsimusena esineb täpsate ülesannete andmine ja hea koostöö, eriti tule ja liikumise vahel.

Pataljoniülema käsu aluseks on rügemendiülema käsk ja tegevusala luure tulemused. On väga vaja, et kõik ülemad kuni rühmaülemateni kaasa arvatud tunneksid pataljoni tegevuse ideed ja võiksid tarbekorral üles näidata suuremat algatusvõimet. Eriti väikestes üksustes tuleb hoolt kanda, et alluvad saaksid täpsalt aru oma ülesannetest ning olukorrast.

Käsu andmisel tuleb teatada alluvatele ülematele olukord, täpne ülesanne, oma otsus ülesande täitmiseks, ülesanded üksikutele osadele ja relvadele, koostöö naabritega ja tuletoetus r. k. ning suurtükiväelt, korraldused sidepidamiseks, õhu- ja gaasikaitseks ning varustamiseks ja evakueerimiseks.

Kallaletung vaenlase vastupanupositsioonile kujutab enesest võitlust organiseeritud tulega, mille vastu

teotsemine nõuab osadelt väga hästi korraldatud koostööd. Kõigi automaatrelvade ja suurtükiväe tegevus tuleb suunida sellele, et võimaldada elavjõule edasipääsu võimalikult vähemate kaotustega. Selleks antakse relvadele täpsad ülesanded — millal, kuhu ja kuidas tulistada. Seega kujuneb midagi tuleplaani taolist, mida nägime kaitselahingus. Kuid see tuleplan ei saa olla nii täpne kui me seda nägime kaitselahingus. Pealetungija ei tunne täielikult maa-ala ega tea kaitsja kõiki vastupanurakukesi ning edasitungil tekib paratamata vajadus tuld avada ikka uutele ja uutele märkidele. Selleks, et neid uusi tuleülesandeid täita kiiresti ja hästi, on vaja tuld juhtida. Seda saab teha kas enne antud täpsate ülesannetega või kokkulepitud signaalide abil. Et oleks parem koostöö elavjõu ja tule vahel, jääb osa jalaväe automaatrelvi (osa r. k. ja varukompanii k. k.) kallaletungi lähtealusele, kuna teine osa liigub edasi koos kallaletungivate osadega. Seega kujutab kallaletungi lähtealus enesest tulebaasi, millelt toetatakse kallaletungi.

Jalaväe hargnemist kallaletungi lähtealusel kaetakse rindelt r. k. tulega. Asetus kallaletungi lähtealusel kujuneb vastavalt kallaletungi suundadele ja tuletoetuse vajadustele. Varuosad paigutatakse harilikult pealöögi suunas või lah-tise tiiva olemasolul selle taha. Kallaletungil tuleb kindlasti kasutada vaenlase olemasolevaid lahtisi tiibu, sest võitlus nende vastu annab mõjuvamaid tagajärgi.

Edasiliikumiseks kallaletungile aseneb osa võitluskorda, mis koosneb kahest järgust. Nii on rühmas esijärgus k. k. ja tagapool laskurjaod, kompaniis esijärgus kaks ja teises — üks rühm jne.

Kallaletungi lähtealusel ei asetata väeosi ja relvi ühtlaselt, vaid need koondatakse vastavalt pealetungi kavatsustele, nii tähtsamatesse punktidesse enam ja vähema tähtsusega punktidesse — ka vähem. R. k. tulevad koondada nii, et nad suudaksid anda mõjuvat

tuld vajalikul hetkel pealöögi suunas. Laiade rинnete olemasolul koondatakse jõud pealöögi suunas, kuna vabaksjäänud kohad kaetakse nõrgemate osadega. Viimased seovad pealetungija üksusi ja raskendavad vastasel aru saada tõelikust olukorrast.

Enne kallaletungi algust korraldatakse hea side ja juhtimine. Juhid asuvad oma K. P. ja annavad kallaletungiks täpsad käsud ja korraldused. Kallaletung on otsustav järk, seepärast peab juht kõik tegema, et võitlejatel oleks ülesanne arusaadav ja selge, kindel võidutahe, usk võidusse ja hea koostöö kõigi üksuste ja relvade vahel.

Kui lähenemisel sideküsimus ei tekitanud raskusi, siis tuleb kallaletungi eel käsitamisele võtta kõik võimalikud sidepidamise abinõud. Rügемendi hargnemisel anti pataljoni käsutusse üks rühm sidekompaniist, mis kuni kallaletungi lähtealuse ni ole enamikus veel tegevusse paisatud. Kallaletungi lähtealusel loob siderühm traatühendused kompaniiülematega, pataljoni K. P. ja võimalusel ning vajadusel mõne r. k. rühmaga. Osade edasiminekul veetakse telefoniside nendele järele. Peale telefoniside luuakse side veel helkaparaatidega, rakettidega, lipukestega jne. Tuleb võtta tarvitusele võimalikult enam sidepidamise vahendeid, meeletades, et vastase organiseeritud tules puruneb nii mõnigi sidepidamise võimalus, kuna kogu aeg kerkib suur vajadus hea side järele. Peale sidevahendite kasutamise juht katsub kallaletungil oma asukoha nii valida, et ta näeks enam-vähem oma osa tegevust.

Kallaletungi lähtealusel varustatakse võitlejad võitlusvahenditega ja luuakse võimalusi haavatute evakueerimiseks. Lähenemisel liikusid k. k. enamikus vankritel, peale eelkaitseosade. Niisama asusid vankritel veel tagavarana kompaniis ette nähtud padrunid. Kallaletungi lähtealusel iga relv ühes ühe tuleüksuse laskemoonaga asub positsioonile. Kompanii padrunitevankritelt pannakse maha laskemoona tagavara, moodustades kompanii L. P. Kui aga osa laskemoona on

lähenemisel kulutatud, siis teostatakse selle täiendamist nõudmisega tagantpoolt. Kompaniist vabanenud lahinguvõr saadetakse pataljoniülema korraldusse. Nimetatud voori täiendatakse rügemendi voorist ja nii tekib pataljoni L. P.

Kallaletungi lähtealuse läheduses luuakse kompaniis mõnes varjatud kohas haavatute pesa (H. P.), kuna pataljonis S. P. Seejuures luuravad sanitarid teid ja võimalusi, kuidas kallaletungi ajajärgul haavatuid toimetada H. P. ja sealt edasi pataljoni S. P.

Et kallaletung nõuab suuri füüsilisi pingutusi võitlejatelt, jäetakse sõdurite seljakotid tavaliselt kallaletungi lähtealusele, kuna kaasa võetakse koos relvadega võimalikult suurem arv laskemoona, labidad, sidumispakikesed ja muud võitluseks vajalikud abinõud.

Peatust kallaletungi lähtealusel kasutatakse veel nimetatud maa-ala kindlustamiseks või vähemalt korraldamiseks. Selle tegevuse sihiks on püüa, muuta kallaletungi lähtealus positsiooniks, kust võib anda paremat tuletoetust kallaletungivatele osadele ja vajadusel vaenlast tagasi lüüa kaitselahinguga, kui ta peaks omakord algama pealetungi.

Kõigi tegevuste ulatus kallaletungi lähtealusel on tingitud olukorrast. Ta võib olla pikaajaline süstemaatilise ettevalmistusega või lühiajaline peatus. Peatusel kallaletungi lähtealusel on soovitatav, et vaenlane ei märkaks meie kavatsusi. Selle tõttu võetakse ette tegevusi, et vaenlase tähelepanu tõmmata eemale tõelikust pealetungi suunast või asutakse nimetatud lähtealusele öösi.

Kallaletungi teostamine. Kallaletung harilikult algab tulevõitlusega. Kallaletungi lähtealusele asetatud automaatrelvad koondavad oma tule nende märkide pihta, mis võivad pealetungijat takistada edasiliikumisel. Ka suurtükivägi koondab oma tule vastase vastupanupositsioonile, et desorganiseerida vaenlase plaanikindlat kaitset. Sel ajal kallaletungi teostamiseks

määratud osad tõmbuvad lähemale lähtealusele, et alata peatumata edasitungi.

Kallaletungi alul on vastane tavaliselt tagasi surutud oma vastupanupositsioonile, ainult harva võivad mõned eelosad veel püsida nimetatud positsiooni ees.

Kallaletung algab kas kindlaks määratud ajal või signaali järele. On soovitatav kallaletungile asuda korruga võimalikult laial rindel, et kiskuda mitmele suunale vastase tähelepanu ja tuld. Kuid tihti on sel juhtumil raskusi ka pealetungijal, sest ei ole võimalusi tuld vajalikult koondada.

Kompanii tungib kallale tavaliselt kahe rühmaga esijärgus ja ühega varus. Rühmas liiguvad ees k. k. ja tagapool laskurjaod. K. k. kokkukõlastavad rühmas omavahel liikumist. Sel ajal kui hüppab üks k. k., kohalejäänud k. k. täidab oma ja naabri k. k. ülesannet. Kui mõlemad k. k. on kohal ja täidavad oma tuleülesannet, tõmbuvad hüpetena järele laskurjaod.

Kalalletungil liigub rühm võitluskorras hüpetena ühelt tulejoonelt teisele, kusjuures ees liiguvad, nagu eelpool nägime, k. k. ja taga — laskurjaod. K. k. jaod liiguvad edasi kas ahelikku või trobikonda paiskunult. Laskurjagusid hoitakse võimalikult kauem koos, tarbekorral harvendatud kolonnis. Hüppeid teostatakse kaugeimal jagudena, siis jao osadena ja lõpuks üksikute meeste edasiliikumisega. Seejuures on ka hüppe pikkused tingitud maastikust ja vaenlasest. Nii mida lähemale jõuame vaenlasele, seda lühemaks muutuvad hüpped ja seda lähemale k. k. hoiduvad laskurjaod. Kõigil peatustel k. k. tulistavad pidevalt neid märke, mis takistavad rühma edasitungi. Väga vajalik on rühma k. k. nii edasi viia, et nad kallaletungi lõpuosas — rünnakul saaksid kõige paremini toetada oma tulega ründavaid osi. Et automaatrelvad suudavad anda ainult lühiajalist tuld, on vaja kiiresti kasutada tuletoetust.

Kui kompanii esijärgu rühmad on juba edasi liikunud umbes 300—400 m, algab liikumist varurühm. Sel ajal on juba enamikus selgunud suund, kuhu oleks soovitatav sihtida löök kompanii varudega. Kompanii varu

kaugus esijärgu rühmadest on tingitud maastikust ja vaenlase kaugusest. Ühelt poolt tuleb varu nii viia, et vältida kaotusi, kuna teiselt poolt tuleb silmas pidada, et teda saaks vajadusel kiiresti kasutada.

Sel ajal, kui kompanii tungib kallale vastasele, kallaletungi lähtealusele kohale jäänud r. k. ja võimalusel varukompanii k. k. tulistavad vaenlast. Et sel ajal tuli ei nõrkeks, vaid vastuoksa muutuks tugevamaks jalaväe lähenemisega vaenlase vastupanupositsioonile, on väga tähtis, et r. k. enamikus oleksid nii asetatud, et nad saaksid kogu aeg vastast tulistada kas ühelt asukohalt või kiire paiknemisega ettepoole mõnele teisele laskekohale. Eriti tuleb arvestada asjaolu, et mida lähemale kallaletungi lähtealusele jõuab pealetungija, seda enam kaitsjal astub tegevusse relvi.

Edasiliikuvad jalaväe abistavad eeskätt tema oma k. k., mis liiguvad ühelt laskekohalt teisele, ja automaattuli kallaletungi lähtealuselt. Et eespool on oodata ägedat tuld vastase vastupanupositsioonist, kusjuures viimast tervikuna tavaliselt ei näe kallaletungi lähtealuselt, on soovitatav üksikuid r. k. rühmi anda kas esijärgu kompaniide käsutusse või saata hüpetega nende järele. Käsutusse andmisega saavutatakse tihti parem koostöö osade ja r. k. vahel. Niisama on väga tähtis sellel ajajärgul pidev koostöö suurtükiväe ja kallaletungiva jalaväe vahel. Selleks on vaja suurtükiväe eelvaatlejaid saata koos jalaväe esijärgu kompaniidega. Suurtükiväe tuli halvab peale kaotuste veel tunduvalt vastase moraali, mistõttu ta on paremaks abinõuks pealetungi edukaks läbiviimiseks.

Väga tähtis on jalaväe juhtimine sellel ajajärgul. Juhid peavad näitama oma alluvatele eeskuju vapruses ja julguses. Iga osa juht peab hoidma oma mehi kindlalt kätes. Kallaletungil tulevad ilmsiks kogu aeg ikka uued ja uued märgid, mille tõttu on vaja osa juhtida uute käskudega ja korraldustega. Selle lahingu läbiviimine nõuab väga palju leidlikkust, tähelepanu ja hoogsat edasitungi. Sidet peab rühma

või kompanii ülem oma osaga peamiselt kokkulepitud märkidega ja virgatsite saatmisega. Muidugi on seejuures suuremaks sidepidamise abinõuks enne tegevusse astumist täpsalt kokku seatud tegevuskava. Niisama tähtsa küsimusena esineb antud suuna või riba hoidmine, et mitte segada tule ja naabrite tegevust. Maastikust tingituna võib mõnel juhtumil vähe suunast eemale kalduda, kuid tingimusel, et see ei segaks naabrit.

Kallaletungivad osad ei pea joondumist ega järjekorda edasiliikumisel. Järjekorras hüpped kergendavad vastasel tule koondamist edasiliikuvatele osadele, mistõttu nad on kahjulikud. Eelkaitseosad, mis kontakti loomisel jäid ettepoole kallaletungi lähtealust, ühinevad edasitungivate osadega. Nii neil kui ka segiläinud osadel on keelatud liikuda tahapoole, mis võib halvata kallaletungija moraal. Nad alluvad juhtidele, kelle osa tegevuspiirkonnas nad asuvad.

Kallaletungil tuleb arvestada tulevõitluse pidamisel vaenlase flankeerivat tuld. Võitlust nende relvade vastu peavad eeskätt r. k. kallaletungi lähtealuselt. Kuid tihti ka k. k. on väga mõjuvad abinõud nende märkide hävitamiseks.

Kallaletungi läbiviimisel selguvad vaenlase nõrgad või nõrgendatud kohad, kuhu on vaja suunida rünnakut. Juhid suunivad vähehaaval vajalikke jõude nende punktide vastu ühes tugeva tuletoetusega.

Kallaletung tuleb teostada kiiresti, sest mida kauem kestab saabumine rünnaku lähtealusele, seda suuremaid kaotusi kannab jalavägi. Jalaväe aeglane ja loid kallaletung nõrgendab teda veel tunduvalt peale kaotuste moraalselt ja hävitab laskemoona. Seetõttu tuleb teha kõik, et jalaväe edasitung oleks täis hoogu ja võidutahet. Sellest aga ei või järeldada, et tuleks liikuda ettevaatamatult. Alati tuleb arvestada vastase võimalikku tuld ja selle mahasurumiseks viivitusega paisata vajadusel tegevusse oma relvad. Selleks muidugi tuleb liikumisel jälgida, et relvad ei takistaks tulistamisel jalaväe liikumist ja et jalavägi ei kataks

kinni relvade laskevälja. Üksikute osade mahajäämine kallaletungil ei tohi millalgi olla põhjuseks teiste tagasitõmbumiseks. Tiibade ja seljataguse julgeoleku eest hoolitsevad varud ja vanemad juhid.

Kallaletung lõpeb umbes 100—200 m vaenlasest. K. k. asuvad vastasest juba niikaugel, et edasiliikumisel ei suurene nende tule tabavus. Sel ajal laskurjaod on lähenenud k. k. jagudele ja algab rünnak. Viimane hüppejoon nimetatakse rünnaku lähtealuseks.

Rünnak on kallaletungi viimane järk, kus elavjõud tääkidega ja käsi-granaatidega tungib vaenlase kallale, eesmärgiga teda lõplikult hävitada. Olgugi et tervel kallaletungil pealetungija hävitab oma tulega vaenlast, ei saa see anda lõplikke tagajärgi, sest vaenlane võib varjuda tule eest oma kaevikutes. On vaja temale elavjõuga kallale hüpata ja ta oma seisukohtadest välja visata. Seda tuleb ette võtta alati kui vastase vastupanu ei murdu tulega.

Rünnak nõuab kõigilt osavõtjatelt raugematuttahet ja kõrget moraali, et vaenlasele külma relvaga kallale tungida. Ta on närvesööv, karm toiming. Tema teostamisel on enam mõõduandev moraalne üleolek, vägede sisemine väärtus, julgus ja hoogsus kui arv ja juhtimise osavus.

Rünnaku teostamine võib sündida kas esijärgu osade algatusel või vanema jalaväe juhi üldisel korraldusel. Üldist rünnakut vanema juhi korraldusel on võimalik võtta ette positsioonisõja oludes või kui maastiku tõttu või öösi saab nägematult vaenlasele asuda rünnaku lähtealusele. Sel juhtumil võib kujuneda rünnak laial rindel ja ta algab kas kindlaksmääratud ajal või signaali järele.

Päevasel tegevusel tuleb eelistada üksikuid rünnakuid osade kaupa. Raske oleks nõuda üldist rünnakut kogu rindel. Viimasel juhtumil võib kergesti tekkida olukord, et ühel kohal on osa aegsasti jõudnud rünnaku

lähtealusele ja peab tappetule piirkonnas ootama teisi, kuna aga mahajäänud osi tuleb edasitungil üleliia kiirustada ja seega nende tegevust tihtigi raskendada.

Tuleb anda igale juhile kõige laialisemad võimalused rünnaku aja valikul. Nõuab ka J. E. II § 227, et kõigi esijärgus olevate osade nooremad juhid peavad käsku ootamata algama rünnaku, kui tekib selleks soodus hetk. Iga üksuse juhi kohus on jälgida oma osade jõudmist rünnaku kauguseni ja nende küllaline ja õigeaegne toetamine tulega ja varudega.

Rünnakul kitsal või laial rindel on oma head ja halvad küljed. Rünnakul kitsal rindel on ettevalmistus tulega tunduvalt parem kui me seda näeme tegevusel laial rindel. Niisama on võimalik koondada löögi andmiseks enam vägesid. Kuid moraalne efekt ja edu kasutamine rünnakul kitsal rindel on raskem ja pealegi kaotused suurenevad, eriti kui arvestame, et vaenlasel on võimalik tuld koondada. Lai rinne annab paremaid võimalusi vaenlase haaramiseks ja edu kasutamiseks ning vähendab kaotusi, sest vastane ei suuda oma tuld küllaliselt koondada. Rünnakul laial rindel on ka moraalne mõju üldiselt suurem kui teotsemisel kitsal rindel, muidugi kui kallaletung on hoogus. Kuid lai rinne nõuab suuri vägesid, halvab tule koondamise võimalusi ja raskendab juhtimist.

Võttes arvesse meie elavjõudu ja materjaalseid võimalusi, ei saa rünnakut ette võtta väga laial rindel. Tuleb hoolikalt jõude koguda, et moodustada tugev rünnak vapustava löögi andmiseks vastasele. Nii loetakse küllaliseks peahoobi suunas teotsevale pataljonile kuni 800—1000 m laiune riba. Muidugi areneb rünnak mitte tervel sellel ribal, vaid üksikutes punktides, mistõttu on veelgi enam võimalusi jõudude koondamiseks. Et aga vaenlane ei saaks liig vara teada pealetungija täpsaid kavatsusi, võetakse küll tegevus ette laial rindel, kuid üks suund on peahoobi ja mõned teised abilöökid suunad; ühes kohas antakse hoop, teisal köidetakse vastast (vaata joon. nr. 61).

Pealöögi suunimisel on tähtis selle koha valik. Pealöögi kohaks tuleb valida koht, mille kiskumine vastaselt mõjutab lahingukäiku. Seejuures tuleb tihti otsida mitte neid kohti, mis paremini on säilinud rünnaku alguseni, vaid neid, mida pealetungija tuli on nõrgendanud ning mis omavad häid lähiseid ja tuletoetuse võimalusi. Igal juhtumil on pealöögi koha valik väga tähtis ja ülesseatud eesmärgist on tingitud pingutused ja raskused peahoobi läbiviimisel. Abilöögid võetakse ette, et pealöögi suunda hoida saladuses kuni lahingu põnevama hetkeni, siduda vaenlast rindelt ja tema tähelepanek ning tuli kiskuda mitmele poole. Abilöökidega saadakse rünnaku rinde laius. Tegevus abilöökidega suunas peab kandma samasugust hoogsat iseloomu, nagu pealöögi suunaski, ainult kitsamate eesmärkidega ja vähemate jõududega.

Rünnaku koha valik väiksele üksusele sünnib tavaliselt kallaletungi ajajärgus, mõnikord võib seda teha ka kallaletungi lähtealusel. Vastavalt valitud kohale tuleb suunida rühmade laskurjagused ja k. k. nii, et oleks võimalik elavjõudu rünnakule viia k. k. heal tuletoetusel.

Rünnaku koha täpis valik sünnib kas esiosade ülemate omal valikul või neile antud ülesannete kohaselt. Mõnel juhtumil ei ole kasulik täpsalt määrata rünnakupunkte väikestele üksustele, vaid need selguvad kallaletungi teostamisel. Rünnaku eel peab iga osa olema oma rünnakupunkti vastu. Rünnaku iseloom oleneb mitmest asjaolust, kas jalaväge toetab suurtükivägi, lennuvägi jne. ja missugusel määral, kas rünnak võetakse ette rindelt või vaenlase tiivalt, kas vaenlane on nõrgendatud ja väsinud või tugevajõuline, kas vaenlase positsioon on kindlustatud või kindlustamata. Vastavalt nendele asjaoludele on rünnaku ettevalmistuse ulatus ja suurus. Näiteks kui tuleb rünnata vaenlase kindlustatud positsiooni, on vaja rünnakut väga üksikasjalikult ja tugevalt ette valmistada. Selle vastu ootamatult ette võetud või tiivale suunitud rünnak tuleb kiiresti teostada.

Rünnaku ettevalmistamise eesmärgiks on niisuguse olukorra loomine, et vaenlane ei saaks tulistada ründavaid osi. Selleks on vaja vaenlast kallaletungil nõrgendada ja tema tulirelvi hävitada või vähemalt rünnaku ajal tulega maas hoida. Eriti on vaja, et vaenlane ei saaks tappetulega tulistada lahtiselt ja püsti liikuvaid ründajaid, mis võib viimastele tekitada raskeid kaotusi või neid täiesti tagasi visata. Rünnakupunktis asuva kaitsja mahasurumist on kõige parem teostada ründavate osade k. k. ja nende läheduses liikuvate r. k., sest rünnaku ajal on raske tulistada tagantpoolt esijärgu ees asuvat vaenlast, kuna kergesti võib tabada oma mehi.

Rünnaku ettevalmistamise abinõudena on tuli ja liikumine. Tulevõitluse eesmärgiks on, alates kallaletungi lähtealuselt, tekitada vaenlasele kaotusi võitlejates ja relvades, lõhkuda tema moraali otsustava võitluse eel, neutraliseerida vastase V. P. ja relvi ja takistada tema osade liikumist. Vaenlase segamiseks gaasitatakse mitterünnatavaid raioone või asetatakse tagapool asuvatele punktidele kergestihaihtuvaid gaase. Niisama võib neutraliseerida vastase V. P. ja seisukohti suitsuga. Peale tule tegevuse pealetungija raskendab kaitsja tööd oma manöövriga. Selleks suunib rünnaku ettevalmistamisel pealetungija oma jõud hoobi andmiseks kas vastase tiivale või isegi seljagusesse. Kui ei ole võimalik korruga jõuda vastase tiivale, tuleb vastase asetusse murda ja siis teotseda tekkinud tiibade vastu. Rünnaku suunimisega võib võitluses kergesti haarata vastupanupositsioonis haju-
tatud võitlusrakukesi ja neid piirata ning hävitada. Kõigi nende tegevuste eesmärgiks on vastasele kaotuste tekitamine ja tema kaitse plaanikindluse halvamine.

Rünnaku ettevalmistamine algab kallaletungi lähtealuselt ja kestab kallaletungi tervel ulatusel. Mida lähemale vastasele, seda mõjuvamaks peab muutuma nimetatud ettevalmistamine. Kallaletungi ajajärgul tulistavad rünnakupunkti nii relvad, mis liiguvad koos eesosadega, kui ka tagapool asuvad. Rünnaku lähtealusel tõuseb tuli

oma haripunktini, et lämmatada ja maha suruda vastase tuld. Siin tulistavad jalaväe relvad ja suurtükivägi peamiselt märke, mis on rünnaku ees. Rühmade k. k. asuvad rünnaku lähtealusel niimoodi, et nad suudaksid anda ründavatele osadele tuletoetust võimalikult kauem ja flankeerivalt. Et r. k. kompanii juhtimine koondatult on rünnakul raskesti teostatav, on antud üksikuid r. k. rühmi esijärgu kompaniide ülemate käsutusse.

Peatus rünnaku lähtealusel on tavaliselt lühiajaline ja kestab tihtigi mõni hetk, mille kestvusel laskurjaod hüppavad k. k. jagude ette ja algavad rünnakut. Seejuures laskurjaod lähenesid juba kallaletungi lõpuosas enam ja enam k. k. Pikk peatus sellel kaugusel on tihtigi seotud raskete kaotustega. Muidugi mõnel erilisel juhtumil võib peatus olla pikem, näiteks positsioonisõja oludes, kui maastik võimaldab peatuseta läheneda vaenlasele kuni rünnaku lähtealuseni või rünnaku lähtealus kujutab head tulejoont ja kaitset vastase tule ning vaatluse eest. Rünnaku alul suurtükivägi ja osa r. k. kannavad oma tule rünnakupunkti naabruse ja selle taha, et ümbritseda tulega nimetatud punkti. Seesugune tuli on vajalik, et vastane ei saaks juure tuua oma varusid või rünnakupunktist tagasi minna.

Rünnakule mineku eel annb rühmaülem jagudele rünnakupunkti ja suuna, milles edasi tungida sissemurde tekkimisel. Korraldused rünnakuks on harilikult lühikesed ja kiired. Rünnak algab komando järele. Laskurjaod mööduvad k. k. jagudest ja lähevad koos k. k. tagavara toimkondadega rünnakule. K. k. jäävad kohale ja tulistavad vastast flankeeriva tulega võimalikult kauem. Kui k. k. ei saa kohalt tulistada, läheb ta koos laskurjagudega rünnakule, hoidudes seejuures võimalikult tiibadele ja tulistades vajadusel flankeerivalt käsikäigult või laskekohast. Tarbekorral ründajad tulistavad ka käsikäigult ja heidavad käsigranaate vastase asetusse.

Rünnakule minek sünnib tavaliselt umbes 100—200 m kauguselt. See kaugus on tingi-

tud maastikust, vastase tappetule ulatusest, milles ei või enam teha peatusi, inimese võimest läbistada maaala kiirsammul ning joostes ja vajadusest oma vägede läheduse tõttu suurtükiväe tuld edasi kanda. Muidugi on rünnaku kaugus väga muutlik. Kui rünnak võetakse ette umbes 200 m kauguselt, siis minnakse esialgu kiirsammul, mis pärastpoole muutub jooksuks. Mehed koonduvad enam rühmaülema juure. 30—40 m kauguselt antakse käsklus „granaadid“, mille järele käsigranaate heidetakse vaenlase asetusse. Kasutades granaatide lõhkemise mõju, hüppavad ründajad „hurraa“-hüüdega vaenlasele täakidega kallale. Rünnakut juhib rühmas rühmaülem isiklikult, olles oma rühma ees ja kiskudes eeskujuga kaasa kaasvõitlejaid.

Kui ründajad on vallutanud rünnakupunkti, tuleb rühmas viivitusega järele tõmmata k. k. ja asetada nad nii, et neid saaks paremini kasutada tulevõitluseks. Rünnaku ajal ja eriti peatusel pärast rünnakupunkti vallutamist tuleb r. k. ja suurtükiväe tuli hoida nendel märkidel, kust vastane saab tulega tõkestada ründajaid. Niisama tuleb tulega takistada vastase osadele juurevool rünnakupunkti või sealt äraminek. Et seesugust tuletoetust saada, tuleb alal hoida pidev side tagapool asuvate relvadega.

Rünnaku ebaõnnestumisel tuleb koondada peamine tähelepanu elavjõu päästmisele. Selleks koondatakse tuli vastase kaevikutele ja relvadele, et nad ei saaks karistamatult pealetungija jalaväge tulistada. Peatunud jalavägi peab viivitusega kaevuma, kuna pealetungija relvad asuvad vastase tulistamisele, mille järele uuesti rünnak ette võetakse.

Kui aga pealetungija jalavägi on kannud suuri kaotusi ja on moraalselt tugevasti vapustatud, siis ei ole mõtet teda uuesti suunida endises kohas rünnakule. Pealegi tuleb arvestada kaitsja vastupanu kasvamist pealetungija rünnaku kokkuvarisemisel. Kui aga siiski on vaja uuesti rünnakule asuda, siis tuleb see võtta ette uues rünnakupunktis, et mitte näidata võitlejatele endise ebaõnnestunud rünnaku ohvreid.

Halvemal juhtumil, kui pealetungija jalavägi on sunnitud rünnakut katkestama ja taanduma, tuleb esijoones mõelda elavjõu päästmisele. Selleks jäävad üksikud automaatreivad kohale ja tarbekorral ohverdavad ennast, et päästa elavjõudu. Muidugi kõige paremaks jõudude säästmise abinõuks on rünnaku ettevõtmine ootamatult ja tema läbiviimine hoogsalt ja kiiresti.

5. Võitlus vastase positsiooni sisemuses ja edu arendamine.

Kui pealetungija on jõudnud üle kaitsja vastupanupositsiooni eelserva, algab järgmine pealetungi järk, mida nimetatakse võitluseks vastase positsiooni sisemuses. Võitlus vastase vastupanupositsiooni sisemuses kujutab enesest ägedat võitlust vaenlase üksikute vastupanurakukestega. Ta koosneb reast tulevõitlustest ja nendele järgnevatest rünnakutest. Kuid selle võitluse kindlaks eesmärgiks peab olema nõue välja jõuda vastase vastupanupositsiooni tagumisele servale ja vaenlase suurtükiväe seisukohtadeni, et vastase elavjõudu hävitada ja temalt kiskuda materiaalsed võimalused.

Kui pealetungija on rünnakuga vallutanud määratud punkti, tulevad viivitusega rühmades järele tõmmata k. k. ja luua võimalusi vastase tagasilöömiseks tulega. Selleks paigutatakse rühmas k. k. kas ettepoole või tii-badele, et oleks võimalus flankeeriva tule andmiseks. Niisama on väga vajalik viivitusega luua side suurtükiväega ja tagapool asuvate relvadega, et vajadusel kiiresti kasutada nende tuld. Vastase positsiooni murdnud osal tuleb kasutada iga peatust kaevumiseks.

Rünnakust osavõtjaid laskureid tuleb pärast rünnakut viivitusega korraldada, sest nad saavad tavaliselt rünnaku teostamisel moraalselt nõrgendatud ja segi paisatud. Kogu aeg tuleb meeles panna, et vaenlasele on varud, millega ta katsub ette võtta vastulööke. Vaenlane jälgib kogu aeg pealetungija tegevust ja ka-

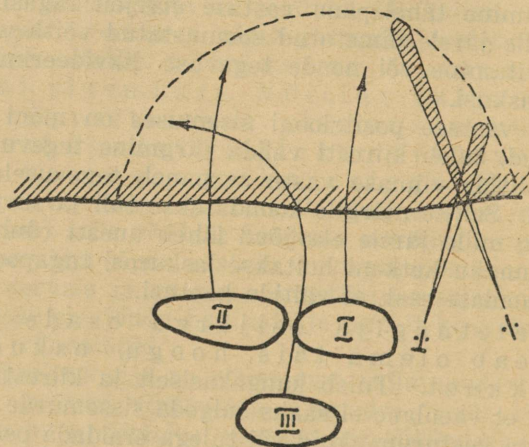
stutab iga vähematki mittevalmisolekut vastulöögi andmiseks. Üheks soodsamaks ajaks vastulöögiks on kaitsjal aeg pärast rünnakut, millal osad on segi ja tihtigi kaotanud tuletoetuse.

Võitluses vastase positsioonis tuleb veel peale vastulöökidest arvestada vaenlase tuld ja soomustatud võitlusvahendeid. Tule vastu tuleb tööle rakendada oma tuli ja osav maastiku kasutamine, kuna soomustatud võitlusvahendid hävitatakse koondatud tulega, käsi-granaatidega jne. Tihti on otstarbekohane tanke mööda lasta, selleks tõmbudes kahele poole, kusjuures pöörata peamine tähelepanu vastase elavjõu tagasilöömisele. Selle järele nimetatud soomustatud võitlusvahendite hävitamine või nende tegevuse likvideerimine ei tekita raskusi.

Kui vastase positsiooni sisemuses on mõni märk vallutatud, tuleb kiiresti valida järgmine tegevuse objekt. Võitlus viimase vastu sarnaneb tegevusele rünnaku eel. Sellele märgile koondatakse tuli ja surutakse ta maha, mille järele elavjõud läheb uuesti rünnakule. Kuni rünnaku hetkeni hoitakse laskurosi tagapool varjatult vaenlase eest, et vältida kaotusi.

Pealetungija esijärgu osade tegevus peab olema täis hoogu, oskust ja leidlikkust. Tuleb kangekaelselt ja kiiresti edasi liikuda, et vaenlane ei saaks sulgeda sissemurde kohta, ette võtta vasturünnakuid või tulega eraldada pealetungija esijärku varudest. Välja minnes sellest ei või vaenlasele anda võimalusi ja aega korraldumiseks pärast sissemurret, vaid niipea kui üks punkt on vaenlaselt kistud, tuleb ette võtta võitlus järgmise märgi vastu. Muidugi seejuures tuleb hoolitseda, et edasitung sünniks korraldatult ja tule toetusel, vastasel korral võib vaenlane kergesti likvideerida pealetungija ettevõtted. Niipea kui kuski on märgata vaenlase kavatsusi kallaletungiks, tuleb sinna koondada tuli ja vastase ettevõtte lüüa alguses. Kui aga vaenlane jõuab alata vasturünnakut, siis tuleb nende osadele koondada kiiresti tugev tuli ja tarbekorral neid rünnata tääkidega.

Sissemurdnud osad peavad hoogsalt edasi tungima positsiooni sisemusse, vaatamata sellele, et ^{nende} ~~tema~~ tiibadele jäävad vaenlase vastupanurakukesed. Viimaste vastu võitlemine on varuosade ülesanne, mille tõttu iga osa juht peab pidevalt jälgima oma allüksuste tegevust ja neid abistama sissemurde kohtadel varude järeleaatmisega või vaenlase mahasurumisega tule abil. Selleks tuleb tulega raamistada pealetungija tiibu ja eraldada rünnakupunkti teistest kaitseelementidest (vaata joon. nr. 66).

Joon. 66. Tegevus sissemurdel.

Sattudes teel vaenlase vastupanule, mida esijärgus olevad osad omal jõul ei suuda maha suruda ja vallutada, minnakse neist mööda ja tarbekorral rünnatakse tiivalt ja seljatagant. Naabrite abistamine ja üksikute punktide vallutamine saadakse tihti kõige paremini hooga edasitungiga, mis mõju avaldab vastase kaitseüsteemile. Seega ei ole soovitatav hajutada oma lahingurühmitust, et abistada üksikuid osi mitmes kohas, vaid parem anda hoogus löök ühes kohas. Punktid, mis avaldavad tugevamat vastupanu, hävitatakse varude

poolt. Viimaste hävitamiseks on vaja ette nihutada r. k. või mõnel juhtumil isegi saatesuurtükke.

Varud suunitakse harilikult sinna, kus vaenlase vastupanu on nõrkemas, et oleks võimalik sügavamale tungida vaenlase vastupanupositsioonisse. Sellel edasitungil tuleb hoolitseda nii varu kui ka esijärgus liikuvate osade tiibade julgestamise eest. Viimast asjaolu tuleb arvestada eriti seepärast, et vaenlane suunib oma vastulöögid peasjalikult pealetungija tiibadele.

Varude ülesandeks on ka sissemurrete laiendamine tiibadele, et saada avaramaid võimalusi teotsemiseks. Mida kitsam sissemurde koht, seda kergem on vastasel teda sulgeda või isegi tagasi võtta. Maa-ala võitmisega vastase positsioonis avaldub enam võimalusi vaenlase osade haaramiseks ja tema seisukohtade kokkurrullimiseks. Sissemurrete laiendamiseks on soovitatav määrata eriosi, kuid nende tegevust tuleb tihedalt kokkukõlastada rindelt teotsevate osadega. Kõige paremad võimalused avanevad teotsemiseks tiibadele läbimurde tekkimisel.

Varude kasutamises tuleb olla kokkuhoidlik, sest sellel ajajärgul on varusid tihtigi vaja, et arendada saavutatud edu, teotseda nende punktide vastu, mis takistavad esiosadel edasipääsu, või tühistada vastase katsed vastulöökid korraldamises.

Mida sügavamale vastase positsiooni tungib jalavägi, seda enam temal tuleb loota ainult oma relvade tuletoetusele, sest sidepidamine suurtükiväega muutub raskeks. Et esijärgu osade asetus kujutab enesest väga kõverat joont, on ka suurtükiväe tule suunimine vaenlasele tihtigi raskendatud. Kuid tuleb siiski kõik teha, et side suurtükiväega ei kaoks, selleks peavad suurtükiväe eelvaatlejad liikuma koos jalaväe esiosadega ja üles näitama suuremat agarust ja leidlikkust.

Jalaväe relvad peavad hoiduma üldiselt lähemale pealetungivatele osadele, et anda kiiresti nendele tulega abi. Paremaks koostöök antakse r. k. osaliselt esijärgu

kompaniide käsutusse, kuna ülejäänud r. k. kujutavad pataljoniülema tule varu.

Võitlus vastase vastupanupositsioonis nõuab head juhtimist, et osad oma püüdmises ei valguks laiali ega segaks üksteist. On vaja omada tegevuseks kindel plaan. Sellest selgub, missugused osad tungivad edasi, missugused peavad kohale jääma ja vallutatud maa-ala kindlustama käeshoidmiseks. Juhtimise ja koostöö hõlbustamiseks määratakse märgid. Liikumisega märgilt märgile pidurdatakse küll üldiselt edasitungi hoog, kuid ta on vajalik, et osi käes hoida ja võimaldada üksustele tuletoetus ja parem koostöö. Muidugi mida tugevam on vaenlase positsioon ja tema vastupanu, seda süstemaatilisem peab olema pealetung. Nõrgalt kindlustatud ja moraalselt löödud vaenlast võib ühe hoobiga vastupanupositsioonist välja visata.

Peatusi märkidel kui ka igasugusel liikumisel, tuleb viivitusega kasutada osade korraldamiseks, koostöö loomiseks eriti relvadega, tulesüsteemi ja side jaluleseadmiseks ning kindlustamiseks. Niisama peab kogu aeg iga osa hoolitsema vaatluse, julgestamise ja moondamise eest.

Kui tekib pikem peatus või osa on jõudnud määratud jooneni, tuleb viivitusega korraldada vallutatud maa-ala käeshoidmist. Saavutatud eeljoon moodustab harilikult vastupanupositsiooni eelserva, kuna ettenihkunud vähemad osad — lahingueelpostid. Osade vastupanupositsioonid liituvad tiibadel naabrite asetusega. Tarbekorral saadetakse ettepoole luureosi, et alal hoida kokkupuutumine vastasega ja pidevalt jälgida vaenlase tegevust.

Peatus lahingukäigus tekib ka öö saabumisel. Ettenihutatud osad moodustavad lahingueelpostid, mille ülesandeks oleks kokkupuutumise alalhoidmine vastasega ja peajõudude julgestamine. Nende kätteosade taga asuvad mõned üksused ja relvad, mis on valmis vaenlase ettevõtete tagasilöömiseks öösi. Suuremale osale võitlejatest tuleb võimaldada puhkamine, et neid

paremini kasutada järgmisel päeval. Et mitte asjata närveerida puhkajaid, tuleb julgestusosadel hoiduda asjata tulevahetusest vastasega. Öist vaheaega lahingus kasutab juhatus tarbekorral oma vägede korraldamiseks järgmiseks päevaks kas pealetungi jätkamiseks endises või mõnes teises suunas, varustamiseks, kaevumiseks jne.

Võitlus vastase positsiooni sise-muses tuleb vaatamata raskustele lõpetada päeval, sest igasugune peatus on kasuks eeskätt vaenlasele. Seepärast tuleb nõuda osadelt suuri pingutusi, et positsiooni veel päeval murda. Kui tekib võitluses pikem peatus, siis vaenlane jõuab oma osi korraldada ja pealetungija võib leida ees uue organiseeritud vastupanupositsiooni.

Kui vaenlane vastupanupositsiooni mõnes kohas tõmbub tagasi või algab taandumist, tuleb esijärgu osadel neile kohe kallale tungida ja nad purustada. Seejuures tuleb hoolitseda tiibade julgestamise eest, et vaenlane ei saaks ette võtta vastulööke või ei tabaks pealetungijat ootamatult tugeva tulega.

Kui vaenlane positsiooni maha jätab ja taandub, siis algab pealetungija tema jälitamist ehk tagaajamist, kui aga pealetungija ei suuda vastase kaitset murda, siis ta peatub ja asub kaitsele, et saavutatud edu alal hoida.

6. Jälitamine.

Kui lahingus löödud vaenlane ei suuda enam vastu panna ja algab taandumist, tuleb viivitusega korraldada tema tagaajamist ehk jälitamist. Jälitamise eesmärgiks on mitte anda nõrgendatud vastasele võimalusi uue vastupanu korraldamiseks vaid teda lõplikult hävitada või vangistada.

Vaenlase taandumine võib alata kas pealetungija survele või mõnesugustel muudel põhjustel, näiteks eba-

edul teises kohas jne. Taandumise algus võib olla päeval, kuid pahatihti öösi.

Taanduja peamiseks püüdeks on välja kiskuda lahingust oma peajõude. Selleks ta jätab peajõudude julgestamiseks kontakti- ja katteosad. Viimased on rohkesti varustatud kuulipildujatega ning toetatud suurtükiväe tulega. Kontakti- ja katteüksuste ülesandeks on peamiselt tulega tõkestada pealetungija liikumist ning võita aega taanduvatele osadele äraminekuks. Niisama korraldavad katteosad tihti ka ootamata vastulööke elavjõuga, et hävitada jälitaja osi, mis kiiresti ja ettevaatamatult edasi tungivad. Et kergemini taanduda ja suurendada liikumise kiirust, katsub taanduja oma peajõude tõmmata teedele ja alata liikumist kolonides. Niisama katsub taanduja korraldada oma jõude vastupanuks tagapool.

Jälitaja peab seega teotsema otsustavalt ja kiiresti, et vastasele mitte anda võimalusi organiseeruda uueks vastupanuks või kiire taandumisega pääseda vangistusest. Selleks peab jälitaja avaldama suuremat algatusvõimet ja oskust, et vaenlase kontakti- ja katteosi kiiresti kahjutuks teha. Paremini selleks on jälitamise korraldamine laial rindel. Üksikud vaenlase vastupanupesad, mis katsuvad vastupanu avaldades aega võita, tulevad tulega maha suruda, mille järele neid hävitada kas haaramisega või otsekohese rünnakuga. Soovitav on siiski vaenlase kontakti- ja katteosi haarata, et nad ei saaks ära minna, kuid seesugune tegevus võib mõnel juhtumil olla liig pikaldane, mis aga alati ei ole vastuvõetav. Kiirust nõuab eriti asjaolu, et vaenlane katsub oma peajõududega tõmbuda teedele, et seega kergendada liikumist. Jälitaja peab need järelosad purustama ja vastase peajõududele kallale tungima ning neid sundima loobuma liikumisest teedel ja astuma lahingusse.

Märgates vaenlase taandumist peab iga osa alama edasitungi, et mitte anda vaenlasele võimalusi ära-

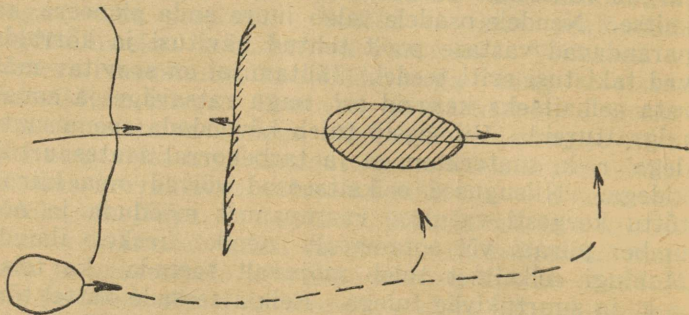
minekuks. Juhatas peab kiiresti tegevusse saatma varud, mis on enam puhanud ja korras kui osad, mis esijärgus võitlesid. Need osad moodustavad jälitaja eelkaitse. Nendele osadele tuleb juure anda pioneere, kes parandavad vastase poolt tehtud hävitusi ja kõrvaldavad takistusi eriti teedel. Jälitamisel on soovitatav määrata eelkaitseks kergeid osi, nagu ratsaväge ja suuskjalgrattureid. Viimaseid tuleb kõvendada soomusautodega, r. k. saaterühmaga ja tarbekorral saatesuurtükidega. Niisugused eelkaitseosad võivad oma kiiruse tõttu kergesti vaenlase vastupanust mööduda ja neid ümber piirata või ootamatult nende keskele ilmuda. Muidugi eelkaitset tuleb mõjuvalt toetada ka teiste r. k. ja suurtükiväe tulega. Eelkaitseosade kattel tõmbuvad pealetungija peajõud kolonnidesse, et jõuda vastasele järele.

Kui vastase katteosad sunnivad peatuma pealetungija eelkaitset, saadetakse viimasele abiks osi peajõududest. Ikkagi jääb jälitaja eesmärgiks vastase purustamine enne, kui ta on enesele loonud uued paremad tingimused võitluseks. Juhtumil, kui taandujal õnnestub organiseerida tugevat vastupanu, muutub jälitamine uueks kallaletungiks.

Vastane katsub taandumist ette võtta nägematult või ootamatult, eriti öösi. Seetõttu on vaja hoida alaline kokkupuutumine vaenlasega. Selleks võetakse öösi ette luurkäike ja retkeid. Niisama katsub taanduja oma katteosade vastupanuga kiskuda jälitajat valesuunda.

Jälitamisel tuleb hoida antud suunda või riba ja kindlustada osa koostööd eriti lahingus algatusvõimelise vastasega. Koostöö tule ja liikumise vahel on vajalik, et vaenlase tulepesi ja ettevõetavaid vasturünnakuid õigel ajal mahasuruda. Edasitungil tuleb hoolitseda, et mitte sattuda ootamatult vaenlase tule või löökide alla, sest taanduja tavaliselt varitseb ettevaatamata osi, et neid purustada.

Otsustavaid tagajärgi saavutatakse jälitamise korraldamisega vastase tiival (vaata joon. nr. 67).

Joon. 67. Jälitamine.

Seesugune tagaajamine võib anda kõige otsustavamaid tagajärgi, sest kui vaenlane mõnes kohas kauem peatub, on võimalus tema taandumisteed lõigata või temale tiivalt kallale tungida. Liikumine tiival teeb vaenlasele kaitsele asumise või jõudude korraldamise raskeks, niisama mõjub ta vastasele suruvalt.

Niisugust jälitamist on võimalik ette võtta, kui on käepärast osi, millega saaks kiiresti jõuda vastase tiivale, nagu ratsavägi, ratturid, kõvendatud soomusautodega ja tulirelvadega. Seesugune jälitamine tuleb siduda hoogsa tegevusega rindelt, muidu vaenlane võib ette võtta tugevama tegevuse tiival asuva osa vastu.

Vähemaid tagajärgi annab küll jälitamine rindelt, sest ta surub vastase lahinguga tagasi, kuid teda on kergem organiseerida ja ta on julgem. Ka selle jälitamise viisi juures võib saada häid tagajärgi, kui hoogsalt tungida vastase osade vahele. Ei ole küll võimalik vaenlase suuri osi korraga vangistada, kuid vaenlase hävitamine järk-järgult väikeste osade kaupa on täiesti võimalik.

Jälitamist tuleb viia võimalikult kaugemale. Vaatamata väsimusele peab iga osa üles näitama suuremat

pingutust, et vastast nõrgendada või ta püsiva jälitamisega täiesti hävitada. Kui temale anda vähegi aega korraldumiseks, siis saab ta uuesti võimaluse kaitsele asuda, mille murdmiseks on vaja pikka ja rasket ettevalmistust ja lahingut.

7. Kohtamislahingu iseäraldused.

Kohtamislahinguks nimetatakse pealetungi meile vastu liikuvale vaenlasele. Seda lahingut iseloomustavad olukorra selgusetus ja sündmuste kiire arenemine. Viimane asjaolu nõuab igalt juhilt suurt algatust ja kiiret otsustusvõimet ning väeosadelt tegevuse kiirust ja hoogsust.

Et mõlemad pooled asuvad liikumisel, ei ole võimalik nii üksikasjalikult vastast luurata nagu seda saab teha vaenlasega, kes asub kaitasel. Et aga saada vaenlase kohta hädavajalikke andmeid, on tarvis toimetada luuret eriti kiiresti. Selleks tuleb luure- ja eelkaitseosadeks määrata üldiselt tugevamaid osi, kui seda tehakse pealetungil paigalasuvalle vaenlasele.

Eelkaitseosade tegevus peab olema eriti hoogus kokkupõrkel vastasega. Nad peavad vastase luure- ja eelkaitseosad kiiresti tagasi suruma ja kindlasti jõudma vaenlase peavägedeni, et selgitada nende asetust ja kavatsusi. Niisama eelkaitseosad peavad julgestama peavägesid liikumisel ja lahingukorda üleminekul. Kui eelkaitseosad põrkavad kokku vastasega ja ei suuda enam, vaatamata pingutustele ja tuletoetusele, edasi tungida, siis seatakse neile ülesandeks nende punktide oma kätte kiskumine või käes hoidmine, mis hõlbustavad peavägedele lahingusse astumist ja võitluse läbi viimist, nagu head asukohad V. P., relvadele, varudele jne.

Et eelkaitseosad suudaksid nendele pandud ülesandeid täita, on vaja neid küllaliselt varustada tulega. Et eelkaitseosad võiksid anda paremaid luureteateid ja otsustada, missuguseid punkte oma kätte kiskuda, on soovitatav tähtsamates suundades välja saata patrulle oh-

vitseride juhatusel. Neid patrulle on vaja varustada k. k.

Kohtamislahingu läbiviimisel tulevad ette kõik need järgud, mida nägime pealetungil kaitselasuvale vaenlasele, ainult selle vahega, et pealetung vaenlasele, *kes* mis asub kohal, on enam süstemaatiline ja plaanikindel, kuna kohtamislahingus avaldub rohkem kiirust ja hoogsust.

Lähenedes vaenlasele on juhid üldiselt enam eespool, et kiiresti saada andmeid olukorrast eelkaitseosadelt või oma isikliku vaatlusega. Niisama hoitakse kogu aeg oma relvad nii, et neid paisata kiiresti lahingusse.

Kui hakkab tekkima kontakt vastasega, tuleb kiiresti otsustada peajõudude lahingussepaiskamise küsimus. See küsimus on väga tähtis, sest kohtamislahingus võib kergesti võita mitte tugevam, vaid see kes kiiremini jõuab selgitada olukorra ja rutem algab tegevust. Isegi tunduvalt nõrgem pool võib kiiresti ja otsustavalt oma jõud lahingusse paisata ja saada üleoleku vastase esimestest osadest. Võib tekkida näht, et intensiivsem pool võib vastast lüüa osade kaupa ja seega võiduõnne enda poole kiskuda.

Peajõudude lahingusse astumine sünnib järgmiselt. Eelkaitseosad, võideldes vastasega, koguvad luureandmeid, julgestavad peavägede lahingusse paiskumist ja katsuvad oma kätte kiskuda algatuse ja maastiku tähtsamad esemed. Võttes vastu otsuse juht paiskab tegevusse võimalikult tugevama tulejõu, et saada üleolek vastasest ja raskendada ning halvata tema tegevust. Tugeva tuletoetuse kattel astuvad tegevusse peajõud, kes hoogsa edasitungiga katsuvad algatuse enda kätte kiskuda ja mitte anda vaenlasele võimalusi oma tegevust korrapäraselt arendada. Nende osade peamiseks püüdeks on kiiresti purustada vaenlase esimesi osi, enne kui vastase kaugemal asuvad jõud suudavad lahingukorda asuda. Pealetungija osad katsuvad hoogsalt tungida vaenlase osade vahele ja neid järk-järgult purustada. Väga vajalik on ka lahingukoha valik, kus suu-

rearvuline vaenlane ei saaks oma arvuliselt ülekaalus olevaid vägesid kiiresti paisata lahingusse. Välja minnes sellest nõutakse kohtamislahingus osadelt suurt jõupingutust, et oma tahet vaenlasele peale suruda. Kohtamislahingus katsuvad seda teha hoogsa pealetungiga mõlemad pooled, mille tõttu see lahing nõuab eriti suurt pingutust juhtidelt, et oma osi osavasti kasutada ja juhtida.

Kallaletung vaenlasele areneb kas kiiresti organiseeritud kallaletungi lähtealuselt või minnakse enamikus otsekohe lähenemisest üle kallaletungile. Muidugi seesugune tegevus nõuab eriti teravalt juhtide algatus- ja otsustamisvõime allakriipsutamist. Kuid mida tugevajõulisem ja osavam on vaenlane, seda enam tuleb arendada kohtamislahingut plaanikindlalt ja süstemaatiliselt, et osavamalt ja otstarbekohasemalt kasutada tuld ja maastikku.

Tähtsa küsimusena esinevad juhtimine ja varud. On tarvis luua hea vaatlus lahinguvälja järele, et vajadusel kiiresti mõju avaldada lahingukäigule. See lahing on täis üllatusi ja ootamatusi, mistõttu tulevad varud nii hoida, et neid oleks kerge kasutada seal, kus see otstarbekohane ja vajalik.

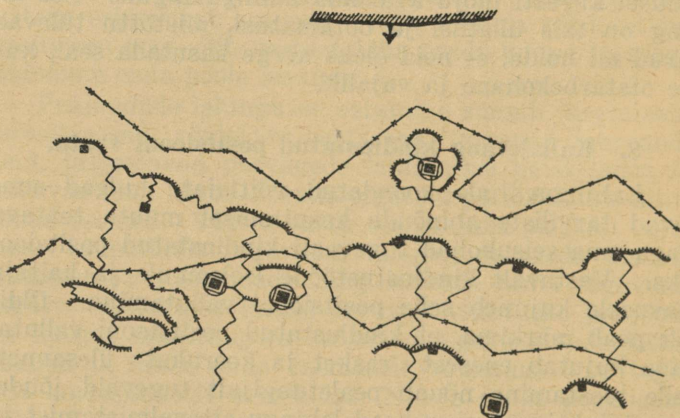
8. Kallaletung kindlustatud positsiooni vastu.

Lahinguväljale koondatud võitlejate hulgad suudavad tarviliste abinõude kasutamisel muuta teatava ajaga oma seisukohad tugevasti kindlustatud positsiooniks. Vastavalt kindlustustööde iseloomule ja kaitsja osavusele kujuneb selle positsiooni vallutamine. Üldiselt peab märkima, et kindlustatud positsiooni vallutamine kujutab enesest rasket ja keerukat ülesannet. Selle teostamine nõuab pealetungijalt tugevaid jõude, osavat juhtimist ning head lahingu ettevalmistamist ja läbiviimist.

Kindlustatud positsioon omab vastupanupositsiooni ees ja tihti viimase sisemuses traattõkkeid, mis kaitsja pikemal peatusel võivad kujuneda traatväljadeks. Nii

oli Maailmasõjas positsiooni ees mõnel juhtumil 10—20 rida traattõkkeid. Pikemal peatusel täiendatakse kindlustatud positsiooni ühenduskraavidega, blindaažidega, tugikutega, et oleks võimalik igal ajal varjatult liikuda positsiooni sisemuses, kaitsta võitlejaid vastase hävitava tule eest ja moodustada tugev vastupanu mõnes punktis. Kindlustatud positsiooni maa-ala korraldatakse pikapeale igaviisi paremini kaitseks, sideliinid ja keskjaamad peidetakse maasse, relvad asetatakse nii, et nad saaks flankeeriva tulega katta kaitstavat maa-ala tervelt ja et oleks võimalik kiiresti tule koondamine vajalikku kohta.

Tüübilist kindlustatud positsiooni kujutab Tallinat maapoolt ümbritsev positsioon Peetrimõisa-Pääsküla-Männiku-Lehmja üldjoonel, mis Vene ajal ehitatud. Temas puuduvad küll traattõkked ja üksikud vastupanupesad positsiooni sisemuses, kuid nende asukohti on kerge ette kujutada. Kindlustatud positsiooni üldkuju vaata joon. nr. 68.

Joon. 68. Kindlustatud positsiooni üldkuju.

Vaenlase asumisel kindlustatud positsioonil tuleb kaaluda, kas on vaja ette võtta kallaletungi nimetatud

positsioonile või saab viimasest mööda minna. Kui on võimalik positsioonist mööda minna, siis tuleb seda kasutada, tarbekorral abiks võttes ööd.

Kallaletungi eel tuleb teostada vastase positsiooni luuret, kokku seada täpis kava teotsemiseks ja tarbekorral õpetada osi võitlema kindlustatud positsiooni sisemuses. Et kokku seada kava vastase positsiooni vallutamiseks, tuleb viimast tundma õppida. Selleks on vaja vastase positsiooni asetust selgitada nii maapealse kui ka õhuluure abil. Pildistamine õhust selgitab vastase positsiooni asetust, kuna maapealne luure valgustab täpsamalt lähenemise võimalusi vastasele ja viimase seisukohtade esijoont ning osaliselt relvade asukohti. Maapealse luure läbiviimiseks on vaja tagasi tõrjuda vaenlase luureosi ja lahingueelposte, et pilku heita tahapoole. Selleks tuleb tihtigi astuda võitlusse vastasega. Kindlustatud positsiooni luuret tuleb toimetada võimalikult täpsamalt kõigi väeliikide poolt, sest selle tulemusena koostatakse positsiooni vallutamise kava.

Täpis tegevuskava on edu aluseks kallaletungil kindlustatud positsiooni vastu. Tegevuskava peab lähendama üksikasjades tule ja liikumise kokkukõlastamise, edasiliikumise, jõudude jaotuse, juhtimise, varustamise jne. küsimused. Mida kõvemini on positsioon kindlustatud, seda detailsem ja selgem peab olema tegevuskava. Võitlus kindlustatud positsioonil nõuab seda enam jõude ja laskemoona ja on seda aeglasem, mida kõvemini on nimetatud positsioon kindlustatud.

Võitlus kindlustatud positsioonil nõuab väga head koostööd osade vahel ning osavat juhtimist. Kergesti võivad positsiooni murdnud osad vastase tugevas tules ja hajutatud võitlusrakukeste vahel kõrvale kalduda oma pealetungi suundadest, mille tulemuseks oleks koostöö halvenemine. Et paremini läbi viia rasket võitlust vastase kindlustatud positsiooni sisemuses, tuleb viimast täpsalt uurida ja tunda. Maailmasõjas ehitati mitmel juhtumil ülesvõtete järele seljataga õppepositsioon, mis sarnanes vastase positsiooni sellele

osale, mida kavatseti vallutada. Nendel õppeväljadel drilliti, kuidas iga osa pidi teotsema rünnakul. See näitab, et kindlustatud positsiooni vallutamine nõuab täpsate ülesannete andmist võitlejatele ja head koostööd osade vahel.

Jõudude toomisel kindlustatud positsiooni ette tuleb võtta käsitusele ettevaatuse abinõud, et vaenlane ei saaks väeosi tabada ootamatult mõne tulikoondusega ega saaks selgitada pealetungija kavatsusi. Lähene-misel kindlustatud positsioonile tuleb pealetungijal ette saata niivõrt tugevaid julgestusosi, mis kaitsja julgestusosad täiesti tagasi tõrjuksid. Tihti tuleb lähene-mist sooritada öösi ja hommikul alata kallaletungi vastase kindlustatud positsioonile. Kui on saadud juba enam-vähem täpsad andmed olukorrast ja ülesanded pealetungiks, hargneb väeosa lahingukorda. Seejuures tuleb hoolitseda, et jõudude grupeerimine oleks otstarbekohane ega tekiks vajadust osade ümberpaigutamiseks edaspidi. Eriti tuleb jälgida, et ei tekiks vägede kuhjumist kindlustatud positsiooni ees.

Kallaletung kindlustatud positsioonile võib sündida kas suurtükiväe tule toetusel või ilma. Suurtükiväe tule toetus võib olla pika- või lühiajalise vältusega. Maa-ilmasõjas katsestati nii üht kui teist viisi. Nii oli kallaletungide ettevalmistusi, kus tulevõitlus enne jalaväe paiskamist tegevusse kestis mitu päeva. Kuid pikkade tuleettevalmistuste tulemuseks oli ootamatuse kaotamine. Seetõttu vaenlasel oli võimalik kindlaks teha pealetungija pealöögi suund ja vastavalt sellele oma jõude ja abinõusid korraldada. Edaspidi võeti enami-kus ette kallaletunge ootamatult. Seejuures suurtükiväe tule toetus oli lühiajaline, kuid tugeva iseloomuga. Suurtükiväe tulelööki peab seejuures olema niivõrt tugev, et oleks võimalik purustada osaliselt traattõkkes, maha suruda vaenlase vastupanu ning tema kaitseplaani segi paisata. Et oma pealööki hoida saladuses, sündis lähenemine vastase positsioonile laial rindel tugeva luure ja suurtükiväe tule kattel, kusjuures laialiselt kasutati moondamist.

Vägede paigutamine kallaletungi lähtealusele ja viimase korraldamine teostatakse niimoodi, et see ei paljastaks pealetungija kavatsusi. Kui pealetungija juba varem ei asunud kindlustatud positsiooni ees, tuleb seda teostada laial rindel, et kaitsja ei jõuaks selgusele pealetungija pealöögi suunas. Kallaletungi lähtealuse korraldamine sünnib üldiselt eespool näidatud põhimõtetel. Kallaletungi lähtealusel tuleb korraldada L. P. ja S. P. ning tarbekorral kohti, kuhu paigutada elavjõudu ja relvi kallaletungi eel. Kui kallaletungi lähtealus asub kaevikutes, tuleb märkida täpsalt liikumisteed osadele ja kohad, kuhu nad asuvad rünnaku eel. Lähtealuse korraldamisel tuleb eriti otsida võimalusi, et automaatsrelvad saaksid kaugemale saata tulega oma jalaväge. Kallaletungi lähtealuse kaugus võib olla väga mitmesugune. Muidugi on soovitatav, et ta paikneks lähemal vaenlasele, kuid tema edasiviimisest kitsal rindel rünnaku eel tuleb hoiduda, sest see paljastaks pealetungija kavatsusi.

Kallaletungi lähtealusele asumine peab sündima varjatult, muidu võib vastane märgata pealetungija kavatsusi ja oma tule koondada lähtealusele kuhjunud osadele. Võitlejad paigutatakse tavaliselt kallaletungi lähtealusele vähe aega enne kallaletungi algust. Harilikult sünnib kallaletungi algus koidikul, seega asumine lähtealusele teostatakse pimeduse kattel.

Kallaletungile minnes peab iga osa täpsalt teadma, kus, kuidas ja kuhu liikuda ning kuidas kokkukõlastada oma tegevust teiste osadega ja relvadega. Kord alanud rünnak tuleb ettenähtud korras viia lõpuni, sest iga peatus annab vastasele võimalusi korraldumiseks, kuna tegevuskavast kõrvalekaldumine raskendab koostööd.

Vaatame kallaletungi kindlustatud positsioonile suurtükiväe tule toetusel, tankide kaasabil ja jalaväe omal jõul. Kõigi tegevusviiside juures on peamiseks nõudeks ootamatuse kasutamine nii tegevuse algul kui ka läbiviimisel.

Enne jalaväe paiskumist lahingusse tuleb suurtükiväe tulega teha mõningad läbikäigud traat-

tõketesse ja purustada või neutraliseerida vastase võitlusrakukesed vähemalt positsiooni esijoonel. Nii-sama tuleb rünnaku eel ja viimase kestvusel võidelda vastase suurtükiväega ja toetada jalaväge edasisaatmisel. Võitluse kestvusel kindlustatud positsioonil on vaja eriti hoolitseda, et suurtükivägi saaks anda jalaväele pidevat tuletoetust. Muidugi suurtükiväe tuletoetuse ulatus on tingitud olukorrast, kuid peamiselt avaldub ta ettevalmistuse ajal lühikese aga tugeva tulilöögina. Võitlusel kindlustatud positsioonil määratakse tavaliselt jalaväe käsutusse enam saatesuurtükke kui me seda nägime pealetungil vähekindlustanud vaenlasele.

Jalaväel tuleb kindlustatud positsiooni vallutamisel arvestada raskusi traattõketest läbiminekul ja võitlusel positsiooni sisemuses. Suurtükivägi oma tulega võib valmistada ainult väheseid läbikäike traattõketest. Seetõttu tuleb täpsalt korraldada jalaväe läbistamine tõketest nende käikude kaudu. Eriti tuleb hoiduda, et ei tekiks kuhjumisi tõketes või viimaste ees. Et suurtükiväe tulega on traattõkete purustamine raskendatud, tuleb jalaväge igal juhtumil varustada abinõudega traadi purustamiseks (käsigranaadid, käärid) või üleminekuks traattõketest (lauad, oksad jne.). Jalaväe rünnaku eel tuleb luurega kindlaks teha tõkete tugevus ja purustuse ulatus viimastes. Kui aga suurtükiväe ettevalmistus on lühiajaline, on mõnikord kasulik ründajate ees saata pioneere läbikäikude luuramiseks ja tarbekorral nende tegemiseks või täiendamiseks.

Tihedate lahingukordade kasutamine kindlustatud positsiooni vallutamisel tekitab tihti suuri kaotusi. Pealegi niisuguste suurte märkide edasiviimine kaevikutega kaetud maastikul ja nende varjamine vaenlase tule eest on raske. Seega võivad need osad sattuda kergesti segadusse ja libiseda oma juhtide juhtimiselt.

Seega võitlus positsiooni sisemuses nõuab väikseid võitlusgruppe ja varusid. Väiksed võitlusgrupid on vajalikud, et kergemini kohaneda maastikule positsiooni sisemuses ja hõlpsamini võidelda vaenlase hajutatud

vastupanupesadega. Need võitlusgrupid on tavaliselt jaod, kusjuures esijärgus liiguvad k. k.

Neid gruppe tuleb küllaliselt varustada käsigranaatidega. Nendele osadele tuleb kindlaks määrata täpis rünnakupunkt ja edaspidine tegevusviis kokkukõlas teiste osadega.

Võitlus kindlustatud positsioonil on täis üllatusi pealetungijale, sest kaitsjal on võimalik oma osi nägematult suunida ühenduskraavide kaudu vastulöökidele ja ootamata tule alla võtta positsiooni sisemusse imbunud vastase osi. Vaenlase vastutegevuste likvideerimiseks ja oma esiosade abistamiseks tuleb luua hea järelevalve lahinguvälja järele ja hoida varusid igas osas, alates kompaniist.

Esijärgu osad katsuvad rünnakul üldiselt võimalikult hoogsamini edasi tungida, muidugi silmas pidades, et vaenlane ei saa vastulöögiga neid üllatada. Kui vastane mõnest punktist tagasi tõmbub, tuleb teda jälitada või kui seda kohe ei ole võimalik, siis tema järele saata piilureid. Piilurite ettesaatmine on tihti kasulik, et paljastada vastase säilinud vastupanupesi ja seega hoiduda ootamatult tule alla sattumisest.

Esijärgu kompaniide järele tuleb saata erimeeskonnad, kes maha suruvad vaenlase vastupanu säilinud punktides, läbi otsivad blindaažid ja kaevikud, et neis ei varjuks vaenlane, ja tarbekorral korraldavad positsiooni käeshoidmiseks. Viimase nõude täitmiseks tuleb tarbekorral sulgeda kas traattõketega või kinniajamise teel vaenlase poolt tulevad ühenduskraavid ja korraldada laskekohad tulistamiseks vastase suunas. Kui aeg lubab, tuleb kinni ajada kaevikute brustverid, mis on suunitud rindega pealetungija poole, ja nende eest koristada traattõkkesed, et vaenlane ei saaks neid juhuslikult edaspidi kasutada. Niisama tuleb korraldada liikumiseks tahapoole ülepääsud vallutatud kaevikutest ja läbipääsud traattõketest.

Esijärgu osadele järgnevad r. k., saatesuurtükid ja varud. Hea juhtimise abil tuleb neid kogu aeg nii suunida, et oleks igal hetkel tagatud tuletoetus esijärgu

osadele ja viimased abistatud vajadusel elavjõuga. Selleks tuleb hoolitseda eriti side eest. Väiksemates üksustes hoitakse selleks tavaliselt rohkem sidevaatlejaid.

Kaevikusse murdmisel algab jagu selle rullimist. Selleks tungib osa piki kaevikut edasi, kusjuures iga kaeviku käänu või traversi taha heidetakse vaenlase olemasolul käsigranaat, mille järele hüpatakse vastasele tääkidega kallale. Edasiliikumisel kaevikus ei või jagu tervena koos hoida, et vaenlane ei saaks temale suuri kaotusi tekitada käsigranaatidega. Üldiselt nõuab võitlus kaevikute rullimisel nooremalt juhtidelt suurt vaprust, meelekindlust, osavust ja hoogsust.

Tankide juureandmine jalaväele ei muuda viimase tegevusviisi. Neid võitlusvahendeid kasutatakse nagu igasuguseid relvi jalaväe toetamiseks vastavalt nende omadustele. Enne tankide rakendamist tegevusse tuleb need kohale tuua, toimetada maastiku luuret ja kokku leppida koostöös jalaväega.

Tankid tuuakse lahinguväljale kas autoplatvormidel või raudteel ja asetatakse 3—4 km vastasest n. n. o o t e p o s i t s i o o n i l e. Niisugune kaugus vastasest võimaldab tankide asumist varjatult ja tegevusala luuretoimetamist. Enne lahingut toimetab tankide ülem maa-ala ja vastase positsiooni luuret, mille järele esineb ettepanekutega tankide kasutamise kohta võitluses. Luure peab selgitama ka takistusi tankide liikumiseks ja võimalusel tankidevastaseid relvi. Tegevuskava koostöökse tankidega peab olema väga täpne ja üksikasjalik, et lahingut edukalt läbi viia.

Õõsi enne rünnakut tuuakse tankid källaletungi lähtealusele ja asetatakse varjatult rünnakupunkti vastu. Seda asukohta nimetatakse tankide lähte p o s i t s i o o n i k s. Lähte positsioonile asumine ja sealviibimine teostatakse nii, et vaenlane ei märkaks tanke, vastasel korral kaitsja saab teada pealetungija kavatsusi ja võib oma suurtükiväe tulega tekitada tankidele suuri kaotusi. Tankide liikumise müra sumbutatakse asenemisel lähte positsioonile suurtükiväe ja r. k. tulistamisega.

Tankid võivad abistada jalaväge kas suurtükitle toetusel või selleta. Kui kallaletungi eel ei ole suurtükitle toetust, tuleb tanke saata tegevusse niisuguse arvestusega, et nad jõuaksid enne jalaväe liikumise algust teha viimasele augud traattõketesse ja asuda vastase vastupanupositsiooni eelserva ette. Asudes vastase vastupanupositsiooni eelserva ette tankid suruvad maha oma tule ja liikumisega vastase relvi ja seega abistavad jalaväge liikumisel. Traattõkete läbistamisel hüppab harilikult tankide rühmas ettepoole suurtükiga varustatud tank, et võidelda tarbekorral tankidevastaste relvade vastu, kuna ülejäänud kaks tanki liiguvad piki traattõkkeid, et läbikäikude laiust suurendada. Tankide liikumine traattõkete raionis ei tohi kesta kaua, sest vaenlasel on tavaliselt sellele kohale kerge koondata oma suurtükitud. Liikudes aga vastase vastupanupositsiooni eelserva otseses läheduses või positsiooni sisemuses on vaenlasel raske tankide pihta koondata suurtükitud, kartes tabada oma osi.

Kui kallaletung algab suurtükitle ettevalmistusega, algavad tankid liikumist kas koos jalaväega või vähe hiljem, kuid ikkagi niisuguse arvestusega, et nad suudaksid enne jalaväe järele jõudmist teha läbikäigud traattõketesse. Tankide viimist lahingusse tuleb mõnikord katta suitsuga, uduga või seda teha hämarikul.

Jalaväe ja tankide vahel peab valitsema tihe koostöö. Tankid peavad maha suruma vastase relvad, mis sulgevad jalaväele edasipääsu. Jalavägi peab kogu aeg sammu pidama tankidega ja abistama viimaseid üleminekul laiadest kaevikutest ning kraavidest, korraldama võitlust tankidevastaste relvadega ja tõkestama vastasele otsekohele ligipääsu tankidele. Paremaks koostööks tankide ja jalaväe vahel on nagu eelpool nägime, täpis tegevuskava, mis peab selgitama kuhu, kuidas ja millal liikuda, kuhu jääda pärast ülesande täitmist või kuidas tankidele anda uusi ülesandeid. Raskemaid küsimusi koostöö alal tankidega on sideküsimus lahingu kestvusel. Sellest küsimusest katsutakse

saada üle sel moel, et tankidele antakse varem kokku lepitud signaalidega uusi korraldusi tagapoolt, või tankid koonduvad pärast ülesande täitmist enne kindlaks määratud koonduskohta. Igal juhtumil, kui tankide tegevus on lõppenud, tuleb need koondada varjatud kohta. Tankidele määratakse tavaliselt abiks töökonnad pioneeridest, kes neid abistavad üleminekutel suurtest kraavidest.

Tanke on soovitav saata lahingusse kahes ešelonis, sest vaenlase üksikud säilinud relvad võivad lahingus sulgeda jalaväele edasipääsu või tekitada raskeid kaotusi. Teises ešelonis liiguvad tankid tarbekorral koos varudega hävitavad nimetatud vastupanupesad. Edasi liikumisel positsiooni sisemuses on soovitav tanke suunida ühenduskraavide läheduses, et teha võimatuks nende kasutamise vaenlasele.

Tankide kasutamisel tuleb meeles tada, et neid võib kasutada nagu iga relva ainult täpsalt piiratud ülesandega, kusjuures koostöö asjus tuleb enne üksikasjalikult kokku leppida jalaväega.

Kui vastane peaks kasutama tanke, siis tuleb nad hävitada eeskätt suurtükitelega. Selleks tuleb ettepoole nihutada üksikuid saatesuurtükke, mis tulistaksid otsese sihtimisega tanke. Niisama saab jalavägi osaval tegevusel hävitada tanke. Selleks koondatakse tuli tankide vaatepiludele ja heidetakse nende alla kas puntrasseotud või üksikuid tugevajõulisi käsigranaate. Teotsemisel tanki vastu tuleb meeles tada, et vaatlustingimused tankist on piiratud, kuna tema tuli on mõjuv kuni 200 m. Teotsemisel tankide vastu tuleb eraldada vastase jalavägi tankidest, selleks tarbekorral tankide lähenemisel hoiduda neist kõrvale ja lasta nad edasi liikuda, kuna oma tugeva tulega vastase jalaväge peatada. Kui vastase jalavägi on eraldatud tankidest, on viimaste tegevus lõppenud.

Ootamata ette võetud kallaletungiga võib jalavägi ka omal jõul tungida vastase kindlustatud positsiooni,

tarvitades traattõkete purustamiseks või neist üleminekuks eeltähendatud abinõusid. Selleks tuleb pimeduse kattel läheneda võimalikult laiemalt traattõketele ja nad katki lõigata ning tungida ootamatult vaenlasele kallale. Muidugi seesugune rünnak võib kergesti äparduda, mistõttu tema ettevõtmisega tuleb olla ettevaatlik.

16. peatükk.

Taandumine.

Lahingu katkestamisest ja taandumisest üldse. Taandumise korraldamine. Taandumise teostamine. Kattepositsioonid.

1. Lahingu katkestamisest ja taandumisest üldse.

Lahing tuleb katkestada ja taanduda kui on tekkinud olukord, mis edaspidise vastupanu teeb kas raskeks, võimatuks või tingib nii suuri kaotusi, mis ei tasu seisukohtade käeshoidmist. Niisugustel juhtumitel asutakse taandumisele, et hoiduda lõppvõitlusest vastasega seni, kuni pealetungija on nõrgendatud tulega või kuni taanduja, kasutades aega, on loonud endale soodsa olukorra uueks vastupanuks. Mõnel juhtumil tuleb taanduda ka siis, kui väeosale oli tehtud ülesandeks võita aega või avaldada vastupanu teatud ajani. Seega taandumise eesmärkideks võivad olla oma jõudude hoidmine vaenlase löögi eest ja vaenlase järk-järguline nõrgendamine ja hävitamine tulega lõppvõitluse eel. Selleks tuleb tarbekorral taanduda ühelt positsioonilt teisele.

Taandumine on raskemaid lahinguid, sest lahtikumine vaenlasest eriti võitluses tule all on seotud tihhti suurte raskustega ja kaotustega. Niisama tagasimineku võib kergesti tekitada osas võitlustahte languse ja tuua esile inimestes soovi kiiremini pääseda eemale vaenlasest. Niisuguse nähte tulemuseks võib nõrga moraali ja distsipliiniga osas olla väeosa laialijooksmine ja paanika. Seepärast tuleb silmas pidada taandumisel järgmist:

— taandumine tuleb üksikasjalikult ette valmistada ja plaanikindlalt teostada;

— taandumist võib ette võtta ainult kõrgema juhi käsul ja ettenähtud ulatuses. Erandid võivad olla juhtumitel, kui ülem käsku anda ei saa, kuna aga igasugune vastupanu on võimatu. Igasugused katsed kaugemale taanduda kui lubatud või lahinguväljalt ära minna omavoliliselt, surutakse maha kõige karmimalt;

— taandudes vaenlase survele tuleb osavasti kasutada maastikku ja tekitada tulega ning ootamatute löökidega vastasele võimalikult suuremaid kaotusi, et teda sundida loobuma jälitamisest. Et anda võimalust oma peajõududele ära minna vaenlase tule alt, peavad taandumist katvad osad üles näitama visa vastupanu ja osavat tegevust, vajadusel kas või ohverdades endid peajõudude päästmiseks. Selleks püsivad tarbekorral mõned üksikud kuulipildujate osad kohal ja võitlevad hävinemiseni.

Meie maa-ala vähesus ei luba taandumist ette võtta tungiva vajaduseta, sest iga uue maaosa äraandmine vähendab sõjapidamise abinõusid. Kuid teiselt poolt ei või kangekaelselt kaitsta maa-ala siis, kui lahing on kujunenud meile täiesti kahjulikuks ja otstarbetuks. Tuleb ikkagi meelestada, et tähtis on hoida alal elavjõud ja võitlusvahendid, mille abil võime soodsal olukorral kaotatud maa-ala tagasi võtta. Kujukas näide sellel alal on esialgne tegevus Vabadussõjas — väiksearvulised salgad, mis pärastpoole olid väeosades kandvamaks jõuks, ei võtnud vastu lõppvõitlust vastasega, vaid taandudes avaldasid vastupanu seni, kuni seljataguses korralduti võitluseks. Nii kestis meie vägede taandumine Vabadussõjas Narva-Tallinna suunas 40 päeva (28. 11. 1918. a. kuni 6. 1. 1919. a.), kuna maa vabastamine nimetatud sihis — kõigest 12 päeva (6. 1. 1919. a. kuni 18. 1. 1919. a.).

Taandumine ei ole mingi häbiasi, vaid tihti paratamata vajadus. Muidugi taandumist võib ette võtta ainult kõrgema juhi käsul. Hästikorraldatud taandumine võib tekitada vastasele suuri üllatusi ja tema edasitungi teha raskeks ja kaotusterikkaks.

Taandumine võib olla kas vaenlase survele või väljaspool viimast. Taandumise teostamine on parem öösi, mistõttu taandumise tarvidusel tuleks vastu panna piimeduseni. Pimeduse kattel on võimalik taanduda märkamata vaenlasele, või kandes vähemaid kaotusi.

2. Taandumise korraldamine.

Taandumise korraldamine tuleb teostada üksikasjalikult. Selleks seatakse kokku taandumise plaan, mis sisaldab küsimusi taandumise korra, aja ja tegevuse kohta.

Õigel ajal valitakse tagapool uus positsioon väeosade asetamiseks, mis võimaluse piires organiseeritakse ja korraldatakse kaitseks. Juhte tutvustatakse uue positsiooniga ja ülesannetega selle kaitsmisel. Taandumise ajal läheb vanem juht uuele positsioonile, et korraldada kindlustamist ja taanduvate osade paigutamist vastavalt ülesannetele.

Taanduvad osad jägunevad kahte järku, suuremad kes taanduvad ja vähemad kes katavad taandumist. Viimaste ülesandeks oleks vastase kinnipidamine või edasitungi takistamine, kuni peajõud on suutnud asuda järgmisele positsioonile või vähemalt eemalduda vastasest ja korraldada liikumist tahapoole.

Nii taanduvatele kui ka taandumist katvatele osadele antakse täpselt teada liikumise teed ja taandumise kord. Peajõudude taandumisel on tähtis teada taandumisteede kasutamist, et hoiduda osade kuhjumisest ja segiminekest eriti sildadel ja kitsastel kohtadel, millele võib langeda vastase tuli. Taandumist katvatele osadele on täpis taandumisplaani tihtigi ainukeseks abinõuks koostöö tagamiseks üksikute osade vahel. T a a n

dumist katvad osad jagunevad kahte järku — kontaktiosad, kes jäävad teatavaks ajaks peavägede endistele seisukohtadele, ja kattedosad, kes asuvad tarbekorral positsioonidel tagapool kontaktiosi.

Et abistada kontaktiosi ja teha aeglasemaks vastase pealetung, moodustatakse tagapool taandumise teel kattedpositsioonid. Nimetatud positsioonile asuvad erilised kattedosad, mis algavad tavaliselt siis tegevust kui kontaktiosad on nendega ühinenud või neid taandudes läbistanud. Vastase survele taanduvad kattedosad järk-järgult uutele seisukohtadele, mis enesest kujutavad tulejoni või märke, nagu pealetungil olid hüpped edasilikumisel, ainult vastupidises korras. Vaenlase survele oleks iga kattedpositsioon või taanduvate osade peatus ette nähtud selleks, et vastast hävitada tulega ja teda peatada ning sundida kõigi jõududega asuma kallaletungile. Kui aga vastane hakkab lõpetama kallaletungi ja valmistub lõpphoobile, taanduja ei võta seda vastu, vaid tõmbub järgmisele seisukohale, et seal uuesti korrata endist tegevust. Vaenlase osad, kes liig julgelt edasi tungivad, hävitatakse elavjõu või tulelöökidega. Plaanikindlalt taandudes ja kasutades iga soodsat olukorda vaenlase hävitamiseks, võib taanduja tekitada pealetungijale suuri kaotusi ja võita aega.

Väga tähtis on taandumist katvate osade koosseis. Nende osade tegevus on pidada peajasalikult tulevõitlust. Seetõttu neid osi tuleb küllaliselt varustada tulirelvadega ja viimastele kuuluva laskemoonaga. Kontakti- ja kattedosad peavad suutma kiiresti paikneda ühelt positsioonilt teisele, mistõttu on kasulik määrata taandumise kattedeks kergestiliikuvaid osi nagu ratsaväge, ratureid. Et nende osade tuli ja tegevus oleks tugevam, on soovitatav neid kõvendada soomusautodega. Kui taandumine võetakse ette pikemal ulatusel ja taandumist katvatel osadel õnnestub vastasest lahti kis-

kuda, siis jätavad nad enda järele luureosi ja muutuvad ise rännaku järelväeks.

Et taandumist teostada korrapärasemalt, tuleb enne taandumise algust ära saata voorid, haavatud ja kõik see, mida ei vajata selles lahingus. Et ei tuleks puudu laskemoonast ja toiduainetest, varustatakse nendega õigeaegselt võitlejaid, eriti kontakti- ja katteosi. Kui on ette näha suurt kulu laskemoonas, on soovitatav taandumist katvaid osi varustada sellega suuremal määral, selleks tarbekorral kergendades võitlejate koormatust seljakottide paigutamise vooi. Mõnel juhtumil jäetakse laskemoona väiksed tagavarad taandumise teede, kust siis katteosad saavad vajalikku täiendust. Haavatute äratoomiseks jäetakse taandumist katvate osade käsutusse voorivahendeid ja arstlikku personaali.

Et taandumist teostada plaanikindlalt, tuleb hoolitseda teede korrashoiu ja nende korraliku kasutamise eest. Enne taandumise algust tuleb vajalikud teed parandada ja kogu aeg jälgida, et siis kui tekivad tees rikked kas kasutamisest või vastase tulest, oleks ikkagi võimalik taandumise teostamine. Kui taandumise teel on kitsusi ja sildu, siis määratakse sinna tarbekorral korrapidajaid, kes korraldavad osade kiiret läbiminekut nendest punktidest.

Väga kasulik on vaenlase kinnipidamiseks teede ja ehitiste purustamine. Kuid neid töid tuleb teha kindla kava ja juhatuse järele, et purustamised oleksid täielikud ja et nad ei halvaks taanduvate osade tegevust. Eriti tuleb hoolitseda, et vastase soomusautod ei saaks anda taandujale ootamata lööke, selleks kas teed läbi kaevata ja sillad vajadusel õhkida.

Taandumisel tuleb hoolitseda õhu- ja gaasikaitse eest. Taandumine on paremini teostatav, kui seda vaenlane vähemalt esialgu ei märka. Seetõttu tuleb laialiselt kasutada õhuvaatlust ja vaenlase lennukite petmiseks moondamist. Kui taandumine areneb vaenlase surve või teadmisel, siis tuleb katta oma kuulipildujatega ja lennuväega eriti peajõude ja varjata voore, nagu

pealetungil. Selleks liiguvad üksikud r. k. taanduvate osade raioonis ešeloneerivalt, vahetades järk-järgult oma seisukohti vägede tagasilikumisel.

Eriliselt tuleb hoolitseda väeosade ja vooride julgeoleku eest õhuvaenlase vastu kitsuste läbistamisel ja sildadest üleminekul.

Et vastane ei saaks jälitamisel tekitada taandujale üllatusi, tuleb taandumist katvatel osadel liikuda laial rindel, saates seejuures kõrvaliste suundade valgustamiseks luureosi. Tuleb eriti jälgida, et vastane ei saaks jälitamisel taanduja osadest mööda minna ja nende liikumisteid sulgeda või neile tiivalööke anda. Neid tiibadele jõudnud osi tuleb eriti takistada edasilikumisel, muidu nad võivad osutada kardetavateks taandujale. Nende osade vastu teotsemisel peab meelestama, et ka nende tiivad on lahtised ja seega taandujal on võimalus nende vastu teotseda.

Kõik ülaltähendatud taandumise alused määrab kindlaks juhi käsk. Taandumisel antakse harva üldine käsk, vaid selle aset täidavad üksikud korraldused.

3. Taandumise teostamine.

Nagu eelpool nägime, võib taandumine sündida kas vaenlase survele või väljaspool viimast, kusjuures igal juhtumil on taandumise teostamine parem öösi.

Taandumine öösi võib sündida juhatuse kavatsuse kohaselt või vaenlase survele. Tähtsamaid küsimusi taandumisel on selle hoidmine saladuses vaenlase eest võimalikult kauem. Et seda saavutada, sünnib positsioonilt lahkumine väikeste osade kaupa igasuguse kärata. Positsioonile jäänud kontaktiosad katsuvad alal hoida igaviisi väliselt seda elu, mis enne valitses lahinguväljal, ja näidata, et peaväed seisavad kindlalt oma seisukohtadel. Harva on lahinguväli täiesti vaikne, ikkagi kostavad mõned paugud. Ka kontaktiosad tulistavad aeg-ajalt oma relvadest vastast, ja et näidata end tugevamatena, vahetavad tulistamise vahe-

aegadel oma positsioone. Niisama üksikud suurtükid ja r. k., mis jäävad kontaktiosade toetamiseks, tulistavad aeg-ajalt mitmelt positsioonilt. Mõnel juhtumil on isegi kasulik saata ettepoole väikseid luureüksusi, mis küll oma tegevustes on väga ettevaatlikud, kuid siiski lasevad paista nagu toimetataks lahinguluuret.

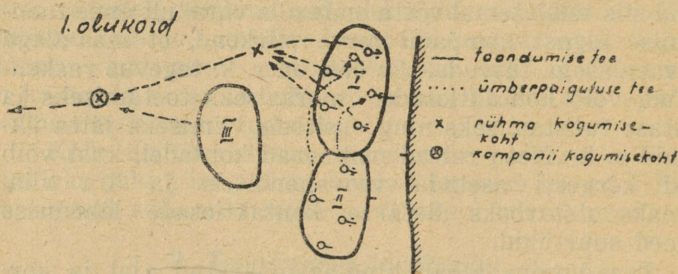
Et öösi taanduvad osad ei eksiks, on vaja taandumise teid vaenlase läheduses hästi tunda ja tarbekorral neid märkida.

Kontaktiosade loomiseks võib jätta esijärgu kompaniidest kohale kas üksikud jaod rühmadest või terve rühm, kas esijärgust või varust. Juhtimise mõttes on küll soovitamam kui kontaktiosadeks jääb tervikrühm. Kuid siis tuleb temal võtta enda alla varakult enne taandumise algust kompanii terve piirkond, et maa-alaga ja vaenlasega tutvuda. Et öösi on r. k. tegevus raskendatud, võib kontaktiosadele moraalseks toetamiseks ja vastase tulistamiseks ning eksiteele viimiseks jätta üksikuid r. k. Need relvad paiknevad kohtadel, kust võib neid kergesti asetada veovahenditele ja ära viia. Samaks otstarbeks jäetakse kontaktiosade lähedusse mõned suurtükid.

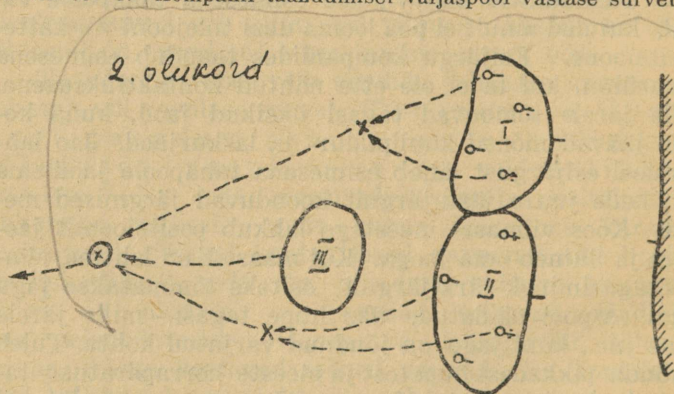
Taandumine algab kindlaksmääratud ajal ja korras. Taandumise alul viiakse esimesena tahapoole varud, kui nad ainult ei pea looma uusi tulejooi või kattepositsioone. Esijärgu kompaniides taandub esimesena varurühm, kui ta ei ole ette nähtud kontaktiüksusena. Selle järele tõmbuvad tagasi üksikud jaod, kuna kohale jäävad mõned kuulipildur- ja laskurjaod. Jao lahkumisel esijärgust läheb esimesena tahapoole jaoülem abi, kelle juure järk-järgult koonduvad järgmised mehed. Koos viimaste meestega lahkub positsioonilt jaoülem ja ühineb oma jaoga. Kui maastik on lahtine, sünnib tagasimineki järk-järgult, esiteks tõmmatakse jagu nagu eespool näidatud, üks hüpe tagasi, mille järele teine jne., kuni jagu on jõudnud varjatud kohta. Tuleb hoiduda pikkadest hüpetest ja meeste korrapäratust tagasimineki, vaid juhid peavad kogu aeg oma alluvaid koos hoidma. Lahinguväljalt äramineki peab sündima

vaikselts ja varjatult. On jagu niimoõdi tagasi tõmbunud, läheb tema rühma kogumispunkti, mis varem kindlaks määratud ja kus mehi ootab rühmavanem, kuna rühmaülem taandub viimaste taanduvate osadega. Niisama koonduvad rühmad kompanii koonduspunkti, kust algavad kas koos pataljoni teiste kompaniidega rännakut või lähevad järgmise positsiooni lähedusel otsekohe kindlaksmääratud teed mööda uuele positsioonile.

Kompanii taandumine on näidatud joon. nr. 69. Joon. 1. olukorra juures jääb kontaktiüksuseks üks rühm, kuna joon. 2. olukorras kummastki esijärgu rühmast üks kuulipildur- ja üks laskurjagu.

Joon. 69—1. Kompanii taandumisel väljaspool vastase survet.

Joon. 69—2. Kompanii taandumisel vastase survel.

Kontaktiosad asenevad nii, et nad suudaksid ter-
vel maa-alal vaenlase pealetungi takistada. Kui vas-
tane peale ei tungi, siis nad püsivad kohal kindlaksmää-
ratud ajani, millal nende asemele jäävad vaenlast luu-
rama luureüksused, kuna kontaktiosad tõmbuvad tagasi
ja ühinevad oma üksustega.

Kui aga vaenlane algab pealetungi enne kontakti-
osade lahkumist, siis võetakse ta viimaste tulirelvade
tulega vastu. Kontaktiosad taanduvad aeglaselt ühelt
laskekohalt teisele, katsudes vastast kuni määratud aja-
ni tulega kinni pidada. Öösi annavad tihtigi häid taga-
järgi väiksed vastulöögid kontaktiosadega, sest vaenlasel
puuduvad võimalused selgusele jõuda vastulöögi tõeliku
iseloomu ja tugevuse kohta.

Taandumist katvate osade tegevusel on vajalik hea
juhtimine, mille tõttu kompaniis jäetakse kontaktiosade
juhiks võimalikult ohvitser. Juhtide ülim püüe
on hoida taandumist katvaid osi kind-
lasti käes, siis on, võttes arvesse öist pimedust,
kaotused väiksed ja vastutegevus vaenlasele hea. Kui
aga osa juhtimine öösi käest libiseb, siis on seda edas-
pidi raske jalule seada, kuna omapead jäetud mehed
võivad kergesti valguda tagasi liig kaugele vastasest.

Taandumisel öösi vastase survele on tegevus üldi-
selt sama, mis ülalpool näidatud. Osa katsub kiiresti
oma peajõude lahingust eemale viia ning jätta enda ja
vaenlase vahele katteosi, mis tõkestaks vastase hoog-
sat edasitungi. Öösi on ka vaenlase survele
palju kergem taanduda kui päeval, sest
vastane ei näe meie taanduvaid osi ega saa neid täp-
salt tulistada. Peale selle avanevad öösi taandujatele
võimalused ette võtta ootamata vastulööke oma elav-
jõuga, mis võivad mõneks ajaks peatada või teha aeg-
laseks vastase pealetungi.

Raskem kui öösi on taandumine päeval, mistõttu
tuleks võimalikult õhtuni vastu panna ja siis taanduda.
Kui aga seda teha ei ole võimalik ja taanduda tuleb ik-
kagi päeval, siis on juba raske vaenlase eest oma taan-
dumist täiesti varjata. Taandumise eel tuleb voorid

aegsasti ja osade kaupa varjatult saata tahapoole, et nad ei segaks taandumise läbiviimist.

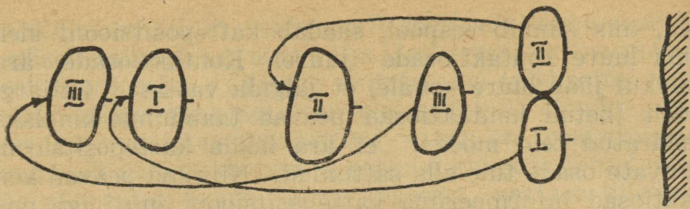
Peamiseks mureks on oma elavjõu äraviimine vähemate kaotustega. Et neile soodustada äraminekut, luuakse taandumist katvad osad võimalikult tugeva tulejõuga. Nende osade kuulipildujad jäävad kohale niikauaks, kui see on tarvilik taanduvate osade äraminekuks. Tarbekorral jäävad üksikud osad oma kohtadele ja panevad vastu viimse võimaluseni, tarbekorral isegi ohverdades endid, et päästa oma elavjõudu. Relvad taanduvad hüpätena tagasi, kusjuures abistavad üksteist, nagu näeme nende koostööd pealetungil, ainult vastupidises korras.

Osad, mis on määratud taandumist katma, peavad näitama suurimat pingutust, et vastasele tekitada valusamaid kaotusi tulega. Selleks peavad nad tulevõitlust kuni vaenlane hakkab nende lähedusse jõudma, mille järele nad tõmbuvad järgmisele joonele. Vaenlase ettetunginud osi hävitatakse tulega või ootamatute vastulöökidega. Viimane tegevus on tihtigi hea vastase peatamiseks mõneks ajaks, kui seda teostatakse ootamatult ja energiliselt.

Taandumine nõuab juhtidelt pinevat tööd. Nad peavad viibima seal, kus kõige raskem, ja taanduma viimastena. Nii taandub tarbekorral kompaniiülem viimase rühmaga, rühmaülem viimase jaoga ja jaoulem — viimaste mees-tega. Et ülemad on väga seotud lahinguga, saadavad nad oma asemikke tahapoole uusi positsioone valima ja tarbekorral korda hoidma.

Taandumisel vaenlase tule all päeval tuleb nõuda, et meeste tahapoole minek sünniks ainult juhi korraldusel. Kõigiti tuleb osas püüda alal hoida meeste võitlustahet ja korda.

Kui vaenlane tugevasti peale surub, tuleb taanduda nagu joon. nr. 70 näidatud.

Joon. 70. Kompanii taandumisel vastase survel.

Varurühm (III) abistab oma tulega esijärgus asuvate rühmade taandumist, missugused järk-järgult tõmbuvad varurühma taha. Esimestena lahkuvad laskurjaod ja selle järele hüpetena tahapoole k. k. Vaenlane satub edasitungil varurühma ja tagantpoolt suunitava tule alla ja peab algama võitlust. Tagapool asuvate kompanii teiste rühmade või pataljoni varude toetusel taandub varurühm nende taha jne. Niisugustel taandumistel on soovitatav tõmbuda järgmise osa tiivale ja sealt minna seljataha, siis võib vastane ootamata sattuda järgmise osa tulele või vähemalt ei ole vaenlasel võimalik taanduvate osade kannul murda järgmise osa positsiooni.

Osade järk-järgulise tagasitõmbumisega vähendame esijärgus asuvaid osi. Kui lahingu ajal on kompaniis esijärgus meie organisatsiooni kohaselt $\frac{2}{3}$ jõude, siis vähendame taandumisel osa, mis vaenlasega kontaktis, $\frac{1}{3}$ või veel enam. Seega taandumine on vastupidine tegevus pealetungile. Nii pealetungil on pataljonist esijärgus $\frac{1}{3}$ ja kallaletungil $\frac{2}{3}$, kuna taandumisel taandumise alul kontaktis vastasega $\frac{2}{3}$ ja edaspidi $\frac{1}{3}$ või veelgi vähem.

4. Kattepositsioonid.

Kattepositsioonid luuakse kas pataljoni või rügemendi varudega, et toetada ja asendada esijärgu kompaniidest jäetud kontaktiosi.

Kattepositsioonidele asetatud katteosadele tehakse ülesandeks vastu panna teatava ajani, mille järele taanduda kindlaksmääratud korras ja teid mööda oma osade juure. Katteosade ja eespool asuvate kontaktiosade vahel peab valitsema hea koostöö. Et olla informeerim-

tud, mis sünnib eespool, saadab kättepositsiooni ülem oma luure kontaktiosade juure. Kontaktiosade äratulekul jääb luure kohale, et jälgida vastast. Esijärgu poolt jäetud kontaktiosad peavad taanduma kindlaks määratud teid mööda, et ära hoida kättepositsioonil asuvate osade tule alla sattumist. Niisama peavad kontaktiosad informeerima kättepositsiooni juhti iga oma osa minekust kätteosade taha. Kättepositsiooni asukoht peab vastama kõigile nõuetele, mis esitatakse kaitsepositsioonile, kuna nimetatud kättepositsiooni meeskonna tegevus sarnaneb üldiselt kaitsele laial rindel ja teatava ajani.

17. peatükk.

Lahingutegevused erilistes tingimustes.

Lahingutegevus öösi ja udus, metsas, talvel, kitsustikul ja jõel, positsioonisõja oludes, asulates, dessantide tegemisel ja väikeste osadega.

1. Lahingutegevus öösi ja udus.

Tegevusest öösi. Relvade suur tule mõju ja lennuväe vaba tegevusväli sunnib võitlejaid ette võtma oma tegevusi öösi, et vältida kaotusi ja tagada ootamatust. Mida vähemad on riigi sõjalised jõud, eriti tema lennuvägi, seda enam tuleb teotseda öösi.

Kuid öösi ei ole võimalik kõiki tegevusi läbi viia. Vaenlase osade lõplik murdmine nõuab head tule ja liikumise kokkukõlastamist ning osavat juhtimist, mis omakord vajab korralikku vaatlust.

Seega kuulub öiste tegevuste hulka eeskätt lahingu ettevalmistuste tegemine, nagu igasuguste liikumiste sooritamine, et oma vägesid asetada vajalikku lahingukorda, nende varustamine tarvilikkude võitlusvahenditega, laske moonaga ja elutarvetega, evakuatsiooni korraldamine, osade vahetamine värskete jõududega jne. Väga heaks

abinõuks on öö, et pealetungil sooritada lähenemist ja osaliselt kallaletungi ning välja jõuda vastase vastupanupositsiooni ette. Viimase vallutamine tuleb ette võtta valgel, peamiselt alata tegevust koidikul. Jõudes öösi vaenlase vastupanupositsiooni ette, on pealetungijal tunduvalt vähem kaotusi ja raskusi kui seda temal oleks päeval, pealegi hoiab öine tegevus vastase täielikus teadmatuses kallaletungija tõelikkude kavatsuste kohta. Öösi võib siiski ette võtta erijuhtumitel ka vastase positsiooni rünnakut, näiteks mõne punkti vallutamist, kui see päeval ei õnnestunud jne. Kuid öine lahing on ikkagi ainult väikeste üksuste lahing, mille tõttu ka tema eesmärgid tavaliselt on piiratud.

Öisel tegevusel on oma head ja halvad küljed. Nagu eespool nägime, kuulub öiste tegevuste hüvede hulka võimalus läbistada maa-alasid, ilma et vaenlane saaks täpsalt tulistada. Niisama saab ette võtta ootamata tegevusi ja segamatult korraldada oma osi järgnevaks võitluseks.

Kuid öisel tegevusel on ka oma suured pahed. Nii on öösi raskendatud liikumine, sidepidamine, tule juhtimine, orienteerumine, koostöö osade vahel ja vaatlus. Võitleja ei näe hädaohtu, mille tõttu ta muutub tihti närviliseks ja võib kergesti alluda hirmule. Niisama on võimalus oma osast maha jääda ja seega lahingust eemale hoiduda. Peale muude pahede väsitab öine tegevus palju enam kui päevane.

Kuid võrreldes öiste tegevuste hüvesid ja pahesid ning arvestades meie olusid, tuleb neid tegevusi tihti ette võtta. Nad on paremateks abinõudeks kaotuste vältimiseks ja ootamatuste sünnitamiseks vastasele. Väiksed, kuid julged ja osavad üksused võivad öises võitluses võita mitmekordses ülekaalus oleva vastase.

Kuid öised tegevused nõuavad häid õpetatud osi ning osavaid juhte. Et need tegevused annavad meile suuri paremusi võitluses tugevama vaenlasega ja et eestlane on väga kohane niisugusteks ettevõteteks, tuleb meie kaitseväes laialiselt

õpetada öiseid tegevusi. Peale hea väljaõppe ja tugeva moraali nõuab öine tegevus väga head ettevalmistust lahinguks, mida tuleb teha päeval. Niisama on vaja, et öine tegevus oleks lihtis ja kõigile osavõtjatele täiesti arusaadav. Üheks tähtsamaks asjaoluks lahingu ettevalmistamises on maastiku hea tundmine.

Pealetung öösi. On soovitav saata öösi tegevusse värskeid, puhanud osi. Kõigi osade tegevusi tuleb võimalikult täpsalt ette valmistada. Mida suuremad üksused võtavad osa öisest tegevusest, seda rohkem raskused on tegevuse raskused ja seda täpsamat ettevalmistust on vaja. Välja minnes nendest raskustest, mida tekitab suurte osade juhtimine öises lahingus, tuleb tihtigi hoiduda nende paiskamisest tegevusse eriti kui arvestada, et öisel võitlusel otsustab mitte võitlejate arv vaid nende osavus ning meelegindlus.

Edu tähtsamaks aluseks öises lahingus on ootamatus vaenlasele. Seepärast ei tohi päevase tegevusega paljastada oma kavatsusi ega kiskuda vaenlase tähelepanu suunale, kus öösi tuleb teetseda.

Nagu eespool nägime, võib olla öise pealetungi eesmärgiks kas vastase vastupanupositsiooni ette jõudmine, et sealt koidikul tungida vaenlasele kallale, või vaenlase positsiooni rünnak pimeduse kattel. Viimast tegevust võib omakord ette võtta kas vastasele kaugemalt või lähemalt.

Öine lähenemine võetakse ette kui vastase tuli ja maastik ei võimalda või ei soodusta lähenemist päeval. Kapakub öine lähenemine palju suuremaid võimalusi vaenlasele tekitada ootamatusi. Öise lähenemisega tuleb igal juhtumil osad viia rünnaku kauguseni vastasest.

Lähenemine öösi peab sündima eelosade kattel. Soovitav on, et viimased veel päeval jõuaksid tungida vastase vastupanupositsiooni ette ja saaksid luurata vaenlase asetust ja maastikku, kuhu väed öösi peavad asuma ja kust nad alustavad järgmisel hommikul rünnakut.

Niipea kui eelosad on vaenlase julgestusosad tagasi surunud, tuleb toimetada maastiku luuret, et täpsalt selgitada liikumise võimalusi öösi. Mõnel juhtumil on soovitatav asetada mõningaid tähiseid teedele, et kergemini öösi orienteeruda. Kui võimalik, siis tuleb tundma õppida ka maastikku, kuhu väed öösi asuvad ja kuidas nad järgmisel päeval saaksid teotseda. Enne öö saabumist tuleb väeosad igal juhtumil niimoodi paigutada, et öösi oleks kergem liikuda määratud kohta. Muidugi ei tohi igasugused liikumised õhtul ja öösi paljastada pealetungija kavatsusi.

Liikumist tuleb alustada niisuguse arvestusega, et väed jõuaksid enne koidikut asuda rünnaku lähtealusele ja ennast korraldada lahinguks. Osade liikumine peab sündima täiesti vaikselt, eriti vaenlase läheduses. Liikumise reguleerimiseks määratakse osadele suunad ja peatused, kusjuures suundadeks tuleb määrata esemeid, mida öösi võib kergesti leida. Vägede liikumine sünnib kolonnides, kusjuures, mida lähemale jõutakse vastasele, seda vähemaks nad muutuvad jagunemise teel. Kolonnide ees liiguvad piilurid kas otsekoheses läheduses (kui kolonn on väike) või eemal. Viimasel juhtumil peetakse nendega sidet vahepealsete piilurite abil. Koos piiluritega liiguvad mehed, kes päeval tutvusid maastikuga või kes on määratud teejuhtideks. Peatusi reguleeritakse täpsate aegadega. Peatustel tuleb hoolitseda side eest lähemate naabritega.

Õine liikumine tuleb hästi ette valmistada, muidu võivad osad kergesti eksida või segadusse sattuda. Rünnaku lähtealusele asumine tuleb teostada suurima ettevaatusega, et vaenlane seda ei märkaks. Ei ole soovitatav lähtealusele asuda liig vara, sest seesugune peatus vaenlase otsekoheses läheduses võib paljastada pealetungija kavatsusi ja esile tuua suuri ohvreid. Lähtealusele asumine sünnib tavaliselt väikeste osade kaupa, kusjuures iga osa kohe esimesel võimalusel kaevub.

Enne koidikut tuleb osadele anda ülesanded ja nad paigutada vastavalt tegevuste kavatsustele. Raskusi te-

kitab ülesannete andmine relvadele, kellele tuleb tihtigi anda ülesandeid liig üldiselt. Kõik ettevalmistused tulevad lõpetada pimeduse kattel ja niipea kui hakkab valgenema, algab rünnak. Hea ettevalmistuse ja osava õise lähenemisega võib koidikul ette võetud rünnak tuua tihtigi täieliku üllatuse vastasele.

Lähenemisel ei ole soovitav pidada tulevõitlust vastasega. Kui aga päeval on kindlaks tehtud tuleülesanded suurtükiväele ja r. k., siis võivad nad oma ülesandeid täita. Kuid igal tulistamisel tuleb arvestada, et puudub võimalus tule tagajärgede vaatlemiseks, mistõttu tuli erilisi tagajärgi ei anna. Edukalt võib kasutada helgiheitjaid võitluses vaenlase helgiheitjatega ja vastase võitlejate vaatluste segamiseks.

Õisel lähenemisel ei liigu voorid oma osadega, vaid nad jäetakse tahapoole.

Kui eelosad päeval ei saanud vastase julgestusosi tagasi suruda, tuleb seda teha öösi. Muidugi muutub niisugusel juhtumil peajõudude liikumine tunduvalt aeglasemaks ja raskemaks. Eelosad selgitavad edasitungil peajõudude liikumise võimalusi ja jätavad tarbekorral maha üksikuid poste, et neile teed juhatada. Vägede liikumise suunad ja tegevusviisid tuleb niisugusel tegevusel päeval eriti täpsalt kindlaks teha kaardi abil ja maastiku uurimisega mõnest vaatluspunktist.

Kui öösi on vaja peale lähenemise veel vastase positsioonile kallale tungida, siis tuleb seda tegevust eriti üksikasjalikult ette valmistada päeval. Enne kallalitungi tuleb osad asetada nii, et nad saaksid otsekohese liikumisega minna vastase kallale. See tegevus nõuab väga head ettevalmistust ja koostööd, mistõttu teda nii kauge maa pealt võib ette võtta ainult suure ettevaatusega.

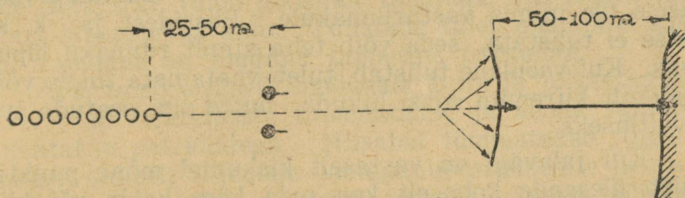
Õine kallaletung vastase positsioonile võetakse ette peamiselt päevase võitluse jätkuna, kui on jõutud niisuguse kauguseni vastasest. Niisama alatakse öösi kallaletungi, kui on vaja vaenlaselt kergemini mõnd

punkti oma kätte kiskuda, vaenlase asetust luurata või teda segada.

Öise kallaletungi eel toimetatakse täpsat luuret, nagu eespool selgitatud. Niisama seatakse kokku täpis kava, kuidas kallale tungida ning mis teha ülesande täitmisel ja ebaedul. Naabritega tuleb kokku leppida tegevuse kohta, et vältida segadusi ja üllatusi.

Kallaletungil tuleb väeosa suunida otsejoones teemale määratud märgi sihis. Kui enne kallaletungi on vaja veel asuda lähtekohale, siis tuleb see niivõrt täpsalt kindlaks määrata, et seda oleks kerge öösi leida.

Kallaletung algab kindlal kellaajal või märguandmisel. Liikumine sünnib väikestes kolonnides, ees piilurid kaugusel, mis võimaldab sidepidamist (vaata joon. nr. 71). Jõudes rünnaku kauguseni, teeb kolonn lühikese peatuse, et vähe laiemale tõmbuda ning asendada rünnakupunkti vastu. Selle järele minnakse rünnakule täielises vaikuses, hävitades vastast külma relvaga.

Joon. 71. Jao kallaletung öösi.

Liikumine teostatakse täielises vaikuses, sagedate lühikeste peatustega. Liikuda tuleb täpsalt antud suunas, peatusi kasutada orienteerumiseks ja vastase kuulamiseks. Kokkupõrkel vastase eelosadega tuleb nad hävitada niivõrt kiiresti, et nad ei saaks alarmeerida positsioonil asuvaid osi.

Liikuda on öösi parem pikaldaste liigutustega, see paljastab vähem võitlejat. Tuleb pöörata tähelepanu oma riietusele, nii ei ole soovitatavad suvel liig valged seljakotid ja läikivad asjad, mis võivad võitlejat paljastada, eriti kui ta satub kunstliku valgustuse alla. Nii-

sama tuleb jälgida, et rakmed oleksid hästi kinnitatud ega teeks kolinat liikumisel.

Vaenlase kunstliku valgustuse ilmumisel, kui ta ei taba täielikult võitlejat, tuleb kiiresti maha heita ja lamada kuni valgustus kustub või edasi kantakse. Kui aga valgustus tabab ootamatult ja eemal asudes, on soovitatav paigale jääda ning varjata oma nägu ja relvi.

Öisel kallaletungil ei ole üksteise abistamist, vaid iga osa võitleb oma ette ja katsub raugematult oma ülesannet täita.

Öösi ei saa tulega kuigi mõjuvalt toetada kallaletungi, tema avamine paljastaks enneaegu pealetungija kavatsusi ja tooks seega loodetava kasu asemele pigemini kahju. Mõnel juhtumil võib tulistada kallaletungi naabruses, et seega nagu raamistada rünnakupunkti. Nii saab mõnikord sisse-murret raamistada tiibadelt ja rindelt, et takistada vastasele üle minna vasturünnakule. Püssidest ja k. k. üldse ei tulistata, seda võib teha ainult rünnaku lõpuosas. Kui vaenlane tulistab, tuleb vaatamata tulele võimalikult kiiremini edasi liikuda, mitte aga peatuda tulevõitluseks.

Kui jalavägi on vastaselt kiskunud mõne punkti, tuleb ülesande kohaselt kas seda käes hoida või kiiresti tagasi tõmbuda. Esimesel juhtumil korraldab väeosa kaitset, asetades k. k. tulevõitluseks ettepoole ja hoides laskureid koos teotsemiseks. Soodsal juhtumil võib sisse-murret laiendada, seejuures eriliselt hoolitsedes, et ei tekiks kokkupõrkeid naabritega. Edu arendamine teostatakse enamikus koidikul. Kui aga kallaletungi ülesandeks oli vaenlasele kahju tekitamine, vangide võtmise või luure toimetamine, siis tuleb kohe tagasi minna. Tagasimineku peab sündima vaikselt ja võimalikult teist teed mööda. Muidugi tuleb selle tegevuse kohta naabritega eriti täpsalt kokku leppida.

Kui öine kallaletung ebaõnnestub, siis osad jäävad kohtadele ja korraldavad kiiresti kaitset uue üles-

andeni või koidikuni, millal selgub olukord. Seejuures algas tegevust nende toetamiseks r. k. ja suurtükivägi.

Kokkuvõttes näeme, et öö on soodus aeg peavägedele jõudmiseks vastase vastupanupositsiooni ette rünnaku kaugusele ja vähematele üksustele — piiratud ülesannete täitmiseks. Viimasteks tegevusteks on kohane ainult hea jalavägi. Öised tegevused vähemate üksustega on väga soodsad vaenlase korralduste segamiseks, vangide võtmiseks ja üksikute punktide oma kätte kiskumiseks, mille vallutamine päeval maksab palju verd ja vaeva.

Kaitse öösi. Kaitsetegevus öösi sarnaneb üldiselt tegevusele päeval, ainult on vaja anda relvadele veel valgel täpsad tuleülesanded ja teatada, missuguse signaali järele tuld avada. Selleks tuleb vajadusel relvi öiseks võitluseks ümber korraldada, neid enamikus koondades ettepoole. Et ei ole võimalik täpsalt jälgida tule tagajärgi, tuleb pikemalt tulistada, mis nõuab aga suurt laskemoona kulu. Tulistada tuleb enamikus siis, kui vaenlane on jõudnud tappetule piirkonda.

Öösi tuleb eriliselt hoolitseda luure ja julgestamise eest. Lahingueelposte tihendatakse ja nende vahesid valvatakse patrullidega. Niisama tõmmatakse julgestusjärk üldiselt lähemale vastupanupositsioonile ja asetatakse nii, et oleks soodsam valvata. Luure nihutatakse lähemale vaenlasele, et jälgida iga tema liigutust. Varud paiknevad enam ettepoole ja koondatult, et oleks neid kergem kasutada, kusjuures päeval on vaja luurata nende liikumisteid vasturünnakute ettevõtmiseks.

Tähtsa küsimusena esineb kunstliku valgustuse korraldamine. Helgiheitjad asetatakse nii, et nad saaksid vastase helgiheitjate eest varjata oma osi, pimestada pealetungijat ja valgustada märke kuulipildujatele. Rakettidega võib hõlpsasti valgustada märke üksikutele relvadele, selleks tuleb nendega varustada eriti k. k. jagusid ja julgestusosi.

Eriti ohtlik võib olla gaasikallalaletung, mistõttu on vaja kõvendada gaasivalvet.

Gaasioht on suur seetõttu, et gaas võib inimesi tabada magamisel. Tuleb luua kindel kord inimeste äratamiseks ja alarmeerimiseks gaasiohu puhul. Muidugi eeltingimuseks gaasikaitse alal on, et igal võitlejal oleks gaasitorbik valmis tarvitamiseks.

Tegevus udus. Tihe udu avaldab lahingutegevusele üldiselt sama mõju mis öögi. Ainult öö kestvus on kindel, kuna udu tekkimist ja kadumist ei ole võimalik ette näha. Et udu kestvus ei ole kindel, tuleb väeosa hoida korras, mis võimaldaks kiiresti üle minna päevasele lahingukorrale. Sidepidamine udus on veelgi raskem kui öösi, eriti kui udu on tihe. Sidepidamise abinõudest saab käsitada peale tehniliste ainult akustilisi abinõusid ja käskjalgu. Tegevus tihedas udus tavaliselt närveerib inimest enam kui tegevus öösi.

Peale öö pimeduse ja udu takistavad tegevusi veel väga tihe ning tugev vihm, lumesadu ja tuisk. Nad halvavad nägemist ja segavad seega juhtimist, lahinguvälja vaatlust, sidepidamist, orienteerumist ja koostööd osade vahel.

2. Lahingutegevus metsas.

Lahingutegevusest metsas üldse. Õhujõudude osavõtt sõjategevusest sunnib maapealseid vägesid kasutama metsa, et vaenlase vaate eest varjuda. Sel tegevusel on oma hüved ja pahed.

Lahingutegevus metsas omab palju neid iseäraldusi, mida nägimise tegevusel öösi. Nii on metsas raskendatud orienteerumine, luure, vaatlus, sidepidamine, juhtimine, tulistamine ja liikumine. Hüvedena võiks märkida asjaolu, et mets varjab tegevusi vaenlase vaate eest. Muidugi metsa omadustest on tingitud hüvede ja pahede suurus. Nii võib liikumist raskendada paks noor mets, kuna kuival pinnal asuv kultiveeritud mets tekitab takistusi palju vähem. Hõre lehtmets varjab vaenlase õhuvaatluse eest ainult suvel.

Arvestades lennuväe vaatlust ja tule mõju tuleb metsas teostada nii pealetunge kui ka kaitset. Lahing metsas nõuab kindlat jalaväge ning osavaid külmaverelisi juhte.

Luure toimetamisel metsas tuleb luureorganitel üldiselt teotseda vähendatud intervallidel ja distantsidel. Mõnel juhtumil on kasulik saata vähemate luureülesannete täitmiseks üksikuid osavaid luurajaid. Viimastel on tihti kergem metsas töötada kui tervel luureorganil. Luure liikumisel tuleb hoolikalt luureorganit julgestada ja luuramiseks kasutada kuulamist. Tähtsa küsimusena esineb suunahoidmine, mistõttu on vaja luuret varustada täpsate kaartidega. Luure teostamisel tuleb vastast eriti otsida metsa servadelt.

Pealetung metsas. Vaatame kaht võimalust: pealetungi metsale ja metsas.

Kui pealetungil on ees vähemad metsasalud, siis tuleb katsuda neist mööda minna, isoleerides neid gaasiga ja tulega või jättes nende vastu vähemaid osi. Neid salusid ei ole soovitatav oma alla võtta, sest nende peale on tavaliselt koondatud vastase tulilöögid. Seejärel tuleb jälgida, et võitlejad ei koguneks metsasaludesse, mis vaenlase positsiooni ees. Seda nõuet tuleb eriti arvestada, sest metsad kisuivad oma poole võitlejaid.

Kallaletungil metsa serval asuvale vaenlasele omab suure tähtsuse peahoobi suuna valik. Ei ole võimalik luure abil kuigi täpsalt selgitada vaenlase asetust. Raske on ka kindlaks määrata kuulipildujate asukohti, mis tulistavad metsa sisemusest, rääkimata veel nende hävitamisest tulega.

Kallaletungist võtab osa peamiselt jalavägi. Suurtükivägi võib edukalt teotseda metsa serva vastu, kuid metsa sisemuses asuvaid märke on kui mitte päris võimatu, siis väga raske tulistada. Tankid võivad teotseada metsa servani ja metsas ainult piiratud ulatuses siis, kui mets on hõre või kui on tegemist noormetsaga ehk võsaga. Soomusautosid võib kasutada ainult teedel.

Pealetungil metsa serval asuvale vaenlasele tuleb püüda vallutada esi-joones metsa väljaulatavaid nurki ja alasid, mis annavad võimalusi flankeerimiseks. Seejuures tuleb arvestada, et vastasel on nende alade kaitse rajatud tugevale flankeerivale tulele. Seepärast tuleb pealetungija tugeva tulega maha suruda mitte ainult relvad, mis asuvad kallaletungi suunas, vaid mis võivad ka rünnatavat punkti abistada oma tulega. Võimalusel on soovitatav viimaseid relvi neutraliseerida gaasidega või suitsuga. Kui metsa ees on alasid, mis soodustavad lähenemist vaenlasele, tuleb neid kindlasti kasutada. Niisama on vaja tegevus ette võtta ootamatult.

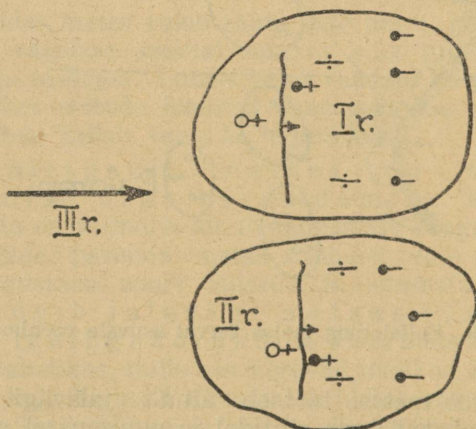
Jalavägi algab kallaletungi jala- ja suurtükiväe tule saatel. Üllatuste ärahoidmiseks tuleb hoida tugevad varud. Varude tähtsust kriipsutab alla asjaolu, et pealetungija ei tea vastase asetust kuigi täpsalt. Pealetung metsa serval asuvale vaenlasele vaata joon. nr. 72.

Jõudes metsa tuleb saata ette luure, kes peab selgitama vaenlase asetust metsas ning tutvuma maastikuga ja teedega. Luurel tuleb vaadata ka puude otsa, kus võivad peituda üksikud vaenlased, kes pärast võivad luurele kallale tungida seljatagant.

Pealetungil metsas on tähtsam liikumise osav korraldamine kui tuli. Tulistada on võimalik ainult lähedatelt kaugustelt. Vastane, tundes paremini metsa sisemust, võib pealetungijale valmistada suuri üllatusi ja ootamatusi. Seepärast tungib jalavägi metsas edasi tihedates lahingukordades. Hõre mets läbibistatakse tihedas ahelikus, mille ees liiguvad üksikud k. k. Ahelikkude taga liiguvad üksuste ja üldine varu. Tihedas metsas sünnib liikumine teid ja sihte mööda, kusjuures kolonnid on julgestatud rindelt ja tiibadelt julgestusosadega.

Võitluses metsas on osad väga tundelikud löökidele tiibadelt ja igasugustele üllatustele. Tiibade kait-

Vaenlase taandumisel metsa servalt tuleb alal hoida temaga kontakt. Kui mets on väike, siis tuleb vastase kannul tungida metsa vastaspoolsele servale ja võimalusel isegi kaugemale. Kui mets on suur või vastase vastupanu tugev, siis tuleb pealetungi organiseerida plaanikindlalt. Kogu aeg tuleb oodata vastulööke. Viimased võetakse ette enamikus vähemate jõududega, mistõttu nende likvideerimine ei tekita heal väeosal raskusi. Kui vaenlane tõkestab pealetungijale edasipääsu, siis tuleb ta murda rindelt või teotseda tiibamisega. Tiibamine võib anda häid tagajärgi. Haaramisi tuleb ette võtta tagasihoidlikult, sest osad võivad kergesti eksida ja hilineda. Kui teel on mõned tugevad vastupanud, siis on soovitatav esiosadel neist mööduda ja nende hävitamine jätta varuosadele. Tegevusel metsas tuleb hoolikalt jälgida, et osad ei libiseks juhtide kätest. On ju selles lahingus juhtidel kinnise maastiku tõttu palju raskem mõjutada oma alluvaid kui lahtisel lahinguväljal.

Joon. 73. Kompanii kallaletungi kord metsas.

Kompanii kallaletungi kord metsa sisemuses vaata joon. nr. 73.

Tähtsaté küsimustena esinevad selles lahingus suunahoidmine, sidepidamine ja liikumise kokkukõlastamine. Suunahoidmist reguleeritakse teede ja sihtide järgi. Niisama osutuvad siin väga kasulikkudeks luuresse kuuluvad mehed, kes enne on metsaga tutvunud. Suunivate osade juures liiguvad juhid, olles varustatud kompasside ja täpsate kaartidega. Liikumise reguleerimiseks peatutakse sihtidel, põikteedel jne. või kella järgi, et osa korraldada.

Põrgates kokku vastasega otsustab tegevuse jalaväe hoogsus, osavus ja julgus. Selles lahingus avaldab vähem mõju võitlejate hulk kui nende kvaliteet. Vastase positsiooni rünnak võetakse ette pärast lühikest kuid tugevat tulle ettevalmistust. Tulistatakse niisuguselt kauguselt, mida võimaldab metsa tihedus. Käsigranaatide kasutamine on väga kasulik.

Pealetungija püüe peab olema välja jõuda metsa tagumisele servale. Metsast väljaminekuga tuleb olla ettevaatlik, sest vaenlane võib kergesti raskendada oma tulega metsast väljatuleku võimalusi. Seepärast tuleb esialgu metsa servale nihutada oma relvad ja metsas üle minna lahingukorrale, missugune on vajalik tegevusel lahtisel maastikul.

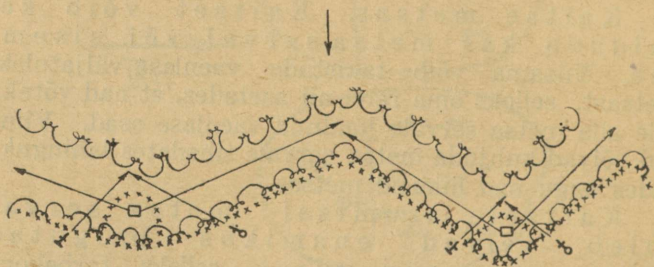
Kaitse metsas. Kaitset võib korraldada kas metsa serval või sisemuses. Niisama võib takistada vaenlase väljatulekut metsast, selleks oma relvi nii asetades, et nad võtaksid tule alla metsa servale jõudnud vaenlase osad. Viimased võivad kuhjuda metsa servale tihedates lahingukordades nagu nad liikusid metsas.

Kaitsele asumisel metsa servale tuleb relvad enamikus paigutada vähe metsa sügavusse, selleks tarbekorral metsa hõrendades. Metsast välja ulatuvaid nurki ja alasid tuleb korraldada flankeeriva tule andmiseks. Eriti tugev peab olema kaitse metsast välja ulatuvate nurkade ees. Et suurendada kaitsepositsiooni süga-

vust, võib osa relvi viia metsa ette. Need oleksid enamikus nii-nimetatud vaikivad kuulipildujad. Kaitsepositsiooni asetamine metsa servale võimaldab tema täpsat tulistamist.

Vaenlase kallaletungil hävitatakse teda eeskätt tulega. Kui vaenlane on eemal, tulistavad need kuulipildujad, mis asuvad metsa serva sisemuses. Vaenlase murdmisel metsa serva tuleb teda osavalt suunitud vastulöögiga hävitada või metsast tagasi paisata. Selleks tuleb üldiselt asetada positsioonile peaasjalikult relvi, kuna elavjõud hoida varus. Tähtsa küsimusena esineb ka liiteosade tegevus. Tuleb ette näha ka kord, kuidas tagasi tõmbuda ja edasi võidelda, kui ei õnnestu metsa serva käes hoida. Selle küsimuse täpise lahendamise on tähtis juhtimise ja sidepidamise raskuste tõttu.

Metsa sisemuses võib kaitsepositsiooni loomisel kasutada lagendikke ja sihte. Kui see aga ei ole võimalik, siis tehakse metsa sihid, kusjuures nad võivad olla isegi kitsad. Lagendikkude või sihtide tulistamiseks asetatakse kuulipildujad. Viimaseid on kasulik asetada blokhausidesse, mis traattõketega ümbritsetud (vaata joon. nr. 74).

Joon. 74. Kaitse korraldamine metsas.

Niisugused tugikud tekitavad vastasele suuri raskusi, sest nende pihta tule avamine metsas on raske.

Niisama võivad nad olla väiksed ja seega mitte hästi nähtavad.

Metsas on kunstlikkude tõkete ehitamine kerge, mistõttu neid kasutatakse laialiselt. Niisama annab metsas häid tagajärgi nende raioonide gaasitamine, kust vaenlane tõenäolikkult läbi tuleb.

Kaitse metsa sisemuses üldiselt nõuab palju relvi ja elavjõudu. Tihti tuleb ka teha suuremaid raiumisetöid, et moodustada tulealad jalaväe relvadele.

Kui kaitsele asutakse metsa sisemusse, siis võib metsa serva kas kaitsta või valvata. Ühelt poolt ei ole soovitatav metsa serva kui soodsat positsiooni jätta vastupanuta vaenlase kätte, kuid teisalt tuleb hoiduda lõppvõitlusest metsa serval. Viimasel juhtumil võib tekkida raskusi oma osade tagasiviimisel metsa sisemuses asuvale positsioonile. Heaks abinõuks on määrata võitluseks metsa serval ja kuni vastupanupositsioonini eriosa, mis raskendaks vaenlasele metsa pääsmise ja teotseks viimase vastu aktiivselt metsa sisemuses. Pärastpoole asuks see osa kaitsja varru.

Kaitsel metsa sisemuses on eriti vaja hoolitseda tiibade julgestamise eest. Selleks määratakse eriosad ja saadetakse tiibadele luure. Üldse tuleb julgestamisele pöörata tõsine tähelepanu. Võitluses metsa sisemuses tuleb hoida tugevaid varusid ja luurata nende vastulöögi suundi. Kui vaenlane positsiooni murrab, suunitakse tema vastu elavjõu vastulööki. Vaenlase tungimisel metsa tuleb kogu aeg hoida temaga alal kontakt, et ei oleks üllatusi. Kui lahing metsas äpardub, siis on tihtigi parem kiiresti oma osad viia metsast välja lagendikule, kus korraldada uut võitlust.

Asudes kaitsele metsa taha, tuleb positsioon nii valida, et vaenlane ei saaks kasutada metsa serva kallal tungi lähtealusena. Vaenlase koondamiste purustamiseks metsa serval tuleb sinna ette näha suurtükiväe ja r. k. tulikoondused. Tulega tulevad tagasi lüüa

vaenlase katsed metsast välja tulla. Soodsal olukorral võetakse ette vastulöök, et vaenlane lõplikult purustada.

Julgestusjärk nihutatakse võimalikult metsa servale või kui see on kaugel, siis võetakse vaatluse alla kõik sihid ja tõenäoliked lähised. Vaenlase kallaletungist teatatakse kokkulepitud signaaliga.

Vastase kallaletung lüüakse tagasi flankeeriva tulega, kuna sissemurdnud osad hävitatakse hoogsate vastulöökidega. Hea moraal, julgus ja meelekindlus seotud tubli algatusvõimega on paremad omadused metsalahingus.

3. Lahingutegevus talvel.

Lahingutegevusest talvel üldse. Lumi, külm ja lühike päev annavad lahingutegevusele talvel oma iseäraldused. Sügav lumi raskendab ja takistab inimeste, hobuste ja voo-rideliikumist, kuna külm tekitab suuremat jõukulu ja segab tehniliste abinõude kasutamist. Seega tekib talvel vajadus suurendada inimeste ja hobuste toidunorme ning hoolitsemise inimeste sooja ihukatte eest. Eriti vajavad hoolitsemist kõrvad, käed ja jalad, et nad ära ei külmuks. Lahinguvälja piirid laienevad talvel üldiselt, sest sood, rabad ja veekogud külmuvad kinni, kuid teiselt poolt sügav lumi surub tegevusi enam teedele.

Peale liikumise raskeneb talvel ka tulejuhtimine, sest ühetaoline lumeväli ja tihti valitsev udu ei võimalda küllalt täpsalt kindlaks määrata vajalikke märke. Relvad nõuavad hoolsat järelevet, et nad kõva külмага ja liikumisel lumes ei muutuks tarvitamiseksõlbmatuks. Moondamine talvel ühelt poolt muutub raskemaks, sest lumekate tasandab enamikus kõik maastiku vähemad voldid ja liikumine lumes jätab jäljed. Teiselt poolt aga pikk pime aeg talvel võimaldab enam vaenlase vaate eest oma tegevusi varjata. Moondamiseks on kasulik kasutada valgeid katteid.

Vaadeldes väeliikide tegevusi talvel näeme, et jalaväele muutub liikumine lumes raskemaks. Seega tema niikuinii väheldane liikumise kiirus langeb veelgi. Väga heaks abinõuks liikumise kergendamiseks on suusad. Suuskade abil on võimalik teotseda väljaspool teid ja kiiresti liikuda. Liikumine suuskadel nõuab head oskust ja korralikku lund. Nagu näitavad viimaste aastate kogemused, ei ole meil talvel alati head lund, mis soodustaks suusatamist. Kuid siiski suusatamisele tuleb pöörata tõsine tähelepanu, sest suuskurite kasutamine lahingus annab suuri paremusi. Peale inimeste tuleb talvel asetada jalastele veel voor, kuulipildujad ja mõnel juhtumil isegi osa suurtükiväge.

Ratsaväe tegevus üle 30 cm paksuses lumes muutub raskeks. Lume sügavus võtab ratsaväelt tema parema omaduse — kiiruse ja surub ta tihti teedele. Seetõttu muutub pikaldaseks luure toimetamine ja sidepidamine ratsaväe poolt. Niisama muutub raskemaks suurtükiväe liikumine talvel, mida tuleb teostada peamiselt teedel.

Suurtükiväe asumine positsioonidele ning side ja vaatluse korraldamine võtab üldiselt enam aega kui suvel. Soomusautode kasutamine lumistel teedel on enamikus võimatu. Nad võivad liikuda ainult kõvadel ja lumest puhastatud teedel. Suur külm ja tihti valitsev pilvitus raskendab talvel ka lennுவäe tööd. Kuid teiselt poolt muutub lennுவäe poolt luure toimetamine kergemaks, sest sõjategevus on enam seotud teedega ja maastik ei paku niipalju varjumise võimalusi kui suvel. Gaasioht talvel tavaliselt suureneb, sest ei ole võimalik hästi pähe asetada gaasitorbikut. Niisama soodustavad vaiksed ilmad gaaside püsimist kohal. Väeosade koondamine enam teedele ja asulatesse annab võimalusi paremini nende vastu teotseda gaasidega.

Talvel asetatakse voor regedele. Autotranspordi kasutamine on võimalik peamiselt nendel teedel, mida järjekindlalt lumest puhastatakse. Haavatute evakueerimine on külma tõttu raskendatud. Külma käes võivad haavatud kergesti ära külmata või lisahaigusi

saada, kuna haavatute kandmine lumes muutub pikaldaseks. Seepärast tuleb pöörata tõsist tähelepanu sellele, et arstiabi andmine haavatutele ja nende evakueerimine teostatakse kiiresti.

Eriti halb on teotseda muutlikul talvel, nagu meil tavaliselt, kus kõva sula vahetub külmaga ja teed muutuvad kord libedateks, kord poristeks jne. Niisugused ilmad raskendavad võitlejate riietumist ja eriti voori liikumist. Niisama tekivad külma tagajärjel pärast sula jäätumised, mis eriti raskendavad liikumist.

Puhkusekohaks tuleb valida peamiselt elamuid, mis pärast nad omavad talvel palju suurema tähtsuse kui suvel. Puhkusele asumisel väljaspool asulat tuleb valida koht, mis varjatud tule eest, nagu metsad, orud jne. Inimeste elamiseks valmistatakse kuuseokstest osmid. Niisama tuleb hobuste asukohad ümbritseda vajadusel okstega, et neid kaitsta tuule eest. Puhkusekaitseks on soovitatav kasutada suuskureid. Need osad asetatakse peamiselt teedele, kuna vahesid valvatakse piiluritega.

Rännaku korraldamisel talvel tuleb arvestada, et kiirus on tavaliselt väiksem kui seda näeme suvel. Rännakul tuleb eriliselt jälgida, et inimesed oma jalgu, käsi ja kõrvu ei külmetaks ega peatustel maha ei jääks. Jalgade hoidmiseks tuleb neid vajadusel enne väljaastumist määrada rasvaainetega ja mähkida paberisse. Eriti tuleb jälgida, et jalanõud ei pigistaks, missugusel juhutumil jalgade külmumine algab palju kiiremini. Rännakukolonna peas liikuvad osi tuleb aeg-ajalt vahetada. Luure, julgestamise ja side korraldamine on tavaliselt suuskurite ülesandeks. Kui suuskureid ei ole, siis eelosade liikumine väljaspool teid vähendab üldiselt ka kolonna liikumise kiirust.

Pealetung talvel jaguneb tihtigi üksikuteks tegevusteks, kusjuures erilise tähtsuse omavad hoogsad ja julged ettevõtted väheimate osadega vaenlase tiibade ja seljataguse vastu. Viimased tegevused on vajalikud eriti selle tõttu, et

rindelt on pealetung seotud suurte raskustega, sest liikumise kiirus ja varjumise võimalused on väiksed. Tuleb igal juhtumil kasutada suuskureid tegevusteks vastase tiibade ja ühendusteede vastu. Seejuures tuleb hoolitseda, et tegevus tiibadel ja seljataguses oleks täpsalt kokkukõlastatud tegevusega rindelt. Tegevus vastase ühendusteede vastu annab tihtigi häid tulemusi, sest vastase vastupanu on tunduvalt enam seotud teedega kui seda näeme suvel. Kui suuskureid ei ole, tuleb abistada vähemalt eelosi ja varusid voorivahendite juureandmisega. Nii kasutati Vabadussõjas talvel laialiselt küüthobuseid, et kergendada osade liikumist.

Tegevuste eel luure peab selgitama läbipääsmise võimalusi, sest lumi võib kergesti tekitada suuremaid ja etteteadmata takistusi. Igaks tegevuseks on vaja koostada täpis tegevuskava.

Liikumine talvel on palju nähtavam kui suvel, sest puud on raagus ja maa lumega tasandatud, mistõttu ei ole võimalik kaugeltki hästi maastikule kohaneda. Niisama on võitleja hästi näha lumega kaetud valgel väljal. Seetõttu oleks vaja lahingukorda üle minna võimalikult kaugemal vastasest, kuid see teeks liikumise aeglaseks. Heaks abinõuks on linade ja valgete mantlite kasutamine moondamiseks, eriti videvikus ja öösi.

Kallaletungil tuleb tagada tugev tuletoetus pealetungijatele, sest liikumine lumes on aeglane, mistõttu vaenlasel on paremaid võimalusi tulistamiseks. Teiselt poolt on ka kaitseelementide hea nähtavuse tõttu pealetungijal kerge nendele koondada oma tuld. Et kergendada kallaletungi, on soovitav seljakottide mahajätmine kallaletungi lähtealusele. Lahingu ajal tuleb hoida liikuvaid varusid, mida kergesti saaks paisata vajaliku kohta. Kui vaenlane algab taandumist, tuleb viivitusega korraldada jälitamist liikuvaate osadega.

Kaitsetegevusel talvel on maastiku organiseerimine külmanud maa tõttu raske. Kaevumistööd muutuvad väga raskeks, mistõttu töö produktiivsus langeb tunduvalt. Niisama ei ole võimalik nii hästi ka-

sutada maastikku oma kaitseelementide moondamiseks kui seda saame teha suvel, sest igasugune kaevik eraldub tunduvalt ümbritsevast maa-alast. On küll võimalik valmistada kaevikuid hädaabinõuna lumest, kuid sel juhtumil peab kaeviku brustveri paksus ulatuma olevalt lume tihedusele 2—4 m. Vastupanupositsiooniks tuleb valida koht, kus eespool sügav lumi või kus vaenlane ei saa kiiresti liikuda, nagu tõusud jne. See asjaolu võimaldab vaenlase osi kaua hävitada kaitsja tulega.

Talv kisub kaitse elamute lähedusse ja teedele. Et vaenlase pealetungid arenevad eriti teede raioonis, tuleb tuleplaani kokkuseadmisel ka nendele pühendada vajalik tähelepanu. Kaitsel talvel tuleb jätta tugevamad varud ja neid teha liikuvateks kas sel teel, et varru määratakse suuskureid või antakse kaitsja käsutusse veovahendeid. Vaenlase pealetungil võetakse ta vastu tulega, mis võib tekitada temale suuri kaotusi, sest vaenlasel on raske varjuda ja kiiresti edasi liikuda. Sel ajal teotsevad vaenlase tiibade vastu või pareerivad tema haaramisi kaitsja liikuvad varud.

4. Lahingutegevus kitsustikul ja jõel.

Lahingutegevus kitsustikul. Kitsustikumoodustavad kahelt poolt piiratud maa-alad, mis ei võimalda liikumist või raskendavad viimast, näiteks sood läbistav tee või kõva maaala, järvede vahe, lahtine väli paksu metsa vahel jne. Kitsustik takistab liikumist, sunnib osa tõmbuma koomale. Kitsustikus ei oma osa suurus tihti seda tähtsust, mis lahtisel väljal, sest ei ole võimalik oma üleolekut ruumi puudumisel maksma panna. Niisama kitsustikust läbimine nõuab osade kuhjumist ja võib esile tuua kaotusi vastase tulest. Kitsustiku piire tuleb enne tegevust luurata, et kindlaks määrata kuivõrt kahelpool asuv maa-ala takistab tegevust.

Kui on vaja kitsustikust läbi minna, siis tuleb seda teha enne vaenlase eelosade kohalejõudmist, muidu võib

vastane kergesti läbipääsu sulgeda. Selleks saadetakse vajadusel ette kõvendatud luureosad, neid tehes liikuvateks voorivahendite juureandmisega. Kui vastase luureosad on juba kitsustikku asunud, tuleb viivitusega lahingusse astuda ja nad enne vaenlase peajõudude kohalejõudmist tagasi tõrjuda. Heade teede olemasolul on kasulik luureosadele juure anda soomusautosid. Kui ees rindel on mitu kitsustikku, siis tuleb püüda neid kõiki oma kätte kiskuda, kusjuures osad, kes oma ülesande täitnud, abistavad neid, kes ei ole suutnud veel kitsustikust läbi murda. Muidugi iga osa peab eeskätt ise püüdma ülesande täita, mitte oodates abi naabrite poolt.

Kui vaenlane asub kitsustikus, tuleb teotsemisega teises kohas teda sundida tagasi tõmbuma. Kui see aga võimalik ei ole, astutakse vastasega võitlusse kitsustiku pärast. Tugeva tule koondamisega ja plaanikindla edasitungiga kistakse vastaselt üks kitsustiku punkt teise järele seni, kuni kitsustikust läbi on jõutud, kus saab hargneda harilikku lahingukorda. Lahing kitsustikus nõuab tugevat tuletoetust.

Kaitsele võib asuda kitsustiku ees, kitsustikus ja viimase taga. Kitsustiku ette asutakse siis kaitsele, kui on kavatsus edaspidi pealetungile üle minna. Kitsustikus on võimalik kaitset teostada kõige vähemate jõududega. Kitsustiku taga võib mõnel juhtumil edukalt teostada kaitset, sest vaenlasel on kitsustikus raske oma osi edasitungil tulega toetada. Niisama nõuaks kitsustikust väljatungimine suuremate jõudude koondamist ettepoole, mis võib esile tuua raskeid kaotusi. Kitsustikust väljatungivad vastase osad hävitatakse tulega ja vastulöökidega. Kui asutakse kaitsele kitsustikus või selle taga, tuleb ettepoole saata luureosi, mis raskendaksid vaenlase tegevust.

Osade läbimine kitsustikust peab sündima kiiresti vähemate kolonnide kaupa. Täiesti tuleb hoiduda osade kuhjumisest kitsustiku ette või kitsustikku, sest siin võib vaenlane

neile tekitada raskeid kaotusi, eriti lennuväe ja suur-
tükiväe tulega. Läbiminekul kitsustikust tuleb käsi-
tada õhukaitset. Kitsustikust läbiminekü järjekord ja
aeg tuleb täpsalt reguleerida käsus.

Taandumine läbi kitsustiku on eriti raske, mis-
tõttu ta nõuab head korraldamist. Tuleb eriti jälgida,
et vaenlane ei saaks taanduja osi ära lõigata kitsustiku
ees. Jälitamisel tuleb seevastu katsuda haaramisega
oma kätte kiskuda kitsustik ja seega sulgeda vastasele
edasipääs.

Üleminek jõest. Jõgi takistab pealetungijat
ja kõvendab kaitsja positsiooni. Suuremast jõest üle-
minek lahinguga on raske ülesanne, mille ulatus on tin-
gitud jõe laiusel ja vastase vastupanu tugevusest. Et
saada üle jõe, peab pealetungija vastase tule all jõudma
ujuvate abinõudega või silla abil teisele kaldale, kus-
juures jõel viibivad osad ei saa peaaegu vastata vaen-
lase tulele. Edasi peavad pealetungijad oma kätte kis-
kuma jõe vastaspoolse kalda, kusjuures jõgi lahutab
teisele kaldale jõudnud osi esialgsel tegevusel oma va-
rudest ja tulest. Kuid nagu näitavad sõjakogemused,
ei ole ükski jõgi peatanud täiesti pealetungijat, küll aga
on olnud jõest üleminekul kaotused ajas ja võitlejates
väga mitmesugused.

Üleminekut jõest võib teostada ka-
hel viisil — kas ootamatu pealetungiga
või tugeva tule kaitsel. Muidugi parem viis
oleks teotsemine ootamatusega.

Kui vaenlase osad on asunud jõe ette, on vaja nad
eeskätt jõe taha tõrjuda. Ülemineku ettevalmistamisel
on väga tähtis jõe üksikasjalik luure, et kindlaks mää-
rata ülemineku koht ja võimalused. Tuleb selgitada
eeskätt, kas olemasolevad sillad ja parved on terved
ning kas jõgi ei oma koolmeid. Niisama tuleb toime-
tada jõe kalda ja viimasele juurepääsude luuret. Ette-
valmistuste juures tuleb kõik teha, et ülemineku koht
ja aeg hoitaks kuni tegevuseni täielikus saladuses. Sel-
leks tuleb võimalikult vähestele abilistele teatada, kus
ja millal teostub üleminek.

Et mitte paljastada oma ettevalmistustega ülemineku kohta, tuleb ülemineku abinõusid korraldada ja valmistada tagapool või mitmes kohas. Mõnel juhtumil on kasulik vale-ettevalmistustega vastase tähelepanu tõmmata teisale, mille tulemuseks võib olla vastase jõudude valesisuunimine.

Üleminekuks on soovitav valida niisugused kohad, kus jõgi teeb kõveruse pealetungija poole ja omab kinniseid lähiseid jõeale. Jõe kõverus võimaldab oma osade paremat toetust flankeeriva tulega ja seega soodustab üleoleku saavutamist vastase üle. Tule ülekaalu saavutamiseks on väga tähtis, et pealetungija-poolne jõekallas valitseks vastaspoolse kalda üle, siis on võimalik paremini vaadelda ja tuld juhtida vaenlase positsiooni sügavusse ning kauem toetada oma jalaväge tulega teiselt kaldalt. Viimane asjaolu on väga tähtis, sest pealetungija suurtükivägi ja enamik r. k. jääb esialgu jõe taha ja võib ainult sealt oma jalaväge abistada. On soovitav valida mitu ülemineku kohta, missugused asuksid üksteisest nii kaugel, et üks koht mõjutaks tegevust teisel ja sunniks vastase jõude killustama.

Et ülemineku ettevalmistust hoida saladuses, on väga soovitav, et ülemineku kohale viiksid head teed ja kinnised lähised, mis annaksid võimalusi kiiresti ja varjatult läheneda jõeale. Kus aga maastik ei võimalda ettevalmistuste varjamist, tulevad ülemineku abinõud (paadid, pontoonid, puud parvedeks jne.) hoida tagapool mõnes varjatud kohas, kust nad öö kattel kiiresti suunitakse tegevusse. On väga kasulik, kui ülemineku koha lähedusse jõkke suubub mõni haru pealetungijapoolselt kaldalt. Viimane annab võimalusi ettevalmistuste tegemiseks ja ülemineku abinõude kohaletoimetuseks perivett. Väga heaks abinõuks on jõel mõni saar, mida saab eeskätt oma alla võtta ja mille varjul võib kergemini korraldada üleminekut. Niisama kergendab jõe vallutamist, kui vastaspoolsel kaldal on soodsaid positsioone sillapea moodustamiseks. Et kergendada osade üleminekut ja nende edasitungi vaenlase posit-

siooni sisemusse, on soovitav et vaenlasepoolne kallas võimaldaks maabumist ning et sellel kaldal oleksid ülemineku koha juures kõlvulikud teed.

Ülemineku koha valik, ülemineku ettevalmistuse täpsus ja ülemineku ettevalmistamise saladushoidmine omavad väga suure tähtsuse, mistõttu nendele küsimustele tuleb pöörata eriline tähelepanu. Üleminek on raske tegevus ja kergesti võib ta suurte kaotustega nurjuda kui vaenlane saab varakult teada pealetungija kavatsustest.

Paremaks ülemineku ajaks on koidik, kusjuures pimeduse kattel tehakse kõik ettevalmistused, nagu jõudude ja abinõude koondamine jõe, korraldamine üleminekuks, tulebaasi loomine jne. Videvikus asuvad üleminejad ülemineku abinõudesse ja algavad tegevust, kuna vastase positsiooni imbumine peab sündima valgel. Väiksemad üleminekud võivad õnnestuda ka öösi, sest nad võimaldavad tihti eriti ootamatuse kasutamist. Kui üleminek teostatakse suuremate osadega või on vajalik hea tuletoetus, siis teostatakse see valgel. Ülemineku teostamine valgel annab suuremaid paremusi koostöö, side ja juhtimise mõttes. Kuid ettevalmistustööde tegemine üleminekuks peab ikkagi sündima öösi.

Jõest üleminekut tuleb hästi korraldada. Selleks on vaja eeskätt valmistada ja koondata võimalikult enam ülemineku abinõusid, nagu paa-te, pontoone, ujukaid, palke ning nõõre parvede moodustamiseks jne. Need abinõud koondatakse ja valmistatakse jõe harus või mõnes varjatud kohas jõe läheduses. Üleminekul võtab iga üksus temale määratud ülemineku abinõud, toimetab nad vette ja algab üleminekut.

Ülemineku abinõudele määratakse mehed, kes on õpetatud ülevedu korraldama, eeskätt pioneerid. Neile õpetatakse rinde seljataga ülemineku abinõudele asumist, sõudmist ja nimetatud abinõude juhtimist. Õpusti on vaja korraldada nii öösi kui ka päeval ja võimalikult samas järjekorras, nagu on ette nähtud tege-

vusel. Ülemineku abinõude meeskonnaks määratud sõdurid peavad paatidega viivitusega tagasi sõudma, kui nad on üleviidavad mehed toimetanud vastaspoolsele kaldale. Ülemineku abinõude meeskonnale tuleb määrata ülem, kes ülevedu korraldab ja juhib.

Peale ülevedajate ja ülemineku abinõude tuleb ette valmistada üleveetavat meeskonda. Iga mees peab teadma, kuidas ülemineku abinõusse asuda ning seal olla veo kestvusel. Et ära hoida osade kuhjumist ülemineku kohale, tuleb võitlejad tuua täpsalt kindlaks määratud ajaks ülemineku kohale ja nad teisele kaldale jõudmisel viivitusega suunida kaugemale.

Kui jões või selle läheduses on paate, siis tulevad nad koondada nii, et neid võiks paremini kasutada ja et vaenlane ei saaks neid hävitada. Paatide kasutamine on hõlbus, nad on kerged ning hästijuhitavad ja sõuetavad. Peale paatide kasutatakse pontoone, parvi ja ujukaid. Pontoon kujutab enesest kaht paati — niinimetatud poolpontooni. Poolpontoon võib kanda umbes 10—15 meest, kellest kaks kuni kolm on pioneerid. Ujuk on kummist kott, mis kasutamise eel õhku täis puhutakse ning mille abil on võimalik kokkusidumise teel moodustada parvi, sildu või purdeid. Parvi võib teha veel palkidest ja laudadest.

30 ujukast moodustatud parv kannab umbes 1500—1600 kg, s. o. kuni 20 meest. Kahest pontoonist võib moodustada ühe praami, millega võib üle viia korraga umbes 2100—2200 kg. Parvede kandejõud vastab nende ehitusele ja suurusele.

Üleminek algab kindlal kellaajal või signaali järele. Kiiresti toimetatakse ülemineku abinõud jõkke ja algab üleminek. Kõik relvad seejuures teotsevad ettenähtud plaani järgi, et vaenlase tuld maha suruda. Üleminekul tuleb seda arvestada, et veevool kannab üleminejaid allapoole, mistõttu tuleb alata üleminekut ülevalpool maandumiskohta. Kui seda teha ei saa ja vaenlane võimaldab, tuleb esialgu omapoolse kalda läheduses enne ülespoole sõita ja siis alata üleminekut. Üle jõe sõudmine peab

sündima kiiresti, kusjuures niipea kui ülemineku abinõud jõuavad kaldale, osa paiskub maale ja algab lahingut. Üleminekul on soovitav, et esimesed üleminejad märgiksid maandumiskohad lipukestega või pimedal ajal tulega. Viimane asjaolu on vajalik segaduste ärahoidmiseks ja maandumiskoha märkimiseks järgmistele osadele. Üldiselt tuleb teha kõik, et üleminek sünniks kiiresti ja plaani järgi.

Esimesena saadetakse jõe vastaspoolsele kaldale jalaväeosad. Kui saadetakse ratsaväge üle jõe, siis võib lasta hobustel paatide järele ujuda, kui omapoolne kallas võimaldab hobustel pääseda jõkke ja vastaspoolne — jõest kuivale. Väga kasulik on koostöö mõttes paisata koos esimeste osadega teisele kaldale ka mõni r. k. Kui esiosad on jõest üle saanud ja sillapea loonud, tuleb jõe ehitada esimesel võimalusel sild.

Niipea kui esimesed osad on jõudnud vastaspoolsele kaldale, on oht kaotada tulesidet teisel kaldal asuva tulebaasiga. Niisama kerkib vastasel võimalus ette võtta vasturünnakuid, et pealetungijat jõkke visata. Üle jõe jõudnud osa peab ennast kiiresti korraldama ja algama edasitungi, et laiendada ülemineku kohta nii vastase positsiooni sisemusse kui ka tiibadele. Edasitung kaugemale sünnib enamikus hüpetena, kusjuures iga peatust peab kohe kasutama tulesüsteemi loomiseks ja kaevumiseks. Edasitung peab olema hoogus, muidu vastane saab mahti vastutegevuseks. Üle jõe jõudnud osadele peavad kohe järgnema uued üksused ja esimesel võimalusel r. k. ja suurtükivägi. Üle jõe jõudmisel tuleb nii kaugele tungida, et vastase suurtükivägi oleks sunnitud oma positsioonilt lahkuma.

Seega tekib ülemineku koha ees sillapea, mida uued osad laiendavad. On väga tähtis, et suurtükivägi saaks toetada sillapead moodustavaid osi.

Väga tähtis on sideküsimus jõest üle läinud osadega. Selleks tuleb osi, mis ette

võtavad ülemineku jõest, varustada tarbekorral veealuse kaabliga. Side loomisel tuleb kõik teha, et ühendus jõe kahel kaldal asuvate üksuste vahel oleks püsiv. Hea side on tähtsamaid aluseid koostöö loomiseks üleläänud osade ja jõe teisele kaldale jäänud tulebaasi vahel.

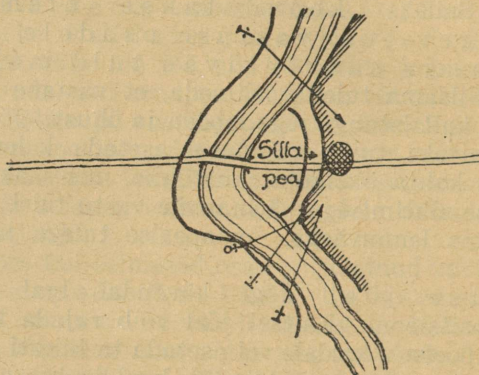
Üleminekul tuleb hoolitseda, et vastane ei saaks koondada oma tuld ülemineku kohale ega tekitaks suuri kaotusi pealetungijale võitlejates ning ülemineku abinõudes. Selleks koondatakse ülemineku ajal tugev tuli vastase osadele, et tema jala- ja suurtükiväe tuld maha suruda. Niisama tuleb hoolitseda, et vastane ei saaks ette võtta kallaletunge jõge mööda ja õhust. Jõelaevade tagasilöömiseks tuleb vajadusel asetada kahele poole ülemineku kohta üksikuid suurtükke, mis saaksid teotseada otsese sihtimisega. Lennuväe vastu tuleb võidelda eeskätt oma lennuväega, maapealse tulega ja suitsukattega.

Kaitse jõel. Jõgi kõvendab igal juhtumil kaitsja positsiooni. Kaitset jõel võib rajada kas osalt jõe vastaspoolsele kaldale või asetada ta täiesti jõe taha.

Jõe vastaspoolsele kaldale on soovitatav saata igal juhtumil luureüksusi ja võimalusel luua sillapäid. Üle jõe saadetud osade abil on võimalus takistada vastase luure juurepääsu jõe ja seega koguda andmeid jõest ülemineku kohta. Sillapead võimaldavad löökide ettevõtmist vaenlasele ja kergendavad üleminekut pealetungile. Sillapeade loomisel tuleb nende kaitset kõvendada tulega jõe tagant (vaata joon. nr. 75).

Sillapea tuleb nii luua, et vastane ei saaks lüüa eraldi meie neid osi, mis asuvad teisel pool jõge. Selleks tuleb nendele osadele korraldada rohkem ülekäike. Asudes jõel kaitsele on vaja korraldada jõe täpsat luuret, et selgitada ülemineku võimalusi. Kõik sillad, parved ja purded hävitatakse oma jõudude tõmbumisel jõe taha. Niisama tuleb hävitada või võtta oma valdamisele jõel asuvad paadid ja laevad ning vastaskaldal asuvad palikide ja laudade tagavarad.

Jõe järele tuleb korraldada pidevat luuret, et vastane ei saaks ootamatult koondada jõe lähedusse ülemineku abinõusid või isegi alata üleminekut. Selleks seatakse jõe järele pidev valve, mis koosneb üksikutest postidest. Viimaseid tuleb varustada öösi rakettidega. On väga kasulik, kui nende postide heaks töötab mõni helgiheitja.

Joon. 75. Sillapea.

Jalaväe esiosade relvad seatakse niimoodi, et oleks võimalik oma tugeva tule alla võtta jõge ja vastaspoolset kallast. Niisama esitatakse tuleülesandeid suurtükiväele jõe lähiste, jõe kalda ja jõe tulistamiseks. Tule organiseerimisel on väga tähtis, et ta saaks tabada piki jõge, eriti neid raioone, kus on tõenäolikud ülemineku kohad.

Jõeäärsete postide toetamiseks määratakse tähtsamatesse kohtadesse vähemad varud. Väeosa suuremad varud on soovitatav hoida tagapool niimoodi, et neid oleks võimalik kergesti paigutada vajalikku kohta. Selleks tuleb neid võimalikult varustada veovahenditega. Niisama tuleb eeskätt varru määrata kergestiliikuvaid osi — soomusautosid, ratsaväge ja rattureid.

Vaenlase pealetungil tõkestavad tema edasitungi kaitsja relvad jõe koondatud tulega. Postid informeerivad siinjuures õigel ajal juhatust olukorrast. Kui vaenlane algab üleminekut, liiguvad kaitsja varud ähvardatavale kohale ja katsuvad likvideerida ületulnud vastase osi hoogsa vastulöögiga. Vastulöögi ettevõtmisel on väga tähtis õige aja valik. Niisama ei või lasta vastasel demonstratsioonidega või väikeste osade ületulekutega mitmes kohas kiskuda kaitsja jõude laiali või isegi valesuunda. Selle ärahoidmiseks on vajalik hea luure, osav juhtimine ja varude suur liikuvus.

5. Lahingutegevus positsioonisõja oludes.

Kaitselasumisel pikemat aega võib tekkida positsioonisõja olukord, kus mõlemad pooled tugevasti kindlustuvad. Positsioonisõja iseäraldustena oleks kindlustatud maaribade katkematus ja tiibade puudumine, nende maaribade suur sügavus, tugevad tõkked, rohkesti tulirelvi ja igasuguseid tehnilisi abinõusid ning sõjategevuse pikk kestvus, mis suuresti kurnab võitlejaid nii füüsiliselt kui ka moraalselt. Pealetungi ja kaitset positsioonisõja oludes teostatakse üldiselt samadel põhimõtetel, mis maksivad nende lahingute kohta üldse, ainult võttes arvesse, et positsioonid on kavakindla tööga muudetud väga laialisteks ja tugevateks. Igal pikemal peatusel enamikus tekib positsioonisõda. Möödunud Maailmasõda oli pikemal vältusel positsioonisõda, kusjuures positsioonid muudeti kavakindlalt väga tugevateks kindlustusteks, kus ei puudunud betoonehitised, elektriseeritud traattõkked jne.

Pikemat aega viibides ühel positsioonil on võimalus valmistada ka paremaid laskekohti tulirelvadele ning peidupaiku oma elavjõule. Nii positsiooni ees kui ka sisemuses ehitatakse traattõkkeid. Kaitsepositsioon kujutab lõpuks enesest laia maa-ala, mis täis hästijuhitud tuld ja peidetud tulirelvi, kusjuures vaenlase edasitung

on tõkestatud paljude takistustega. Seega vaenlase pealetung kindlustatud positsioonile lüüakse tagasi eeskätt tugeva tulega, kusjuures kaitsja tulirelvade mahasurumine on raskendatud. Kui vaenlane suudab siiski murda vastupanupositsiooni sisemusse, siis visatakse ta sealt tagasi hoogsate vastulöökidega. Viimaseid tegevusi on kergem teostada positsioonisõja oludes kui ajutisel kaitsel, sest pikemaajalisel viibimisel ühes kohas on positsioon võitlejatele tuntud, varude asukohad varjatud ning kaitsud ja liikumised vastulöökideks ette valmistatud.

Et vaenlane ei saaks alustada ootamatult tegevust, mis on positsioonide läheduse tõttu eriti võimalik, tuleb kõvendada julgestamist ja vägede valmisolekut. Niisama, et vaenlane ei saaks oma tulega halvata kaitseliikuvust ja hävitada inimjõudu, varjatakse elavjõud suurtükiväe tule ajal tugevates varjendites, kust nad esimesel vajadusel kiiresti paiknevad oma kohtadele kaevikutesse. Kui on märgata vaenlase pealetungi kaevatsusi, tuleb tuli koondada vastase esimeste kaevikute pihta, kus tavaliselt on koondatud elavjõu suuremad hulgad.

Kaitse teostamine positsioonisõja oludes nõuab suurt füüsilist ja moraalselt pingutust, mistõttu tuleb eriliselt hoolitseda võitlejate varustamise, korraldamise ja võidutahte alalhoidu eest. Tuleb hoolt kanda, et vägedes ei kaoks pealetungi tahe.

Pealetung positsioonisõja oludes nõuab tavaliselt suurt elavjõu ja laskemoona kulu. Väikeste üksustega ette võetavad pealetungid on enamikus kahjulikud. Et vaenlast murda, tuleb positsiooni tekitada läbimurre, seega läbistada kaitsja hästikorraldatud tuli ja likvideerida tema vastulöögid. Edukalt võib pealetung teostuda ootamatult, kusjuures kõik ettevalmistamised tulevad hoida suurimas saladuses. Niisama nõuab pealetung üksikasjades ette nähtud ja täpsat tegevuskava.

Et kergendada liikumist vaenlase tules, on vaja

asetada jalaväge nii kaugele, et ta ühe hüppega jõuaks tungida vaenlaseni. Selleks minnakse tarbekorral kindlustustega vastasele lähemale. Et aga vaenlane aru ei saaks pealöögi suunast, tuleb teha niisuguseid kaevumistöid mitmes kohas või laiemal rindel.

Luureteadete vajadus nõuab positsioonisõjas retkeid, et selgitada vaenlase tegevust ja saada vange. Retkeid tuleb ette võtta täiesti ootamatult ja kiiresti. Retkete toimetamise eel tuleb kokku seada täpis tegevuskava.

6. Lahingutegevus asulates.

Lahingutegevusest asulates üldse. Võitlus asulates võib tekkida kas vaenlase vägedega või mässava rahvaga. Tingitud vastasest ja asula asetusest ning ehitusest võib võitluse iseloom olla väga mitmesugune. Üldiselt lahingutegevus asulates sisaldab palju neid erisusi, missugused on omased tegevusele metsas. Nii on lahingutegevusel asulates raskendatud luure ja vaatlus ning koostöö ja sidepidamine osade vahel. Tänavad jagavad asula kitsasteks aladeks, mille raamidesse on asetatud tuli, liikumine ja vaatlus, kusjuures mida tihemalt asuvad majad tänava ääres, seda kindlamatesse piiridesse on surutud igasugune tegevus. Võib teotseda küll tänava ääres asuvate majade kaudu, kuid see tegevus on tunduvalt piiratud ja raskendatud. Mitmesugused kiviehitised asulas moodustavad tugipunkte kaitsjale, mille vastu on tihti jõuetu jalaväe tuli ning mida on raske vallutada elava jõuga.

Lahingutegevusel asulates ei ole võimalik kokkukõlastatult tegevusse paisata suuremaid üksusi. Enamikus jaguneb see lahing väikeste osade üksikuteks võitlusteks. Seepärast ei ole tihti selles lahingus mõõduandev osavõtjate arv, vaid nende osavus, julgus ja moraalne väärtus. Juhtide ja võitlejate algatusvõime ja leidlikkus on ülimalt väärtusega. Võit-

lejate osavust ja sisemist väärtust tuleb eriti alla kriiputada, sest võitlus asulates on vähese vaatluse ja tulevälja tõttu täis ootamatusi. Niisama on võitlus asulates närvesööv toiming, mis nõuab võitlejatelt kõrget moraali. Kui võitluse eel väeosa moraal on langenud või ei ole püsiv, siis on tihti parem viia ta väljapoole asulat, kus tuleb väeosa korraldada ja kindlalt kätte võtta, mille järgi teda võib edukalt kasutada võitluseks asulas.

Väga tähtis on lahingutegevuseks määratud osa koosseis ja jõud ning tegevuse ettevalmistamine. Ei ole küllalt, et osa oskab edukalt teotseda lahtisel väljal, vaid on vaja teda õpetada teotsema asulas. Väeosa koosseisu määramisel on mõõduandev taktikaline olukord. Peamiselt peaks kuuluma väeosa koosseisu jalavägi, olles kõvendatud automaatrelvadega ja soomustatud võitlusvahenditega. Suurtükiväe kasutamine annab võimalusi edukalt teotseda üksikute tugipunktide vastu, mille vallutamisel on tihtigi jõuetu jalaväe tuli. Niisama annab suurtükivägi suurt moraalset toetust oma vägedele ja võib hirmutavalt mõjuda eriti mässajatele. Soomusautode ja tankide osavõtmine lahingust on väga soovitatav. Nad võivad edukalt teotseda piiratud lahinguvälja osades — tänavatel. Nimetatud soomustatud võitlusvahendid vähendavad elavjõu kulu ja osutuvad parimateks abinõudeks luureks, sideks ja vastase moraali nõrgendamiseks või teotsemiseks vaenlase elavjõu vastu. Kui soomusautosid ei ole, võib edukalt kasutada veoautosid, millele asetatud r. k. ning mille seinu võimalusel kindlustatakse mingisuguse materjaliga. Ratsaväge võib kasutada mässajate vastu, sest ratsanikkude ilmumine on efektiivne. Niisama saab ratsaväge edukalt kasutada rahvahulkade kogumise takistamiseks mitmes kohas. Kui aga tekib tulevõitlus, siis tuleb ratsaväe kasutamisest ratsarivis hoiduda.

Väga tähtis on võitlejate relvastamise ja varustamise küsimus. Relvastus ja varustus peab olema kerge, mis võimaldab võitlejal kiiresti ro-

nida üle aedade, läbi uste ja akende, teotseda osavasti vaenlase vastu jne. Seepärast tuleb lahingusse kaasa võtta ainult need esemed, mis vajalikud võitluseks ja enesekaitseks. Võitlejaid varustatakse võimaluse piires automaat-püstolitega ja käsigranaatidega. Esimesed võimaldavad anda hulgalist tuld lähedatelt kaugustelt, kuna granaatide abil on võimalik purustada nõrgemaid takistusi ja hävitada tõkete taga asuvat vaenlast. Niisama tuleb võitlejaid varustada kiivritega, gaasitorbikutega ja väikeste labidatega. Kiivri kandmine hoiab võitleja pead kuulide, granaadi- ja kivikildude eest. Seljakotid jäetakse tavaliselt maha, et nad ei segaks võitlejat liikumisel ja teotsemisel. Kui seljakotid võetakse kaasa, siis kantakse neid vasakul pool.

K. k. leiavad oma kerge kaalu tõttu võitluses asulates paremat kasutamist kui r. k. Viimaste abil on võimalik anda tuletoetust piki tänavat või lahtistel plat-sidel, kuna k. k. liiguvad edasi koos võitlejatega. Käsi-granaatide kandmisel ja kasutamisel tuleb piinlikult jälgida, et ei tekiks õnnetusi oma osadele. Seepärast on hea käsigranaate tarvitada, kui on võimalik ohuta neid heita ruumidesse või tõkete taha, kus asub vastane. Maja uste purustamiseks tuleb enamikus tarvitada tugevajõulisi granaate, sest harilik käsigranaat ei suuda nimetatud takistust täiesti purustada. Niisuguste granaatidega ümberkäimine on harilikult pioneeride ülesanne. Võib kasutada ka nõrgajõulisi käsigranaate, neid sidudes puntrasse. Võitluseks üksikute punktide vastu on heaks abinõuks püssi- ja suitsugranaadid, gaasipommid ja leegipilduja. Süütepommide kasutamist tuleb toimetada ettevaatusega, sest nendest võivad kergesti tekkida tulekahjud, mille kustutamine võib sünnitada oma vägedele ülepääsemata raskusi.

Tegevusteks määratud osadele tuleb eriti täpsalt anda ülesanded. Täpsad ülesanded on peamiseks abinõuks side ja koostöö loomisel teotsejate vahel. Et lahingutegevusel asulas on raskendatud osa juhtimine ja koostöö, on täpsa ülesande saamine ülima tähtsusega. Täpsa ülesande

andmiseks on vaja enne selgitada üksikasjades olukorda, selleks korraldades luuret ja varustades võitlejaid asula kaartidega ja plaanidega. Luuret teostatakse sõjaliselt ja poliitiliselt. Viimase ülesanne on valgustada rahva meelsust, et selgitada kuivõrt kohalikud elanikud võivad abistada oma või vastase tegevust. Poliitiline luure tuleb anda ustavate ja osavate isikute kätte. Koos nimetatud luurega on soovitav korraldada ka kihutustööd rahva seas oma vägede kasuks.

Osa, kes tavaliselt koos töötab ühise ülesande täitmisel, on jagu ja rühm, harva kompanii. Neid osi tuleb kõvendada või toetada automaatrelvadega.

Vaatleme lahingutegevust asulates vaenlase väeosade ja mässajate vastu. Nii ühel kui ka teisel juhtumil võib võitlus alata asula sisemuses või asula serval. Viimasel juhtumil võib asula serv olla rinde pikenduseks või tungitakse asulale kallale väljastpoolt.

Kaitse asulates. Kaitset võib korraldada nii asula serval kui ka sisemuses. Kui on vaja käes hoida linna, siis tuleb kaitsetegevus viia võimalikult ettepoole, et teda säästa purustamise eest. Niisama tekitab raskusi võitlusest mitte-osavõtjate, eriti laste ja naiste hulgaline viibimine linnas. Kuid ka selles võitluses on mõõduandev ikkagi eeskätt taktikaline olukord.

Kaitse korraldamine asula serval sarnaneb üldiselt kaitsetegevusele metsa ääres. Asula serval on harilikult üksikud vähemad majad, laialised juurvilja aiad, põllud ja mitmesugused takistused müüride, kraavide, laud- ja traataedade jne. näol. Seega on võimalik kõiki neid esemeid kasutada võrdlemisi sügava kaitseüstemise loomiseks. Asula ette lahtisele väljale võib nihutada vastupanupositsiooni eelserva, kuna positsiooni sisetuse moodustavad lahtised ja üksikud kivehitised kui tugipunktid. Vaenlase surmamisega niisugusesse positsiooni teotsetakse tema vastu tulega ja ootamatute vastulöökidega.

Kaitse rajamisel asula servale tuleb arvestada asjalu, et suure asula ees on hulk ehitisi ja aedu, mis

võimaldavad vaenlasel varjatult läheneda. Niisama on asula serval majad enamikus puuehitised, mis võitlusekeerises võivad põlema süttida. Kõige halvema nähtena on asjaolu, et võitlejate taga, nende otseses läheduses elab tihedalt koos rahvas, kes võib raskesti kannatada võitluse mõju all.

Kaitsepositsioonis asuvad üksikud väiksed asulad ja ehitised ei avalda suuremat mõju lahingutegevusele. Asulasse või üksikusse ehitisse võitlejaid ja relvi paigutada ei ole enamikus soovitav, sest nad on vaenlasele hästi näha ja langevad kergesti vastase tugeva tule alla. Ka võivad tulistamisel puuehitised kergesti süttida ja seega teha võimatuks kaitsjatele viibimise nende läheduses. Positsioonis asuvaid väikseid asulaid ja ehitisi kaitstakse nagu üksikuid metsasalusid, selleks suunitakse flankeeriv tuli nende ette ning tulikoondised nimetatud märkidele. Kui on mõned tugevad kivehitised, siis võib neid kasutada toetuspunktidenä.

Kui asutakse kaitsele asula sisemusse, eriti linna, siis võib sellest kujuneda tugeva vastupanu iseloomuga kaitsepositsioon. Püsival kaitasel tuleb linn jagada võitlussektoriteks ehk lõikudeks, määrates igaihele vastava garnisoni ja ülema. Organiseerimistöödega tuleb linna üksikud osad siduda üheks tervikuks. Selleks kindlustatakse maju ja ehitatakse tänavatele ja platsidele kaitseehitisi.

Linna kivimajad kujutavad enesest häid kaitseehitisi. Asudes hulgaviisi koos, on kerge nendes peita oma vastupanu või kaitseosi viia ühest kohast teise. Kitsad tänavad ja majade rägastik ei võimalda kiiresti kanda suurtükiväe tuld vajalikult märgile. Seega kujutavad suured ehitised enesest tugevaid toetuspunkte. Pealegi kivimaja seinad on küllalt tugevad, et kaitsta võitlejaid püssikuulide ja granaadikildude eest.

Maja korraldamisel kaitseks on relvadele soodsamateks asukohtadeks keldrikorra aknad ja väljaulatavad balkonid ning trepid. Keldrikorra akendest

avaneb hea võimalus tulistada niitva tulega. Tule mõju suurendab veel tänavate kivikate, mis sunnib kuule rikošetterima, mille tulemuseks tekivad tabamised mitte ainult kuulidest, vaid ka kivikildudest. Aknad, millest tulistatakse, kaetakse liivakottidega, jättes ainult laskeavaused relvadele. Vaja on neid aknaid kaitsta traatvõrguga, et ei oleks võimalik tabada kaitsjaid käsigranaatidega. Aknad, mida ei kasutata tulistamiseks või mille kaudu võib vaenlane majja tungida, tulevad sulgeda ja võtta valve alla. Niisama lukustatakse vastase pealetungi eel maja ukсед ja kaetakse seestpoolt raskete asjadega, nagu mööbliga, puudega jne.

Kui majas on keldrid, eriti võlvitud, siis võivad neis peituda võitlejad juhtumil, kui maja tulistatakse suurtükiväe tulega. Muidugi selleks tuleb valida ainult tugevaid keldreid. Keldrisse koondatakse ka vee, toiduainete ja võitlusvahendite tagavarad ning mõnel juhtumil oleks need kohad ka ette valmistatud gaasi-kindlateks varjenditeks.

Et võimaldada aktiivset kaitset maja sisemuses, peavad majas olema mitmed käigud. Kui neid on vähe, siis tulevad seintesse teha läbikäigud. Niisama tulevad ette näha võimalused majast lahkumiseks ja üleminekuks teistesse majadesse. Tulekahjude kustutamiseks on vaja panna valmis ämbrid ja tünnid veega.

Maja kaitseks tuleb määrata kindel meeskond. Osaval tegevusel võib meeskond avaldada pikaajalist vastupanu esialgu tulega ja kui vaenlane majja tungib, siis ka ette võtta vastulööke. Vastulöökide ettevõtmisel on kasulik tarvitada käsigranaate.

Et pealetungija ei saaks üksikuid maju isoleerida, tuleb korraldada kaitset niimoodi, et majade garnisonid võiksid üksteist abistada tulega ja vastulöökidega. Kaitsekavas tuleb täpsalt ette näha, kui kaua võitlejad majas vastu panevad ja kuidas nad edaspidi teotsevad.

Kõrgeid ehitisi, nagu kirikuid, torne ja suurte majade katuseid tuleb kasutada vaatluspunktideks. Ka on soovitatav nendele mõnikord asetada r. k., et tulistada ümbritsevat platsi ja tänavaid. Asudes kaitsele linnas,

tuleb oma käes hoida asutisi, mis kindlustavad linnale vett, valgustust, sidet, ühendust välisilmaga, toitu jne., nagu veevärk, elektri- või gaasijaamad, telefoni- ja telegraafikontorid, jaamad, sadamad, valitsuse asutised, suured ärid jne. Väga tähtis on korraldada, et veevärk, valgustus ja side töötaks nendes linna osades, mis kaitsja käes.

Peale majade kindlustatakse veel tänavaid, aedu ja platse. Tänavatele ehitatakse kaevikuid ja barrikaade. Barrikaadideks nimetatakse kaevikut või kaitset tänaval, mille brüstveriks on peale mulla kasutatud veel igasuguseid asju, nagu kive, puid, majakraami jne. Kui ei ole aega kaevuda, ehitatakse barrikaade maapinnale, selleks kasutades igasuguseid esemeid. Barrikaadide ette tehakse augud, mis takistavad tankide ja soomusautode liikumist. Mõnel juhtumil võib kasutada veel fugaase ja soomusautode vastu viimaste liikumise teele asetatud palke, kive jne. Kaevikute ja barrikaadide otseses läheduses tulevad kõrvaldada sillutiseks tarvitatud kivid, et ei tekiks kilde tulistamisel. Kindlustuste ette paigutatakse raid- ja traattõkkeid. Tihti on võimalik traattõkkeid isegi elektriseerida.

Kaevikuid ja barrikaade on vaja nii ehitada, et neid saaks kaitsta flankeeriva tulega eestpoolt. Väga kasulik on kindlustuste paigutus tänavate kõverustel, et raskendada nende tulistamist suurtükiväe tulega. Et pealetungija ei saaks majade kaudu kindlustusest mööda minna või teda tulistada lähedalt, on vaja eriti tugevasti kindlustada barrikaadi või kaeviku tiibadel asuvaid maju. Selleks luuakse tugev kaitse nendes majades, kuna barrikaadidel asuvad ainult üksikud automaatrelvad ja laskurid. Barrikaadi tulevad jätta läbi-ikäigud, mis võimaldavad minna pealetungile.

Et kaitset teha paenduvaks, on vaja luua ühendus kahelpool tänavat asuvate majade vahel. Kui tänav on sirge, siis ehitatakse barrikaadi taha ühenduskraav, mille kaudu võib võitlejaid kiiresti viia tänav ühelt poolt teisele. Kui aga tänaval on kõverusi, mis teda

varjavad vaenlase vaate eest, siis ei tekita ühendusepidamine erilisi raskusi. Ühendusteede kaudu võib tarbekorral võitlejaid ja relvi ümber paigutada tänava ühel äärel asuvatest majadest teisele ja seega üldiselt kõvendada kaitset.

Kui tänav on põiki pealetungi suunale, siis kujutab ta enesest kitsustikku, mille pealetungija peab vallutama. Seejuures tuleb kaitset nii korraldada, et oleks võimalik tulistada põiki tänavat. Majade kindlustamist toimetatakse niimoodi, et lõpuks kujuneks tervikuline kaitsesüsteem. Tänavaaäres asuvate majade läheduses korraldatakse läbikäigud varudele ja kindlustatakse tagapool asuvaid maju kui punkte vastupanupositsiooni sügavuses.

Kui tänav on pikuti pealetungi suunale, siis kindlustatakse tänava ääres asuvaid maju, kuna tänavad suletakse kaevikutega või barrikaadidega.

Linna puisteed, platsid ja õued suletakse eeskätt tulega majadest. Kui seda ei ole küllalt, siis ehitatakse sinna ka kindlustusi.

Linna kaitseks määratud garnison peab olema vapper ja osav teotsemises. Tänavate ja majade rägastik pakub palju võimalusi ootamata tulilöökidest andmiseks ja vastuteotsemiseks elavjõuga. Selleks on vaja anda täpsad tuleülesanded relvadele, kokku seada üksikasjalik tegevuskava elavjõule ning tunda linna asetust. Kaitsja tegevused peavad olema täis hoogu ja algatust.

Kaitse juht peab omama varusid. Nendele suurema liikuvuse andmiseks kogutakse kokku autod ja muud veovahendid, mille abil saab varu kergesti paisata vajalikku kohta.

Luuret toimetatakse eeskätt vaatlusega kõrgetelt punktidelt. Võitluses linnas võib kasutada teadete kogumiseks ka kohalikke elanikke, eriti naisi ja poisikesi, kes äratavad vähem tähelepanu vaenlase juures. Side loomine osade vahel on suure tähtsusega, selleks tuleb võimalikult täielikult kasutada ka linna telefonivõrku.

Terava küsimusena kerkib esile linna elanikkude korraldamine. Majadest, mis korraldatud kaitseks, tulevad kõrvaldada eraisikud. Linnas tuleb maksma panna kindel kord erit eraisikute suhtes. Viimastele tuleb keelata liikumine tänavatel öösi ja nende punktide läheduses, kus asuvad võitlejad. Niisama tuleb keelata rahva kogumised. Armuta tulevad maha suruda üksikute isikute katsed korda rikkuda või teotseda oma vägede vastu. Tuleb organiseerida võitlust vaenlase salakuulamisega ja propandaga.

Pealetung asulas. Pealetung võib tekkida linna serval või linnas eneses. Kui pealetung võetakse ette linna servale, siis sarnaneb ta esialgu pealetungile lahtisel väljal. Ainult edasitungil linna sisemusse jagavad tänavad ja majad pealetungija jõud üksikuteks vähemateks osadeks.

Kui vaenlane on asunud linnas kaitsele, siis tuleb kaaluda, kas ei saa vastast sundida võitlusse astuma lahtisel väljal. Mõnel juhtumil on selleks küllalt, kui linna haarata või katsuda viimases asuvat vaenlast isoleerida tema teistest vägedest. Kui on vaja linna tungida lahinguga, siis tuleb selleks valida puhanud, lahingus karastatud ja kõrge moraaliga osad. See lahing nõuab suuri pingutusi ja osavust pealetungijalt, mistõttu on vaja määrata tegevusse ainult häid osi. Pealetungiks määratud osade suurus ja koosseis on tingitud vaenlasest ja linna ehitusest.

Pealetungilahingu eel asulates tuleb toimetada üksikasjalikku luuret, et selgitada vaenlase asetust ja tegevust. Luureks tuleb kasutada kõiki käesolevaid abinõusid. Väga häid teateid võib saada tihti kohalikkude elanikkude kaudu, eriti kui nad on heatahtlikud pealetungijale.

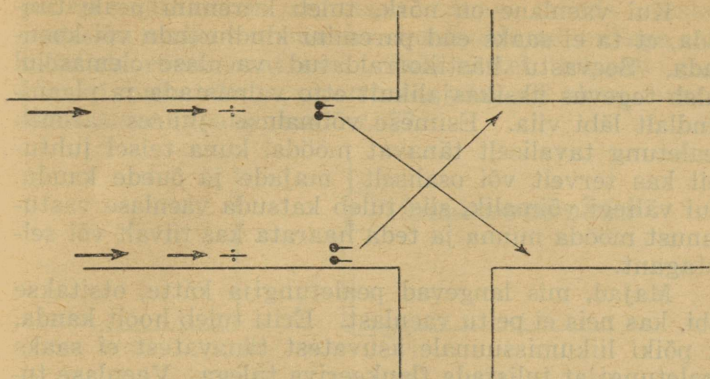
Pealetung linnas koosneb paljude väikeste osade üksikutest võitlustest. Selles võitluses ei ole võimalik paisata tegevusse ühes

kohas suuri üksusi, sest lahinguväli on jagatud üksikuteks aladeks. Üksuse normaalne suurus, mis võib ühel tänaval koos võidelda, on rühm jalaväge. See osa tuleb kõvendada tarbekorral soomusautode, r. k. ja pioneeride juureandmisega. Niisama tuleb neid osi toetada suur-tükiväe tulega, selleks nihutades üksikuid suurtükke tarbekorral saatesuurtükkidena ettepoole. Pealetungi on soovitatav ette võtta laiemal rindel, suunides kallale-tungijaid tänavaid mööda linna sisemusse. Seejuures tuleb hoolitseda, et naabruses teotsevate osade vahel oleks side ja hea koostöö. Viimase täitmiseks tuleb ühendus luua kahe kõrvutiteotseva osa vahel igal põik-tänaval, niisama üksteist abistada tänavate vahel asu-vate majade vallutamisel.

Linnale kallale tungides tuleb kat-suda kiskuda oma kätte kõrgemad ko-had ja majad ning asutised, mis mõju avaldavad linna elule, nagu veevärk, elekter, keskjaamad, raudteejamad, suuremad kauplused. Nende punktide oma kätte kiskumisel on võimalik sur-vet avaldada vaenlasele ja elanikkudele.

Edasitung võib areneda kas tänavaid mööda või majade ning nende taga asuvate hoovide kaudu.

Pealetung tänavat kaudu areneb tavaliselt järgmi-selt: kummalgi pool tänavat liigub jagu ühes k. k. Jao ees liiguvad kaks piilurit ja nende taga umbes paari-kümne sammu kaugusel k. k. Kaugemal tagapool liigu-vad rühma ülejäänud osad (vaata joon. nr. 76). Liiku-mine sünnib varjatult hüpetena, kusjuures peatusteks kasutatakse majade nurki, treppe ja väravaesiseid. Eespool liikuvad piilurid jälgivad tänavat vastaspoole majade aknaid, uksi ja katuseid ning on valmis tule ava-miseks märkidele, mis takistavad edasitungi. Niisama teotsevad ka piilurite järele liikuvad kuulipildujad. Kui pealetung areneb plaanikindlalt või mõni märk takistab edasitungi, tuleb paigutada kuulipildujaid järk-järgult majadesse, et tagada paremini pealetungijale tuletöe-tust. Sel juhtumil muutub pealetung aeglasemaks.

Joon. 76. Pealetungikord tänaval.

Pealetungija kõvendamiseks on väga heaks abinõuks soomusvahendite juureandmine jalaväele. Tank võib raskusteta purustada barrikaade, aedu, vähemaid ehitisi, ja üle minna kitsastest kraavidest ning seega hävitada vastupanu tänavatel. Vastase elavjõu vastu võivad edukalt teotseda soomusautod, kui nende liikumistee ei ole purustatud.

Kui vastane on kõvasti kindlustanud tänava ääres asuvaid maju, siis tuleb neid vallutada peamiselt kallaletungiga majade või õuede kaudu. Ainult vaenlase tule mahasurumistel võib rünnata tänavat mööda, hoidudes seejuures majade lähedale. Pealetungil vallutatakse üks maja teise järele, tungides järgmisse majja kas akende, uste või katuse kaudu või isegi tehes auke seintesse. Niisugune vallutamismeetod on äge ja aegasõov toiming. Mõnel juhtumil on kasulik kallale tungida majale õue poolt, kus on enam varjatud alasid aedade ja kõrvalehitiste näol, kuid siin on ka tihti raskem oma osi tulega toetada. Tihti tuleb kasutada kõiki neid kallaletungi- viise, et tugeva tule kattel vaenlast tagasi tõrjuda. Iga pealetungi ettevõtet tuleb toetada tulega, kusjuures tegevuskava olgu lihtis.

Kui vaenlane on nõrk, tuleb kiiremini peale tungida, et ta ei saaks end paremini kindlustada või koondata. Seevastu hästikorraldatud vaenlase olemasolul tuleb tegevus üksikasjalikult ette valmistada ja plaanikindlalt läbi viia. Esimese võimaluse juures areneb pealetung tavaliselt tänavat mööda, kuna teisel juhtumil kas tervelt või osaliselt majade ja õuede kaudu. Kui vähegi võimalik, siis tuleb katsuda vaenlase vastu panust mööda minna ja teda haarata kas tiivalt või seljatagant.

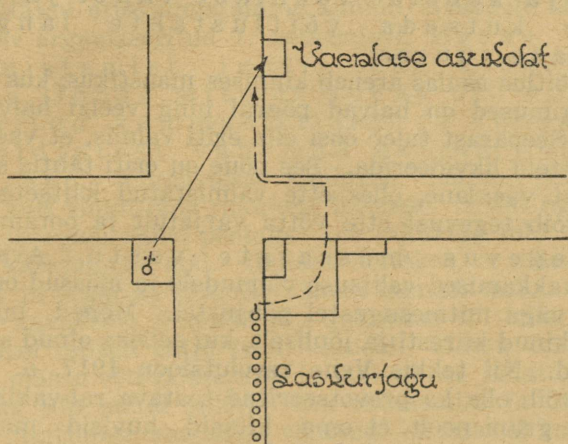
Majad, mis langevad pealetungija kätte, otsitakse läbi, kas neis ei peitu vaenlast. Eriti tuleb hoolt kanda, et põiki liikumissuunale asuvatest tänavatest ei saaks pealetungijat tulistada flankeeriva tulega. Vaenlase tungipunktid, mis tugevasti vastu panevad, hävitatakse saatesuurtükkide tulega.

Vastase barrikaadile koondatakse automaat- ja tarbekorral suurtükitali, mille järgi seda rünnatakse tänavat mööda või majade kaudu. Pareim viis barrikaadi vastu teotsemiseks on enamikus siiski tiibamine.

Kui vaenlane asub mõnes üksikus majas, tuleb teda rünnata sealt poolt, kus on vähem aknaid ja uksi, tavaliselt otstest. Seejuures tuleb osa mehi jätta nii, et nad saaksid isoleerida oma tulega maja igast küljest. Maja rünnakul liiguvad ees koos piiluritega pioneerid, kes lõhkeainetega või tugevajõuliste käsigranaatidega tarbekorral purustavad ukсед. Kui vaenlane maja maha ei jäta, heidetakse tupp käsigranaate, mille lõhkemisel tungitakse viivitusega majja ja hävitatakse vaenlane, tarvitatades selleks eeskätt käsigranaate ja püstoleid. Kui maja omab mitu korda, tuleb kiiresti oma alla võtta ülemine kord, kust laiendada oma tegevust terve maja peale. Kui maja on vallutatud, tulevad kõik ruumid, eriti põõningud ja keldrid, läbi otsida. Kui vaenlane majast taganeb, siis tuleb tema kannul tungida viivitusega järgmisse majja.

Kui vaenlane on kindlaks tehtud mõnes majas, mis asub teiste majade seas tänava ääres, siis sünnib selle

punkti vallutamine järgmiselt: tänava mõnda vastaspoolsesse majja toimetatakse kuulipildujad, millega saab tulistada rünnatavat eset. Tule kattel hüppab jagu kiiresti maja ette ja, purustades ukse või akna, murrab sinna sisse (vaata joon. nr. 77).

Joon. 77. Maja rünnak.

Võitluses linnas võib mõnikord eduga rünnata maja katuse kaudu. Selleks mõne kuulipildujaga surutakse maha vaenlase poolt katustele asetatud relvad, mille järgi võib katuse vallutada ning siis majja tungida luugi või akna kaudu.

Vallutatud linnaosad isoleeritakse üksteisest. Tuleb laialiselt toimetada läbiotsimisi, et tabada peitunud vaenlast, arreteerida kahtlasi isikuid ja kokku korjata võitlusvahendeid. Vangid ja kahtlased isikud tulevad viivituseeta koondada kindlatesse kohtadesse. Erasikute liikumine tänavatel ja viibimine võitlejate läheduses tuleb keelata, välja arvatud isikud, kes toetavad pealetungijat võitluses vaenlase vastu.

Kui pealetungija liikumist takistab mõni kõvasti kindlustatud või raskesti vallutatav ese, siis minnakse

sellest mööda, jättes valve nende punktide järgi. Tagapool liikuvad varud oma raskete relvadega ja suurtükiväega likvideerivad need vastupanud. Üldiselt võitluses linnas on väga tähtis üksikute osade hoogus edasitung, see purustab side ja koostöö vaenlase vahel ja võib esile kutsuda võitlustahte languse vastase juures.

Võitlus asulas areneb kinnises maastikus, kus vaatlustingimused on halvad päeval ning veelgi halvemad öösi. Seepärast tuleb öösi olla eriti valmis, et vaenlase ettevõtteid likvideerida. See nõue on eriti tähtis seepärast, et vaenlane, olles ette valmistatud kaitsetegevusele, võib tegevust ette võtta varjatult ja ootamatult.

Tegevus mässajate vastu. Avalikud vastuhakkamised valitsuse võimudele ja mässud on tekkinud väga mitmesugustel põhjustel. Mõned mässud on tekkinud kiiresti ja jõuliselt, kui selleks olnud soodus olukord. Nii tekkis Vene revolutsioon 1917. a. Kuid mäss võib olla ka provotseeritud teatava rahvakihi või isikute grupi poolt, et oma kitsaid huvisid maksma panna. On olnud riigipöördeid, kus käputäis isikuid võimu oma kätte haaranud, ära kasutades rahva suurema hulga ükskõiksust valitsemise korra suhtes. Seesugune riigipööre oli enamlaste asumisel Vene riigi juhtimisele 1917. a. sügisel. Kasutades Eestis kodanikkudele antavaid suuri õigusi ja vabadusi, tahtis käputäis ostetavaid isikuid 1. detsembril 1924. a. ka meil lavastada riigipööret, kuid see kavatsus oli juba alul määratud kokkuvarisemisele.

Kui mässu kavatsetakse, siis käib selle eel mässu ettevalmistamine. Ettevalmistamine on tavaliselt kahes suunas — poliitiline ja sõjaline.

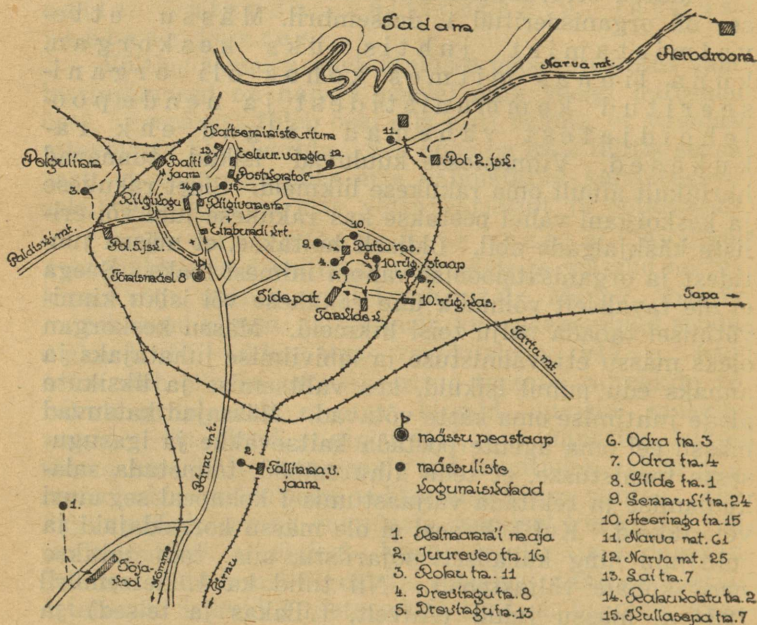
Mässu korraldajad, kasutades inimeste nõrkusi, katsuvad kihutustööga, petmistega, lubadustega ja rahaga meelitada oma poole isikuid, kes on valmis oma isamaad ja rahva hüvesid müüma. Nii tekivad meil kui ka teistes riikides aeg-ajalt kommunistide protsessid.

Kasutades rahva majanduslikke raskusi ja paratamatuid klassivaheid, ässitatakse rahvakihte üksteise ja valituse vastu ning lõhutakse rahva moraali. Kihutustöö ja salakuulamine on mässu eel suunitud eriti sõjaväe, kui tugevama riigitoe, vastu.

Mässu ettevalmistamine sünnib tavaliselt nii nagu see oli organiseeritud 1. detsembril. Mässu ettevalmistamist juhtis üks keskorgan, kuna linnas mitmes kohas oli organiseeritud kommunistidest ja nendepoolehoidjatest vähemad salgad ehk rakukesed. Viimastesse kuuluvad isikud tunnevad harilikult ainult oma rakukese liikmeid. Sidet rakukese ja keskorgani vahel peetakse kas rakukese juhi või eriliste käskjalgade abil. Üldiselt hoitakse, et mässu juhtidest ja organisatsioonist vähem inimesi teaks. Seega ei ole tavaliselt võimalik ühe rakukese või isiku kinnivõtmisel tabada palju teisi liikmeid. Mässu keskorgan oleks mässu ettevalmistuse ja läbiviimise juhatajaks ja annaks edu puhul isikuid, kes valitsemise ja üksikute alade juhtimise oma kätte võtavad. Mässajad katsuvad mässu eel oma agente poetada kaitsevärke ja igasugusesse teenistusse, et teha kihutustööd, toimetada salakuulamist ja tekitada väljaastumisel kohapeal segadusi või rikkeid. Kui kohapeal ei ole mässu korraldajaid ja juhtijaid ning küllaliselt sõjariistu, siis toimetatakse need kohale väljastpoolt. Nii tulid ka 1. detsembril 1924 a. mässu juhid (Anvelt, Lillakas ja teised) ja osalt ka osavõtjad Venemaalt, ka mässajatelt võetud võitlusvahendid kandsid võõrast päritolu. Kuivõrt eluvõõras meie oludele oli kommunistide mässukatse 1. detsembril, näitab mässust osavõtjate vähesus, keda üldiselt võib lugeda 250—300. Neistki oli üks osa tulnud piiri tagant, kuna hulk isikuid oli juhuslikult sattunud mässajate kilda.

Ööl vastu 1. detsembrit koondasid kommunistid oma poolehoidjad salakorteritesse, mis asusid nende punktide läheduses, mida kavatsesi esijärgus vallutada. Kogumispunktides hoiti mässajaid kuni väljaastumiseni

koos, et keegi ei saaks teatada võimudele hädaohust. Niisama anti seal mässajatele sõjariistad ja õpetati nendega ümber käima. Vallutamise märkideks oli valitud valitsuse asukoht, kaitseväe osad ja mitmesugused asutised (vaata joon. nr. 78).

Joon. 78. 1. detsembri mässukatse organisatsioon.

Mässu mahasurumisel on tähtis kiirus ja hoogsus. Mässu korraldajad 1. detsembril lootsid asjaolule, et väeosades tekib ootamata kallal tungi puhul peata olek ning et töölised liituvad mässajatega. Kuid väeosad vastasid alatutele palgalistele hooga pealetungiga ja peagi olid mässajate grupid kõik hävitatud. Töölised ei abistanud mitte kuski mässajaid, vaid olid nende vastu.

Mässajatel ei olnud kuski näha kübetki julgust. Igalpool jooksid nad vähema vastupanu juures laiali. Ainult selleks neil jätkus julgust, et magajaid tulistada (kadettide kompaniis, 10. rüg. kasiinos), või inimesi seljatagant tappa.

Mässu tekkimise võimalusel tuleb jälgida, et sise- ja vahiteenistus oleksid vajalikul kõrgusel. Niisama tuleb teha võimatuks kõrvalistele isikutele pääsmine kaitseväe osade ja ladude juure. Isikud, kes katsuvad riigivastast kihutustööd teha, tulevad vangistada. Mõnel juhtumil aitab mässu ärahoidmiseks mässujuhtide arreteerimine. Tulevad keelata igasugused rahvakogumised nii tänavatel kui ka ruumides.

Mässu tekkimisel või ajal ei või võitlejaid paisata laiali, vaid neid tuleb hoida koondatult. Väeosi tuleb hoida kas oma ruumides või mõnes muus kinnises kohas. Politsei jälgib korda linnas ja ainult vajadusel paisatakse tegevusse kaitseväe osi. Üksikuid kaitsevaelasi ja väikseid osi ei ole soovitatav linna lasta, sest need avatelevad mässajaid kallaletungile. Niisama tuleb hoiduda, et mässajad ei saaks kihutustööga mõju avaldada võitlejatele.

Esiolgu tuleb piinlikult hoiduda kokkupõrgetest, sest mässujuhid harilikult tahavad neid provotseerida, et osa rahvast haaraks viha valitsuse ja korrahooldjate vastu. Ässitajad tulevad arreteerida ja viivitusega anda kohtu kätte. Valitsusepoolne kihutus- ja selgitustöö annab suurt kasu. Kui siiski arenevad kokkupõrked, siis on soovitatav, et süü selles langeks mässajatele.

Kui aga mässajad algavad võitlust, siis tuleb teotseda otsustavalt ja järsult. Loid, tagasihoidlik tegevus annab mässajatele hoogsust. Võitlust mässajate vastu teostatakse üldiselt samadel põhimõtetel, mis eespool toodud, ainult tegevused on palju julgemad kui lahingus vaenlase vägedega.

Linna osad, kus asuvad mässajad, isoleeritakse, et teha võimatuks mässu laienemine. Niisama suletakse liikumine linna äärtest linna keskk kohta. Liikumise sul-

gemine ei anna võimalust mässajatel koonduda ega sidet pidada üksikute osade vahel. Tuleb meelestada, et sidepidamiseks kasutatakse tihti lapsi ja naisi. Kaitseväge või politsei osadega võetakse oma kätte valitsuse hooned, ametiasutised, pangad, suured kauplused (eriti relvakauplused) jne. Niisama tuleb korraldada tuletõrje teenistust.

Mässu tekkimisel antakse rahvale teada, et tänava ääres oleksid suletud väravad, ukсед ja aknad, vastasel korral avatakse tuli nendele majadele. Niisama keelatakse hoida oma korterites võõraid isikuid ja sõjariistu. Nende määruste vastu eksijaid tuleb karmilt karistada.

Mässu puhul peavad väeosad hoogsa pealetungiga võtma mässajatelt võimalused oma tegevuste arendamiseks ja jõudude korraldamiseks. Kui mässajad mõnes kohas on kindlustunud, siis annab mõnikord häid tagajärgi ka pommitamine, olgugi et selle all kannatavad rahulikud inimesed. Kuid parem viis siingi on — rünnak elava jõuga tugeva tule saatel.

Liikumisel rahva hulgas tuleb jälgida, et rahvas ei saaks ootamatult väeosale kallale tungida ja temalt sõjariistu ära võtta. Seesama nõue on ka üksikute kaitseväelaste ja vahipostide kohta. Lähenedes rahvakogule, annab väeosa ülem rahvale käsu, et see läheks laiali. Kui rahvas käsku ei täida, siis mõnikord aitab korralduste tegemisest tulistamiseks või ühe paugu õhkulaskmisest. Kainestavalt mõjub rahvahulgale ka koondrivis minek nende peale, hoides tääke eespool. Kui aga mässajad algavad tulistamist, tungivad kaitseväge osale kallale või ei täida käsku, siis tuleb teotseda vastavalt olukorrale sõjariistadega.

Tihti on mässajatesse segatud paljud kõrvalised isikud, kes ei saa ära minna, sest tagantpoolt rõhuvad inimesed peale. Seesugusel juhtumil on kasulik mõne käsigranaadi heitmine tahapoole või üksikute heade laskurite tuli kõrgematelt kohtadelt rahva tagumistes ridades asuvate mässajate pihta. Ka võib anda käsu kõrvalistele isikutele mahaheitmiseks, et saaks mässajaid

tulistada, või lasta neil minna teisele poole. Viimane juhtum on võimalik, kui nimetatud isikute äraminekuks on ruumi. Igal juhtumil ei või rahvast lasta väeosa lähedusse. Tegevusel mässu puhul tuleb väeosa liikumisel asetada automaatrelvad laskekohtadele, et vajadusel tagada tuletoetust. Kainestavalt mõjub mõnikord mässajatele vee juhtimine tuletõrjepritsidest. Seesugust moodust on tarvitatud edukalt Lääne-Euroopas.

Mässajate tabamisel tuleb neid viivitusega üle kuulata. Mässajate hulka enamikus kuuluvad ostetavad ja nõrga moraalliga isikud, kes kergesti avaldavad oma kaasvõitlejaid. Eriti tuleb teada saada, kus asub mässu keskorgan või mõni rakukene. Kui mässu keskorgani või ka mõne rakukese asukoht on kindlaks tehtud, tuleb see viivitusega hävitada. Mässajate tagasivõtmisel tuleb tarvitada laialisi läbiotsimisi ja arreteerimisi, et mässust osavõtjaid tabada.

7. Dessantide tegemine ja nende likvideerimine. Rannakaitse.

Dessantidest üldse. Dessandiks nimetatakse tavaliselt elavjõu saatmist mõnda punkti eemale oma baasist kas mere või õhukaudu. Dessandi nimetust tarvatakse ka soomusrongide löögiosa kohta, kes väljub rongist, et mõnd punkti enda alla võtta ja vaenlase elavjõudu lõplikult hävitada. Võtame siinkohal vaatlusele ainult dessantide tegemise rannikul, sest õhudesantide ettevõtmine on veel tulevikuküsimus, kuna soomusrongide dessantide tegevus on vaadeldud mujal.

Eesti omab suurel määral veepiire. See asjaolu võimaldab sõja korral nii meie kui ka vaenlase vägedel võtta ette dessantide saatmist rannikule. Nii ka Vabadussõjas teostati terve rida dessantoperatsioone Viru rannikul ja Luuga ja Kaporje lahes.

Dessantide eesmärgiks võib olla vaenlase rinde haaramine, löök tema selja-

taha või demonstratsiooni korraldamine. Elavjõu saatmisega rannikule on võimalus tungida vaenlase tiiva kallale ja luua haaramise seisukord, mis võib tunduvalt abistada maaväe tegevust.

Dessandi maalesaatmine vaenlase rinde seljataha võib kanda väga mitmesugust iseloomu. Suuremate jõudude maalesaatmine võib haarata oma kätte mõned tähtsamad punktid, võib isegi luua rinde. Väiksemate kergete osade maalesaatmisega võib tekitada segadusi vaenlase seljataga. Niisama võivad ootamatult randunud osad tekitada vastase seljataguses suuri materjaalseid kahjusid teede ja ehitiste purustamisega ja tagavarade hävitamisega. Eriti võivad niisugused retked olla ohtlikud mobilisatsiooni ajajärgul. Mõnel juhtumil võetakse ette dessante vastase rinde taha, et vaenlase jõude lahinguväljalt kiskuda mujale.

Dessandi maalesaatmine ja tema toetamine laevastiku tulega on raskemaid küsimusi. Mida kaugemale tungib dessant, seda enam on vaja temal jõude rinde pikendamiseks ning seda enam nõrgeneb laevastiku toetus. Dessandi baas tugineb kitsale alale, mille taga on meri. Seetõttu on võimalusi dessandi baasi vastu edukalt teetseda. Taandumisel on dessandi seisukord väga raske. Kõige selle tõttu on dessantoperatsioon tegevus, mille ettevõtmist tuleb igal juhtumil eriti kaaluda.

Dessandi teostamine. Dessandi maalesaatmine ja tema edaspidine toetamine laevastiku poolt on raskemaid küsimusi. Seetõttu tuleb enne tegevuse ettevõtmist toimetada hoolsat maandumiskoha luuret ja koostada täpise tegevuskava. Luure peab selgitama randa pääsmise ja sisemaale tungimise võimalusi.

Luure teostatakse kaartide hoolsa uurimisega ja lennu- ja mereväe vaatlusega. Ei ole soovitav enne dessandi ettevõtmist oma tegevusega paljastada või kiskuda vaenlase tähelepanu maandumiskohale.

Maanduvad osad jagunevad kahte ossa: katteosad ja peajõud. Katteosad ran-

duvad esijärgus ja loovad sillapea, et peajõududele tagada võimalusi segamata maandumiseks. Katteosade maandumine peab sündima ootamatult, kuna peajõudude maaletuleku ajal on vaenlasel enam-vähem teada meie dessantoperatsiooni koht. Seetõttu tuleb katteosade maandumisel silmas pidada eeskätt taktikalisi kaalutlusi, kuna peajõudude maalesaatmisel tuleb veel tähelepanu pöörata laadimise hõlpsusele.

Dessandi maandumiskohaks üldse tuleb valida kõva pinnaga rand, kust viivad head teed sisemaale. Viimasel asjaolul on küll ka oma halbused, sest see võimaldab vaenlasel kiiresti oma vägesid saata vastu dessandile. Maandumiskohaks valitakse lahed, kus laevastik oleks varjatud vähemalt osaliselt tuulte eest. Kõige ideaalsem maandumiskoht oleks loomulikult mõni sadam, kuid nad on harilikult vaenlase poolt kaitstud. Seetõttu katteosade maandumine sünnib tavaliselt väljaspool sadamat. Pärastpoole on soovitatav katteosadega võtta sadam enda alla, et seal peajõude kiiresti maale saata. Edaspidisel tegevusel jääks sadam dessantosa baasiks.

Katteosade maaletuleku kohaks valitakse harilikult sirgjooneline rand, et hoiduda jalaväe tule flankeerimisest. Võiks vaadelda eraldi kinnist metsaga kaetud, kõrget ja lahtist lamedat randa.

Metsaga kaetud kinnine rand annab võimalusi kõige kergemini võtta ette ootamatut randumist. Vaenlase vastupanu tulega on siin raskendatud, kuid niisama on raske randunud osade toetamine laevastiku tulega. Kõrge kallas annab väikestele osadele soodsaid võimalusi maandumiseks ja kalda all olevale kitsale maari-
bale pääsmiseks, sest tulistamine rannalt on raskendatud. Kuid edasiminekul on raske või tihti võimatu toimetada kõrgele kaldale hobuseid, voore ja raskusi. Lame lahtine kallas annab vaenlasele häid flankeerimise võimalusi, kuid soodustab ka tuletoetust laevadelt. Vastavalt laevastiku ja vaenlase kaitse tugevusele tuleb valida maandumiskoht.

Dessandi edu peapandiks on tema ootamatus ja läbiviimise kiirus. Dessantoperatsiooni ettevõtmine tuleb hoida täiesti saladuses. Nii vägede koondamisel kui ka sõidu algsadamas ei tohi peale kõrgema juhatuse keegi teada ettevõtte eesmärgist. Väed laetakse kiiresti laevadele ja toimetatakse maandumiskohale. Väga kasulikuks ajaks on öö, ehkki ta raskendab laadimist ja randumist maandumiskohal. Ettevõtte tuleb nii läbi viia, et väed randuksid vähe aega enne koidikut.

Dessandi maalesaatmine tuleb kiiresti läbi viia, vastasel korral jõuab vaenlane koondada oma vägesid ja alata vastutegevust. Niisama võib iga viivitatud hetk tuua üllatusi vaenlase laevastiku ja õhujõudude poolt.

Dessantiks määratud osad laetakse laevadele tavaliselt sadamas. Seejuures võetakse kaasa võimalikult rohkem maandumisabinõusid. Laadimine sünnib mereväelaste juhatusel. Esiti laetakse varandused, voor ja hobused, siis inimesed. Sõidu ajal alluvad maaväelased mereväe juhtidele.

Sõjalaevad ja õhujõud saadavad teel dessantlaevu, kaitstes neid vaenlase õhujõudude ja mereväe kallal tungide eest. Seejuures tuleb eriti hoolitseda, et vaenlase allveelaevad ei ründaks dessantlaevu. Selleks ümbritsevad harilikult dessantlaevu sõjalaevad.

Jõudes maandumiskohale osa sõjalaevu asub positsioonile, et vajadusel maha suruda vastupanu rannal ja kaitsta oma maanduvat maaväge. Teine osa sõjalaevu jääb kaugemale merele, et ära hoida vaenlase kallaletunge merelt. Vähemad sõjalaevad asuvad rannale lähemale, et täpsa tulega hävitada vaenlase vastupanu.

Selle järele dessantlaevad lähenevad võimaluse piires rannale ja lasevad vette oma paadid ja praamid. Nendesse asuvad kiiresti treppide abil sõudjad — mereväelased ja maaväelased oma relvadega. Igal paadil on mereväelastest paadi vanem ja sõudjad. Olles toimetanud paadiga maaväelased rannale, toovad sõudjad

paadi tagasi, et uusi mehi peale võtta. Väga kasulikud on mootorpaadid, mis võtavad buksiiri teatava arvu paate ja praame, ja toimetavad nad kaldale lähemale. Kui paadid enam edasi ei saa, hüppavad maaväelased vette oma relvi kõrgel hoides ja tungivad kaldale. Mõnel juhtumil on kalda lähedal leetseljandikke, mille vahel on sügavad augud. Seetõttu on kasulik paadi peatumisel kaugemal rannast mõnel meestest vette hüpata ja paat tõugata üle leetseljandiku, muidu, sattudes sügavasse kohta, võivad ette tulla uppumised.

Et juhtida paate ja inimesi rannale, paate tagasi saata laevadele ja pidada sidet maandunud osade ja laevade vahel, määratakse mereväelastest maandumiskoha komandant ühes vajaliku meeskonnaga. Komandant ühes meeskonnaga randub esimestes paatides.

Lähenedes rannale peavad paadid hoiduma laiali, et vaenlane ei saaks neid kergesti hävitada kuulipildujate tulega. Mootorpaatidele asetatud kuulipildujad tulistavad vaenlast. Selleks on eriti kasulikud soomustatud mootorpaadid, mis võivad ohuta läheneda rannale.

Vajadusel koondab merevägi oma suurtükiväe ja võimalusel ka kuulipildujate tule vaenlasele, et kaitsta randuvat elavjõudu. Tulistamine väikestelt paatidelt ei anna tagajärgi, ta pigemini raskendab sõudmist. Kui mehed on vette hüpanud ja sammuvad rannale, siis tuleb neil vajadusel teotseda tulega.

Maandunud esiosad astuvad viivitusega tegevusse. Kiskudes oma kätte rannaäärseid punktid, nad loovad sillapea kattesade maandumiseks. Esijoonel maanduvad osad valguvad tihti mitmes suunas laiali, mistõttu on vaja neile juba laeval kätte näidata kindel tegevussuund. Järgmised osad tulevad juba rannal täiesti plaanikindlalt tegevusse paisata, mille järele esimesi osi võib varrukoondada.

Kattesade tegevus peab olema väga hoogus, et kiiresti nihutada oma seisukohad eemale rannast ja ta-

gada peajõududele ruumi maandumiseks ja tegevusse astumiseks.

Raske on sidepidamine mereväe ja maaväevahel. Side on aga väga vajalik, et tagada tarvilikku tuletoetust laevastiku poolt. Tuletoetuse saamine muutub seda raskemaks, mida enam eemaldub dessant rannalt. Side teostatakse signaallampide, semafori, raadio, lennukite ja käskjalgade abil.

Dessandi lüüasaamisel on raske taanduda laevadele. Katteosade visal vastupanul taanduvad peajõud laevadele ja evakueerivad tagavarad. Selle järele lähevad katteosad laevastiku tugeval tuletoetusel tagasi ja asuvad laevadele. Taandumisel tuleb tihti kattevägedel kanda suuri kaotusi, et päästa peajõude.

Rannakaitse ja dessantide likvideerimine. Rannakaitse vastase kallaletungide vastu ja dessantide likvideerimine teostatakse maa- ja mereväe koostöoga.

Rannakaitset merel saavutatakse laevastiku ja miiniväljade abil. Vaenlase laevastiku lähenemisel läheb meie laevastik temale vastu ja algab lahingut. Kui aga vaenlase laevastik on tugevam ja ei ole võimalik temale ootamatute löökidega kaotusi tekitada, siis meie laevastik tõmbub tagasi kas rannapatareide, miiniväljade või maaväe kaitse alla.

Miiniväljad tehakse, et vaenlase laevastikule tõkestada läbipääsu või temale tekitada kaotusi. Viimaseks otstarbeks on kasulik paigutada miine vaenlase laevade teele, eriti sadamate läheduses. Et vaenlane ei saaks miinivälju hävitada, on soovitav neid kaitsta laevastiku või patareide tulega.

Rannapatareid moodustatakse kaugelaske-suurtükiväest, mis takistavad vaenlasele mere poolt lähenemise mõnele tähtsale punktile.

Peale ülalnimetatud kaitseabinõude luuakse mere rannikul hea side ja vaatlusvõrk, et teatada vaenlase ettevõtetest mere poolt. Üksikutes tähtsamates kohtades, nagu sadamates või kus tõenäolikud on dessandi

ettevõtted, paigutatakse kaitseosi, millele valmistatakse tarbekorral ka kaitsepositsioonid. Kardetavates kohtades on soovitatav püstitada tõkkeid kas vette või rannikule, nii et nad vaenlasele merelt silma ei paistaks. Üksikud kuulipildujad asetatakse nii, et nad saaksid maanduvat vaenlast flankeerivalt tulistada.

Vaenlase dessantide tagasilöömiseks tuleb valmis hoida elavjõudu, mida autodel või raudteel saaks kiiresti paisata vastase maandumiskohale. Valveosadel tuleb viivitusega teatada nimetatud üksustele vaenlase dessandi kavatsusest.

Vaenlase maandumisel tuleb tule alla võtta paadid, milles asuvad dessantosad. Selleks peavad rannale asetatud kuulipildujad üles näitama suurt püsivust ja osavust. Sel ajal on dessantosade hävitamine kõige kergem, sest paadis asuvad mehed on peaaegu kaitseta.

Kui ei suudeta vaenlast hävitada paatides, tuleb temale viivitusega anda hooprannale jõudmisel või kui hakkab kaduma laevastiku tuletõetus. Suuri kaotusi võib tekitada maanduvatele osadele ja ka laevadele lennukite rünnak, eriti maandumishetkel.

Kui vaenlane on suutnud maanduda ja luua silla-
pea, tuleb tema vastu alata pealetungi. Pealetungi on soovitatav ette võtta või vähemalt märkida mitmest küljest, et vaenlane ei saaks oma jõude paisata ühest kohast teise. Vaenlase tagasitõmbumisel tuleb temale hoogsasti järele tungida, et teda lõplikult merre paisata.

8. Lahingutegevus väikeste osadega. Partisaan-tegevused.

Lahingutegevusest väikeste osadega üldse. Nüüdisaja hulgalised sõjaväed nõuavad lahingutegevuseks hästikorraldatud juurevedu ja evakuatsiooni, mida teostatakse seljataguses. Niisama puhkavad ja manööverdavad väeosad rinde taga. Seega seljataguses liiguvad või puhkavad väeosad, üksikud kaitseväelased ja vöörid ning paiknevad mitmesugused

laod, asutised, ehitised, sidevõrk, ühendusteed, puhkekohad jne. Arvestades seljataguse tähtsust ja tema tundelikkust, katsutakse vaenulisi tegevusi suunida ka vastase rinde taha. Nende tegevuste eesmärgiks oleks halvata vastase seljataguse korraldamist, närveerida ja raskendada puhkamist ja asumist rindeta ja ning kiskuda võitlejaid rindelt seljataguse kaitseks.

Lahingutegevusi vaenlase seljataguses saab ette võtta vastavalt olukorrale kas suuremate või vähemate jõududega. Need tegevused võivad areneda plaanikindla pealetungina haaramise, piiramise ja läbimurde tõttu või partisaantegevuste ja üksikute retketè näol. Nendeks ülesanneteks saab kasutada eeskätt jala- ja ratsaväge ning õhujõude.

Pealetung seljataguse vastu on suuremate jõududega ootamatult vastasele harva teostatav. Seetõttu on vastasel võimalusi õigeaegselt ette võtta vastutegevusi. Seega võivad tekkida tegevuses hüved ja pahed, mis omased ettevõtetele tiibadel ja läbimurdel. Tihtigi suuremaid paremusi annavad ettevõtted vaenlase seljataguses väikeste osadega. Need tegevused vajavad vähemaid jõude ja võimaldavad läbiviimist ette võtta ootamatult vaenlasele. Ka on palju enam võimalusi vaenlase seljataguses ^{va}poetada vähemaid osi kui seal tegevusse suunida suuremaid jõude.

Väikeste osadega teotsetakse peale seljataguse veel rindel ja tiibadel. Neid tegevusi võetakse ette pea-tegevuste ettevalmistamiseks ja täiendamiseks. Niisama võetakse ette tegevusi väikeste osadega siis, kui vaenlane on tunduvalt tugevam. Sel juhtumil oleks väikeste tegevuste eesmärgiks vaenlase nõrgendamine ja hoidumine otsustavatest tegevustest.

Igas sõjas enam või vähem arenevad iseseisvalt või peategevuste täiendusena tegevused väikeste osadega, n. n. väike sõda. Kui sõda saaks kantud meie maalale; siis on rahva kaasabil soodus pind tegevusteks

väikestele osadele, nii vaenlase seljataguses kui ka tii-
badel. Seda soodustab meie rahva ettevõtlikkus, isa-
maa-armastus ja kinnine maastik piiri läheduses.

Parimaks tegevuseks väikeste osa-
dega on ootamatud kallaletungid. Neid
tuleb ette võtta eriti öösi või koidikul. Öine tegevus
võetakse ette siis, kui on vaja ka pimeduse kattel ära
minna. Kui aga on tarvilik vaenlasele tekitada suure-
maid kaotusi ja oma edu kasutada, siis võetakse tege-
vus ette koidikul. Sel ajal on tavaliselt kõige nõrgem
ka vaenlase valve tähelepanu. Mida kaugemal asub
märk, millele kavatsetakse kallale tungida, seda üksik-
asjalikum on selle ettevalmistus. Igal juhtumil peab
ettevalmistus olema võimalikult täielik, et tagada kal-
laletungi edukat täitmist. Kallaletung peab olema hoo-
gus ja kiire, et ettevõtet teostada enne vaenlase abi-
jõudude kohalejõudmist või vaenlase osa korraldami-
seni vastutegevuseks. Vaenlase vahipostid tulevad hä-
vitada kärata ja vastasele kallale tungida eeskätt tää-
kidega. Tuleb kasutada segadust, mis enamikus tekib
vastase osas ootamata kallaletungil eriti seljataguses.
Seetõttu on nendes tegevustes tihti mõõduandev mitte
hulk, vaid osavalt teostatud kallaletung külmavereliste
meeste poolt.

Liikumisel asuvad vaenlast on soo-
vitav varitseda. Varitsemisel tuleb väeosa nii
paigutada, et ta jääks kuni tegevuse alguseni vaenla-
sele nägematuks. Selleks ta paigutatakse vaenlase lii-
kumistee lähedusse, kust ta võib vaenlasele kas kallale
tungida või teda tulistada. Varitsemiseks on head need
kohad, kus vaenlane ei saa oma osi kiiresti tegevusse
paisata (kitsustikud) ja kus on võimalus varjuda eriti
vastase julgestusosade eest. Mõnel juhtumil aseneb
väeosa vaenlase liikumistee lähedusse alles tema eel-
kaitse möödumisel. Varitsemisel võib eriti häid taga-
järgi saavutada siis, kui vaenlasel on julgestamine nõr-
galt korraldatud. Varitsev väeosa kuni tegevusse as-
tumiseni puhkab, olles julgestatud vahipostidega. Kui
vaenlane on eemal, siis tuleb tema liikumist luurata.

Varitseja pikaajaline viibimine tegevuseta ühes kohas nõrgendab tavaliselt meeskonna hoolsust moondamises. Seetõttu on soovitatav väeosa paigutada varitsemisele mitte kaua enne tegevust. Meeste relvad on seejuures harilikult laadimata.

Parimaks abinõuks vaenlase ootamata kallaletungide ärahoidmiseks on julgestamise hea korraldamine ja valmisolek võitluseks. Mitte ainult rindel, vaid ka seljataguses tuleb olla alati valmis teotsemiseks vaenlase vastu. Väeosad peavad liiklemisel ja paiknemisel igal ajal korraldama julgestamist ja hoidma vähemalt osa oma vägesid nii, et nad võiksid viivitusega tegevusse astuda. Seljataguse maa-ala tuleb valvata, seda hoolsamini, mida hõredam on rinne ning mida lah-tisemad tiivad. Seljataguse asutiste ja ehitiste kaitseks määratakse eriosi kas rindel võitlejatest või enamikus vanematest aastakäikudest moodustatud meestest. Nii-sama antakse omal maal valve ja kaitse ülesanded sel-jataguses osalt kohalikkudele kaitseliidu üksustele.

Iga võitleja olgu ka seljataguses valmis alati võitluseks. Selleks tuleb alali-selt relva kaasas kanda. Üldiselt tuleb hoiduda tungiva vajaduseta üksikute meeste liikumisest väljaspool oma osa.

Kui vaenlasel õnnestus väeosale ootamatult kallale tungida, siis tuleb e-namikus vastata hoogsalt vastukallale-tungiga. Tavaliselt on kallaletungijad seljataguses vähearvulised, kes katsuvad kasutada ootamatust. Kui aga vastane tungib edukalt kallale mõnes asulas, siis on mõnel juhtumil kasulik oma osad sealt tagasi tõm-mata ja korraldada, mille järgi vaenlase vastu tegevusse astuda. Kui vaenlane varitseb ja algab kallaletungi, siis tuleb temale vastata eeskätt tulega, mille järgi kii-resti üle minna kallaletungile.

Kui on karta kallaletungi kohaliku rahva poolt, siis tuleb hoida oma väed koondatult, suurendada valve tähelepanekut ja maksma panna kindel kord maa-alal.

Pealetung suuremate osadega vaenlase seljataha sünnib neil alustel, mis eespool vaadeldud. Niisama on vaadeldud tegevus rindel. Võtame siinkohal vaatlusele retked ja õhukallaletungid vaenlase seljataguses, kalalaitungid vooridele ja teedele ning nende kaitse ja partisaantegevused.

Retked. Retked korraldatakse tavaliselt väikeste osadega kas vastase seljataguses või rindel. Nende tegevuste eesmärgiks oleks vaenlase mõne punkti vallutamine, asutiste ja ehitiste purustamine, ühenduste hoidmine alalises hädaohus, vaenlase segamine, tema jõudude kiskumine rindelt seljatagusesse ja luure toimetamine.

Retket on soovitatav ette võtta vähemate jõududega. Need võivad kergemini poetuda vaenlase rinde taha. Vastavalt ülesannetele võib retkele määrata nii jala- kui ka ratsaväge. Et paremini täita ülesannet, on soovitatav korruga poetada vaenlase rinde taha mitu retkeosa. Vajadusel võib nende vahel jaotada vaenlase seljataguse, et kindlaks määrata tegevusraionid.

Retke ettevalmistamine tuleb hoida täielises saladuses. Retkesse tuleb määrata ainult julgeid ning osavaid võitlejaid. Retke juhi õige leidmine on ülimalt tähtsusega. Retkeosa suurus ja koosseis peab vastama temale antud ülesandele. Enne tegevust tuleb retke juhile anda täpsad andmed olukorrast ja oma vägede edaspidistest kavatsustest ning lahendada sidepidamise küsimus retke korraldajaga.

Retkeosadele antakse kas piiratud ülesandeid, nagu mõne ehitise purustamine või kalalaitungi teostamine mõnele punktile, või pikaajaline teotsemine vaenlase seljataguses. Viimasel juhtumil on mõnikord soovitatav retkeosade tööd kokkukõlastada vaenlase rinde taga. Selleks võib mää-

rata ühise retkete korraldaja, kelle käsutusse jääks retke varu, mis oleks ette nähtud retkeosade toetamiseks ja uuteks ülesanneteks. Viimane tegevus omab enam-vähem partisaantegevuse iseloomu.

Kui retke võetakse ette lühiajalise kestvusega, siis ei ole vaja kaasa võtta suuremaid tagavarasid. Retkeosa sooritab liikumisi täielises saladuses, peamiselt öösi. Asulatest tuleb üldiselt hoiduda, kui see aga võimalik ei ole, siis võtta käsitamisele abinõud ettevõtte saladushoidmiseks. Kokkupõrgetest vaenlasega kuni ülesande täitmiseni tuleb hoiduda, muidu see suurendab vaenlase valveolekut. Jõudes oma lõppsihile, tuleb kiiresti täita ülesanne ja võimalikult teist teed tagasi minna.

Kui retkeosale on tehtud ülesandeks pikaajaline teotsemine vaenlase seljataguses, tuleb kaasa võtta võimalikult enam lahinguvarustust. Retkeosal tuleb mõnes kõrvalises kohas luua endale baas, kuhu koondada tagavarasid, jätta haavatud ja haiged ning kus võimalusel varjuda ettevõtete vaheaegadel. Baas on soovitatav luua mõne ustava isiku talus. Retkeosa asuks ise vaenlase ühenduste läheduses, kust võtab ette võimalikult laiemal maa-alal kallaletunge ja purustamisi. Peatuskohti tuleb sagedasti vahetada. Nii peatustel kui ka liikumisel tuleb igakülgset pidada silmas saladuse hoidmist ja julgestamist. Retkeosa töö on kergem siis, kui rahvas on temale heatahtlik. Vastasel korral annab rahvas vaenlasele teateid retkeosa liikumisest, mis tunduvalt raskendab viimase tööd. Kui elanikud on vaenulised vastasele, siis võib retkeosa õhutada mässi ja partisaantegevust vaenlase seljataguses ja olla abiks rahvale.

Retkeosa kasutab vastavalt olukorrale kas ootamata kallaletunge või varitsemisi. Headeks märkideks retkete sooritamisel on vaenlase ühendused, laod, haavatute ja vangide transpordid, voorid ja vähemad väeosad.

Võetakse ette ka suuremaid retkeid ratsaväega (reidid). Nende ülesandeks

oleks sõja ajal segada mobilisatsiooni läbiviimist või sõja kestvusel seljataguse purustamine.

Vastutegevus vaenlase retketele saavutatakse pideva luurega ja seljataguse kaitsega. Kui vaenlane rindest läbi im-bub või kuski avaldub, siis tuleb ta eeskätt seljataguses olevate osadega kiiresti kinni püüda. Seda on kerge teostada sisemaal hea telefonivõrgu ja kohalikkude kait-seliidu üksuste abil, kui viimaseid abistada kergesti-liikuvate osadega.

Õhukallaletungide eesmärgiks on mobilisatsiooni segamine (sõja ajal), sõjapidamise võimaluste hävitamine ja normaalse elu rikkumine seljataguses. Seda saavutatakse tähtsamate punktide (sillad, sõlmjaamad, linnad, tööstused jne.) pommitamisega. Peale kaotuste inimestes ja materjaalsete kahjude mõ-juvad niisugused tegevused rusuvalt rahvale. Niisama kasutatakse õhujõude kihutuskirjanduse loopimiseks vaenlase maa-alale.

Kallaletung voorile ja teedele ning nende kaitse. Kallaletungil vaenlase voorile tuleb osa jõududega alata võitlust voori kaitsega, mis tavaliselt liigub voori peas. Teise osa jõududega tuleb voorile kallale tungida küljelt ja võimalikult tagantpoolt, et voor ei saaks ära minna. Paremaks tegevusviisiks on varitsemine või ootamata kallaletung. Kui voori kaitse on tugev, tuleb teda lahinguga meelitada voo-rist kaugemale, et viimast teise osa jõududega hävitada. Kui see aga võimalik ei ole, siis tuleb tulega hävitada voori hobused ja seega tema edasiliikumine seisma panna.

Küüthobustest moodustatud voori korraldamiseks ja kaitseks määratakse sõjaline jõud. Vähem osa sellest jõust määratakse voori korraldajaks, kuna suurem — kaitseks. Voori korraldajad jälgivad korda vooris, et veovahen-dite liikumine sünniks ettenähtud korras, et voori me-hed ei kaotaks ega pilluks maha varustust ega teeks katset põgenemiseks. Voor jagatakse umbes 10—20

veovahendi kaupa jagudeks. Igale jaole määratakse jaoülem ja temale abiks 1—2 korraldajat. Vooi kaitse liigub vooi peas ja mõnikord ka taga. Enne vooi jõudmist kinnisesse kohta, eriti kitsustikku, tuleb korraldada luuret.

Vaenlase kallaletungil tõrjub vooi kaitse vastase eemale, et ta ei saaks vooi tulistada ja liikumist segada. Tuleb alati meeledada, et kaitse ülesanne ei ole mitte vaenlase hävitamine, vaid vooi kaitse. Seepärast ei või ta eemalduda kaugele vooist. Sel ajal kui vooi kaitse võitleb, vooi korraldajad peavad korda voois, juhivad vooi liikumist, tõrjuvad tagasi otsesed kallaletungid või ühinevad vajadusel kaitsega. Kui vaenlane tungib ootamatult kallale, tuleb kõigil astuda lahingusse, tarbekorral tulistades veovahendite tagant. Öösi tuleb eriti valvata, et voois ei tekiks paanika.

Kallaletungil ühendusteedele tuleb katsuda purustada sillad, jaamades veevärgid ja pöörangud ning kõrged täidendid. Roopa lahtikruvimisega võib teelt kõrvale juhtida ronge. Parimaks tegevuseks on ootamata kallaletungid kaitseosadele, kui purustamisele määratud punktid on kaitstud. Niisama tuleb purustada vastase seljataguses sidevõrk.

Ühendusteel on seljataguse elusooned. Seepärast on vaja, et nende tegevus oleks püsiv. Selleks vaja neid kaitsta ja valvata. Peale pideva valve määratakse kaitseosad jaamadesse, sildadele jne. Peale otsese kaitse on vaja korraldada hea luure, mis hoiatab kaitsjaid varitsevast hädaohust, ning hoida liikuvad varud. Vaenuliku rahva keskel tuleb teatavaks teha kohalikkudele elanikkudele, et nad on vastutavad oma asukoha raioonis kallaletungide eest teedele, sideliinidele, vooidele, kaitsevaelastele jne. Kallaletungi puhul nimetatud märkidele ja isikutele vastutavad kohalikud elanikud oma eluga ja varandusega. Seesugune nõue sunnib rahvast ise korraldama kaitset ja jälgima, et kahtlasi isikuid ei viibiks nende elukoha raioonis.

Partisaantegevused. Need tegevused võivad sõja ajal tekkida eeskätt rahva osavõtul võitlusest. Kui vaenlane tungib maale, siis hävitab teda koos kaitsevägega kohalik rahvas, kasutades vaenlasele kallaletungimiseks maastiku head tundmist. Kui vaenlane kisub mõne maa-ala oma kätte, jääb osa rahvast paratamata oma alalistesse asukohtadesse, kuna osa taandub koos oma vägedega. Üksikud isikud peituvad metsadesse ja soodesse või jäävad kohaliku rahva sekka ning algavad võitlust vaenlasega. Kui nad leiavad toetust kohalikult rahvalt, siis on nende tabamine raske ning nad võivad vaenlasele tekitada suuri raskusi ja kaotusi seljataguses. Vaenlase survele võivad tekkida tema seljataguses ka kohaliku rahva vastuhakkamised, eriti kui vastase seisukoht rindel ei ole kindel. Selle tulemusena tõuseb partisaanide arv ja nende tegevus muutub aktiivsemaks. Võivad kujuneda püsivad tegevused — n. n. s i s s i s õ d a.

Partisaanide tegevusel on väga tähtis juhtide küsimus. Juht peab olema osav ja leidlik oma tegevustes ja omama hea kuulsuse rahva ja eriti oma partisaanide keskel. Partisaantegevusi hõlbustab kinnine maastik ja rahva poolehoid. Tundes hästi maastikku, võivad partisaanid kergesti tekitada ootamatusi vaenlasele ja kiiresti kaduda.

Rahva osavõtul partisaantegevustest tuleb arvestada asjaolu, et vaenlase kätte langedes partisaane ootab tavaliselt karm karistus. Niisama ehitiste purustamisel ja kallaletungidel vaenlase seljataguses võib kannatada kohalik rahvas, missugune asjaolu võib rahva teha tagasihoidlikuks partisaanide vastu.

Partisaantegevusel on soodsateks märkideks vaenlase ühenduste, laod, tagavarad, üksikud kaitsevälased ja vähemad kolonnid, toiduainete ja keerdi muretsejad, sideliinid jne. Nende vastu võetakse ette nii ootamata kallaletunge, varitsemisi kui ka retkeid. Hävitades vaenlase seljataguseid ehitisi, tagavarasid ja võitlejaid, võib tekitada vaenlasele kaotusi ja lõhkuda tema moraali. Peale selle on nende tegevuste tulemuseks

vaenlase jõudude kiskumine rindelt seljataguse kaitseks. Võimalusel tuleb vabastada vangilangenud võitlejaid ja neid võtta partisaanide ridadesse.

Partisaantegevuste heaks küljeks on, et nad on vähem olenevad seljatagusest, sest toidustamine sünnib kohapeal, ja need tegevused on alati aktiivsed ja kiired. Kuid partisaantegevusega on raske positsioone kaitsta ja avaldada visa vastupanu. Niisama on partisaantegevuse juhtimine raske ja ettevõetud löögid nõrgad. Mõnel juhtumil tuleb partisaanidel hoolitseda oma seljataguse eest, nagu näidatud pikaajalise retke korraldamisel.

Kui rahvas on teotsemise raioonis vaenulik partisaanidele, siis tuleb eriti valvata, et kohalikud isikud ei saaks teateid saata vaenlasele. Selleks tuleb peatuda peajasjalikult üksikutes taludes, kus kõik elanikud hoida partisaanide sealviibimisel valve all. Kõik vastutulevad isikud teel hoida niikaua kinni, kuni nad ei ole enam ohtlikud.

Partisaantegevusi võib ette võtta ka väikeste väeosade saatmisega vaenlase seljataha. Viimased võivad teotseda kas iseseisvalt või koos partisaanidega. Nende väeosade ülesandeks oleks peale purustuste tekitamise veel partisaanide varustamine lahinguvarustusega, nende või mässajate toetamine ja kihutustöö tegemine rahva keskel. Väeosade saatmisel partisaantegevusteks tuleb pidada silmas, et nad ei nõrgestaks peajõude.

Kui rahva sõjalised jõud on nõrgad ja organiseerimata, siis kujuneb vähemalt sõja alul partisaan- ehk sissisõda. Heal juhtimisel võib ka seesugune tegevusviis ühenduses regulaar-vägede tegevusega tekitada vaenlasele suuri raskusi. Sõjas katsutakse kõigiti peategevuste abistamiseks arendada partisaan- ehk sissisõda, et vaenlasele mitte anda mahti korraldumiseks ja puhkamiseks seljataguses ning tema jõude laiali kiskuda ja nõrgendada.

V o s a.

Seljataguse korraldamine lahinguväljal.

18. p e a t ü k k.

Seljataguse korraldamine lahinguväljal.

Seljatagusest üldse. Varustamise korraldamine. Evakuitsiooni korraldamine. Kaitse ja julgeoleku korraldamine seljataguses.

1. Seljatagusest üldse.

Mitmekesiste relvade suur arv väeosades võimaldab pidada lahingus tugevat tulevõitlust, mis nõuab aga rohkearvulist ja pidevat toitmist lahingumoonaga ja võitlusvahenditega. Niisama vajavad lahinguväljale koondatud võitlejad elamiseks, liikumiseks ja lahinguks väga mitmekesiseid toiduaineid, abinõusid, küttematerjali, tehnilisi vahendeid jne. Kõiki neid materjale ja abinõusid tuleb seljataga valmistada või muretseda ning neid vajalikul ajal anda võitlejatele.

Lahingus tekivad haavatud ja haiged, kes ei saa võitlust jätkata ja kes seega lahinguväljal on üleliigsed. Neile on vaja anda arstiabi ning toimetada ehk evakueerida kaugemale lahinguväljalt — ravilatesse. Arstiabi andmine ja evakueerimine tuleb korraldada võimalikult kiiremini ja paremini, et haavatud ja haiged tarbetult ei hukkuks, sest meie oludes on eriti kallid iga võitleja. Niisama tuleb lahinguväljalt koguda ja saata seljatagusesse mitmesuguseid tarbeid ja abinõusid, mis maha jätnud vaenlane või meie väed.

Sõja ajal arendab vastane salakuulamist, et hankida teateid meie olukorra kohta. Niisama katsub ta

propaganda abil nõrgendada võitlejate või rahva moraali, selleks kasutades igasuguseid võtteid ja vassides tööelusid. Olgugi et meie rahva kaine mõistus ja arusaamine on kindlaks pandiks vaenlase sepitsuste tagasilöömiseks, siiski võib osavasti suunitud propaganda mõnel juhtumil halvata üksikute nõrgemate iseloomude võitlustahet. Nii salakuulamine kui ka propaganda on eriti tundelik seljataguses, kus võitlejad ei oota vastase sepitsusi. Lahingutes tuleb hoolitseda, et mõned võitlejad käsuta oma osadest ei lahkuku ega tekitaks korrarikkumisi kohalikkude elanikkude suhtes. Kõigi nende pahede vastu tuleb pidada karmi võitlust.

Seega oleks seljataguse ülesanne lahinguväljal:

— varustada võitlejaid kõigega, mis tarvis lahinguks, liikumiseks ja elamiseks. Seda tegevust nimetatakse varustuse juureveoks;

— vabastada kõigest, mis ei ole vajalik või kõlvulik võitlevatele vägedele, nagu haavatud, haiged, sõjasaak, vangid, kohalikud tagavarad, mõnikord isegi rahvas lahingupiirkonnas jne. Seda tegevust nimetatakse evakuatsiooniks;

— transpordi abil anda võimalusi vägede kiireks ümberpaigutuseks;

— korraldada seljataguse kaitset ja julgeolekut.

Tulevikusõjas on elu-olu võitlejate seljataguses ja riigi tervel maa-alal palju ohtlikum kui enne Maailmasõda või Vabadussõjas. Suurtükiväe laskekaugus on suur, nii võivad rasked suurtükid tulistada kuni 10—15 km, kuna Maailmasõjas pommitati Pariisi isegi umbes 120 km kauguselt. Nii kus sõjategevusse on rakendatud veel lennuvägi, võivad kallaletungid tekkida riigi tervel maa-alal. Muidugi õhukallaletungid ei saa maaala vallutada, kuid nad võivad tekitada purustusi ja kaotusi vähemalt tähtsamates tsentrumites (linnad, raudteejaamad, sadamad, tööstused jne.) kas pommi-

dega või gaasiga. Niisugused kallaletungid võivad eriti raskesti tabada rahulikku rahvast.

Et terve rahvas võtab osa sõjategevusest, on side väerinde (kus võideldakse) ja isegi kaugema seljatanguse vahel väga tihe. Õnnetused, mis tabavad seljatangust, võivad takistada juureveo, evakuatsiooni ja seljataguse korraldamise plaanikindlust ning seega raskendada võitlust. Peale selle halvavad võitlejate moraali igasugused õnnetused ja korratused seljataguses. Sellest suur nõue: seljatagune töötagu hästi, selleks teda vajalikult kaitsta ja korraldada.

2. Varustamise korraldamine lahinguväljal.

Et edukalt võidelda vastasega, on vaja muretseda nii lahingu eel kui ka lahingus, et võitlejad oleksid toidetud ja varustatud kõige vajalikuga lahinguks, liikumiseks ja elamiseks. Varustamises omavad erilise tähtsuse laskemoona ja elutarvete juureveo ning täiendamise küsimused.

Varustamine teostatakse pideva juureveoga ja teatavate tagavarade kaasaskandmisega. Nii kannab iga võitleja enda jaoks kaasas ettenähtud arvul laskemoona ja toiduaineid.

Voori abil teostatakse juurevedu võimalikult lähemale võitlejatele. Et aga voori ilmumine vaenlase jalaväe tule piirkonda on võimatu, toimetatakse lahingumoon ja elutarbed edasi käsitsi. Et voori tegevust hõlbustada ja et juureveo katkemisel kas või lühemaks ajaks ei tuleks puudu eriti laskemoonast, on teatav arv laskemoona igas üksuses. Seega oleksid laskemoona tagavarad kasutamisel ešeloneeritud sügavusse.

Jalaväes on voor kompaniil ja rügemendil. Mõlemad voorid jagunevad lahinguvooriks ja majandusevooiks. Esimesse gruppi kuuluvad need veovahendid,

mis on määratud lahingumoon ja relvade veoks, kuna majandusevoori moodustavad vankrid, mis veavad toiduaineid, mitmekesiseid tagavarasid või töökodasid. Nii sama kuuluvad kompanii majandusevoori väliköögid.

Laskurkompanii voor koosneb k. k., padruni- ja toiduainete vankritest ning ühest väliköögist. K. k. vankril veetakse rühma kerged kuulipildujad ja nendele kuuluv 1 tuleüksus laskemoona, seni kuni rühm ei ole veel hargnenud lahingukorda. Laskemoon hoitakse magasinides ja kottides. Padrunivankritel asub $\frac{1}{2}$ tuleüksust laskemoona kompanii kõigile relvadele, käsigranaadid, tagavara relvad, valgustusained ja relvade osad ning puhastusmaterjalid. Majandusevankritele paigutatakse toiduaineid kompanii toidustamiseks, kompanii kantselei, ohvitseride isiklikud asjad ja igasugune muu varustus. R. k. kompaniis on igale raskele kuulipildujale määratud oma vanker, millele asuvad ka relva juure kuuluvad padrunid lintides.

Rügemendi lahinguvooris veetakse laskemoona tagavarasid rügemendi kõigi automaatrelvade ja püsside jaoks.

Laskemoona arvestatakse tuleüksustega. Püssi laskemoona tuleüksus võrdub 120, k. k. — 3000 ja r. k. — 5000 padrunile. Suurtükiväes on tuleüksused väga mitmekesised vastavalt suurtüki kaliibrile, nii kerges suurtükiväes 200—300 ja raskes suurtükiväes 75—150 mürsku.

Rügemendis korraldab laskemoonaga ja võitlusvahenditega varustamist relvurohvitser, kuna kompaniis — relvurallohviter.

Et selgemat pilti saada juureveost, vaatame varustamise korraldamist kaitse-, pealetungi- ja taandumislahingutes.

Kaitse lahingus on varustamise korraldamine kergem kui see on pealetungil või taandumisel. Kaitsele on meie käsutuses enam aega ja võimalusi, et rohkem lahingumoon koondada lahinguväljale ja paremini korraldada varustuse juurevedu.

Kaitselähingu eel tuleb kompanii lahingumoona täiendada ettenähtud normideni. K. k. asuvad oma laskekohtadele koos oma ühe tuleüksuse laskemoonaga. Viimane asetatakse osaliselt relva ning tagavara toimkonna juure. Padrunivankritel veetava laskemoonaga luuakse kompanii laskemoona väljaandmise punkt (L. P.), seega lahinguvoor vabaneb täiesti ja läheb pataljoniülema korraldusse.

Kompanii laskemoona väljaandmise punkt korraldatakse mõnes varjatud kohas toetusjärgu piirkonnas, kust on võimalik juure toimetada relvadele ja jagudele tarbekorral laskemoona. Et laskemoon ei hukkuks ega saaks rikutud vaenlase tules, ehitatakse padrunite jaoks peidupaigad — varjendid või blindaažid ning juurekandmiseks oma osadele — ühenduskraavid.

Et puudu ei tuleks laskemoonast, võib rühmades korraldada laskemoona väiksed tagavarad.

Kompanii L. P. juhib relvurallohitser. Tema on kohustatud:

— korraldama padrunite, käsigranaatide, valgustusainete ja teiste võitlustarvete kohaletoimetamist rühmadele või otsekohe kuulipildujatele;

— jälgima padrunite kulu kompaniis ja õigel ajal nõudma pataljoni laskemoona punktist vajalikke võitlustarbeid;

— korraldama padrunite toppimist k. k. magasinidesse või r. k. kompaniis — kuulipilduja lintidesse;

— kõrvaldama kuulipildujate väikseid rikkeid, mida meeskond ei suutnud ise parandada;

— hoolitsema laskemoona punkti julgeoleku eest. Relvurallohitseri käsutusse antakse padrunite juuretoimetamiseks lahingus üksikuid mehi k. k. jagude tagavaratoimkondadest. Kui jagudes pool tagavaradest on lõppenud, teatatakse märguandmisega kompanii L. P., kust siis laskemoon välja saadetakse. Et laskemoona õigel ajal saada, tuleb korraldada pidev side kompanii L. P. ja rühmade ning jagude vahel. Niisama tuleb kaaluda laskemoona juuretoimetamise

võimalusi, kui vaenlane peaks tugeva tulega takistama liikumist positsiooni mõnes osas.

Padrunikandjad peavad oskama padrunit topmist kuulipildujate lintidesse või magasinidesse. Padrunikandjad peavad enne lahingut hoolega valima ja ette valmistama teed padrunit juuretoimetamiseks. Kandjad tulevad varustada padrunit kandmiseks vajalikkude kottidega. Väga heaks abinõuks laskemoona juuretoimetamisel on väike käru, millele asetatakse laskemoon.

Laskemoonaga varustamises on tähtis padrunit otstarbekohane kulutamine võitlejate poolt. Tuleb tulistada eesmärgiga vaenlast tabada, mitte asjata paugutamisega padruneid raisata. Alati tuleb meeles tada, et padrunit järeletoomine lahingus on raske ja nende raiskamine vähendab meie sõjatagavarasid, kuna asjata paugutamine ja halb tulistamine isegi julgustab vastast. Laskemoona kulu ja tuledistsipliini järele valvavad kõik nooremad juhid, kes on vastutavad selle eest, et padruneid asjatult ei raisataks.

Padrunitega varustamisel tuleb kõigil juhtidel üles näidata suuremat hoolt, püüdmist ja initsiatiivi. Igaüks, kes läheb kaitsepositsioonis ettepoole, võtab võimalikult enam padruneid kaasa. Niisama võetakse padruneid haavatutelt ja surnutelt.

Padrunitega varustamine r. k. kompaniis sünnib niisama nagu eespool kirjeldatud. R. k. kompanii loob endale eri-laskemoonapunkti, mida täiendatakse tavaliselt otsekohe rügemendi L. P.

Pataljoni ülem korraldab kompaniide voriga võitlusvahendite juurevedu kompaniidele. Tegelikult juhib laskemoonaga varustamist pataljonis kas mõni ohvitser või relvurallohitser. Nimetatud ohvitser organiseerib pataljoni laskemoona väljaandmise punkti, mis harilikult asub pataljoni varude järgu taga mõnes varjatud kohas. Tavaliselt asub laskemoon kompaniide

vankritel, kui aga maastik on lahtine, siis paigutatakse ta maa peale. Kui on võimalik, siis nihutatakse mõni vanker kompaniidele lähemale, moodustades seega laskemoona väljaandmise eelpunkti. Kui pool laskemoona on kompaniis lõppenud, on kohustatud pataljoni laskemoona väljaandmise punkt võitlusvahendeid toimetama kompanii L. P. Edasitoimetamine päeval sünnib osaliselt hobusel, kuid enamikus käsitsi. Öösi on võimalik varustust juure toimetada veovahenditel.

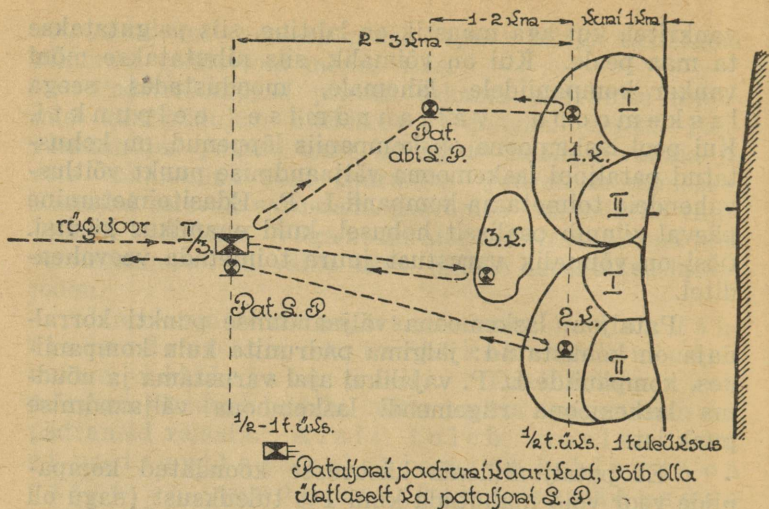
Pataljoni laskemoona väljaandmise punkti korraldaja on kohustatud: jälgima padrunite kulu kompaniides, kompaniide L. P. vajalikul ajal varustama ja nõudma laskemoona rügemendi laskemoona väljaandmise punktist.

Et pataljoniülema käsutusse koondatud kompaniide voor võib mahutada kuni 1½ tuleüksust (nagu oli enne lahingukorda paiskumist), peale selle veel tagavarad, mis maha pannakse, on kaitselahingu ettevalmistamisel võimalik võitlejaid küllaliselt varustada laskemoonaga. Kuid siiski tuleb põhjalikult kaaluda võitlusrakuste varustamist laskemoonaga juhtumiks, kui vastane peaks neid eraldama teistest kaitseelementidest.

Varustamise skeem kaitasel on toodud joon. nr. 79.

Pealetungilahingus on varustamine võitlustarvetega üldiselt raskem kui kaitasel, sest ei ole võimalik padrunite mahapanekuga luua kohalikke tagavarasid, sealjuures nõuab aga tulevõitlus nimetatud lahingus suurt kulu laskemoonas. Et soodustada varustamist laskemoonaga, tuleb pealetungi alul võitlejaid ja voore täiendada võimalikult täielikult laskemoonaga.

Lähenemisel liiguvad pataljoni osad peamiselt kolonnides. Tagavara padrunid ja enamikus k. k. asuvad vankritel, et kergendada liikumist, ainult julgestusosade k. k. on võetud veovahenditelt ja asuvad võitlejate käes. Üksikud vankrid, mis on vabanenud k. k. veost, lähevad pataljoniülema käsutusse.

Joon. 79. Varustamine laskemoonaga pataljonis.

Üleminekuga kallaletungi lähtealusele võetakse kõik kuulipildujad vankritelt ühes oma laskemoonaga ja asetatakse lahingukorda. Et veovahendid ei saa kallaletungi ajajärgul liikuda koos oma üksustega, võetakse ka padrunivankritelt padrunid ja luuakse kallaletungi lähtealusel kompanii laskemoona väljaandmise punkt. Nimetatud punktist toimetatakse laskemoona kallaletungi ajajärgul edasi peamiselt käsitsi, ainult harva on võimalik seda teha veovahendil. Seega kompaniis vabaneb ainult kallaletungi lähtealusel lahinguvõr täielikult ja läheb pataljoniülema korraldusse. Nimetatud voori abil korraldab mõni ohvitser või relvur-allohvitsner pataljoni laskemoona väljaandmise punkti, nii nagu kaitselahingus. Pataljoni L. P. täiendatakse viivitusega rügemendi L. P.

Rügemendi vooris veetakse pataljoni relvade jaoks $\frac{1}{2}$ tuleüksust. Nimetatud laskemoona saab viivitusega anda pataljoni L. P. Edaspidine täiendamine laskemoo-

naga nõuab vooridelt suuri pingutusi, sest kogu aeg tuleb uusi ja uusi tagavarasid anda täienduseks ettepoole. Seega näeme, et pealetungil on pataljoni käes tavaliselt kuni 2 tuleüksust laskemoona, mida tuleb edasi toimetada võitlejatele tihtigi suurte raskustega.

Taandumise eel varustatakse väeosi laskemoonaga, mille järele suuremad voorid ja tagavarad evakueeritakse kaugemale seljataha. Tarbekorral jäetakse väeosa taandumisteedele väiksed tagavarad. Taandumise iseloomult jäetakse k. k. vankrid kas väeosa taandumisteedele, et kuulipildujaid asetada veovahenditele edaspidisel liikumisel või saadetakse voorid kaugemale. Igal juhtumil tuleb hoolitseda, et voorid ei segaks taanduvaid osi.

Varustamine elutarvetega ei oma küll niisugust kiiret iseloomu kui laskemoona juurevedu, kuid ta nõuab siiski suurt hoolt ja tegevust, et võitlejad saaksid vajalikult toidetud, joodetud ja varustatud kõige vajalikuga.

Vajab allakriipsutamist meeskonna varustamine toiduga, eriti sooja söögiga igal juhtumil, kui seda vähegi võimaldab lahinguolukord. Korralik varustamine hoiab alal võitleja kehalise jõu ja teeb ta vastupidavaks väsimusele ja haigustele. Korralikust varustamisest oleb suurel määral võitleja moraal ja võidutahe, mistõttu kõigi juhtide kohuseks on selle eest hoolitseda, et iga kaitseväelane saaks kätte temale määratud päevase toidunormi. Tuleb silmas pidada, et iga sõdur hindab alati kõrgelt juhi isiklikku hoolt tema eest.

Varustamine toiduainetega tagatakse teatavate tagavarade hoidmisega väeosas ja pideva juureveoga. Tagavarad jagunevad kahte gruppi — kantavad ja vooris veetavad, mõlemad omakord on kas jooksvaks tarviduseks või moodustavad puutumata tagavarad. Tagavarade jaotus on järgmine:

Ainete nimetus	Kantav tagavara		Vooris veetav tagavara		Kokku
	Jooks- vaks tarvi- duseks	Puutu- mata taga- vara	Jooks- vaks tarvi- duseks	Puutu- mata taga- vara	
	Mitme päevane norm				
Leib	1	—	1	—	2
Kuivikud	—	1	—	1	2
Liha	—	—	1	1	2
Lihakonservid	—	2	—	1	3
Keeduvili (värске või kon- serveeritud	—	—	1	—	1
Tangud	—	—	1	1	2
Sool	—	2	1	1	4
Või või rasv	—	—	1	1	2
Suhkur	1	1	1	1	4
Kohv või tee	1	1	1	1	4
Pipar ja loorberilehed	—	—	1	1	2
Kaerad	1	1	1	1	4
Heinad	1	—	1	—	2

Puutumata tagavarasid võib kasutada ainult pataljoniiülem ja temast vanemate juhtide loaga. Nad on määratud juhtumiks, kui ei ole võimalik juure toimetada toiduaineid. Kõigi juhtide kohuseks on jälgida, et nimetatud toiduained oleksid olemas ja neid tarvitatakse ainult vastaval loal. Kui puutumata tagavarad on tarvitatud, tuleb neid esimesel võimalusel täiendada uutega.

Osa tagavarasid veetakse kompanii ja osa rügemendi majandusvankritel. Nii veetakse kompanii vankritel 1 päeva toidumoon inimestele ja hobustele. Voo-rihobuse kantav tagavara on tema poolt veetaval veovahendil. Ratsahobused ei kannu puutumata kaerata-gavarasid.

Varustamise juurevedu teostatakse kompaniide ja rügemendi vooridega. Lahingu ajaks ja rännakul koon-dab pataljoniiülem oma käsutusse kompaniide majan-dusevoorid. Need voorid asuvad lahingu ajal tagapool, vähemalt väljaspool vastase jalaväe tuld. Voori asuko-haks tuleb valida varjatud koht, kus on võimalik tagada julgeolekut vastase õhujõudude vastu. Niisama peab

see koht võimaldama toiduvalmistamist. Pataljoni ma-
 jandusevoori tegevust ja liikumist korraldab kas mõni
 allohvitser või veltveebel pataljoniülema määramisel.

Toit valmistatakse määratud ajaks ja antakse vä-
 liköörides kas kompaniide raiooni või nende lähedusse.
 Viimasel juhtumil saadetakse kompaniidest toiduvastu-
 võtjad, kes siis toidu laiali kannavad. Et raske on väli-
 kööke tuua esijärku, sünnib lahingu ajal või vaenlase
 läheduses varustamine toiduga peamiselt öösi. Toit-
 lustamisel tuleb jälgida, et väeosa võitlusvalmus ei lan-
 gek, selleks tuleb söömist korraldada kindlas järjekor-
 ras ning vaikselt, et ta ei ärataks vaenlase tähelepanu.

Väliköögiga on kaasas ka nõud toidu laialikand-
 miseks rühmadesse, kui tervet kompaniid ei saa koos
 toitlustada. Koos sooja söögiga jagatakse välja ka muud
 toiduained. Söömiseks kannab iga sõdur kaasas lusikat,
 kruusi ja välikatlakest. Toidu valmistamist rühmades
 võib korraldada kaasaskantavate katelde abil.

Varustamine veega vajab erilist tä-
 helepanu palaval ajal. Joogivee alalhoidmi-
 seks on igal sõduril isiklikult kasutada veepudel. La-
 hingusse minemisel ja rännaku alul tuleb pudel veega
 täita. Vett tuleb enamikus tarvitada pudelist vähehaa-
 val, mitte niipalju joomiseks kui suu niisutamiseks.
 Igal soodsal juhtumil tuleb hoolitseda, et pudelis olev
 vesi täiendataks ja vajadusel värskendataks.

Vee juurevedu lahinguväljale sünnib koos toiduga.
 Kaitselahingus võib luua vee tagavarasid positsioonis
 mõnes kindlas paigas.

Vee tarvitamisel tuleb hoolsasti valvata, et kasu-
 tataks ainult kõlvulikku vett. Nakkushaiguste puhul
 tuleb tarvitada võimaluse piirides ainult keedetud vett,
 selleks teeb väliköök tarbekorral nõuetaval arvul sõite
 positsiooni lähedusse või väeosa asupaika. Tarbekorral
 võib vett keeta välikatlatesega.

Varustamine postiga sünnib koos
 toiduainete juureveoga. On väga vajalik, et
 võitlejad saaksid ajalehti ja kirju seljatagusest, sest
 see annaks neile lohutust raskes elus. Kõigi võitlejate

kirjad on vabad postimaksust. Juhtidel tuleb selgitada, et kirjades ei või tarvitada salakirja, leppemärke ja avaldada salajasi andmeid meie kaitseväe kohta, sest viimased võivad langeda seljataguses meile kahjulikkude isikute kätte.

3. Evakueerimine.

Abiandmist haavatutele ja haigetele ning nende evakueerimist seljatagusesse tuleb korraldada igas lahingus. Selleks on rügemendis sanitarvoor ühes tarvilikkude arstimisabinõudega ja sidumismaterjalidega ning sanitarpersonal (arstid, sanitarallohvitserid ja sanitarid), kuna kompaniis on nimetatud ülesandeks üks sanitarjagu, mis koosneb 1 sanitarallohvitserist ja 6 sanitarist.

Abiandmiseks haavatutele ja haigetele ning nende evakueerimiseks luuakse rügemendi ja pataljoni sidumispunktid ja kompanii haavatute pesad. Iga võitleja on varustatud isikliku sanitarpakiga, mis sisaldab kõige vajalikumaid materjale haava sidumiseks. See pakike tuleb alati kanda kaasas ja hoida tervena ja võimalikult puhtana.

Haavatute pesa luuakse kompanii piirkonnas mõnes varjatud kohas. Temas asub kompanii sanitarallohvitser kõige vajalikumate sidumismaterjalidega ja arstimisabinõudega.

Arstiabi andmine ja evakueerimine kompanii piirkonnas sünnib nimetatud sanitarallohvitseri või haavatu poolt isiklikult.

Kui mõni võitleja on kergesti haavatud, seob ta oma haava kinni ja jätkab võitlust. Haava sidumiseks kasutatakse isikliku sanitarpaki sidumismaterjali. Kui aga haav või vigastus ei võimalda võitluse jätkamist, kuid haavatu võib omal jõul liikuda, siis läheb ta oma vahetu ülema loal lähemasse S. P. Püssipadrunid ja käsigranaadid annab haavatu üle mõnele kaasvõitlejale, kuna püssi ühes

vähese arvu laskemoonaga ja temale isiklikult antud gaasikaitse abinõud võtab kaasa. Relvad annab haavatu kas pataljoni või rügemendi S. P.

Raskesti haavatud toimetatakse sanitaride poolt kompanii haavatute pessa või lähemasse S. P. Selleks on sanitarid varustatud kandraamidega. Kandraamide puudumisel võib neid moodustada kahe puu ja sineli või lina abil. Lahingus tuleb igal haavatul kõigepealt ise hoolitseda, et ta roniks mõnda varjatud kohta, kus ta oleks kaitstud vastase jalaväe tule eest. Raskemas lahingus tekivad seega kohad, kuhu haavatud on roninud. Kui neid ei jõua kanda haavatute pessa või sidumispunkti, siis tuleb haavatud vähemalt kohapeal siduda. Edaspidi toimetatakse need haavatud vähehaaval pataljoni S. P. kas kandraamidega või kui võimalus, eriti öösi, veovahendiga. Raskesti haavatute evakueerimisel esijoonelt tuleb nende laskemoon ja käsigranaadid anda kaasvõitlejatele, kuna püss ning gaasitorbik tulevad sanitaride poolt toimetada S. P. S. P. antakse nimetatud relvad relvurohvitseri korraldusse, kuna gaasitorbik jääb haavatu juure.

Haavatuid ja haigeid kannavad lahinguväljalt haavatute pessa ja sidumispunkti sanitarid, ainult pataljoni- või mõne kõrgema ülema korraldusel lubatakse moodustada selleks erimeeskondi. Nende meeste liikumisel tahapoole on soovitatav neid varustada vastavate tunnistustega. Lahinguväljal tuleb siiski igal võimalusel abistada haavatuid kaasvõitlejate poolt kas haavade sidumisega või lähemasse varjatud punkti paigutamisega. Muidugi ka nende ülesannete sooritamisel tuleb jälgida, et lahinguülesanded oleksid täidetud, kuna isegi vähemaid liikumisi võib ette võtta ainult juhi loal.

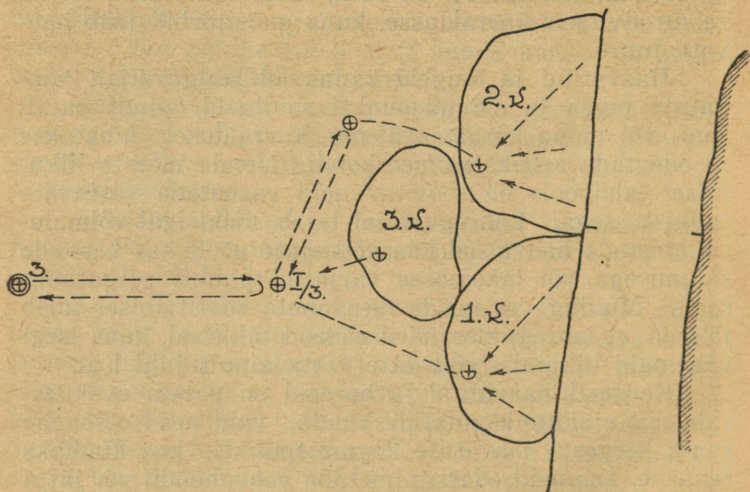
Kergesti haavatuid ja haigeid on parem evakueerida mitte sidumispunktide kaudu, vaid need otsekohe saata kergesti haavatute kogumispunkti, kus kindlaks tehakse, kas neid edasi toimetada veovahendil või jätta ravimisele väeossa. Gaasitatud ja peast ning rinnast

haavatud saadetakse igal juhtumil veovahendil, olgugi et nad suudaksid kõndida, sest kõndimine mõjub väga halvasti nende tervisele.

Pataljoni tegevusalal avatakse rügemendi ühe arsti juhatusel pataljoni S. P. Pataljoni S. P. annab arstiabi haavatute pesast või otsekohe lahinguväljalt toodud haavatutele. Pataljoni S. P. asub mõnes varjatud kohas teede läheduses, tavaliselt 2—3 km esijärgust, tagapool pataljoni varusid.

Rügemendis avatakse oma S. P. Ta on määratud abiks pataljoni S. P. See punkt on tavaliselt väljaspool vaenlase suurtükiväe tabavat tuld. See asjaolu võimaldab paremini S. P. organiseerimist, mistõttu võib siin ka anda täiuslikumat arstiabi. Kergesti haavatud jäetakse mõnikord ravimisele rügementi, moodustades seega rügemendi haigla ehk ambulantsi.

Rügemendist antakse haavatud ja haiged diviisi sanitarasutiste korraldusse, kes nad kaugemale sissemaale toimetavad. Evakueerimise korraldamise skeem vaata joon. nr. 80.

Joon. 80. Evakueerimise korraldamine pataljonis.

Sidumispunkti valikul tuleb pidada silmas, et ta oleks varjatud vastase vaatluse ja tule eest ning asuks võimalikult niisuguses kohas, kus on joogivesi, kuiv maapind ja läheduses tee, mida mööda võivad veovahendid liikuda seljatagusesse. Niisama on vaja S. P. nii paigutada ja evakuaatsiooni võimalusel korraldada, et lalingusse minejad ei puutuks kokku haavatutega.

Haavatute kandmist kanderaamil ja vedu veovahenditel tuleb nii korraldada, et seda vaenlane ei märkaks. Lahingu kestvusel on kohustatud rühma- ja jaoulemate abid valvama, et haavatuist keegi lahinguväljale maha ei jääks. Lahingu lõppemisel tuleb juhtidel esimesel võimalusel korraldada lahinguväljal haavatute otsimist ja nende evakueerimist. Otsimise kiire korraldamine võib säästa nii mõnegi inimesu.

Niisama tuleb lahingus jälgida, et kergesti haavatud, kes võiksid lahingut jätkata, ei lahkuks võitlusest. Iga sidumispunkt peab jälgima, et ei oleks võitlejaid, kes simuleerivad haavatut, põrutatut, gaasitatut või kes väga kergesti on haavatud. Nii simulandid kui ka väga kergesti haavatud saadetakse viivitusega tagasi lahingusse.

Lahingus on vaja ehitada S. P. kindlad asukohad, et neid kaitsta võimaluse piiirides vaenlase tule eest. Niisama korraldatakse väeosa piiirides gaasikindlaid varjendeid, kus saaks anda abi gaasitatutele või puhata ja vahetada gaasimaske. Nende ehitiste tegemine on võimalik kui lahing kauemat aega ühel maa-alal kestab, nagu kaitisel.

Haavatute ja haigete evakueerimine on kergem pealetungil kui kaitisel. Pealetungil tungitakse edasi, kusjuures haavatud jäävad maha ja sanitarasutised saavad neile anda kiiresti arstiabi. Kaitisel seevastu tuleb haavatuid vaenlase tulest välja tuua, mis tihtigi ei ole võimalik.

Peale haavatute ja haigete kuulub evakueerimisele sõjasaak, lahinguväljale jäetud sõjatarbed, sõjavangid,

kohalikud tagavarad ja mõnikord isegi lahingu piirkonnas asuv rahvas.

Sõjasaagi ja lahinguväljale jäetud sõjatarvete kiiret kogumist lahinguväljal tuleb korraldada igal juhtumil pärast võitlust. Nimetatud tarbed moodustavad meile tagavarasid sõjapidamiseks. Nii Vabadussõjas saime niivõrt rikkalikku sõjasaaki, et võisime pidada sõda ja jätta isegi rahuajaks suuri tagavarasid. Sõjasaak ja lahinguväljale jäetud tagavarad võetakse osaliselt tarvitusele väeosades, kuna ülejäägid saadetakse tahapoole. Ei ole soovitatav jätta neid tagavarasid üle tegeliku tarviduse väeosas, sest see vähendaks väeosa liikuvust ja segaks varustuse andmist sinna, kus tema järele on tõeline vajadus. Väeosadele kuuluvad relvad ja varandused, mis lahinguväljale jäetud või haavatutega S. P. saadatud, antakse tagasi nendele väeüksustele.

Sõjasaagi ja lahinguväljale jäetud sõjatarvete kogumiseks moodustatakse erimeeskonnad. Et hõlbustada nende tööd ja võimaldada väeosadel neid abistada, määratakse nimetatud esemete kogumiseks võimalikult tahapoole esijärku kogumispunktid. Sõjasaagi ja lahinguväljale jäetud tagavarade kogumist korraldab väeosa komandant.

Vangidelt korjatakse ära relvad ja võitlustarbed, missugused saadetakse sõjasaagi kogumispunkti-desse. Vangid koondatakse kindlaksmääratud kohta, kus nad läbi otsitakse ja vajadusel üle kuulatakse. Vangidelt võetakse ära kõik ametlikud dokumendid, kuna nende isiklikud asjad ja raha jäävad puutumata. Vangide kogumisel tuleb eraldada juhte alluvatest ja jälgida, et nad ei hävitaks dokumente, sõjavarustust ega räägiks kokku seletuste andmiseks või vastuhakkamise korraldamiseks.

Vangid tulevad edasi saata komandodes ja kindlal järelevalvel. Vangide saatmiseks võib kasutada kergesti

haavatud sõdureid. Esijärgust koondatakse vangid selleks määratud punkti, kus nende edasisaatmist korraldab väeosa komandant.

Vangid tuleb ümbritseda valvega. Kui valve on vähearvuline, on soovitatav osa sellest paigutada vangide järele. Igal juhtumil tuleb võtta tarvitusele ettevaatuse abinõud kallaletungide ärahoidmiseks vangide poolt. Valve laeb oma püssid vangide nähes. Vangidele teatatakse, et põgenemise katsel või vastuhakkamisel lastakse nad maha. Vangide viimisel valitakse see tee, kus vähem metsa ja kinniseid alasid. Peatusi tehakse lahtistel kohtadel. Kokkupõrkel vaenlasega tuleb käsikida vangidel heita kõhuli maha, kusjuures need, kes katset teevad üles tõusta, lastakse maha. On soovitatav, et vangide saatjatest vähemalt mõni oskaks vaenlase keelt.

Vangide evakuatsioonil tulevad võtta tarvitusele ettevaatuse abinõud, et vangid ei levitaks haigusi. Seepeärast on vaja neid enne seljatagusesse saatmist eraldada karantiinidesse ja desinfitseerida haigusidudest. Vangide evakueerimisel tuleb samuti muretseda nende hädatarviliku varustamise eest.

Haavatute ja haigete vangide evakueerimisel ja ravimisel tuleb eeskätt kasutada vangilangenud arstlikku personaali, muidugi kindlal järelevalvel.

Kohalikkude tagavarade ja elanikkude evakuatsioon lahinguväljalt osutub mõnel juhtumil vajalikuks, et koguda meile vajalikke tagavarasid ja hoida neid hukkumisest või vastase kätte langemisest. Kohalikkudest elanikkudest tuleb eeskätt evakueerida need, kes kõlvulised võitluse jätkamiseks. Elanikkude evakuatsiooni teostamisel tuleb hoolitseda nende toitmise ja tervishoiu eest.

4. Kaitse ja julgeoleku korraldamine seljataguses.

Väeosade seljataguses tuleb hoida kindlat korda, et tagada plaanikindlat juhtimist,

juurevedu ja evakuatsiooni ning võimaldada kohalikkudele elanikkudele elamist. Kõik isikud, kes teenivad seljataguses, varustatakse relvadega. Kui vaenlane ei võimalda nendele antud ülesande täitmist või tungib seljataguses kallale, alustavad nimetatud isikud võitlust vastasega.

Et väeosa raiooni ei saaks keegi võõras isik minna või sealt mõni võitleja omavoliliselt lahkuda, tuleb korraldada üksikute postide või patrullide abil järelevalvet võitlusraiooni seljataguses. Näiteks kui kompanii on kaitsel, tuleb määrata toetusjärgu tagumisele servale mõni mees, kes ei lase ühtki isikut tarbeta taha-poole. Samuti toimetatakse pataljoni ja rügemendi tegevusraioonides.

Väeosa tegevusraionis tuleb korraldada pidevat järelevalvet elanikkude järele, et vastase salakuulajad ei saaks seal liikuda. Kõik kahtlased isikud tulevad arreteerida ja toimetada väeosa komandandi kätte isiku kindlakstegemiseks. Elanikkude liikumist tuleb tarbekorral öösi piirata ja neid läbipääsemiseks varustada sellekohaste lubadega.

Tuleb jälgida ja karmilt maha suruda kõik katsed röövida kohalikku rahvast, riigi varandust või haava-tuid lahinguväljal, purustada sideliine ja teid ning toimetada riigi või sõjaväe vastast propagandat.

Väeosa raionis toimetab järelevalvet ja kindlustab korda väeosa komandant.

Koos julgeoleku korraldamisega tuleb hoolitseda, et elanikkude keskel ei leviks nakkushaigusi, mis võivad osutada kardetavaks võitlejatele. Tuleb korraldada ka lahinguväljal surnute matmist.

Surnutelt võetakse väärtasjad, paberid, relvad ja rakmed. Oma langenud sõdurite asjad saadetakse nende omastele, kuna relvad, rakmed ja vaenlase sõdurite varandus antakse sõjasaagi kogumise punktidesse. Surnud maetakse peamiselt kalmistule või kui selleks ei ole võimalusi, mõnda kuiva kohta eemale elamutest ja

teedest. Matmiskohad kantakse krokiile, et pärast oleks võimalik kindlaks teha, kuhu keegi maetud.

Surnute matmist toimetavad väeosa raioonis selleks moodustatud komandod väeosa komandandi korraldusel.

Lahingutegevus seljataguses on valgustatud üksikasjalikumalt 17. peatükis.

Allikaid ja materjale.

A. Ametlikud eeskirjad ja määrustikud.

- Jalaväe eeskiri. II osa. Jalavägi lahingus. Tallinna 1927 a.
245 lhk.
- Jalgväe määrustik. I osa. Tallinna 1922 a. 151 lhk.
- Laske-eeskiri jalgväe relvadele. I vihk. Tallinna 1923 a.
329 lhk., ühes hilisemate muudatustega.
- Side-eeskiri, II. Tallinna 1928 a. 124 lhk.
- Règlement de l'Infanterie. Service en campagne. Paris 1930.
143 lhk.
- Règlement de l'Infanterie. Combat. Paris 1929. 266 lhk.
- Instruction provisoire sur le combat offensif des petites unités.
Paris 1919. 112 lhk.
- Führung und Gefecht der verbundenen Waffen I. Berlin 1926.
250 lhk.
- Führung und Gefecht der verbundenen Waffen II. Berlin 1923.
359 lhk.
- Боевой устав пехоты РККА ч. II. Москва 1927. 304 lhk.
- Полевой устав РККА. Москва 1929. 263 lhk.

B. Kirjandus.

- N. Reek, Lahingu juhatus I. Tallinna 1921 a. 177 lhk.
- Otto Sternbeck, Jalaväe relvade tuleomadused. Tallinna 1929 a.
232 lhk.
- N. Reek, Juhi otsus ja selle kujunemine. Tallinna 1927 a. 42 lhk.
- R. Masing, Moraal ja sõda. Tallinna 1926 a. 57 lhk.
- J. Lutsar, Soomusautod ja nende kasutamine lahingus. Tallinna
1926 a. 97 lhk.
- J. Lutsar, Lahing-tankide toetusel. Tallinna 1924 a. 74 lhk.
- I. Kasak, Maskeerimine. Tallinna 1926 a. 114 lhk.
- D. Buxhoevden, Sõjagaas. Tallinna 1928 a. 238 lhk.

- Gérin. Väikste üksuste lahing (tõlge prantsuse keelest). Tallinna 1928 a. 197 lhk.
- F. Culmann, Tactique Générale. Paris 1924. 662 lhk.
- Lemoine, L'Enseignement du combat dans les petites unités d'infanterie. Paris 1926. 61 lhk.
- Bouchacourt, L'Infanterie dans la Bataille. Paris 1927. 267 lhk.
- Miquél, Enseignements stratégiques et tactiques de la guerre de 1914—1918. Paris 1926. 360 lhk.
- W. Balck, Entwicklung der Taktik im Weltkrieg. Berlin 1922. 410 lhk.
- Cochenhause, Die Truppenführung. Berlin 1929. 344 lhk.
- Rohrbeck, Taktik. Berlin 1919. 402 lhk.
- R. Stollberger, Kampfschule für die Infanterie. Charlottenburg 1922—1924.
- Hüttmann, Die Kampfweise der Infanterie, Berlin 1925. 46 lhk.
- П. Жданко, Курс общей тактики. Москва 1930. 324 lhk.
- А. И. Верховский, Общая тактика. Москва 1924. 483 lhk.
- Н. Морозов, Тактика пехоты. Москва 1926. 288 lhk.
- А. Лигнау, Пехота. Москва 1925. 550 lhk.
- С. Гуров, Бой мелких частей пехоты. Москва 1929. 162 lhk.
- Н. Н. Головинъ, Мысли объ устройствѣ будущей Россійской вооруженной силы. Бѣлградъ 1925. 407 lhk.
- Модои, Пѣхота (tõlge prantsuse keelest). Петроградъ 1912. 318 lhk.
- К. Шильдбах-Литовцев, Тактика войск специального назначения и вспомогательных частей. Москва 1925. 107 lhk.
- Уличный бой. Москва 1924. 275 lhk.

D. A j a k i r j a d.

- „Sõdur“ ühes lisadega. Palju artikleid taktika alal.
- La revue d'infanterie.
- Militär-Wochenblatt.
- Война и техника.

Trükivigu ja õiendusi.

Lhk. 15—24.	rida ülevalt on „Kokkuvõttes“	peab olema „Kokku võttes“
✓ „ 17— 7. „	alt „ „juures“	„ „ „juurest“
✓ „ 25—16. „	„ „ „ülesandeks“	„ „ „omaduseks“
✓ „ 41— 2. „	„ „ „liusktulega“	„ „ „järsktulega“
✓ „ 45—15. „	ülevalt „ „omadused,“	„ „ „omadused, kui“
✓ „ 48— 8. „	alt „ „püssid“	„ „ „pussid“
✓ „ 51— tabel	„ „20000 m“	„ „ „2000 m“
✓ „ 61— 2.rida ülevalt	„ „üleande“	„ „ „ülesande“
✓ „ 79—13. „	„ „ „oskasid“	„ „ „oskaksid“
✓ „ 92—11. „	alt „ „üleminekul“	„ „ „üleminekut“
✓ „ 95—12. „	„ „ „ülesantud“	„ „ „ülesande“
✓ „ 102— 4. „	ülevalt „ „liikumise“	„ „ „liikuvuse“
✓ „ 109— 7. „	alt „ „luurpatrullil“	„ „ „luurpatrull“
✓ „ 111—16. „	ülevalt „ „patrull liigub“	„ „ „patrullid liiguvad“
✓ „ 112—18. „	„ „ „krokii-“	„ „ „krokii“
✓ „ 118—14. „	alt „ „komandopunktile“	„ „ „komandopunktilt“
✓ „ 130—19. „	ülevalt „ „lennukite“	peab olema „lennukile“
✓ „ 261— 2. „	alt „ „eriosadega“	„ „ „esiosadega“
✓ „ 266— 2. „	ülevalt „ „tema“	„ „ „nende“
✓ „ 271— 5. „	„ „ „korralda-“	„ „ „kõrvalda-“
✓ „ 274— 6. „	„ „ „mis“	„ „ „kes“
✓ „ 292— joon. 69 —	1. olukorra allkiri tuleks märkida 2. olukorra	alla, kuna viimase allkiri kustutada.
✓ „ 303— 2. rida ülevalt on	„algab“	peab olema „algavad“
✓ „ 345— 1. „	„ „ „tulistada“	„ „ „tulistada,“
✓ „ 346— 4. „	alt „ „ettevõtmist“	„ „ „ettevõtmist seda“
✓ „ 352—14. „	„ „ „seljataguses“	„ „ „seljataha“

Peale nende tuleks kirjutada „formeerimine“, mitte „vormeerimine“ (lhk. 5 ja 24); „lahingueelpostid“, mitte „lahingu eelpostid“ või „lahingeelpostid“ (lhk. 96, 184, 186, 189 ja 213); „materjalsed“, mitte „materjaalsed“ (lhk. 29, 92, 155, 259, 264, 346 ja 357); „reljeef“, mitte „reljef“ (lhk. 67 ja 68); „mehhanism“, mitte „mehanism“ (lhk. 37, 45 ja 46); „sõjapsühholoogia“, mitte „sõjapsüholoogia“ (lhk. 6); „kitsustik“ (defilé), mitte „kitsus“ (lhk. 289 ja 290); „raske-kuulipilduja“, mitte „raske kuulipilduja“ (lhk. 41 ja 51).